

ספר הזוהר

שחבר התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי
עם לשון הקדש מנגד

לש"ס דף היומי מסכת ביצה

והוא: זוהר המחולק לשבע שנים
ללמוד דף זוהר היומי עם דף גמרא היומי

זוהר ספר בראשית כרך ב'
לפי ספר הזוהר 10 פרקים (70-79 פרקים) עמודים תקמ"ט-תרכ"ט
[פרשת ויחי דף רלא: עד דף רמו:]

סדרנו בעזרת ה' כל ספר הזוהר על פי סדר מסכתות הש"ס ללמוד דף היומי, ללמוד 2-3 דקות ביום, ובזאת ידע ויגמין כי כל דברי חז"ל הקדושים הם סודות נוראים (הקדמת המהר"ח: לעץ חיים), ובזה יזכה להכנס לגן עדן העליון (זוהר החדש שיר השירים - כי בלי למוד הזוהר חוזר בגלגול [זוהר, תרמ"ק, והאר"י]). וכך יוכל לשמוע תורה מפי הקב"ה בישיבת כל מסכתות הש"ס בעו"ם הבא (פסבאר בהקדמה), יכולים ללמוד גם את זוהר לשון הקדש (שיר הקודש, ולשון הקדש היא לשון הקב"ה, זוהר תרמ"ה), וכך ישראל ילמדו ש"ס עם זוהר ובזה יכנסו בתבת נח להנצל מדור המבול ומפצצת אטום. וזוהי חוכה על כל מגידי השיעורים בדף היומי, לצרף את הלימוד הקדוש הזה דף היומי זוהר ביחד עם לימוד הש"ס, ובזה יקראו מצדיקי הרבים פמוכבים לעו"ם ועד (תפיני זוהר הקדמה, זוהר נשא כ"ד).

יו"ט ע"י מפעל הזוהר העולמי - ט"ו מנחם אב תשע"ב
רח' נחל לכיש 24/8 - בית שמש תובב"א

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
C/O CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gros
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin

מצוה גדולה לזכות את הרבים

ולפרסם ספרי הזוהר היומי

בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות, לכל החברים וידידים,

ולכל אחד ואחד מישראל, לקרב הגאולה שלימה בב"א

וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים

ולכל ההבטחות הרשב"י זיע"א

אלו שלא לומדים זוהר וש"ס בנחד הם מחריבים את העולם, כדברי המהר"ח וז"ל: "... כי בלי ספק בהיותם עוסקים בפשטיה ובספוריה לבדם היא לובשת בגדי אלמנותה ושק הושת פסותה וכל האמות יאמרו לישראל "מה דודך מדוד", מה תורתכם מתורתנו, הלא גם תורתכם ספורים בהכלי העולם. אין עלבון תורה גדול מזה, ולכן אוי להם לבגרות מעלבונה של תורה ואינם עוסקים בחכמת הקבלה שהיא נותנת כבוד לתורה, כי הם מארזים הגלות וכל הרעות המתרגשות לבוא בעולם, עכ"ל.

מפעל הזוהר העולמי

רחוב נחל לכיש 24/8

רמת בית שמש - ארץ ישראל

טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

hazohar.com@gmail.com

הקדמה

י'שמחו ה'לומדים ו'העוסקים ה'זוהרים, בהופעת דבר נשגב זה אשר תחזינה עיניכם, שיוצא עכשיו לאור, בעזרת ה' יתברך ויתעלה.

החיבור הזה, הינו חיבור גדול וקדוש, אשר בודאי יקרבת את הגאולה במהרה, בעת שהתחילו בעזרת ה' יתברך, אלפים ורבבות של כל קהל עדת ישראל, את לימוד הדף היומי, יחד שבטי ישראל, כולם כאחד יחד, ועת רצון הוא זה, להנחיל לאוהבי יש ואוצרותיהם אמלא, בעוד דבר קדוש ונשגב, והוא שכל אחד, ביחד עם דף היומי, ילמד גם קטע זוהר בכל יום, בנוסף לדף היומי, וכך יהיה מאותם שמחזיקים את העולם, ומאלו המגינים על ארצנו, מהרשעים ימ"ש שרוצים וחפצים מאוד עפ"ל, ברוחניות ובגשמיות.

התכנית היא, שכל אחד ילמד בנוסף לדף היומי ש"ס דף היומי זוהר בשתים שלוש דקות, ובסיימו את כל הש"ס, יסיים את כל הזוהר גם כן, ויעשה סיום על שניהם יחד, ודאי שיעשה נחת רוח לה' במאוד מאוד, ובזכות הלימוד הקדוש יקבל את תפילותינו ברחמים וברצון אמון כן יהי רצון.

המוציאים לאור

פתח דבר

ברוך ה' אלקי ישראל מהעולם ועד העולם ואמר כל העם אמן הללו-יה, כל הנשמה תהלל י-ה הללו-יה.

כל עם ישראל ששים ושמחים בשמחת התורה, בלימוד הש"ס בצירוף הזוהר, לאחר שנים שמפעל הזוהר העולמי, מנסה להחדיר בכלל ישראל את לימוד הזוהר, שכל אחד ילמד בקביעות את ספר הזוהר הקדוש, נפלה ההחלטה והיא לצרף ולאחד את לימוד הזוהר עם לימוד תלמוד בבלי, על ידי דפוסים חדשים גם ישנים שיאחדו את לימוד הגמרא והזוהר, שיהיה בבחינת וילכו שניהם יחדו, ועל ידי לימוד שניהם יזכו לערוך סיום הש"ס וסיום הזוהר יחדו, אז ויבואו אל המקום אשר אמר לו האלקים, שכל עם ישראל יזכו להגיע אל המקום אשר אמר האלוקים לאברהם בגאולה העתידה במהרה.

ועל כן, אנו קוראים לכל אחינו בני ישראל, החסידים הליטאים הספרדים התימנים, וכל המגזרים, יחד שבטי ישראל, כולנו כאחד יחד, להתחיל בלימוד קדוש זה דף היומי ביחד עם הזוהר הקדוש, בקביעות יום יום ידרשון, בהתמדה בשמחה באהבה, לעשות נחת רוח ליוצרנו, וכמו שבסיום הש"ס הנוכחי היו כמאה אברכים שיודעים את כל הש"ס בעל פה יהיה בעזרת ה' בסיום הבא עוד כמאה שיודעים גם ש"ס בעל פה וגם זוהר בעל פה,

ואז נעשה כולנו סיום ענק על הגמרא ועל הזוהר יחד, כולנו כאחד יחד נשמח בפה מלא, משה רעיא מהימנא ישמח עמנו, ור' שמעון בר יוחאי ישמח עמנו, וכל התנאים הקדושים שמוזכרים בזוהר ובגמרא ישמחו עמנו.

ידוע לכל מעלת הקביעות בלימוד התורה, שכל דבר הנלמד בקביעות יש לו סיעתא דשמיא, כמו קביעות מקום לתפלה, כמו כן קביעות מקום ללימוד גמרא וזוהר, שכל אחד יקבע לו מקום לגרוס הדף היומי והזוהר היומי, בזמן

קבוע ובמקום קבוע, שכן אז בטוח שלא ישכח ללמדו אף יום, ובטוח שיזכה לגמור בסיומם של כל ישראל.

וטוב ביותר שיהיה זה בבית המדרש, או בבית הכנסת וכדומה, שממנו יראו וכן יעשו, ועל ידי קנאת סופרים תרבה חכמה, ואחרים יתחילו לעשות כמותו, וירבו הלומדים בישראל.

איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, צריכים הרבה חיזוק, כמו דאיתא דברי תורה צריכים חיזוק תמיד, וכל שכן לימוד שמגרה את השטן, והוא מנסה בכל כוחו למעט את לימוד הזוהר, כמו שהכל יודעים, והוא מלביש זאת באיצטלא דרבנן, ומביא ראיות שונות ומשונות, וכמו שכל אחד יודע את כל הטענות שהוא ממציא, אבל אף על פי כן אנו נתחזק איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, האחד יעזור לשני, וכן הלאה, וכך נהיה כולנו מיוסדים וחזקים ונקרב את ביאת משיח צדקנו.

עתה בעת אשר אנחנו יוצאים עם התוכנית היחודית וכל הכלול בזה, הננו רוצים לקרוא גם כן לכל אלו שיש להם כבר סדר מיוחד לחזור על לימודם, הדף היומי שלומדים היום ומחר חוזרים, וכן לאחר שבוע וכדומה, כל סדרי החזרות, אנו קוראים לכל אלו שיחזרו גם כן על הזוהר שלמדו, שלא ישכחו את קטעי הזוהר שלמדו, ועל ידי שיחזרו יוכלו לזכור לתמיד, ויהיה לנגד עיניהם דברי הזוהר, וישאר בליבם כיתד שלא תימוט, ואם מתעוררים מקטע מסוים בזוהר ואחר מכן שוכחים, חבל על דאבדין, ולמה שלא יזכרו על ידי חזרה.

וכל אחד יערוך לעצמו חשבונותיו בזמנו הפנוי, וכן על זה הדרך ישתדל כל אחד לעשות את המקסימום שביכלתו לגמור ולסיים את הזוהר הקדוש גם כן, ויקויים בנו כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה ואהבתך אל תסיר ממנו לעולמים.

ויקויים בנו מקרא שכתוב כימי צאתכם ממצרים אראנו נפלאות ויקויים

בנו עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים, בלע המות לנצח ומחה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים, וערבה לה' מנחת יהודה וירושלים כמי עולם וכשנים קדמוניות, ותחזינה עינינו בשובך לציון במהרה בימינו, ונזכה לגאולה שלמה, בנין בית המקדש, קיבוץ נדחי ישראל, על ידי משיח צדקנו במהרה בימינו אמן ואמן.

ואלו הם התכניות שעושים למען דבר זה:

תכנית מספר 1: להדפיס את הזוהר הקדוש 64 דף במסכת ברכות שיהיה לכל הלומדים דף היומי במה ללמוד את הזוהר ביחד עם לומדי דף היומי, לחלקם חינם.

תכנית מספר 2: להדפיס מסכת ברכות עם הזוהר ביחד דף זוהר ודף גמרא ממסכת ברכות, וכך יחלקו רק ללומדי זוהר יחד עם ש"ס חינם.

תכנית מספר 3: לסדר לאלו שלומדים 7 דפים גמרא ביום לסדר להם גם לימוד 7 דפים זוהר ביום.

תכנית מספר 4: לוח ללומדי דף היומי ש"ס: לעשות לוח ללומדי דף היומי ש"ס שידעו בדיוק היכן ללמוד, בכמה הוצאות הזוהר שהוצאנו לאור עד עתה, וכך יוכלו ללמוד בלי שיהיה להם הספרים החדשים, רק כל אחד לוקח איתו את הזוהר של 10 כרכים או 70 כרכים ויכול ללמוד ביחד עם לומדי הש"ס או אצלו בבית.

ופשוט, שלכל התכניות האלו צריכים להשקיע הרבה ממון. לכן כל אחד יחשב לעצמו כמה הוא יכול לתת למפעל הקדוש הזה, כדי שיוכלו להוציא את כל התכניות לאור עולם.

בכבוד רב - המוציאים לאור

אֱלֹהִים. וּכְתִיב, (תהלים קמח) הִלְלוּהוּ כָּל פּוֹכְבֵי אֹר, דְּהָא אֵינּוֹן פּוֹכְבֵי דְנְהוּרָא, מְנַגְנֵן עַל נְהוּרָא. (ס"א דמגן על שירתא).

בַּד אֲתִי צַפְרָא, וּכְדִין נְטִילֵי שִׁירְתָא אֲבַתְרִייהוּ דִּישְׂרָאֵל (ס"א ישׂראל) לְתַתָּא, וְסֻלְקָא יְקָרִיָּה דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, מִתַּתָּא וּמִלְעִילָא. יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא בִימְמָא, וּמִלְאָכֵי עֲלָאֵי לְעִילָא בְלִילָא, וּכְדִין אֲשַׁתְּלִים שְׁמָא קִדְיִשָׁא בְּכָל סְטְרִין.

וְהָא אֶבְן דְקֶאֱמַר, פְּלֵהוּ מִלְאָכֵי עֲלָאֵי, וְיִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, פְּלֵהוּ אֲתַקְפוּ בְּהָאֵי אֶבְן, וְאִיהִי סֻלְקָא לְעִילָא, לְאֲתַעְטְרָא גּוּ אֶבְהֵן בִּימְמָא. וּבְלִילָא, קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֲתִי לְאֲשַׁתְּעֲשְׂעָא עִם צְדִיקָא בְּגִנְתָּא דְעֵדֵן. וּבְאֵין אֵינּוֹן פֶּל דְקִיָּמִי בְקִיּוּמִיָּהּ, וּמִשְׁתַּדְּלִין בְּאוּרִייתָא בְלִילָא. בְּגִין דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא וְכָל אֵינּוֹן צְדִיקָא דְבְּגִנְתָּא דְעֵדֵן, שְׁמַעֵי קְלִיָּהּ דְבְּנֵי נְשָׂא, אֵינּוֹן דְמִשְׁתַּדְּלִי בְּאוּרִייתָא. פְּמָה דְכְּתִיב, (שיר השירים ח) הַיּוֹשֶׁבֶת בְּגַנִּים וְגו'.

תָּא חֲזִי, הָאֵי אֶבְן, אִיהוּ אֶבְן טְבָא. וְדָא הוּא רְזָא דְכְּתִיב, (שמות כח) וּמִלְאֲתָ בּוּ מְלוּאֲתָ אֶבְן אַרְבַּעָה טוּרֵי אֶבְן. וְאֵלִין אֵינּוֹן סְדְרִין (דְּאֲשַׁלְמוּתָא) דְּאֶבְן טְבָא, אֲשַׁלְמוּתָא דְּאֶבְן יְקָרָה. בְּגִין דְּאִית (אֲשַׁלְמוּתָא) אֶבְן אַחְרָא. דְּכְּתִיב, (יחזקאל לו) וְהִסִּירוּתִי אֶת לֵב הָאֶבְן וְגו'. וּכְּתִיב, (יחזקאל לו) וְאֶת רוּחִי אֶתֵּן בְּקַרְפְּכֶם. וְהָאֵי אִיהוּ (ישעיה ח) אֶבְן בַּחַן פְּנַת יְקָרָת וְאוּקְמוּהָ.

וְעַל רְזָא דָּא כְּתִיב, (שמות לא) לִוְחֹת הָאֶבְן, דְּאֵינּוֹן לִוְחֹת אֲתַגְזְרוּ מִהֶבָּא, וְעַל דָּא אֶקְרוּן עַל שְׁמִיָּה דְּהָאֵי אֶבְן. וְהָאֵי הוּא רְזָא דְכְּתִיב, (בראשית מט) מִשֶּׁם רוּעָה אֶבְן יִשְׂרָאֵל (ס"א הָא וְדָאֵי אֶבְן יִשְׂרָאֵל אֶקְרִי) פְּמָה דְּאֲתַמְר.

אוֹתָם פּוֹכְבֵי הָאֹר מְנַגְנִים עַל אֹר. [שְׁמֻנִים עַל הַשֶּׁרֶת].

בְּשִׁמְנוֹנֵי הַבֶּקֶר, וְאִזּוּ לֹוֹקְחִים שִׁירָה אַחֲרֵי יִשְׂרָאֵל לְמִטָּה, וְעוֹלָה כְּבוֹד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִלְמִטָּה וּמִלְמַעְלָה. יִשְׂרָאֵל לְמִטָּה בַּיּוֹם, וּמִלְאָכִים עֲלִיוֹנִים לְמַעְלָה בְּלִילָה, וְאִזּוּ נִשְׁתַּלֵּם הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ בְּכָל הַצְּדִדִים.

וְהָאֶבֶן הַזֹּאת שְׁאֵמַר, כָּל הַמְּלָאָכִים הָעֲלִיוֹנִים וְיִשְׂרָאֵל לְמִטָּה, כֻּלָּם מִחֲזִיקִים בְּאֶבֶן הַזֹּאת, וְהִיא עוֹלָה לְמַעְלָה לְהַתְעַטֵּר בְּתוֹךְ הָאֲבוֹת בַּיּוֹם, וּבְלִילָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּא לְהַשְׁתַּעֲשֵׂעַ עִם הַצְּדִיקִים בְּגֵן עֵדֵן.

אֲשֶׁרֵיהֶם כָּל הָעוֹמְדִים בְּקִיּוּמָם וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה בְּלִילָה, מִשׁוּם שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְכָל אוֹתָם הַצְּדִיקִים שֶׁבְּגֵן עֵדֵן שׁוֹמְעִים קוֹלוֹת בְּנֵי הָאָדָם אוֹתָם הָעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (שיר ח) הַיּוֹשֶׁבֶת בְּגַנִּים וְגו'.

בָּא רָאָה, אֶבְן זֶה הִיא אֶבְן טוֹבָה, וְזֶהוּ סוּד הַכְּתוּב (שמות כח) וּמִלְאֲתָ בּוּ מְלוּאֲתָ אֶבְן אַרְבַּעָה טוּרֵי אֶבְן. וְאֵלֶּה הֵם סְדְרֵיהֶם [שֶׁל שְׁלֵמוֹת] שֶׁל הָאֶבֶן הַטּוֹבָה, הַשְּׁלֵמוֹת שֶׁל אֶבְן יְקָרָה, מִשׁוּם שֶׁיֵּשׁ [שְׁלֵמוֹת] אֶבְן אַחֲרָת, שֶׁכְּתוּב (יחזקאל לו) וְהִסִּירוּתִי אֶת לֵב הָאֶבֶן וְגו', וְכְּתוּב (שם) וְאֶת רוּחִי אֶתֵּן בְּקַרְפְּכֶם. וְזֶהוּ (ישעיה כח) אֶבְן בַּחַן פְּנַת יְקָרָת, וּבְאֶרְוָה.

וְעַל סוּד זֶה כְּתוּב (שמות כד) לַחַת הָאֶבֶן, שֶׁהֵם לִוְחֹת שֶׁנִּגְזְרוּ מִבָּאֵן, וְלִכְּנֵן נִקְרְאוּ עַל שְׁמֵהּ שֶׁל הָאֶבֶן הַזֹּאת, וְזֶהוּ סוּד הַכְּתוּב (בראשית מט) מִשֶּׁם רוּעָה אֶבְן יִשְׂרָאֵל, (תרי ודאי אֶבְן יִשְׂרָאֵל נִקְרְאָת) כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר.

פְּתַח רַבִּי חֲזַקְיָה וְאָמַר, (שמות כח) וְהָאֲבָנִים תִּהְיֶינָה עַל שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁתֵּים עָשָׂר - אֵלוֹ אֲבָנִים יְקָרוֹת עֲלִינוֹת שְׁנִקְרְאוֹת אֲבָנֵי הַמָּקוֹם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית כח) וַיִּקַּח מֵאֲבָנֵי הַמָּקוֹם, וְהָרִי פְּרִשְׁוֶה. וְהָאֲבָנִים עַל שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבָטִים לְמִטָּה, כִּף גַּם לְמַעְלָה שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבָטִים, וְהֵם שְׁתֵּים עָשָׂר אֲבָנִים יְקָרוֹת, וְכַתִּיב, (תהלים קכב) שֵׁשׁ עָלוּ שְׁבָטִים יָהּ (דא רזא). עֲדוּת לְיִשְׂרָאֵל - זֶה יִשְׂרָאֵל, סוּד שְׁלֹמֶעֱלָה, וְכֹלֶם הַהוֹדוֹת לְשֵׁם ה', וְעַל זֶה וְהָאֲבָנִים תִּהְיֶינָה עַל שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

וְכַמוֹ שֶׁיֵּשׁ שְׁתֵּים עָשָׂר שְׁעוֹת בַּיּוֹם, כִּף יֵשׁ שְׁתֵּים עָשָׂר שְׁעוֹת בַּלַּיְלָה. בַּיּוֹם לְמַעְלָה, וּבַלַּיְלָה לְמִטָּה. הַכֹּל זֶה כְּנֶגֶד זֶה. הַשְּׁתֵּים עָשָׂר שְׁעוֹת שֶׁל הַלַּיְלָה הֵלְלוּ מִתְחַלְקוֹת לְשֵׁלֶשֶׁת חֻלְקִים, וְכַמָּה מְמַנֵּי מְגַנְיִם עוֹמְדִים תַּחְתֵּיהֶם דְּרוֹגוֹת עַל דְּרוֹגוֹת, כֹּלֶם מְמַנֵּים בַּלַּיְלָה, וְנוֹטְלִים טָרֵף בְּהַתְחַלָּה.

וְאִזּוֹ כְּשֶׁנֶּחֱלַק הַלַּיְלָה, עוֹמְדִים שְׁנַיִ (סתרם) סְדָרִים מִצַּד זֶה וּשְׁנַיִ סְדָרִים מִצַּד אַחֵר, [ו] וְרוּחַ עֲלִינוֹהָ יוֹצֵאת [וּשְׁבָת] בִּינֵיהֶם, וְאִזּוֹ כֹּל אוֹתָם הָאֵילָנוֹת שֶׁבְּגֵן עֵדֶן, כֹּלֶם פּוֹתְחִים בְּשִׁירָה, וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִכְנָס בְּגֵן עֵדֶן. זֶהוּ שְׁכַתוֹב אִזּוֹ יְרַנְּנוּ עֲצֵי הַיַּעַר מִלִּפְנֵי ה' כִּי בָא לְשַׁפֵּט אֶת הָאָרֶץ, כְּמוֹ שְׁכַתוֹב (ישעיה יא) וְשַׁפֵּט בְּצַדֵּק דְּלִים. מִשׁוּם שֶׁמִּשְׁפָּט נִכְנָס בִּינֵיהֶם וּמִתְמַלֵּא מְמַנָּה [מִמְנוּ] גֵּן עֵדֶן.

וְרוּחַ צְפוֹן מִתְעוֹרְרָת בְּעוֹלָם, וְחַדוּהָ נִמְצָאת, וְנוֹשְׁבָת אוֹתָהּ הַרוּחַ בְּאוֹתָם בְּשָׁמַיִם, וְעוֹלָם רִיחוֹת לְמַעְלָה, וּמִתְעַטְרִים [וּמִתְעוֹרְרִים] הַצְּדִיקִים בְּעִטְרוֹתֵיהֶם

פְּתַח רַבִּי חֲזַקְיָה וְאָמַר, (שמות כח) וְהָאֲבָנִים תִּהְיֶינָה עַל שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁתֵּים עָשָׂר, אֵלֶיךָ אֲבָנֵי יְקָרִין עֲלָיִן, דְּאִתְקָרוּן אֲבָנֵי הַמָּקוֹם, כְּמָה דְּאִתְּ אָמַר, (בראשית כח) וַיִּקַּח מֵאֲבָנֵי הַמָּקוֹם. וְהָאֲבָנִים עַל שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כְּמָה דְּאִת (י"ב אֲבָנִים) תְּרִיסַר שְׁבָטִים לְתַתָּא, הֲכִי נִמְי לְעֵילָא תְּרִיסַר שְׁבָטִין, וְאִינוּן תְּרִיסַר אֲבָנִין יְקָרִין, וְכַתִּיב, (תהלים קכב) שֵׁשׁ עָלוּ שְׁבָטִים שְׁבָטֵי יָהּ (דא רזא). עֲדוּת לְיִשְׂרָאֵל, דְּאִתְּ יִשְׂרָאֵל, רְזָא דְלְעֵילָא. וְכֹלְהוּ לְהוֹדוֹת לְשֵׁם ה', וְעַל דְּאִתְּ וְהָאֲבָנִים תִּהְיֶינָה עַל שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

וְכַמָּה דְּאִתְּ תְּרִיסַר שְׁעֵי בִימְמָא, הֲכִי אִתְּ תְּרִיסַר שְׁעֵי בַּלַּיְלָא, בִּיּוֹמָא לְעֵילָא, בַּלַּיְלָא לְתַתָּא, כִּלָּא דְּאִתְּ לְקַבֵּל דְּאִתְּ הַנִּי תְּרִיסַר שְׁעֵי דְּבַלַּיְלָא מִתְפַּלְגִי לְתַלַּת פְּלָגָן, וְכַמָּה מְמַנֵּי תְּרִיסַר קְיָיְמֵי תַּחְתֵּייהוּ, דְּרַגִּין עַל דְּרַגִּין, כִּלְהוּ מְמַנֵּן בַּלַּיְלָא, וְנוֹטְלֵי טָרְפָא בְּקַדְמִיתָא.

וְכַדְרִין פֶּד אִתְּפְּלִיג לַיְלָא, קְיָיְמִין תְּרִין (סתרין) סְדָרִין מִסְטָרָא דְּאִתְּ, וְתְּרִין סְדָרִין מִסְטָרָא אַחֵרָא, (ס"א רזא) וְרוּחָא עֲלָאָה נִפְק (ס"א נשיב) בִּינֵיהוּ, וְכַדְרִין כֹּל אִינוּן אֵלֶיךָ דְּבַגְנָתָא דְּעֵדֶן, כִּלְהוּ פְּתַחֵי שִׁירָתָא, וְקַדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא עָאֵל בְּגַנְתָּא דְּעֵדֶן. הֲדָא הוּא דְּכַתִּיב, (דברי הימים א טז) אִזּוֹ יְרַנְּנוּ עֲצֵי הַיַּעַר מִלִּפְנֵי יְיָ, כִּי בָא לְשַׁפֵּט אֶת הָאָרֶץ. כְּמָה דְּכַתִּיב, (ישעיה יא) וְשַׁפֵּט בְּצַדֵּק דְּלִים. בְּגִין דְּמִשְׁפָּט עָאֵל בִּינֵיהוּ וְאִתְּמַלֵּיא מְנָה (ס"א מניח) גֵּן עֵדֶן.

וְרוּחָא דְּצְפוֹן אִתְּעַר בְּעֵלְמָא, וְחַדוּהָ אִשְׁתַּפַּח וְנָשִׁיב הַהוּא רוּחָא בְּאִינוּן בּוֹסְמִין, וְסִלְקִין רִיחִין לְעֵילָא, וּמִתְעַטְרִין (ס"א ומתעדין) צְדִיקָא בְּעִטְרֵיהוּ,

ונהנים מתוך זיו האספקלריה המאירה.

אשריהם הצדיקים שזוכים לאותו האור העליון, ואתו האור של האספקלריה המאירה מאיר לכל הצדדים, וכל אחד ואחד מהצדיקים הללו נוטל את חלקו כראוי לו, והיה נוטל נכד מאיר כל אחד ואחד כפי מעשיו שעשה בעולם הזה. יש מהם שמתבישים מאותו אור שנטל חברים יותר ומאיר, והרי פרשוה. חלקן של הלילה, מכאן מתחיל הלילה להפגס. כמה שומרי החק מתעוררים ומשוטטים בעולם ופותרים הסגורים, ואחר כך כמה מינים למיניהם, כמו שבארנו. ואז כשנחלק הלילה, צד צפון יורד [מאיר הארץ] מלמעלה למטה, ואחוז בלילה עד שני חלקים של הלילה.

אחר כך מתעורר צד דרום, עד שמגיע הבקר, וכשמגיע הבקר אז הדרום והצפון אוהזים בו, ואז באים ישראל למטה, מעלים אותה בתפלותיהם ובקשותיהם למעלה, עד שעולה ונגננת ביניהם, ונוטלת ברכות מהראש [של המקדש] של כל הראשים.

ומתברכת מאותו הטל שנמשך מלמעלה, ומאותו הטל נחלק לכמה צדדים, וכמה רכבות גדולים מאותו הטל, וממנו עתידים להחיות המתים. זהו שכתוב (ישעיה כו) הקיצו ורננו שכני עפר כי טל ארות טלך, טל מאתם האורות העליונים שמאירים למעלה.

עד שהיו יושבים, נחלק הלילה. אמר לו רבי יהודה לרבי יוסי, עכשו רוח צפון מתעוררת והלילה נחלק, וכעת הזמן שהקדוש ברוך הוא מתאנה לקול הצדיקים שבעולם הזה,

ומתהנן מגו זיוא דאספקלריאה דנהרא. וזבאין אינון צדיקיא, דזכאן להווא נהורא עלאה, והווא נהורא דאספקלריאה דנהרא, נהיר לכל סטרין, וכל חד וחד מאלין צדיקיא, נטיל לחולקיה פדקא חזי ליה, והוה נטיל (ס"א והכי נהיר) כל חד וחד כפום עובדוי דעבד בהאי עלמא, (מאנין) אית מנהון דמתפסי, מההוא נהירו דנטיל חבריה (דף רלב א"ו) יתיר ונהיר, והא אוקמוה.

חולקיה דליליא, מפד שארי ליליא למיעל. כמה גרדיני נמוסין מתערין, ושטאן בעלמא, ופתחין סתימין, ולבתר כמה זינין לזנייהו, כמה דאוקימנא. וכדין פד אתפליג ליליא, סטרא דצפון נחית (נהיר נהיר) מעילא לתתא, ואחיד ביה בליליא, עד תרין חולקין דליליא.

ולבתר סטרא דדרום אתער, עד דאתי צפרא. וכד אתי צפרא, פדין דרום וצפון אחידו ביה, וכדין אתאן ישראל לתתא, סלקין לה בצלותהון ובעותהון לעילא, עד דסלקא ואתגניזת בינייהו. ונטלא ברכאן מרישא (דמלכא) דכל רישין.

ואתברכא מההוא טלא דאתמשכא מלעילא. ומההוא טלא פריש לכמה סטרין, וכמה רבוון אתגנו מגיה מההוא טלא, ומגיה עתידין לאחייא מיתייא. הדא הוא דכתיב, (ישעיה כו) הקיצו ורננו שוכני עפר פי טל ארות טלך. טלא מאינון נהורין עלאין דנהרין לעילא.

עד דהו יתבי אתפליג ליליא, אמר ליה רבי יהודה לרבי יוסי, השתא רוחא דצפון אתער, וליליא אתפלג, והשתא עדנא דקדשא בריך הוא תאיב לקלהון דצדיקיא

אותם שעוסקים בתורה. פעת הקדוש ברוך הוא מקשיב ולקול דבריהם] לנו במקום הזה, לא נפסיק בדברי התורה.

פתח ואמר, המלאך הגאל אתי מפל רע. הרי נתבאר ופרשוה, אבל בא ראה, פתוב (שמות כג) הנה אנכי שלח מלאך וגו', זהו מלאך גואל העולם, שמירתם של בני האדם, וזהו שמזמין ברכות לכל העולם, משום שהוא נוטל אותם בהתחלה, ואחר כך הוא מזמן אותם לעולם, ולכן פתוב הנה אנכי שלח מלאך לפניה. (שם לו) ושלחתי לפניה מלאך.

וזהו מלאך שלפעמים זכר ולפעמים נקבה, וכך הוא, שבזמן שהוא מזמין ברכות לעולם [למעלה], אז הוא זכר ונקרא זכר. בזמן שמזמין ברכות [למטה] לנקבה, כך הוא מזמין ברכות לעולם. ובזמן שעומד בדין על העולם, אז נקרא נקבה, כנקבה המעפרת, כך הוא מתמלא מן הדין, ואז נקרא נקבה. ועל זה לפעמים נקרא זכר ולפעמים נקרא נקבה, והכל סוד אחד.

כמו זה פתוב (בראשית א) ואת להט החרב המתהפכת. יש מלאכים שלוחים בעולם שמתהפכים לכמה גונים, לפעמים נקבות לפעמים זכרים, לפעמים דין לפעמים רחמים, והכל בגון אחד. כמו זה המלאך הזה הוא בגונים רבים, וכל הגונים שבעולם ישנם במקום הזה, וסוד זה (יחזקאל א) כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום מראה מראה סביב הוא מראה דמות כבוד ה'. וכמו שיש בו כל אלו הגונים, כך גם מנהיג את כל העולם.

בהאי עלמא, אינון דמשתדלי באורייתא. השתא קדשא בריך הוא ציית (לקול מליהו) לן בהאי אתר, לא נפסוק מלי דאורייתא.

פתח ואמר, המלאך הגואל אותי מפל רע, הא אתמר ואוקמוה. אבל תא חזי, פתיב, (שמות כג) הנה אנכי שולח מלאך וגו', דא הוא מלאך דאיהו פרוקא דעלמא, נטירו דבני נשא, והאי איהו דאזמין ברכאן לכל עלמא, בגין דאיהו נטיל לון בקדמיתא, ולבתר איהו אזמין לון בעלמא. ובגין דא כתיב, הנה אנכי שולח מלאך לפניה. (שמות לג) ושלחתי לפניה מלאך.

והאי איהו מלאך דלזמנין דכר ולזמנין נוקבא, והכי איהו. דבזמנא דאיהו אזמין ברכאן לעלמא (לעילא), כדין איהו דכר, ואקרי דכר. כדכורא דאזמין ברכאן (לחתא) לנוקבא, הכי איהו אזמין ברכאן לעלמא. ובזמנא דקיימא בדינא על עלמא, כדין אקרי נוקבא. פנוקבא דאיהו עופרא, הכי איהו אתמלי מן דינא, וכדין אקרי נוקבא. ועל דא לזמנין אקרי דכורא, ולזמנין אקרי נוקבא, וכלא רזא חדא.

בגוונא דא כתיב, (בראשית ג) ואת להט החרב המתהפכת, מלאכין אית שלוחין בעלמא, דמתהפכין לכמה גוונין, לזמנין נוקבי, לזמנין דכורי, לזמנין דינא, לזמנין רחמי, וכלא פחד גוונא. פגוונא דא האי מלאך, בגוונין סגיאין איהו, וכל גוונין דעלמא, פלהו איתנהו בהאי אתר. ורזא דא, (יחזקאל א) כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום מראה מראה סביב הוא מראה דמות כבוד ה'. וכמה דאית ביה פל אינון גוונין, הכי נמי אנהיג לכל עלמא: (דף רלב ע"ב).

תוספתא

רחימי עלאי, מארי דסכלתנו אסתפלו, הורמני ידיען בקולפי דסיכתא, קריבו למנדע, מאן מנכון מארי דעיינין בסכלתנו, וידע בשעתא דסליק ברעותא דרזא דרזין, לאפקא תלת גוונין כחדא כלילן, ואינון, חוור וסומק וירוק, תלת גוונין כחדא אשתליכאן דא עם דא, מזדווגן (ס"א מודלגו) דא עם דא, מגרופיא תתאה אצטבע, ונפקא מגו גוונין אלין.

וכל גוונין אלין, אתחזון בהאי. חיזו איהו לאסתפלא, פעינא דכדולחא אתחזי בשעתא. כגוונא דכטש כגוונה, הכי אתחזי לבר. אלין תלת גוונין סחרן להאי, וגוונא אזלא סלקא ונחתא קסטורין דקטרא קביעי כגוון (ס"א כגוונה).

גוונין סחרין (ס"א גוונין) כלילן כחדא, סלקין לה לעילא ביממא, ונחתא בליליא. שרגא דדליק אתחזי בליליא, ביממא אסתתרת נהורא, טמירא כמאתן וארבעין ותמניא עלמין, כלהו אזלין לגוונה (ס"א כגוונה) מלעילא לתתא, גו תלת מאה ושתין וחמש שייפין גניזא ואתפסאי לתתא.

מאן דמפשפש לאשכחא לה, יתבר גדפין קליפין טמירין, ויפתח תרעין. מאן דזכי למיחמי, יחמי גו ידיעה וסכלתנו, כמאן דחמי בתר כותלא. בר מן משה נביאה מהימנא עלאה, דהנה חמי ליה עינא כעינא, לעילא באתר דלא אתיידע.

מאן דלא זכי, דחו ליה לבר, כמה חבילי טהירין אודמנו לגביה, אודמנו נפקי עליה, ואפיקו ליה דלא יסתפל בענוגא דמלכא. ווי לון לאינון חייבין דעלמא, דלא זכאן לאסתפלא, כמה דאת אמר, (כמדבר ד) ולא יבאו לראות כבלע את הקדש וגו'.

אמר רבי יהודה, מסתפל הוינא, והא מגו זהירין אלין, מסתפלן נשמתהון דצדיקנא, כד אתדבקו בהאי

תוספתא

אהובים עליונים, בעלי התבונה, התבוננו. מושלים היודעים בהפאת ההבטה התקרבו לדעת, מי מכם בעלי עינים בתבונה, ויודע בשעה שעולה ברצון של סוד הסודות להוציא שלשה גונים כלולים כאחד, והם לכן אדם וירק, שלשה גונים משלבים כאחד זה בזה, מתיחדים זה עם זה. מגרפה תחתונה נצבעת ויוצאת מתוף הגונים הללו.

וכר הגונים האלו נראים בזה, מראה הוא להסתפל, כעין הפדלח נראה בשעה. כמו שמפה בתוכה, כך נראה בחוץ. שלשת הגונים הללו סוכבים את זה, והגון הולך, עולה ויורד. היכלות הקשר קבועים כגון [בתוכה].

גונים מקיפים [גונים] כלולים כאחד, מעלים אותה למעלה ביום ומורידים בלילה. נר שדולק נראה בלילה. ביום נסתר האור ומתחבא במאתים ארבעים ושמונה עולמות, שכלם הולכים לתוכה [בשילה] למעלה למטה בתוף שלש מאות ששים וחמשה איברים גנוזה, ומכוסה למטה.

מי שמחפש למצא אותה, ישבר כנפים קלפות נסתרות ויפתח שערים. מי שזוכה לראות, יראה תוף ידיעה ותבונה כמי שרואה אחר הכתל, פרט למשה הנביא הנאמן העליון שהנה רואה אותה עין בעין, למעלה במקום שלא ידוע.

מי שלא זוכה, דוחים אותו החוצה. כמה קבוצות בעלי דין מזדמנים אליו, מזדמנים ויוצאים עליו, ומוציאים אותו שלא יסתפל בענג המלך. אוי להם לאותם הרשעים של העולם שלא זוכים להסתפל, כמו שנאמר ולא יבאו לראות כבלע את הקדש וגו'.

אמר רבי יהודה, הייתי מסתפל, והרי מתוף הזהרים הללו מסתפלות נשמות הצדיקים, כשנדבקו במקום הזה. מתוף הזהרים הללו מסתפלות נשמות הצדיקים. אותם גונים עולים ונכללים

כְּאֶחָד. אֲשֶׁר מִי שִׁיּוּדַע לְהַכְלִיל
וּלְיַחַד אֶת כָּל־מִשְׁפָּט מִשְׁפָּט, לְתַקֵּן
הַכֹּל בְּמָקוֹם שֶׁצָּרִיף לְמַעֲלָה
לְמַעֲלָה, וְאֵז נִשְׁמַר הָאָדָם בְּעוֹלָם
הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. (ע"כ תוספתא)

פְּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, (תהלים טז)
וְעַז מִלֶּךְ מִשְׁפָּט אֶהֱבֶה אֶתְּךָ כּוֹנֵנֶת
מִיִּשְׂרָאֵל וְגו'. וְעַז מִלֶּךְ מִשְׁפָּט
אֶהֱבֶה - זֶה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְעַז
מִלֶּךְ - תִּקְרָה שְׁמִחוּךְ הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא אֵינוֹ אֶלָּא בְּמִשְׁפָּט,
שֶׁהָרִי בְּמִשְׁפָּט עוֹמֵדֵת הָאָרֶץ,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי כט) מִלֶּךְ
בְּמִשְׁפָּט יַעֲמִיד אָרֶץ.

וּמִשׁוּם כֵּן, וְעַז מִלֶּךְ מִשְׁפָּט
אֶהֱבֶה, וְלֹא [מִתְחַנֵּן] נִתְקַנְתָּ כְּנֶסֶת
יִשְׂרָאֵל אֶלָּא בְּמִשְׁפָּט, מִשׁוּם
שֶׁמִּשְׁפָּט נִזְוֵנִית, וְכָל הַבְּרָכוֹת
שֶׁנּוֹטְלֵת, הִיא נּוֹטְלֵת מִשָּׁם, וְלִכֵּן
וְעַז מִלֶּךְ מִשְׁפָּט אֶהֱבֶה - כָּל
הַתְּשׁוּבָה וְכָל הַאֲהָבָה שֶׁלֶּה כְּנֶגֶד
הַמִּשְׁפָּט. אֶתְּךָ כּוֹנֵנֶת מִיִּשְׂרָאֵל -
סוּד שֶׁל שְׁנֵי הַכְּרוּבִים לְמִטָּה,
שֶׁהֵם תְּקוּן וְיִשׁוּב הַעוֹלָם, וְהָרִי
נִתְבָּאֵר.

רַבִּי חֲזַקְיָה פְּתַח וְאָמַר, (תהלים קיג)
הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ עַבְדֵי ה' הַלְלוּ אֶת
שֵׁם ה'. בְּפִסְוִיק זֶה יֵשׁ לְהַתְּבַוֵּן
בוֹ. כִּינֵן שֶׁאֵמַר הַלְלוּיָהּ, אֵז לְמָה
הַלְלוּ עַבְדֵי ה', וְאַחַר כֵּן הַלְלוּ
אֶת שֵׁם ה'? אֶלָּא כֵּן שְׁנִינוּ, מִי
שֶׁמִּשְׁבַּח אֶת [הַאֲחֵר] הָאֲחֵר, צָרִיף
לְשַׁבְּחוֹ לְפִי כְבוֹדוֹ, וּלְפִי כְבוֹדוֹ
כֵּן צָרִיף שְׁבַחוֹ. וְשְׁנִינוּ, מִי
שֶׁמִּשְׁבַּח אֶת הָאֲחֵר בְּשַׁבְּחֵי שְׂאִין
בוֹ - הוּא מְגַלֵּה [גְּלוּי וּמְסֻבֵּי] אֶת
גְּנוּתוֹ, וְרוֹצֵה לְגַלּוֹת אוֹתוֹ. וְעַל
זֶה מִי שֶׁעוֹשֶׂה הַפֶּסֶד עַל בֶּן
אָדָם, צָרִיף כְּפִי כְבוֹדוֹ וְלֹא יוֹתֵר,
שֶׁמִּתּוֹךְ שְׁבַחוֹ בֹא לְגְנוּתוֹ, וּבְכָל
שְׁבַח צָרִיף לְפִי כְבוֹדוֹ.

אַתָּה, מִגּוֹ זְהִירִין אֵלֶיךָ מִסְתַּפְּלִין נִשְׁמַתְהוּן דְּצַדִּיקָנָא.
אֵינוֹן גּוֹנוּן, סְלִקִין וְאֵתְּכַלִּילִין כְּחָדָא. זְכָאָה אִיהוּ מָאן
דִּידַע לְאֶכְלָלָא וְלִיַּחַדָא כְּלֵהוּ כְּחָדָא, לְאֵתְּקָנָא כְּלָא
כְּאֵתֵר דְּאֶצְטְרִיף לְעִילָא לְעִילָא, וְכִדִּין אֵתְּנִטִיר בֵּר נִשְׁ
בְּהֵאִי עֲלָמָא, וּבְעֲלָמָא דְאַתִּי. (ע"כ תוספתא):

פְּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, (תהלים טז) וְעַז מִלֶּךְ
מִשְׁפָּט אֶהֱבֶה אֶתְּךָ כּוֹנֵנֶת מִיִּשְׂרָאֵל וְגו'.
וְעַז מִלֶּךְ מִשְׁפָּט אֶהֱבֶה, דָּא קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא.
וְעַז מִלֶּךְ, תִּקְרָה דְאַתְּקִיף קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא,
לֹא אִיהוּ אֶלָּא בְּמִשְׁפָּט, דְּהָא בְּמִשְׁפָּט
אֵתְּקִימִים אֶרְעָא. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (משלי כט) מִלֶּךְ
בְּמִשְׁפָּט יַעֲמִיד אָרֶץ.

וּבְגִין כֵּן, וְעַז מִלֶּךְ מִשְׁפָּט אֶהֱבֶה, וְלֹא (אתְּקִיף)
אֵתְּקַנְתָּ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֶלָּא בְּמִשְׁפָּט,
בְּגִין דְּמִתְמָן אֵתְּזַנְתָּ, וְכָל בְּרַכָּאן דְּנִטְלָא,
מִתְמָן נִטְלָא. וּבְגִין כֵּן וְעַז מִלֶּךְ מִשְׁפָּט אֶהֱבֶה,
כָּל תְּאִיבוֹ, וְכָל רַחֲמֵי דִילָהּ לְקַבִּיל מִשְׁפָּט.
אֶתְּךָ כּוֹנֵנֶת מִיִּשְׂרָאֵל, רְזָא דְתִרִין פְּרוּבִים
לְתַתָּא, דְּאֵינוֹן תִּקְוֵנָא וְיִישׁוּבָא דְעֲלָמָא, וְהָא
אֵתְּמַר.

רַבִּי (יִצְחָק) חֲזַקְיָה פְּתַח וְאָמַר, (תהלים קלה)
הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ עַבְדֵי ה' הַלְלוּ אֶת שֵׁם
ה', הֵאִי קָרָא אֵיךְ לְאֵסְתַּפְּלָא בֵּיהּ, כִּינֵן דְּאָמַר
הַלְלוּיָהּ, אֵמַאי הַלְלוּ עַבְדֵי ה', וּלְבַתֵּר הַלְלוּ
אֶת שֵׁם ה'. אֶלָּא הֵכִי תְּנִינֵן, מָאן דְּמִשְׁבַּח
(לְחָדָא) לְאַחְרָא, אֶצְטְרִיף לְשַׁבְּחָא לִיָּה כְּפּוּם
יְקָרִיָּה, וְכְפּוּם יְקָרִיָּה הֵכִי אֶצְטְרִיף שְׁבַחִיָּה,
וְתִנֵּן מָאן דְּמִשְׁבַּח לְאַחְרָא, בְּשַׁבְּחָא דְלִית
בֵּיהּ, הוּא גְּלוּי [גְּלוּיָא וְכַבֵּי] גְּנוּתִיָּה, וְצָבִי לְגַלְאָה
לִיָּה. וְעַל דָּא, מָאן דְּעַבִּיד הַסְּפָדָא עַל בֵּר נִשְׁ,
אֶצְטְרִיף כְּפּוּם יְקָרִיָּה, וְלֹא יִתִיר. דְּמִגּוֹ
שְׁבַחִיָּה אֵתִי לְגְנוּתִיָּה, וּבְכָל־אֶתְּקִיף אֶצְטְרִיף
כְּפּוּם יְקָרִיָּה.

בא רָאָה, הַלְלוּיָהּ, כָּאֵן יֵשׁ שְׁבַח
עֲלִיּוֹן שֶׁל רִבּוֹן הַכֹּל, מְקוֹם שְׂאִין
הַעֵינַן שׁוֹלְטֵת בּוֹ לְדַעַת וּלְהַתְּבַנֵּן
[מְקוֹם], שֶׁהוּא טְמִיר שֶׁל כָּל
הַטְּמִירִים, וּמִיְהוּ? י"ה, שֶׁם
עֲלִיּוֹן עַל הַכֹּל.

וּמְשׁוּם כֶּף הַלְלוּיָהּ, שְׁבַח וְשֵׁם
כְּאֶחָד, כְּלוּלִים כְּאֶחָד, וְכֵאֵן
נִסְתָּר הַדְּבָר שֶׁאִמַר הַלְלוּיָהּ וְלֹא
אָמַר מִי הַלְלוּיָהּ, לְמִי אָמְרוּ
הַלְלוּ? אֵלָּא כְּמוֹ שִׁי"ה נִסְתָּר, כֶּף
שְׁבַח שְׁמִשְׁבָּחִים הֵם נִסְתָּרִים,
שְׁמִשְׁבָּחִים לֹא יִדְעֵנוּ מִי הֵם, וְכֶף
צָרִיף הַכֹּל לְהִיּוֹת נִסְתָּר בְּסוּד
עֲלִיּוֹן. וְאַחַר שֶׁנִּסְתָּר בְּסוּד עֲלִיּוֹן,
גָּלָה וְאָמַר הַלְלוּ עֲבָדֵי ה' הַלְלוּ
אֵת שֵׁם ה', מְשׁוּם שֶׁזֶהוּ מְקוֹם
שֶׁלֹּא נִסְתָּר, כְּאוֹתוֹ עֲלִיּוֹן הַטְּמִיר
שֶׁל כָּל הַטְּמִירִים. זֶהוּ מְקוֹם
שֶׁנִּקְרָא שֵׁם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוּאֵל ב'
ו) אֲשֶׁר נִקְרָא שֵׁם שֵׁם ה'.

הַרְאֵשׁוֹן נִסְתָּר שְׂאִינוֹ [וה] גְּלוּי.
[השני] נִסְתָּר וְגְלוּי. וּמְשׁוּם שְׁעוֹמֵד
בְּהַתְּגַלּוּת אָמַר, אוֹתָם
שְׁמִשְׁבָּחִים לְאוֹתוֹ מְקוֹם מִי הֵם?
וְאָמַר שֶׁהֵם עֲבָדֵי ה' הַרְאֵשׁוֹן
לְשִׁבַח אֵת הַמְּקוֹם הַזֶּה.

יְהִי שֵׁם ה' מְבֹרָךְ, מֵה שׁוֹנֵה
שְׂאֵמֵר יְהִי? אֵלָּא יְהִי - סוּד
הַהִמְשָׁכָה מְאוֹתוֹ מְקוֹם עֲלִיּוֹן,
שֶׁהוּא נִסְתָּר, כְּמוֹ שְׂאֵמֵרנוּ,
שֶׁהוּא י"ה, עַד סוּד הַבְּרִית שֶׁהוּא
יו"ד תַּחְתּוֹנָה, כְּמוֹ שִׁי"ד
הַעֲלִיּוֹנָה, הַרְאֵשִׁית כְּסוּף.

וּמְשׁוּם כֶּף יְהִי, סוּד הַהִמְשָׁכָה
מִטְּמִיר שֶׁל כָּל הַטְּמִירִים עַד
הַדְּרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה, וּבְדָבָר הַזֶּה
מִתְקַיֵּם כָּל מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר יְהִי רְקִיעַ, יְהִי מְאֹרֹת,
יְהִי אוֹר. בְּכֹל אוֹתָם הַמַּעֲשִׂים
שְׁלֹמְעֵלָה כְּתוּב יְהִי.

תָּא חֲזִי, הַלְלוּיָהּ, הֵכָא אֵית שְׁבַחָא עֲלָאָה
דְּמֵאֲרִי דְכֻלָּא. אַתְר דְּלָא שְׁלֻטָא בֵּיה
עֵינָא לְמַנְדַע וּלְאַסְתַּבְּלָא (ס"א אַתְר), דְּאִיהוּ
טְמִירָא דְכָל טְמִירִין. וּמֵאֵן אִיהוּ, י"ה. שְׂמָא
עֲלָאָה עַל כֻּלָּא.

וּבְגִין כֶּף הַלְלוּיָהּ, שְׁבַחָא וּשְׂמָא כְּחֻדָא,
כְּלִילָן כְּחֻדָא. וְהֵכָא סְתִים מְלָה דְאָמַר
הַלְלוּיָהּ, וְלֹא אָמַר מֵאֵן הַלְלוּיָהּ, לְמֵאֵן אָמְרוּ
הַלְלוּ, אֵלָּא כְּמָה דִּי"ה סְתִים, הֵכִי שְׁבַחָא
דְּשְׁבוּחֵי סְתִים אֵינּוֹן, דְּמִשְׁבַּחֵי לָא יִדְעֵנָא
מֵאֵן אֵינּוֹן, וְהֵכִי אֶצְטְרִיף לְמַהֲוִי כֻלָּא סְתִים,
בְּרֻזָא עֲלָאָה. וּלְבַתְר דְּסְתִים בְּרֻזָא עֲלָאָה, גְּלוּי
וְאָמַר, הַלְלוּ עֲבָדֵי ה' הַלְלוּ אֵת שֵׁם ה'. בְּגִין
דְּדָא אִיהוּ אַתְר דְּלָא סְתִים כְּהוּא עֲלָאָה
טְמִירָא דְכָל טְמִירִין. דָּא הוּא אַתְר דְּאֶקְרִי
שֵׁם, כְּמָה דְאֵתְ אָמַר, (שְׁמוּאֵל ב' ו) אֲשֶׁר נִקְרָא שֵׁם
שֵׁם ה'.

כְּרַמָּאָה סְתִים דְּלָא (ס"א דָא) גְּלוּיָא, (תְּנִינָא) סְתִים
וְגְלוּיָא, וּבְגִין דְּקִימָא בְּאַתְגְּלוּיָא,
אָמַר אֵינּוֹן דְּקָא מִשְׁבַּחֵי לְהוּא אַתְר, מֵאֵן
אֵינּוֹן. וְקָאמַר דְּאֵינּוֹן עֲבָדֵי ה', דְּאַתְחִזּוֹן
לְשְׁבַחָא לְאַתְר דָּא.

יְהִי שֵׁם ה' מְבֹרָךְ, מְאִי שְׂנָא דְקָאמַר יְהִי.
אֵלָּא יְהִי, רֻזָא דְאִמְשְׁכוּתָא מְהוּא אַתְר
עֲלָאָה, דְּאִיהוּ סְתִים דְּקָאמְרִין, דְּאִיהוּ י"ה,
עַד רֻזָא דְבְרִית, דְּאִיהוּ יו"ד תַּתָּאָה, כְּגוֹוָנָא
דִּינּו"ד עֲלָאָה, שִׁירוּתָא כְּסוּפָא.

וּבְגִין כֶּף יְהִי, רֻזָא דְאִמְשְׁכוּתָא מִטְּמִירָא
דְכָל טְמִירִין, עַד דְּרָגָא תַּתָּאָה. וּבְמִלָּה
דָּא אִתְקַיֵּים כָּל עוּבְדָא דְבְרֵאשִׁית. כְּמָה דְאֵתְ
אָמַר, יְהִי רְקִיעַ, יְהִי מְאֹרֹת, יְהִי אוֹר.
בְּכֹל אֵינּוֹן עוּבְדִין דְּלְעִילָא כְּתִיב יְהִי.

בְּכָר אֵינּוֹן עוֹבְדִין דְּלִתְתָא, לָא כְּתִיב יְהוִי.
בְּגִין דְּרִזָּא דָא דְאִיהוּ (ס"א אַמְשִׁכּוּתָא) מְרִזָּא
עֲלָאָה, סְתִימִין דְּכָל סְתִימִין, לָא אֲתִקְיִים
אַלָּא בְּמִלִין עֲלָאי דְלַעֲיִלָא, וְלָא אֲתִמֵּר
בְּאֵינּוֹן (דף רלג ע"ב) מְלִין תְּתַאֲיִן דְּלִתְתָא.

וְבָרָא מִתְבְּרָךְ שְׁמָא קְדִישָׁא בְּכֻלָּא, וְעַל דָּא
כְּתִיב יְהִי שֵׁם יי מְבוֹרָךְ וְגו', מִמְזַרְח
שְׁמֵשׁ עַד מְבוֹאוֹ, דָּא אֲתֵר עֲלָאָה, דְּקָא נְהִיר
מִנִּיהַ שְׁמֵשׁ, וְנְהִיר לְכֻלָּא. וְדָא הוּא אֲתֵר
דְּרִישָׁא עֲלָאָה סְתִימָאָה.

וְעַד מְבוֹאוֹ, דָּא הוּא אֲתֵר קְשָׂרָא, דְּאֲתִקְשֵׁר
בֵּיה מְהִימְנוּתָא כְּדָקָא חֲזִי, וּמִתְפָּזֵן נְפִקֵן
בְּרַכָּאן לְכֻלָּא, וְעֲלֵמָא מְהֵכָא אֲתִזֵּן, כְּמָה
דְּאֲתִמֵּר. וּבְגִין כְּךָ קִיַּמָּא הַאי אֲתֵר לְאֲתִזְנָא
מְעִילָא, וְלֹאֲתִבְרַכָּא מִתְפָּזֵן. וְכֻלָּא קִיַּמָּא
בְּאֲתִעְרוּתָא דְּלִתְתָא, דְּמִתְעַרֵי אֵינּוֹן עֲבָדֵי יי,
פַּד מְבָרְכֵי שְׁמָא קְדִישָׁא, כְּדָקָא מְרִין. וּבְגִין כְּךָ
דְּאִיהוּ בְּאֲתִגְלִיָּא, כְּתִיב הִלְלוּ עֲבָדֵי יי הִלְלוּ
אֶת שֵׁם יי.

אֲדַהְבֵי הוּה נְהִיר צְפָרָא, נְפִקוּ מִן מְעֵרְתָא,
וּבְהֵהוּא לִילִיָא לָא דְמִיכוּ. אֲזִלוּ
בְּאַרְחָא, פַּד נְפִקוּ מֵאֵינּוֹן טוּרִין, יִתְבוּ וְצִלוּ
צְלוּתָא. מְטוּ לְחַד כְּפַר, וְיִתְבוּ תְפָזֵן כָּל הַהוּא
יּוֹמָא, בְּהֵהוּא לִילִיָא נְמוּ, עַד דְּהוּה פְּלָגוּת
לִילִיָא, קָמוּ לְאֲתַעְסָקָא בְּאוּרִיָּתָא.

פְּתַח רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר וַיְבָרְכֶם בַּיּוֹם הַהוּא
לְאִמּוֹר כְּךָ יְבָרַךְ יִשְׂרָאֵל וְגו', וַיְבָרְכֶם
בַּיּוֹם הַהוּא, מָאי בַּיּוֹם הַהוּא, דְּהָא סְגִי
דְּקָאֵמַר וַיְבָרְכֶם. וְתוּ, כָּל לְאִמּוֹר פְּתִיב חֲסֵר,
וְהָכָא לְאִמּוֹר בּוּי"ו כְּתִיב, (בְּכֻלָּא כְּתִיב לְאִמּוֹר, בְּלֹא וּא"ו,
וְהָכָא כְּתִיב לְאִמּוֹר) מָאי שְׁנָא.

אַלָּא רִזָּא אִיהוּ, וַיְבָרְכֶם בַּיּוֹם הַהוּא, מָאי
בַּיּוֹם הַהוּא, רִזָּא דְדִרְגָּא דְּאֲתִמְנָא עַל

בְּכָר אֵינּוֹן עוֹבְדִין דְּלִתְתָא, לָא כְּתִיב יְהוִי.
בְּגִין דְּרִזָּא דָא דְאִיהוּ (ס"א אַמְשִׁכּוּתָא) מְרִזָּא
עֲלָאָה, סְתִימִין דְּכָל סְתִימִין, לָא אֲתִקְיִים
אַלָּא בְּמִלִין עֲלָאי דְלַעֲיִלָא, וְלָא אֲתִמֵּר
בְּאֵינּוֹן (דף רלג ע"ב) מְלִין תְּתַאֲיִן דְּלִתְתָא.

וְבָרָא מִתְבְּרָךְ שְׁמָא קְדִישָׁא בְּכֻלָּא, וְעַל דָּא
כְּתִיב יְהִי שֵׁם יי מְבוֹרָךְ וְגו', מִמְזַרְח
שְׁמֵשׁ עַד מְבוֹאוֹ, דָּא אֲתֵר עֲלָאָה, דְּקָא נְהִיר
מִנִּיהַ שְׁמֵשׁ, וְנְהִיר לְכֻלָּא. וְדָא הוּא אֲתֵר
דְּרִישָׁא עֲלָאָה סְתִימָאָה.

וְעַד מְבוֹאוֹ, דָּא הוּא אֲתֵר קְשָׂרָא, דְּאֲתִקְשֵׁר
בֵּיה מְהִימְנוּתָא כְּדָקָא חֲזִי, וּמִתְפָּזֵן נְפִקֵן
בְּרַכָּאן לְכֻלָּא, וְעֲלֵמָא מְהֵכָא אֲתִזֵּן, כְּמָה
דְּאֲתִמֵּר. וּבְגִין כְּךָ קִיַּמָּא הַאי אֲתֵר לְאֲתִזְנָא
מְעִילָא, וְלֹאֲתִבְרַכָּא מִתְפָּזֵן. וְכֻלָּא קִיַּמָּא
בְּאֲתִעְרוּתָא דְּלִתְתָא, דְּמִתְעַרֵי אֵינּוֹן עֲבָדֵי יי,
פַּד מְבָרְכֵי שְׁמָא קְדִישָׁא, כְּדָקָא מְרִין. וּבְגִין כְּךָ
דְּאִיהוּ בְּאֲתִגְלִיָּא, כְּתִיב הִלְלוּ עֲבָדֵי יי הִלְלוּ
אֶת שֵׁם יי.

אֲדַהְבֵי הוּה נְהִיר צְפָרָא, נְפִקוּ מִן מְעֵרְתָא,
וּבְהֵהוּא לִילִיָא לָא דְמִיכוּ. אֲזִלוּ
בְּאַרְחָא, פַּד נְפִקוּ מֵאֵינּוֹן טוּרִין, יִתְבוּ וְצִלוּ
צְלוּתָא. מְטוּ לְחַד כְּפַר, וְיִתְבוּ תְפָזֵן כָּל הַהוּא
יּוֹמָא, בְּהֵהוּא לִילִיָא נְמוּ, עַד דְּהוּה פְּלָגוּת
לִילִיָא, קָמוּ לְאֲתַעְסָקָא בְּאוּרִיָּתָא.

פְּתַח רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר וַיְבָרְכֶם בַּיּוֹם הַהוּא
לְאִמּוֹר כְּךָ יְבָרַךְ יִשְׂרָאֵל וְגו', וַיְבָרְכֶם
בַּיּוֹם הַהוּא, מָאי בַּיּוֹם הַהוּא, דְּהָא סְגִי
דְּקָאֵמַר וַיְבָרְכֶם. וְתוּ, כָּל לְאִמּוֹר פְּתִיב חֲסֵר,
וְהָכָא לְאִמּוֹר בּוּי"ו כְּתִיב, (בְּכֻלָּא כְּתִיב לְאִמּוֹר, בְּלֹא וּא"ו,
וְהָכָא כְּתִיב לְאִמּוֹר) מָאי שְׁנָא.

אַלָּא רִזָּא אִיהוּ, וַיְבָרְכֶם בַּיּוֹם הַהוּא, מָאי
בַּיּוֹם הַהוּא, רִזָּא דְדִרְגָּא דְּאֲתִמְנָא עַל

בְּכָר אֵינּוֹן עוֹבְדִין דְּלִתְתָא, לָא כְּתִיב יְהוִי.
בְּגִין דְּרִזָּא דָא דְאִיהוּ (ס"א אַמְשִׁכּוּתָא) מְרִזָּא
עֲלָאָה, סְתִימִין דְּכָל סְתִימִין, לָא אֲתִקְיִים
אַלָּא בְּמִלִין עֲלָאי דְלַעֲיִלָא, וְלָא אֲתִמֵּר
בְּאֵינּוֹן (דף רלג ע"ב) מְלִין תְּתַאֲיִן דְּלִתְתָא.

למעלה. יום ההוא - יום מאותו מקום עליון שנקרא הוא, ויום ההוא הזה שאין פרוי בין יום לבין הוא, ובכל מקום היום ההוא, זה (הוא) שתי דרגות (עליונות), דרגה עליונה ותחתונה, שהן פאחת.

ומשום כך, כשרצה יעקב לברך את בני יוסף, ברכם ביחוד שלמעלה ומטה כלם כאחד, [לאמור בואו, שנקלל וא"ו בניכם. על זה יחד אותם ביחוד שלמעלה כלם כאחד] כדי שתתקיים ברכתם, ואחר כך פלל הפל כאחד ואמר כך יברך ישראל [לאמר]. מה זה כך? ודאי זה סוד היחוד, בתחלה מלמטה למעלה [יום ההוא מלמטה למעלה], ואחר כך יורד לאמצע ולמטה. לאמור - בואו, הרי האמצע. ואחר כך יורד למטה כך, וכך הוא יפה בראוי, מלמטה למעלה, וממעלה למטה.

כך יברך ישראל, מה זה ישראל? ישראל הזקן. לא כתוב יברך ישראל, אלא יברך, שהרי ישראל נוטל ברכות מלמעלה, ואחר כך הוא מברך את הפל בדרגה התחתונה הזו דוקא, שאמר כך יברך ישראל לאמר. ישמך אלהים כאפרים וכמנשה. הקדים את אפרים בתחלה, משום שאפרים על שם [של יוסף] ישראל. מנין לנו? מזה שפשט אפרים יצא, עד שלא השלם זמן שעבוד מצרים, דחקו את השעה ויצאו מהגלות, קמו עליהם שונאים והרגו אותם, וכתוב בן אדם העצמות האלה כל בית ישראל המה, משמע שכתוב (יחזקאל לו) כל בית ישראל המה, ולכן הקדים את אפרים קדם מנשה, ולכן אפרים משאו לצד מערב, ומסעו היה.

בא ראה, הברכה שברך את בני

ברכאן לעילא. יום ההוא, יום מההוא אתר עלאה, דאקרי הוא. והאי יום ההוא, דלית פירוודא בין יום ובין הוא, ובכל אתר היום ההוא, דא (הוא) תרין דרגין (עליון), דרגא עלאה ותתאה דאינון כחדא.

ובגין כך, פד בעא יעקב לברכא לבנוי דיוסף, בריך לון ביחודא דלעילא ותתא כלהו כחדא, (כ"א לאמור בואו דאתכליל וא"ו בנייהו, על דא יחד לון ביחודא דלעילא בלהו כחדא) בגין דיתקיים ברכתהון, ולבתר פליל פלא כחדא. ואמר, כך יברך ישראל (לאמר). מאי כך. ודאי דא רזא דיחודא, בקדמיתא מתתא לעילא (כ"א יום ההוא מתתא לעילא), ולבתר נחית לאמצעיתא ולתתא. לאמור בואו הו הא אמצעיתא. ולבתר נחית לתתא כך. והכי הוא גאון פדקא חזי, מתתא לעילא ומעילא לתתא.

כך יברך ישראל, מאי ישראל, ישראל סבא. יבורך ישראל לא כתיב, אלא יברך, דהא ישראל נטיל ברכאן מלעילא, ולבתר איהו מברך לכלא, בהאי דרגא תתאה דייקא, דקאמר כך יברך ישראל לאמר.

ישמך אלהים כאפרים וכמנשה, אקדים ליה לאפרים בקדמיתא, בגין דאפרים על שמא (דיוסף) דישראל אקרי. מנא לן. מהא, דכד שבטא דאפרים נפק, עד לא אשתלים זמנא דשעבודא דמצרים, דחקו שעמא ונפקו מן גלותא, קמו עליהון שגאיהון וקטלו לון. וכתיב, (יחזקאל לו) בן אדם העצמות האלה כל בית ישראל המה. משמע דכתיב, (יחזקאל לו) כל בית ישראל המה, ועל דא אקדים לאפרים קדם מנשה. בגין כך אפרים מטוליה לסטר מערב, ומטלנוי הוה.

תא חזי, ברכתא דבריך לבני יוסף, אמאי

יוסף, למה הקדים להם ברכות עד שלא יברך את בניו? אלא מפאן שחביבות בני בניו של אדם חביבה עליו יותר מבניו, ולכן הקדים חביבות בני בנו קדם לבנו לברך אותם בתחלה.

ויברכם ביום ההוא לאמור. רבי יוסי פתח ואמר, (תהלים קטו) ה' זכרנו יברך יברך את בית ישראל וגו'. ה' זכרנו יברך - אלו הגברים. יברך את בית ישראל - אלו הנשים. משום שזכרים צריכים להתברך בתחלה, ואחר כך נשים, ונשים לא מתברכות אלא מברפת הזכרים, ששזכרים מתברכים, אז מתברכות הנשים. ואם תאמר מזה שפתוב (ויקרא טז) וכפר בעדו ובעד ביתו, שצריך לכפר עליו בתחלה ואחר כך על ביתו, משום שמתברך ממנו.

בא ראה שנשים לא מתברכות אלא רק מגברים, ששמתברכים אלו בתחלה, ומברכה זו מתברכות. אלא במה בארנו יברך את בית ישראל? אלא הקדוש ברוך הוא נתן תוספת ברכות לזכר שנושא, משום שמתברכת ממנו האשה, וכן בכל מקום נותן הקדוש ברוך הוא תוספת ברכות לזכר שנושא, משום שמתברך [ממנו אשתו. וכן בכל מקום נותן הקדוש ברוך הוא תוספת ברכות לזכר שנושא כדי שמתברך ממנו הנקבה] מאותה תוספת הברכות. כיון שנושא האדם, נותן לו שני חלקים, אחד לו ואחד לנקבתו, והוא נוטל הכל - חלקו וחלק נקבתו.

בא ראה, ויברכם ביום ההוא [לאמור. בך אותם ברכות ולכל אלו שצאו מהם], אחר כך לאמור בןא"ו. כאן נרמז בן בכור, (שמות ד) בני בכרי ישראל, וכתוב (ירמיה לא) ואפרים בכורי הוא, ועל דא תוספת וא"ו.

אקדים לון ברכאן, עד לא יברך לבנוי. אלא מברך, דחביבותא דבני בניו, חביב עליה דבר נש יתיר מבנוי. ובגין כך, אקדים חביבותא דבני בניו קודם לבנוי, לברכא לון בקדמיתא.

ויברכם ביום ההוא לאמור, רבי יוסי פתח ואמר, (תהלים קטו) יי זכרנו יברך יברך את בית ישראל וגו'. יי זכרנו יברך, אליו גוברין. יברך את בית ישראל, אליו נשין.

בגין דדכורין בעיין לאתברכא בקדמיתא, ולבתר נשין, ונשין לא מתברכן אלא מברכתהון דדכורין, דכד דכורין מתברכן פדין נשין מתברכן. ואי תימא מהא, דכתיב, (ויקרא טז) וכפר בעדו ובעד ביתו, דבעי לכפרא עליה בקדמיתא, ולבתר על ביתיה, בגין דמתברכא מגייה.

תא חזי, דנשין לא מתברכן אלא מגוברין, פד אתברכן אינון בקדמיתא, ומהאי ברכתא מתברכן. אלא במאי אוקימנא יברך את בית ישראל. אלא קדשא בריך הוא יהיב תוספת ברכאן לדכורא דנסיב, בגין דמתברכא מגייה אתתא. וכן בכל אתר (דף רגג ע"ב) יהיב קדשא בריך הוא תוספת ברכאן לדכורא דנסיב, בגין דמתברכא (מגיה אתתא וכן בכל אתר יהיב קדשא בריך הוא תוספת ברכאן לדכורא דנסיב, בגין דמתברך מגיה נוקבא) מההוא תוספת דברכאן. כיון דאנסיב פר נש יהיב ליה תרין חולקין, חד ליה וחד לנוקביה, ואיהו נוטיל פלא, חולקיה וחולק נוקביה.

תא חזי, ויברכם ביום ההוא, (ס"א לאמור בריך ברכאן לון ולכל דיפקון מגייהו) לבתר לאמור בוא"ו, הקא אתרמיזא ברא בוכרא, (שמות ד) בני בכורי ישראל, וכתיב, (ירמיה לא) ואפרים בכורי הוא, ועל דא תוספת וא"ו.

רבי חזקיה פתח, (תהלים קלט) גְּלָמִי רָאוּ עֵינַיִךָ וְעַל סִפְרֶךָ כָּלֶם יִכְתְּבוּ וְגו'. פְּסוּק זֶה בְּאֵרוֹהוּ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת. אָבֵל בֹּא רְאֵה, כָּל אוֹתָן הַנְּשָׁמוֹת שֶׁהֵיוּ מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, כִּלְכֵן עוֹמְדוֹת לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַד שֶׁלֹּא יֵרְדוּ לְעוֹלָם בְּאוֹתָהּ דְמוֹת מִמֶּשׁ שֶׁנֶּרְאִים אַחַר כֵּף בְּעוֹלָם, וְאוֹתוֹ מֵרָאֵה שֶׁל גּוֹף הָאָדָם שֶׁעוֹמֵד בְּעוֹלָם הַזֶּה, כִּף עוֹמֵד לְמַעְלָה. וּבִשְׂעָה שֶׁנִּשְׁמָה זוֹ מְזַמְנֵת לְרֵדֵת לְעוֹלָם, אוֹתָהּ נִשְׁמָה בְּאוֹתָהּ דְמוֹת מִמֶּשׁ שֶׁעוֹמְדֵת בְּעוֹלָם הַזֶּה, כִּף עוֹמְדֵת [לְמַעְלָה] לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמִשְׁבִּיעַ אוֹתָהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁתִּשְׁמַר מְצוּוֹת הַתּוֹרָה וְלֹא לְעַבֵּר עַל הַבְּרִיתוֹת.

וּמִנֵּי לָנוּ שֶׁעוֹמְדֵת לִפְנֵינוּ? שֶׁכְּתוּב (מלכים א' יז) חַי ה' אֲשֶׁר עֹמְדֵתִי לִפְנֵינוּ. עֹמְדֵתִי וְדַאי, וְהָרִי פִּרְשׁוּהָ. וְלָכֵן גְּלָמִי רָאוּ עֵינַיִךָ, עַד שֶׁלֹּא יִתְרָאֶה [הַעֲלָם] בְּעוֹלָם. וְעַל סִפְרֶךָ כָּלֶם יִכְתְּבוּ, שֶׁהָרִי כָּל הַנְּשָׁמוֹת בְּאוֹתָהּ דְמוֹת שְׁלֵהֶם, כָּלֶם בִּסְפֵר כְּתוּבִים. יָמִים יֵצְרוּ, הָרִי פִּרְשׁוּהָ יֵצְרוּ וְדַאי. וְלֹא אֶחָד בָּהֶם, בְּעוֹלָם הַזֶּה לְעַמֵּד בְּקִיּוּם רְבוּנָם כְּרֵאוּי.

בֹּא רְאֵה, יָמִי בֶן הָאָדָם כְּשֶׁזֹּכָה בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּמַעֲשֵׂים טוֹבִים, הַיָּמִים שְׁלוֹ מִתְרַבֵּים לְמַעְלָה מֵאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁהוּא מֵדֵת יָמָיו. פְּתַח וְאָמַר, (תהלים לט) הוֹדִיעֵנִי ה' קִצֵּי וּמֵדֵת יָמֵי מָה הֵיא וְגו'. פְּסוּק זֶה בְּאֵרוֹהוּ. אָבֵל בֹּא רְאֵה, קִצֵּי - זֶה קֶץ הַיָּמִין, שֶׁנִּקְשַׁר בְּדוֹר. וּמֵדֵת יָמֵי מָה הֵיא - זֶהוּ שְׁמַתְמָנָה [שִׁישׁ מְמַנָּה] מִמֶּשׁ עַל יָמָיו.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הָרִי שֶׁמַּעֲתִי מֵרַבִּי שֶׁמַּעוֹן שֶׁפְּסוּק זֶה נֹאמַר עַל אוֹתָם הַיָּמִים שֶׁנִּגְזְרוּ עָלָיו

רַבִּי חֲזַקְיָה פְּתַח, (תהלים קלט) גְּלָמִי רָאוּ עֵינַיִךָ וְעַל סִפְרֶךָ כָּלֶם יִכְתְּבוּ וְגו', הַאי קָרָא אוּקְמוּהָ בְּכַמָּה אֲתַר. אָבֵל תָּא חֲזִי, כָּל אֵינוֹן נִשְׁמַתִּין דְּהוּוּ מִיּוֹמָא דְאַתְּבְּרִי עַלְמָא, כִּלְהוּ קִיָּיִמִי קָמִי קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַד לָא נַחְתּוּ לְעַלְמָא, בְּהַהוּא דִּיוּקְנָא מִמֶּשׁ דְּאַתְחַזוֹן לְבַתָּר בְּעַלְמָא. וְהַהוּא חֲזִיו דְּגוּפָא דְבַר נֶשׁ דְּקָאִים בְּהַאי עַלְמָא, הֲכִי קָאִים לְעִילָא.

וּבִשְׂעָתָא דְנִשְׁמַתָּא דָּא זְמִינָא לְאַחַתָּא בְּעַלְמָא, הַהִיא נִשְׁמַתָּא בְּהַהִיא דִּיוּקְנָא מִמֶּשׁ דְּקִיָּיִמָא בְּהַאי עַלְמָא, הֲכִי קָאִים (לְעִילָא) קָמִי קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאוּמִי לָהּ קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּיטוֹר פְּקוּדֵי אוּרִייתָא, וְלֹא יַעֲבֵר עַל קִיָּיִמִין.

וּבְנָא לָן דְּקִיָּיִמִין קָמִיָּה, דְּכַתִּיב, (מלכים א' יז) חַי יי אֲשֶׁר עֹמְדֵתִי לִפְנֵינוּ. עֹמְדֵתִי וְדַאי, וְהָא אוּקְמוּהָ. וּבְגִין כֵּף גְּלָמִי רָאוּ עֵינַיִךָ, עַד לָא יִתְחַזִּי (צוּלְמָא) בְּעַלְמָא. וְעַל סִפְרֶךָ כָּלֶם יִכְתְּבוּ, דְּהָא כָּל נִשְׁמַתִּין, בְּהַהוּא דִּיוּקְנָא דְלַהוֹן, כִּלְהוּ בְּסִפְרָא כְּתִיבִין. יָמִים יֵצְרוּ, הָא אוּקְמוּהָ יֵצְרוּ וְדַאי, וְלֹא אֶחָד בָּהֶם, בְּהַאי עַלְמָא לְמִיָּקָם בְּקִיּוּמָא דְמֵאֲרִיָּהוֹן, כְּדָקָא חֲזִי.

תָּא חֲזִי, יוֹמִין דְּבַר נֶשׁ, כִּד זְכִי בְּהַאי עַלְמָא בְּעוֹבְדֵין טְבָאן, יוֹמִין דִּילִיָּה אֲתַבְּרָכָאן לְעִילָא, מְהַהוּא אֲתַר דְּאִיָּהוּ מֵדֵת יוֹמוּי. פְּתַח וְאָמַר, (תהלים לט) הוֹדִיעֵנִי יי קִצֵּי וּמֵדֵת יָמֵי מָה הֵיא וְגו', הַאי קָרָא אוּקְמוּהָ. אָבֵל תָּא חֲזִי, קִצֵּי, דָּא קֶץ הַיָּמִין, דְּאִיָּהוּ מִתְקַשֵּׁר בִּיָּה בְּדוֹר. וּמֵדֵת יָמֵי מָה הֵיא, דָּא אִיָּהוּ דְאַתְמַנִּי (נ"א דְּאִית מְמַנָּא) מִמֶּשׁ עַל יוֹמוּי.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הָא שֶׁמַּעֲנָא מֵרַבִּי שֶׁמַּעוֹן, דְּהַאי קָרָא אֲתַמַּר, עַל אֵינוֹן יוֹמִין

מאדם הראשון, שהם שבועים, שהרי נאמר שחיים בכלל לא היו לו, אלא שאדם נתן לו מאותם ימים שלו שבועים שנים.

וכוד זה, וילון לא משמש כלום, והלכנה לא מאירה כלל מעצמה, ושבועים שנים מאירות לה בכל צדדיה, והם חיי דוד סתם. ועל זה רצה דוד מהקדוש ברוך הוא לדעת סוד זה, ועל מה אין חיים ללכנה מעצמה, ולדעת את העקר שלה.

ומדת ימי מה היא - זוהי דרגה [של העולם] עליונה נסתרת שעומדת על כל אותם הימים שהם חיים שלה, מקום שמאיר לכל. אדעה מה חדל אני - אמר דוד, אדע על מה חדל אני אור מעצמי ונמנע ממני כשאור כל אותם האורות העליונים שיש להם לכלם חיים, ואני על מה אני חדל ועל מה נמנע ממני. ונהו מה שרצה דוד לדעת, ולא נתנה לו רשות לדעת.

תוספתא

קול גלגל מתגלגל ממטה למעלה, מרפבויה סגורות, הולכות ומתגלגלות. קול נעימות עולה ויורד, הולך ומשוטט בעולם. קול שופר שופע בעמקי הדרגות מסובב דרגה [גלגל] סביבה. יושבות שתי מגרפות מימין ומשמאל, בשני גונים נשאבים זה בזה, זה לבן וזה אדם, ושניהם סובבים גלגל למעלה, סובב לזמן - לבן עולה, וסובב לשמאל - אדם יורד, והגלגל סובב תמיד ולא שוכך.

שתי צפרים עולות, שמצפצפות, אחת לצד דרום ואחת לצד צפון. פורחים באויר צפוף, וקול נעימת הגלגל מתחברים באחד, ואז (תהלים צ) מזמור שיר ליום השבת. וכל הברכות שופעות בלחש בנעימות הזו [מקול], מתוף

דאתגזרו עלוי מאדם קדמא, דאינון שבועין. דהא אתמר, דחייין כלל לא הוו ליה, אלא דיהיב ליה אדם מאינון יומין דיליה, שבועין שנין.

ורוא דא, וילון לא משמש כלום, וסיהרא לא נהרת מגרמה כלל, ושבועין שנין נהרין לה בכל סטרהא, ואינון חיי דוד סתם. ועל דא בעא דוד לקדשא ברין הוא, למנדע רזא דא, על מה לית לה חייין לסיהרא מגרמה, ולמנדע עקרא דילה.

ומדת ימי מה היא, דא הוא דרגא (כ"א דעלמא) עלאה סתימא, דאיהו קיימא על כל אינון יומין, דאינון חייין דילה, אתר דנהיר לכלא. אדעה מה חדל אני. אמר דוד, אנדע על מה חדל אנא נהורא מגרמי, ואתמנע מני, כשאור כל אינון נהוראין עלאין דאית לון חייין לכלהו, ואנא על מה אנא חדל, ועל מה אתמנע מני. ודא הוא דבעא דוד למנדע, ולא אתייהיב ליה רשותא למנדע.

תוספתא

קל גלגלא מתגלגלא מתפא לעילא, רתיכהא טורקהא אזלין ומתגלגלי. קל נעימותא סלקא ונחתא, אזלא ושטיא בעלמא. קל שופרא נגיד בעומקי דדרגי אסחר דרגא (כ"א גלגלא) סחרנהא. יתבין תרין מגרופין, מימינא ומשמאלא, בתרין גונוין משתאבין דא בדא, דא חוור ודא סומק, ותריוויהו סחרין גלגלא לעילא, אסחר לימינא חוורא סלקא, ואסחר לשמאלא סומקא נחתא. וגלגלא אסחר תדיר ולא שכיך.

תרין צפרין סלקין, דקא מצפצפון, חד לסטר דרום, וחד לסטר צפון. פרחין באוירא צפופא, וקל נעימו דגלגלא מתחברין כחדא, פדין (תהלים צ"ב) מזמור שיר ליום השבת. וכל ברקאן נגדין בלחישו בדא נעימו (מקול), מגו רחימו דקול שופרא. לקבלא אינון ברקאן,

אֶהְבֵּת קוֹל הַשּׁוֹפָר. כְּנָגַד אוֹתָן בְּרֻכּוֹת יוֹרְדוֹת מְלַמְעֵלָה לְמִטָּה, וְנִגְנְזוּ כְּאֶחָד בְּחוּף עִמָּק הַבָּאָר, נְבִיעֵת הַבָּאָר שְׁלֵא פוֹסְקֵת בְּלַחֲשׁ, עַד שְׁמַתְמֵלָא אוֹתוֹ גְּלַגֵּל סוֹכֵב.

אוֹתָן שְׁתֵּי מְגֻרְפוֹת סוֹכְבוֹת, אַחַת הַיְמִינִית, קוֹרְאֵת בְּחִיל וְאוֹמְרָת: זֶהר שְׁזוֹהְרִים שְׁעוֹלָה וְיוֹרֵד, שְׁנֵי אֲלִפֵּי עוֹלְמוֹת הָאִירוֹ. עוֹלָם הָאֲמֻצֵּע בְּחוֹכֶם הָאָר בְּזֶהר רְבוּנָךְ. כָּל אוֹתָם בְּעֲלֵי הַעֵינַיִם הִסְתַּפְּלוּ וּפְקָחוּ עֵינַיְכֶם, וְתוֹפּוּ לְאוֹר הַזֶּה, לְעִדּוֹן הַזֶּה. אֵלוּ הֵן בְּרֻכּוֹת שְׁשׁוּפְעוֹת מְלַמְעֵלָה, מִי שְׁזוֹכָה, גְּלַגֵּל עוֹלָה סוֹכֵב יְמִינָה, וְשׁוֹפֵעַ וּמוֹשֵׁף לְאוֹתוֹ הַזּוֹכָה, וּמִתְעַדֵּן מִבְּרֻכּוֹת אֵלוּ הַעֲלִיּוֹנוֹת הַזּוֹהְרוֹת. אֲשֶׁרִיהֶם אוֹתָם שְׁזוֹכִים בָּהֶם.

וּבְשֵׁרָא זוֹכָה, גְּלַגֵּל סוֹכֵב, וְאוֹתָהּ מְגֻרְפָה שֶׁל צַד שְׁמַאל סוֹכְבֵת וְיוֹרְדֵת לְמִטָּה, וּמִמְשִׁיכָה דִין עַל זֶה שְׁלֵא זוֹכָה, וְקוֹל יוֹצֵא: אוֹי לְאוֹתָם רְשָׁעִים שְׁלֵא זָכוּ. מֵאוֹתוֹ צַד יוֹצֵאת אֵשׁ שֶׁל שְׁלֵהֶבֶת שְׁדוֹלְקָת, שְׁשׁוֹרָה עַל רֵאשֵׁי הַרְשָׁעִים. אֲשֶׁרִיהֶם אוֹתָם כָּל אוֹתָם שֶׁהִלְכוּ בְּדֶרֶךְ אֲמַת בְּעוֹלָם הַזֶּה לְזָכוֹת לְאוֹתוֹ אוֹר עֲלִיּוֹן, בְּרֻכּוֹת מְצַחְצוֹחוֹת, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (ישעיה נח) וְהַשְּׁבִיעַ

בְּצַחְצוֹחוֹת נִפְשֶׁךְ. עַד כַּאֵן הַתּוֹסַפְתָּא בֵּא רֵאָה, כָּל הַבְּרֻכּוֹת הַעֲלִיּוֹנוֹת, כְּלָן נִמְסְרוּ לְדִרְגָּה הַזֹּאת לְכַרְךָ אֵת הַכֹּל. וְאֵף עַל גֵּב שְׁאִין לָהּ אוֹר מַעְצָמָה, כָּל הַבְּרֻכּוֹת וְכָל הַשְּׁמִחָה וְכָל הַטּוֹב, כָּלֵם עוֹמְדִים בָּהּ וּמִמְנָה [עוֹמְדִים] יוֹצֵאִים, וְעַל זֶה נִקְרְאֵת כּוֹס שֶׁל

בְּרָכָה, וְנִקְרְאֵת בְּרָכָה מְמֵשׁ, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (משלי י) בְּרֻכַת ה' הִיא תַעֲשִׂיר. וְעַל זֶה כְּתוּב (דברים לג)

נִחַתִּין מְלַעֲיֵלָא לְתַתָּא, וְאַתְגְּנִיזוּ פְּתָדָא כְּגו' (שמות ס"ג ע"ב) עוֹמְקָא דְבִירָא, נְבִיעוּ דְבִירָא דְלֵא פְּסָקָא בְּלַחֲשׁוֹ, עַד דְּאַתְמַלִּיא הֵהוּא גְּלַגֵּלָא סַחְרָא.

אֵינּוֹן תְּרִין מְגֻרְפוֹיִן סַחְרָן, חַד דִּימִינָא, קָרָא בְּחִיל וְאָמַר, זֶהִירוּ דְזֶהִרִין דְּסָלְקָא וְנִחַתָּא, תְּרֵי אֲלִפֵּי עֲלַמִּי"ן אֲזַדְהֵרוּ. עֲלָמָא דְאֲמֻצְעִיתָא בְּגוֹיִיָּהּ, אֲזַדְהֵר בְּזוֹהְרָא דְמֵאָרְךָ. כָּל אֵינּוֹן מְאָרֵי דְעֵינַיִן, אֲסַתְּפְלוּ וּפְקָחוּ עֵינַיְכוֹן, וְתוֹפּוֹן לְהֵאֵי נְהִירוֹ, לְהֵאֵי עִדּוּנָא, אֵלִין אֵינּוֹן בְּרַכָּאן דְּנִגְדֵי מְלַעֲיֵלָא, מָאן דְּזָכִי, גְּלַגֵּלָא סָלְקָא אֲסַחַר לִימִינָא, וְאַנְגִיד וְאַמְשִׁיף לְהֵהוּא דְזָכִי, וְאַתְעַדֵּן מֵאֵלִין בְּרַכָּאן עֲלֵאִין דְזֶהִרָן, וְכַאֲיִן אֵינּוֹן דְזָכָאן בְּהוּ.

וְכַד לֵא זָכִי, גְּלַגֵּלָא אֲסַחַר, וְהֵהוּא מְגֻרְפָא דְלִסְטֵר שְׁמַאֲלָא, אֲסַחַר וְנִחַת לְתַתָּא, וְאַמְשִׁיף דִּינָא עַל הֵאֵי דְלֵא זָכִי, וְקָלָא נְפָקָת, וְוִי לְאֵינּוֹן חִיבִיבִין דְלֵא זָכוּ. מֵהֵהוּא סְטֵרָא, נְפִיק אֲשָׁא דְשְׁלֵהוּבָא דְדָלִיק, דְשֵׁאֲרֵי עַל רִישֵׁיהוֹן דְחִיבִיבָא. זְכַאֲיִן אֵינּוֹן, כָּל אֵינּוֹן דְאֲזֵלוּ כְּאוֹרָח קְשׁוּט בְּהֵאֵי עֲלָמָא, לְמַזְפֵּי לְהֵהוּא נְהוֹרָא עֲלָאָה, בְּרַכָּאן דְצַחְצוֹחֵן, כְּמָה דְאַתְ אָמַר, (ישעיה נח) וְהַשְּׁבִיעַ בְּצַחְצוֹחוֹת נִפְשֶׁךְ (עַד כַּאֵן תּוֹכַפְתָּא):

תָּא חֲזִי, כָּל בְּרַכָּאן עֲלֵאִין, כְּלָהוּ אֲתַמְסְרוּ לְהֵאֵי דְרִגָּא, לְבְּרַכָּא לְכֹלָא. וְאֵף עַל גֵּב דְלִית לָהּ נְהוֹרָא מְגֻרְמָה, כָּל בְּרַכָּאן, וְכָל חִידוֹ, וְכָל טִיבוֹ, כְּלָהוּ קִיּוּמִין בָּהּ, וּמִמְנָה (קו"פ) נְפָקִי, וְעַל דָּא אֲתַקְרִיאַת כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה. וְאַקְרִי בְּרָכָה מְמֵשׁ, כְּמָה דְכְּתִיב, (משלי י) בְּרֻכַת ה' הִיא תַעֲשִׂיר, וְעַל דָּא כְּתִיב, (דברים לג) וּמִלָּא בְּרֻכַת ה' יָם וְדָרוֹם יִרְשָׁה.

וּבְגִין כְּךָ אֵית לָהּ בְּכֹלְהוּ שִׁיּוֹר, וּמִכְּלָהוּ אֲתַמְלִיא, וּמִכְּלָהוּ אֵית בָּהּ, וְאַתְבְּרָכָא מְכָל (דף רלד ע"א) אֵינּוֹן בְּרַכָּאן עֲלֵאִין, וְאַתְמְסְרוּ לָהּ בְּרַכָּאן לְבְּרַכָּא, מְנַלָּן. דְאָמַר רַבִּי יִצְחָק,

בְּרָכָה, וְנִקְרְאֵת בְּרָכָה מְמֵשׁ, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (משלי י) בְּרֻכַת ה' הִיא תַעֲשִׂיר. וְעַל זֶה כְּתוּב (דברים לג) וּמִלָּא בְּרֻכַת ה' יָם וְדָרוֹם יִרְשָׁה.

וְלָבֵן יֵשׁ לָהּ בְּכֹלֵם שִׁיּוֹר, וּמִכְּלָם מִתְמַלְאֵת וּמִכְּלָם יֵשׁ בָּהּ, וּמִתְבְּרַכַת מְכָל אוֹתָן בְּרֻכּוֹת עֲלִיּוֹנוֹת,

ונמסרו לה ברכות לברך. מנין לנו? שאמר רבי יצחק, יעקב ברוך את בני יוסף ממקום זה שכל הברכות נמסרו בידו לברך, כמו שנאמר (בראשית יב) והיה ברכה. מפאן והלאה הברכות נמסרו בידך.

בא ראה, כמו זה אנו מברכים ומשבחים את השם הזה, ועל זה הלל, שאותם ימים שאומרים הלל. שאמר רבי חזי, בהלל צריכים שלש דרגות: חסידים, צדיקים, וישראלים. (משום שנתעלה כבוד הקדוש ברוך הוא באלו הדרגות) חסידים מצד הימין, צדיקים מצד השמאל, וישראל מכל אותם הצדדים, משום [שהישרים] שישאל כלולים מכלם, ועל זה עולה תשבחת הקדוש ברוך הוא מהכל, וכן בכל מקום שישאל משבחים את הקדוש ברוך הוא מלמטה, עולה כבודו בכל.

ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו וגו'. רבי אבא פתח ואמר, (תהלים ק) פנה אל תפלת הערער ולא בזה את תפלתם. האי קרא אוקמוה, ואקשו ביה חבריאי. (אלא תו אית ביה ססר קורדישא) פנה, הקשיב מיבעי ליה, או שמע, מאי פנה.

או שמע. מה זה פנה? אלא כל תפלות העולם - תפלות, ותפלת היחיד לא נכנסת לפני המלך הקדוש אלא בכח חזק. שעד שלא נכנסת אותה תפלה להתעטר במקומה, משגיח בה הקדוש ברוך הוא ומסתכל בה, ומסתכל בחטאי ובכחות אותו האדם, מה שאינו עושה כן בתפלת הרבים, שתפלת הרבים כמה הן תפלות שאינן [מבני] מצדיקים, וכלן נכנסות לפני הקדוש ברוך הוא, ולא משגיח בחטאיהם.

משום כך פנה אל תפלת הערער, מהפך

יעקב ברוך לבנוי דיוסף, מאתר דא דכל ברכאן אתמסרו בידיה לברכא, כמה דאת אמר, (בראשית יב) והיה ברכה. מפאן ולהלאה ברכאן אתמסרו בידך.

תא חזי, פגוונא דא אנו מברכין ומשבחין לשמא דא, ועל דא הלילא, דאינון יומין דקאמרי הלילא. דאמר רבי חזי, בהלילא צריכין ג' דרגין, חסידים, צדיקים, וישראלים. (ס"א בניו דסתלק וקרא דקדשא ברוך הוא על בלא באלו דרגין) חסידים, מסטרא דימינא, צדיקים מסטרא דשמאלא, וישראל מכל אינון סטרין, בגין (דושרים) דישאל כלילן מכלהו, ועל דא אסתלק תושבחתא דקדשא ברוך הוא מכלא, וכן בכל אתר דישאל משבחין ליה לקדשא ברוך הוא מתתא, אסתלק יקריה בכלא:

ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו וגו', רבי אבא פתח ואמר, (תהלים ק"ב) פנה אל תפלת הערער ולא בזה את תפלתם. האי קרא אוקמוה, ואקשו ביה חבריאי. (אלא תו אית ביה ססר קורדישא) פנה, הקשיב מיבעי ליה, או שמע, מאי פנה.

אלא כל צלותין דעלמא צלותין. וצלותא דיחיד, לא עאל קמי מלכא קדישא, אלא בחילא תקיפא. דעד לא עאלת ההיא צלותא לאתעטרא בדוכתה, אשגח בה קדשא ברוך הוא, ואסתכי בה, ואסתכי בחובי ובזכותיה דההוא בר נש, מה דלא עביד כן בצלותא דסגיאין. דצלותא דסגיאין כמה אינון צלותין דלא (מבני) מן זכאין אינון, ועאלין פלהו קמי קדשא ברוך הוא, ולא אשגח בחובייהו.

בגין כך, פנה אל תפלת הערער, מהפך

מִהַפֶּךְ וּמִסִּתְּפֵל בָּהּ, וּמִסִּתְּפֵל
 [בְּכוֹתוֹ] בְּמָה רָצוֹן נַעֲשֶׂה, וּמִי אוֹתוֹ
 הָאִישׁ שֶׁמִּתְּפַלֵּל תְּפִלָּה זוֹ וּמֵהֶם
 מַעֲשִׂיו. מִשּׁוּם כִּף צָרִיף הָאָדָם
 לְהִתְּפַלֵּל תְּפִלָּה בְּצַבּוּר. מֵה
 הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁלֹּא כִּזָּה אֶת
 תְּפִלָּתוֹ, אֲפִי עַל גַּב שֶׁלֹּא כָּלֵם
 בְּכוֹנֵה וּרְצוֹן הַלֵּב.

דָּבָר אַחֵר פָּנָה אֶל תְּפִלַּת הָעֶרְעֵר,
 - זֶה יַחֲדֵי שֶׁנִּכְלָל בְּרַבִּים. וּמֵיְהוּ
 יַחֲדֵי שֶׁנִּכְלָל בְּרַבִּים? הֲוֵי אוֹמֵר
 זֶה יַעֲקֹב, שֶׁהוּא כְּלוּל בְּשֵׁנֵי
 צְדִדִּים, וְקָרָא לְבָנָיו, וְהִתְּפַלֵּל
 תְּפִלָּתוֹ עֲלֵיהֶם. אִיזוֹ תְּפִלָּה
 שֶׁיִּתְּקַבְּלוּ בְּשִׁלְמוֹת לְמַעַלָּה?
 תְּפִלָּה שֶׁלֹּא יִשְׁמְדוּ בְּגִלוֹת.

בְּשַׁעֲרָה זוֹ שֶׁקָּרָא לָהֶם יַעֲקֹב,
 הִסְתַּלְּקָה מִמֶּנּוּ שְׂכִינָה, וְהָרִי
 פָּרְשָׁה. וּבֵא וּרְאָה, בְּשַׁעֲרָה
 שֶׁיַּעֲקֹב הָיָה קוֹרָא לְבָנָיו, הַזְדַּמְנוּ
 לְשֵׁם אַבְרָהָם וַיִּצְחָק, וּשְׂכִינָה עַל
 גְּבִיחִים. וְהַשְׂכִּינָה הִיָּתָה שְׂמִחָה
 בְּיַעֲקֹב לְהִתְחַבֵּר בְּאַבּוֹת,
 לְהִתְקַשֵּׁר עִם נַפְשׁוֹתֵיהֶם כְּאַחַד,
 לְהִיּוֹת מְרַכְּבָה.

בְּשַׁעֲרָה שֶׁפָּתַח יַעֲקֹב וְאָמַר,
 הָאֶסְפּוּ וְהַגִּידָה לְכֶם אֵת אֲשֶׁר
 יִקְרָא אֶתְכֶם בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים,
 בְּאַחֲרֵית - זוֹ הַשְׂכִּינָה, כְּבִיכּוֹל
 גִּתָּן בּוֹ עֲצָבוֹת, וְהִסְתַּלַּק. וְאַחֵר
 כִּף הַחֲזִירוֹ אוֹתָהּ בְּנֵיו בִּיחּוּד
 הַדְּבָרִים שֶׁלָּהֶם, וּפְתַחוּ וְאָמְרוּ
 (דְּבָרִים ו') שֶׁמַּע יִשְׂרָאֵל וְגו'. בְּאוֹתָהּ
 שַׁעֲרָה הָעֵמִידָה יַעֲקֹב, וְאָמַר בְּרוּף
 שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד,
 וְהִתְיַשְׁבָּה הַשְׂכִּינָה בְּמִקּוּמָה.
 וַיִּקְרָא יַעֲקֹב, מֵה קְרִיאָה כָּאֵן?
 אֵלָּא קְרִיאָה, לְקַיֵּם מִקּוּמָם,
 לְקַיֵּם אוֹתָם לְמַעַלָּה וּמַטָּה.

בֵּא רְאָה, בְּכֹל מִקּוּם קְרִיאָה בְּגוֹן
 זֶה, שֶׁפְּתוּב (בְּמִדְבָר יג) וַיִּקְרָא מֹשֶׁה
 לְהוֹשִׁעַ בֶּן נּוּן יְהוֹשֻׁעַ, לְקַיֵּם
 מִקּוּמוֹ בְּמִקּוּם שֶׁצָּרִיף וּלְקַשֵּׁר
 אוֹתוֹ. וְכֵן (בְּרַאשֵׁית כח) וַיִּקְרָא שְׁמוֹ

וְאֶסְתְּכִי בָּהּ, (בְּכוֹתוֹת) וְאֶסְתְּכִי בָּהּ בְּמָה רְעוּתָא
 אֶתְעַבִּיד, וּמֵאֵן הָהוּא בְּרַ נֶשׁ דְּצִלִּי צְלוּתָא
 דָּא, וּמֵאֵן אֵינּוֹן עוֹבְדוּי. בְּגִין כִּף, לִיבְעִי לִיָּה
 לְבַר נֶשׁ, דְּלִצְלִי צְלוּתָא בְּצַבּוּרָא. מָאִי
 טַעְמָא, בְּגִין דְּלֹא כִּזָּה אֶת תְּפִלָּתוֹ, אֲפִי עַל גַּב
 דְּלֹא כְּלוּהוּ בְּכוֹנֵה וּרְעוּתָא דְּלִבָּא.

דָּבָר אַחֵר פָּנָה אֶל תְּפִלַּת הָעֶרְעֵר, דָּא
 יַחֲדָאִי דְּאֶתְּפַלֵּל בְּסַגִּיאִין. וּמֵאֵן הוּא
 יַחֲדָאִי דְּאֶתְּפַלֵּל בְּסַגִּיאִין, הֲוֵי אִימָא דָּא
 יַעֲקֹב, דְּאִיְהוּ כְּלִיל בְּתָרִין סְטָרִין, וְקָרָא
 לְבָנָיו, וְצִלִּי צְלוּתִיהָ עֲלֵיהוּ. מָאֵן צְלוּתָא
 דִּיתְקַבְּלוֹן בְּשִׁלְמוֹ לְעִילָא, צְלוּתָא דְּלֹא
 יִשְׁתַּצּוֹן בְּגִלוֹתָא.

בְּהָאִי שַׁעֲרָתָא דְּיַעֲקֹב קָרָא לוֹן, אֶסְתַּלַּק מִנֶּיהָ
 שְׂכִינָתָא, וְהָא אוֹקְמוּהָ. וְתָא חֲזִי,
 בְּשַׁעֲרָתָא דְּיַעֲקֹב הָיָה קָרָאִי לְבָנָיו, אֲזַדְמְנוּ
 אַבְרָהָם וַיִּצְחָק תַּמָּן, וּשְׂכִינָתָא עַל גְּבִיחֵיהוּ.
 וּשְׂכִינָתָא הָיָה חֲדֵי בֵיה בְּיַעֲקֹב, לְאֶתְחַבְּרָא
 בְּאַבְרָהָם, (דף רלד ע"ב) לְאֶתְקַשֵּׁר עִם נַפְשֵׁייהוּ
 כְּאַחַד, לְמַהוּי רְתִיכָא.

בְּשַׁעֲרָתָא דְּפָתַח יַעֲקֹב, וְאָמַר הָאֶסְפּוּ וְאִגִּידָה
 לְכֶם אֵת אֲשֶׁר יִקְרָא אֶתְכֶם בְּאַחֲרֵית
 הַיָּמִים. בְּאַחֲרֵית, דָּא שְׂכִינָתָא, כְּבִיכּוֹל יְהִיב
 עֲצִיבוֹ בֵיה, וְאֶסְתַּלַּק. וּלְבַתֵּר אֶהְדְּרוּ לָהּ בְּנוֹי,
 בִּיחּוּדֵי דְּמִלִּייהוּ, וּפְתַחוּ וְאָמְרוּ, (דְּבָרִים ו') שֶׁמַּע
 יִשְׂרָאֵל וְגו'. כִּהִיָּא שַׁעֲרָתָא קָאִים לָהּ יַעֲקֹב,
 וְאָמַר בְּרוּף שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד,
 וְאֶתִּישְׁבַת שְׂכִינָתָא בְּדוּכְתָהּ. וַיִּקְרָא יַעֲקֹב,
 מָאִי קְרִיאָה הָכָא. אֵלָּא קְרִיאָה, לְקַיֵּמָא
 דוּכְתִייהוּ, לְקַיֵּמָא לוֹן לְעִילָא וְתַתָּא.

תָּא חֲזִי, בְּכֹל אֶתֵר קְרִיאָה בְּהָאִי גּוֹנָא,
 דְּכַתִּיב, (בְּמִדְבָר יג) וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֻׁעַ בֶּן
 נּוּן יְהוֹשֻׁעַ, לְקַיֵּמָא דוּכְתִיָּהּ, בְּאֶתֵר

יעקב. וכתוב ויקרא לו אל אלהי ישראל. הקדוש ברוך הוא העמידו למקום זה בשם זה. הקריאה באה לקיום.

אם תאמר ויקראו אל אלהים, קראתי מצרה לי אל ה' - כף הוא ודאי, לקשר ולקיים קיום העליון, ומהו? סודו של שבח רבוננו, וכל אותם דברים שצריכים לפני רבוננו, קיום נותן לו לרבוננו שמראה שכל תלוי בו ולא במקום אחר, הרי הכל מעמיד קיום. כמו זה ויקרא יעקב אל בנו, העמידם בקיום שלם. כמו זה ויקרא אל משה, התקיים בקיומו.

אמר רבי יצחק, א' של ויקרא למה היא קטנה? אמר לו, התקיים משה בשלמות, ולא בכל, שהרי הסתלק מאשתו. בספרי הקדמונים אמרו לשבח, ואנו כף שנינו: מה שנעלה למעלה, יתקשר למעלה ולמטה, ואז הוא שלם. עוד, אל"ף קטנה היתה ממקום קטן, קטן שהוא גדול בהתחברותו למעלה. ולמעלה ולמטה ואז נשלם.

ויאמר, מה זה ויאמר? הרי פרשוק, [כמו שנאמר ויאמר בלבו] ואמרת בלבבך - אמירה בחשאי. האספּו?! אספּו היה צריך, כמו שנאמר (תהלים ג) אספּו לי חסידיו. אלא [הקים להם] קים לנו, האספּו ממקום שלמעלה הוא. האספּו, בקשור שלם ביחוד אחד. ואגידה לכם, מה זה ואגידה לכם? סוד חכמה הוא.

רבי יוסי שאל את רבי שמעון. אמר לו, ואגידה, או ויגד, או ויגידו, וכן כלם, ששנינו שסוד החכמה היא, למה בדרך זה [בכלם]

דאצטריך, ולקשרא ליה. וכן (בראשית כה) ויקרא שמו יעקב. וכתוב, (בראשית לג) ויקרא לו אל אלהי ישראל, קדשא בריך הוא קיים ליה לאתר דא בשמא דא. קריאה לקיומא קא אתיא.

אי תימא (יונה ג) ויקראו אל אלהים, (יונה ב) קראתי מצרה לי אל ה', הכי הוא ודאי, לקשרא ולקיימא קיומא לעילא. ומאן איהו, סדורא דשבחא דמאריה. וכל אינון מלין דבעאן קמי מאריה, קיומא יהיב ליה למאריה, דאחזי דביה תליא כללא, ולא באתר אחרא, הא כללא קיים קיומא. פהאי גוונא ויקרא יעקב אל בנו, קיים לון בקיומא שלים. בגוונא דא ויקרא אל משה, אתקיים בקיומיה.

אמר רבי יצחק, א' דויקרא, אמאי היא זעירא. אמר ליה, אתקיים משה בשלימו, ולא בכללא, דהא אסתלק מאתתיה. בספרי קדמאי אמרי לשבחא, ואנן הכי תנינן, מאי דאסתלק לעילא, יתקשר לעילא ולתתא, וכדין, איהו שלים. תו, אל"ף זעירא מאתר זעירא הוה, זעירא דאיהו רב באתחברותיה לעילא. (ג"א לעילא ותתא וכדין שלים).

ויאמר, מאי ויאמר. הא אוקמוה, (במה דאת אמר, ויאמר בלבו) (ישעיה מט) ואמרת בלבבך, אמירה בחשאי. האספּו, אספּו מיבעי ליה, כמה דאת אמר, (תהלים ג) אספּו לי חסידיו. אלא (ס"א קיים לון) קים לן האספּו מאתר דלעילא הוא. האספּו בקשורא שלים ביחודא חד. ואגידה לכם, מאי ואגידה, רזא דחכמתא איהו.

רבי יוסי שאל לרבי שמעון, אמר ליה, ואגידה, או ויגד, או ויגידו, וכן פלהו, דתנינן דרזא דחכמתא

הוא בסוד החכמה? אָמַר לוֹ, משום שהוא דָּבַר שְׂבָא בְּגִימ'ל דְּלִ"ת בְּלִי פְּרוּד, וְזֶהוּ סוּד הַחֲכָמָה. דָּבַר שְׂבָא בְּשִׁלְמוֹת בְּסוּד הָאוֹתִיּוֹת כִּף הוּא כְּשֶׁהֵם בַּחֲכָמָה, אָבֵל דְּלִ"ת בְּלִי גִימ'ל אִינוּ שְׁלֹמוֹת, וְכֵן גִּימ'ל בְּלִי דְּלִ"ת, שֶׁהֲרִי זֶה בְּזֶה נִקְשְׂרוּ בְּלִי פְּרוּד, וְיָמִי שִׁמְפְּרִידֶם, גּוֹרֵם לְעֲצָמוֹ מוֹת, וְסוּד זֶה הוּא חֲטָאוֹ שֶׁל אָדָם.

משום כִּף הוּא דָּבַר שֶׁל סוּד חֲכָמָה. וְאֵף עַל גַּב שֵׁישׁ יו"ד לְפַעֲמִים בֵּין גִּימ'ל לְדְלִ"ת, אֵין פְּרוּד, וְהַכֵּל קָשֶׁר אַחַד. וְעַל זֶה דָּבַר זֶה כִּף הוּא וְדָאִי, וְאֶגִּידָה לָכֶם - סוּד הַחֲכָמָה, שְׂרָצָה לְגִלוֹת אֶת סוּף כָּל מַעֲשֵׂיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

וְאִם תֹּאמַר שֶׁלֹּא גִלָּה מֶה שְׂרָצָה לְגִלוֹת, אִם כִּף אִזּוֹ לְמַה כְּתוּב בַּתּוֹרָה דָּבַר שֶׁל יַעֲקֹב הַשְּׁלָם, וְאַחֵר כִּף נִפְגָּם, וְלֹא הַשְּׁתַלֵּם הַדָּבָר? אֲלֹא וְדָאִי שֶׁהַשְּׁתַלֵּם, כָּל מֶה שְׂרָצִיף לְגִלוֹת גִּלָּה וְהַסְתִּיר, אָמַר דָּבַר וְגִלָּה בַּחוּץ וְהַסְתִּיר לְפָנִים. וְדָבַר תּוֹרָה לֹא נִפְגָּם לְעוֹלָמִים.

וְהַכֵּל הוּא נִסְתָּר בַּתּוֹרָה, מִשׁוּם שֶׁתּוֹרָה הִיא שְׁלֹמוֹת הַכֵּל, שְׁלֹמוֹת שֶׁל מַעֲלָה וְלִמְטָה, וְאֵין אוֹת אוֹ דָּבַר בַּתּוֹרָה פְּגוּם, וְיַעֲקֹב, כָּל מֶה שֶׁהֶצְטַרֵּף לוֹמַר אָמַר, אָבֵל גִּלָּה וְהַסְתִּיר, וְלֹא פְּגָם מִכָּל מֶה שְׂרָצָה אֶפְלוֹ אוֹת אַחַת.

רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ יוֹשְׁבִים יוֹם אַחַד עַל פֶּתַח לוֹד. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי יְהוּדָה, זֶה שְׂרָאִינוּ שֶׁיַּעֲקֹב בָּרַךְ אֶת בְּנָיו, רָאִינוּ מִמֶּה שֶׁכְּתוּב וַיְבָרֶךְ אוֹתָם, אָבֵל אֵיפֹה הַבְּרִכָּה שְׁלָהֶם? אָמַר לוֹ, כָּל הַבְּרִכּוֹת הֵם שֶׁבָּרַךְ אוֹתָם, כְּמוֹ יְהוּדָה אֶתֶּה יוֹדֵךְ אַחִיד, דֵּן דִּין

אֵיהִי, אֲמַאי בְּמִלָּה דָּא (בְּבִלְהוּ) אֵיהִו רִזָּא דְּחֲכָמָתָא. אָמַר לֵיה, בְּגִין דְּאֵיהִו מְלָה דְּאֶתְיָא בְּגִימ'ל דְּלִ"ת בְּלָא פִירוּדָא, וְהָאִי אֵיהִו רִזָּא דְּחֲכָמָתָא. מְלָה דְּאֶתְיָא בְּשְׁלִימוֹ בְּרִזָּא דְּאֶתְוּוֹן, הֲכִי הוּא, כִּד אֵינּוֹן בַּחֲכָמָתָא. אָבֵל דְּלִ"ת בְּלָא גִימ'ל, לָאוּ הוּא שְׁלִימוֹ, וְכֵן גִּימ'ל בְּלָא דְּלִ"ת. דְּהָא דָּא בְּדָא אֶתְקַשְׂרוּ בְּלָא פִירוּדָא, וּמֵאֵן דְּאַפְרִישׁ לוֹן, גְּרִים לְגִרְמִיה מוֹתָא, וְרִזָּא דָּא חוּבָא דְּאָדָם.

בְּגִין כִּף, הוּא מְלָה דְּרִזָּא דְּחֲכָמָתָא, וְאֵף עַל גַּב דְּאֵית יו"ד לְזַמְנִין בֵּין גִּימ'ל לְדְלִ"ת, לָאוּ הָוִי פִירוּדָא, וְכִלְאֵ קְשׁוּרָא חֲדָא, וְעַל דָּא מְלָה דָּא, הֲכִי הוּא וְדָאִי. וְאֶגִּידָה לָכֶם, רִזָּא דְּחֲכָמָתָא, בְּעָא לְגִלְאָה סוּפָא דְּכָל עוֹבְדֵיהוֹן דִּישְׂרָאֵל.

וְאִי תִימָא, דְּלָא גְּלִי מְאִי דְּבַעָא לְגִלְאָה, אִי הֲכִי, אֲמַאי כְּתִיב בְּאוֹרֵייתָא מְלָה דִּיעֲקֹב שְׁלִימָא, וְאַתְפְּגִים לְכַתֵּר, וְלֹא אֲשַׁתְּלִים מְלָה. אֲלֹא וְדָאִי אֲשַׁתְּלִים, כָּל מֶה דְּאַצְטְרִיף לְגִלְאָה גְּלִי וְסַתִּים, אָמַר מְלָה וְגִלִּי לְבַר וְסַתִּים לְגוֹ. וּמְלָה דְּאוֹרֵייתָא לֹא אֶתְפְּגִים לְעוֹלָמִין.

וְכִלְאֵ הוּא סַתִּים בִּיה בְּאוֹרֵייתָא, בְּגִין דְּאוֹרֵייתָא הוּא שְׁלִימוֹ דְּכִלְאֵ, שְׁלִימוֹ דְּלַעֲיֵלָא וְתַתָּא, וְלֹא אֵית מְלָה אוֹ אֶת בְּאוֹרֵייתָא פְּגִימוֹ. וְיַעֲקֹב כָּל מֶה דְּאַצְטְרִיף לֵיה לְמִימַר אָמַר, אָבֵל גְּלִי וְסַתִּים, וְלֹא פְּגִים מִכָּל מֶה דְּבַעָא אֶפִּילוֹ אוֹת אַחַת.

רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסִי הָווּ יַתְבִּי יוֹמָא חַד אַפְתַּחא דְּלוֹד. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי יְהוּדָה, הָא דְּחַמִּינָן דִּיעֲקֹב בְּרִיךְ לְבָנוֹי, חַמִּינָן מִמֶּה דְּכְתִיב, וַיְבָרֶךְ אוֹתָם, אָבֵל אֵן בְּרַכְתָּא דְּלַהוֹן. אָמַר לֵיה, כִּלְאֵ בְּרַכְאֵן אֵינּוֹן

עמו, מאשר שמנה לחמו, וכן כלם.

אבל מה שרצה לגלות להם לא גלה, שרצה לגלות להם את הקץ, והרי פרשה שיש קץ לימין ויש קץ לשמאל, ורצה לגלות להם את הקץ כדי להשמר ולהטרה מערלה. ומה שגלה להם נודע והתגלה עד שנכנסו לארץ הקדושה, אבל דברים אחרים אינם בגלוי, והם נסתרים בתורה בפירוש זהו של יעקב ובאותן הברכות.

פתח ואמר, ראובן בכרי אתה כחי וראשית אוני. מה ראה יעקב לפתח בראובן? שייפתח ביהודה, שהוא ראשון לכל המחנות, והוא מלך, וראינו שלא ברך אותו וסלק ברכות ממנו, עד שבא משה והתפלל תפלה עליו, כמו שנאמר (דברים לב) יחי ראובן ואל ימות.

אבל ודאי ברכו, ועלתה אותה ברכה למקומה. לאדם שהיה לו בן. כשהגיע זמנו להסתלק מן העולם, בא המלך אליו. אמר, הרי כל קמוני יהיה ביד המלך שמור לבני. כשראה המלך שבנו ראוי, אז נתן לו. כן יעקב אמר.

ראובן בכרי אתה, אהוב מעי אתה, אבל הברכות שלך יעלו בידי המלך הקדוש עד שיראה אותך, משום שהלכת כנגד אפך וגו', פתרגומו. ראובן בכרי אתה וגו'. רבי אלעזר פתח ואמר, (יחזקאל לו) ויאמר אלי הנבא אל הרוח וגו'. פמה אטומים הם בני אדם שלא יודעים ולא משגיחים בכבוד המלך, שהרי התורה מכריזה עליהם בכל יום, ואין מי שמקשיב באזניו כנגדה. פסוק זה

דבריה להו. כגון, יהודה אתה ידוה אחיה. דן ידין עמו. מאשר שמנה לחמו. וכן פלהו.

אבל מה דבעי לגלי לון לא גלי, דבעא לגלאה להו את הקץ. והא אוקמוה, דאית קץ לימינא, ואית קץ לשמאלא, ובעא לגלאה לון את הקץ, בגין לאסתמרא (ד) רלה (א"ו) ולא תדכאה מערלה. ומאן דגלי לון אתידע ואתגלי, עד דעאלו לארעא קדישא. אבל מלין אחרנין לאו אינון באתגלייא, וסתימין אינון באורייתא, בהאי פרשתא דיעקב, ובאינון ברכאן.

פתח ואמר. ראובן בכרי אתה כחי וראשית אוני. מאי קא חמא יעקב למפתח בראובן, ליפתח ביהודה, דאיהו קדמאה לכל משריין, ואיהו מלפא, וחמינן דלא ברכיה וסליק ברכאן מגיה, עד דאתא משה וצלי עלותא עליה. פמה דאתא אמר, (דברים לג) יחי ראובן ואל ימות.

אבל ודאי ברכיה, וסלקא ההוא ברכתא לאתריה. לבר נש דהוה ליה בר, פד מטא זמניה לאסתלקא מעלמא, אתא מלפא עליה, אמר, הא כל ממונא דילי, ליהוי בידי דמלפא נטיר לבראי. פד חמי מלפא דברי אתחזי, יהיב ליה. כן יעקב אמר.

ראובן בכרי אתה, רחימא דמעיי אנת, אבל ברכאן דילך יסתלקון בידי דמלפא קדישא, עד דיחמי בך, בגין דאזלת לקבל אפך וגו', פתרגומו: ראובן בכורי אתה וגו'. רבי אלעזר פתח ואמר, (יחזקאל לו) ויאמר אלי הנבא אל הרוח וגו'. פמה אטימין

אינון בני נשא, דלא ידעין ולא משגיחין ביקרא דמלפא, דהא אורייתא

קָשָׁה, פִּינּוֹן שְׁכַתוּב הַנִּבְּא אֶל הָרוּחַ, מִדּוּעַ פְּעַם נּוֹסֶפֶת הַנִּבְּא בֶּן אָדָם וְאָמַרְתָּ אֶל הָרוּחַ? אֵלֶּיָּא מִכָּאן לְמַדְנּוּ סוּד הַחֻכְמָה, שְׁנִים עוֹמְדִים כָּאן - אַחַד לְעוֹרֵר מִלְמֻטָּה לְמַעְלָה, שְׁאֵם לֹא מִתְעוֹרְרִים לְמֻטָּה לֹא מִתְעוֹרְרִים לְמַעְלָה, וּבַהֲתַעוֹרְרוֹת שְׁלֻמְטָה מִתְעוֹרֵר לְמַעְלָה. הַנִּבְּא אֶל הָרוּחַ - מִלְמֻטָּה לְמַעְלָה, הַנִּבְּא בֶּן אָדָם וְאָמַרְתָּ אֶל הָרוּחַ - מִלְמֻטָּה לְמַעְלָה.

שְׁחַרְי אָפְלוֹ לְמַעְלָה, בַּהֲתַעוֹרְרוֹת שְׁלֻמְטָה לּוֹקַח אוֹתוֹ עֲלִיּוֹן מִהַעֲלִיּוֹן מִמֶּנּוּ. כְּמוֹ פְּסוּק זֶה, כֹּה אָמַר ה' מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בְּאֵי הָרוּחַ. מֵאַרְבַּע רוּחוֹת - זֶה דְרוֹם וּמִזְרַח וְצָפוֹן וּמַעֲרָב, וְרוּחַ בָּאָה מִמַּעֲרָב בַּהֲתַחְבְּרוֹת שֶׁל אֱלֹהֵי הָאֲחֵרִים, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (בַּמִּדְבָּר כ"א) כְּרוּחַ נְדִיבֵי הַעֵם וְגו'.

וּמִכָּאן יוֹצְאוֹת רוּחוֹת וּנְשָׁמוֹת לְבָנֵי הָעוֹלָם לְהַצְטִיר בָּהֶם, וְנוֹשְׁבִים, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (בְּרַאשִׁית ב) וַיִּפַּח בְּאִפְיוֹ נֶשְׁמַת חַיִּים. בֹּא רְאֵה, לּוֹקַח מִצַּד זֶה וְנוֹתֵן מִצַּד אֲחֵר, וְעַל זֶה (קֹהֶלֶת א) כָּל הַנְּחָלִים הַלְכִים אֶל הַיָּם וְהַיָּם אֵינָנו מְלֵא. לְמָה אֵינָנו מְלֵא? מִשּׁוּם שְׁלּוֹקַח וְנוֹתֵן, מְכַנֵּס וּמוֹצִיא.

רַבִּי אֶלְעָזָר שָׂאל שְׂאֵלָה אֶת רַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר, הוֹאִיל וְגַלְיָה לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁבַנֵּי אָדָם יִמּוּתוּ, לְמָה הוֹרִיד נְשָׁמוֹת לְעוֹלָם, וְלְמָה הוּא צָרִיף אֶת זֶה? אָמַר לוֹ, שְׂאֵלָה זֹאת לְפָנֵי רַבִּינָן שְׂאֵלוּ כְּמָה וְכַמָּה, וּבְאֵרוּחַ, אֲבָל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נוֹתֵן נְשָׁמוֹת שְׂיֻרְדוֹת לְעוֹלָם הַזֶּה לְהוֹדִיעַ אֶת כְּבוֹדוֹ, וְלוֹקַח אוֹתָן אַחַר כֵּף. אִם כֵּף לְמָה יִרְדּוּ?

אֲכַרִּיז עַל־יְהוָה בְּכָל יוֹמָא, וְלִית מָאן דְּצִיִּית אוּדְנִיָּה לְקַבְּלִיהָ. הַאי קָרָא קְשִׁיא, פִּינּוֹן דְּכַתִּיב הַנִּבְּא אֶל הָרוּחַ, אֲמַאי זְמַנָּא אֲחִירָא הַנִּבְּא בֶּן אָדָם וְאָמַרְתָּ אֶל הָרוּחַ.

אֵלֶּיָּא מִכָּאן אוּלְיָפְנָא רְזָא דְחֻכְמָתָא, תְּרִין קְיָיִמִין הָכָא, חַד לְאֲתַעְרָא מִתַּתָּא לְעֵילָא, דְּאִי לֹא מִתְעָרִין לְתַתָּא, לֹא מִתְעָרִין לְעֵילָא, וּבְאֲתַעְרוּתָא דְלְתַתָּא אֲתַעֵר לְעֵילָא. הַנִּבְּא אֶל הָרוּחַ מִתַּתָּא לְעֵילָא. הַנִּבְּא בֶּן אָדָם וְאָמַרְתָּ אֶל הָרוּחַ, מַעֲיֵלָא לְתַתָּא.

דְּהָא אָפְלוֹ לְעֵילָא, בְּאֲתַעְרוּתָא דְלְתַתָּא, נְקִיט הַהוּא עֲלָאָה מַעְלָאָה מִנִּיהָ. כְּגוֹן הַאי קָרָא, (יִחְזַקְאֵל לו) כֹּה אָמַר ה' מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בְּאֵי הָרוּחַ, מֵאַרְבַּע רוּחוֹת, דָּא דְרוֹם וּמִזְרַח וְצָפוֹן וּמַעֲרָב, וְרוּחַ אֲתִיא מִמַּעֲרָב, בְּאֲתַחְבְּרוּתָא דְאֵלִין אֲחֵרִינָן. כְּמָה דְאֵתְ אָמַר, (בַּמִּדְבָּר כ"א) כְּרוּחַ נְדִיבֵי הַעֵם וְגו'.

וּמַהְבָּא נְפִקִין רוּחִין וְנִשְׁמָתִין לְבָנֵי עֲלָמָא לְאַצְטִיירָא בְּהוּ. וּפְחִי, כְּמָה דְאֵתְ אָמַר, (בְּרַאשִׁית ב) וַיִּפַּח בְּאִפְיוֹ נֶשְׁמַת חַיִּים. תָּא חֲזִי, נְקִיט מִהַאי גִיסָא, וְיַהֲיִב בְּגִיסָא אֲחִירָא, וְעַל דָּא (קֹהֶלֶת א) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם וְהַיָּם אֵינָנו מְלֵא. אֲמַאי אֵינָנו מְלֵא, בְּגִין דְּנְקִיט וְיַהֲיִב, אָעִיל וְאָפִיק.

רַבִּי אֶלְעָזָר שָׂאִיל שְׂאֵלָתָא לְרַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר, הוֹאִיל וְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גְלִי קַמִּיהָ דְּבָנֵי נְשָׂא יְמוּתוֹן, אֲמַאי נְחִית נְשָׁמָתִין לְעֲלָמָא, וְאֲמַאי אֲצְטְרִיף לִיהָ. אָמַר לִיהָ, שְׂאֵלָתָא דָּא קַמִּיָּהּ דְּרַבִּינָן שְׂאֵילוּ כְּמָה וְכַמָּה, וְאוּקְמוּהָ. אֲבָל קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יַהֲיִב נְשָׁמָתִין דְּנְחָתִין לְהַאי עֲלָמָא, לְאַשְׁתַּמוּדְעָא יְקָרִיָּה, וְנְקִיט לוֹן לְבַתֵּר, אִי הָכִי אֲמַאי נְחָתוּ.

אָרָא, רָזָא דָא, הָכִי הוּא. פְּתַח וְאָמַר, (משלי ה)
שְׁתֵּה מַיִם מִבּוֹרֶךְ וְנוֹזְלִים מִתּוֹךְ
בְּאֵרֶךְ, הָא אֹקִימָנָא. בּוֹר, אֶתֶר דְּלֹא נָבִיעַ
מִגְרָמִיָּה, וְאִימְתִי נָבִיעִין הֵינִי מֵיָא, בְּשַׁעֲתָא
דְּאִשְׁתְּלִים נִשְׁמַתָּא בְּהַאי עֲלָמָא, כַּד סְלָקָא
לְהוּא אֶתֶר דְּאִתְקַשְׁר בֵּיה, כְּדִין הוּא שְׁלִים,
מִכָּל סְטָרִין מִתְתָּא וּמַעֲלָא. (ס"א ומכל סטרין).

[ומכל הטרין].

וּבְשַׁנְשֻׁמָּה עוֹלָה, אִז מִתְעוֹרְרַת
תְּשׁוּקַת הַנִּקְבָּה לְזָכֵר, וְאִז
נוֹבְעִים מַיִם מִלְמִטָּה לְמַעְלָה,
וּבוֹר נַעֲשֶׂה בְּאֵר, מַיִם נוֹבְעִים,
וְאִז הַתְּחַבְּרוּת וְיַחְוּד [ויסוד]
וְתִשְׁוֶקָה וְרִצּוֹן נִמְצָאִים, וְלִמָּה
שְׁהֵרִי בְּנִשְׁמַת הַצְּדִיק נִתְקַן אוֹתוֹ
מִקּוֹם, וּמִתְעוֹרְרַת חֲבִיבוּת וְרִצּוֹן
לְמַעְלָה וּמִתְחַבְּרִים כְּאֶחָד.

רְאוּבֵן בְּכָרִי אִתָּה. כֶּף הוּא וְדָאִי,
טְפָה רֵאשׁוּנָה שֶׁל יַעֲקֹב הֵיטָה,
וְרִצּוֹנוֹ בְּמִקּוֹם אַחֵר הִיָּה, כְּמוֹ
שֶׁנִּתְבָּאֵר. בֵּא רֵאָה, רְאוּבֵן וְכָל
שְׁנַיִם עָשָׂר הַשְּׂבָטִים, כָּלֵם
אֲחוּזִים בְּשִׁכְנֵיהֶם, וּכְשֶׁרָאָה יַעֲקֹב
אֶת הַשְּׂכִינָה עֲלָיו, קָרָא לְשְׁנַיִם
עָשָׂר בְּנָיו לְהַתְּחַבֵּר עִמָּה.

וּבֵא וְרֵאָה, מִטָּה שֶׁלְמָה לֹא
נִמְצָאָה מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם
כְּאוֹתָהּ הַשְּׁעָה שֶׁרָצָה יַעֲקֹב
לְהִסְתַּלַּק מִן הָעוֹלָם. אֲבָרְהָם
מִימֵינוֹ, יִצְחָק מִשְׁמָאלוֹ (ד"ז),
יַעֲקֹב הָיָה שׁוֹכֵב בֵּינֵיהֶם, שְׂכִינָה
לְפָנָיו. פִּינּוֹן שֶׁרָאָה כֶּף יַעֲקֹב, קָרָא
לְבָנָיו, וְאָחִז אוֹתָם סָבִיב
הַשְּׂכִינָה, וְסִדֵּר אוֹתָם בְּסִדּוֹר
שְׁלֵם.

מִנֵּיִן לָנוּ שֶׁסִּדְרָם סָבִיב הַשְּׂכִינָה?
שְׁכִיבוֹת הָאֶסְפוֹ, וְאִז נִמְצָאָה שֵׁם
שְׁלֹמוֹת הַכֹּל, וְכִמְהָ מְרַכְּבוֹת
עֲלֵיוֹנוֹת סָבִיבָם. פְּתַחוּ וְאָמְרוּ,
לֵךְ ה' הַגְּדֹלָה וְהַגְּבוּרָה וְגו'. אִז
הַתְּכַנֵּס הַשֶּׁמֶשׁ אֶל הַלְּבָנָה,
וְהַתְּקַרֵּב מִזְרַח לְמַעְרָב. זֶהוּ

וְכַד נִשְׁמַתָּא סְלָקָא, כְּדִין אִתְעַר תִּיאֻבְתָּא
דְּנוּקְבָא לְגַבֵּי דְכוּרָא, וּכְדִין נָבִיעִין מֵיָא
מִתְתָּא לְעֵילָא. וּבוֹר, אִתְעַבִּיד בְּאֵר, מִיִּין
נָבִיעָאן. וּכְדִין אִתְחַבְּרוּתָא וְיַחְוּדָא (נ"א ויסודא)
וְתִיאֻבְתָּא וְרַעוּנָא אֲשַׁתְּפַח. (לְהָא) דְּהָא
בְּנִשְׁמַתָּא דְּצִדִּיקָא אֲשַׁתְּלִים הֵהוּא אֶתֶר,
וְאִתְעַר חֲבִיבוּתָא וְרַעוּתָא לְעֵילָא, וְאִתְחַבְּר
כְּחָד.

רְאוּבֵן בְּכָרִי אִתָּה, הָכִי הוּא וְדָאִי, טְפָה
קְדָמָא דְיַעֲקֹב הָיָה, וְרַעוּתִיָּה בְּאִתֶּר
אֲחֵרָא הָיָה כְּמָה דְאִתְמַר. תָּא חֲזִי, רְאוּבֵן
וְכִלְהוּ שְׂבָטִין תְּרִיסַר, כְּלָהוּ אִתְאֲחַדְדִין
בְּשִׁכְנֵתָא, וְכַד חָמָא יַעֲקֹב לְשִׁכְנֵתָא עַל
גַּבֵּיהֶם, קָרָא לְבָנָיו תְּרִיסַר לְאִתְחַבְּרָא בְּהָא.

וְתָא חֲזִי, עֲרִסָא שְׁלִימְתָא לָא אֲשַׁתְּפַח מִן
יּוֹמָא דְאִתְבְּרִי עֲלָמָא, כְּהֵיכָא שְׁעִתָּא
דְּבַעָא (דף רלז ע"ב) יַעֲקֹב לְאִסְתַּלְקָא מִעֲלָמָא,
אֲבָרְהָם מִימֵינֵיהֶם, יִצְחָק מִשְׁמָאלֵיהֶם, יַעֲקֹב
הָיָה שְׂכִיב בֵּינֵיהֶם, שְׂכִינְתָא קָמִיָּה. פִּינּוֹן
דְּחָמָא יַעֲקֹב כֶּף, קָרָא לְבָנָיו, וְאִחִיד לִוְן
סַחְרֵינֵיהֶם דְּשְׂכִינְתָא, וְסִדֵּר לִוְן בְּסִדּוֹרָא שְׁלִים.

מִנָּא לָן דְּסִדֵּר לִוְן סַחְרֵינֵיהֶם דְּשְׂכִינְתָא, דְּכִתִּיב
הָאֶסְפוּ, וּכְדִין אֲשַׁתְּפַח תְּמָן שְׁלִימוֹ
דְּכָלָא, וְכִמְהָ רְתִיכִין עֲלָאִין סַחְרֵינֵיהֶם. פְּתַחִי
וְאָמְרִי, (דְּבָרֵי הַיָּמִים א כט) לֵךְ ה' הַגְּדֹלָה וְהַגְּבוּרָה
וְגו', כְּדִין אִתְכַּנְיֵשׁ שְׁמָשָׁא לְגַבֵּיהֶם דְּסִיחְרָא,

שכתוב ויאסף רגליו אל המטה, ויאירה הלכנה, ונמצאת בשלמות. ואז ודאי שנינו, יעקב אבינו לא מת. כיון שראה יעקב (סדר) צד שלם, מה שלא נמצא כף לבן אדם אחר, שמח ושבח את הקדוש ברוך הוא, ופתח וברך את בניו, כל אחד ואחד כראוי לו.

רבי יוסי ורבי ייסא היו הולכים בדרך, אמר רבי ייסא, הרי ודאי שנינו, כל בני יעקב נתקנו בסדר שלם והתברכו כל אחד ואחד כראוי לו, מה נאמר בפסוק הנה, שכתוב מאשר שמנה לחמו וגו' אמר לו, לא ידעתי, כי לא שמעתי מהמנורה הקדושה, אלא אתה ואני נלף למנורה הקדושה. הלכו כשהגיעו לרבי שמעון, אמרו דבר ושאלו שאלה. אמר להם, ודאי סוד החכמה הוא.

פתח ואמר, (שופטים ה) אשר ישב לחוף ימים ועל מפרציו ישכון. למה ישב שם? אלא מי שישב על שפת הים, משתמש בתפנוקי העולם. [וכאן אשר זהו פתח עליון של צדיק (של צדק), כשמתברר לחוריק ברכות לעולם. וכאן סמוך לפסוק הנה מאשר שמנה, לפתח העליון, שמשם מורקים ברכות לעולם] ופתח זה נודע תמיד בפרכות של העולם, ונקרא אשר, וזהו עמוד מאותם עמודים שהעולם עומד עליהם.

והמקום שנקרא לחם עני, מאותו מקום נתקן [ההוא]. זהו שכתוב מאשר שמנה לחמו. מה שהיה לחם עני, הפך להיות לחם [עני] פנג [שמנה], משום שהריק וזרק בו ברכות ותפנוקים, וסוף הפסוק מוכיח - והוא יתן מעדני מלך. מי המלך? זו כנסת ישראל, שממנה נזון בתפנוקי עולם, וזה נותן

ואתקריב מזרח במערב. הָדָא הוּא דְכִתְיב וַיֵּאֱסֹף רַגְלָיו אֶל הַמֶּטֶה, וְאֵתְנַהֵיר סִיְהָרָא, וְאֵשְׁתַּפַּח בְּשְׁלִימוֹ. וְכִדִּין וְדָאי תַּיִנְנִן, יַעֲקֹב אָבִינוּ לֹא מִית. כִּיּוֹן דְּחֻמָּא יַעֲקֹב (ס"א סדורא) סְטָרָא שְׁלִים, מַה דְּלֹא אֵשְׁתַּפַּח הָכִי לְבַר נֶשׁ אַחְרָא, חֲדִי, וְשִׁבַּח לִיה לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּפְתַח וּבְרִיךְ לְבָנוּי, כֹּל חַד וְחַד כְּדָקָא יָאוּת לִיה.

רבי יוסי ורבי ייסא הוו אזלי בארְחָא. אמר רבי ייסא הָא וְדָאי תַּיִנְנִן, כֹּל בְּנוּי דִיעֲקֹב אֶתְקֵנוּ בְּסִדּוּרָא שְׁלִים, וְאֵתְבְּרָכוּ כֹּל חַד וְחַד כְּדָקָא יָאוּת לִיה, מְאִי קָא גִימָא בְּהָאֵי קָרָא, דְכִתְיב, מֵאֲשֶׁר שְׁמְנָה לְחֻמוֹ וְגו'. אָמַר לִיה, לֹא יִדְעָנָא, בְּגִין דְּלֹא שְׁמַעְנָא בִּיה מְבוּצִינָא קִדִּישָׁא, אֲלֵא אַנְתָּ וְאַנָּא נִיזִיל לְגַבֵּי בּוּצִינָא קִדִּישָׁא. אֲזִילי, כִּד מְטוֹ לְגַבֵּי דְרַבֵּי שְׁמַעוֹן, אָמְרוּ מְלָה וְשִׁאִילוּ שְׁאִילְתָּא. אָמַר לוֹן, וְדָאי רְזָא דְחֻכְמָתָא הוּא.

פתח ואמר, (שופטים ה) אשר ישב לחוף ימים ועל מפרציו ישכון. אמאי יתיב תמן. אלא מאן דיתיב בשפתא דימא, אשתמש בתפנוקי עלמא. (והקא אשר דא פתחא עלאה דצדיק (ס"א דצדק) כד אתברכא לארקא ברקאן בעלמא. ס"א והקא סמוך להאי קרא, מאשר, שמנה לפתחא עלאה דמתמן אתרקו ברקאן לעלמא) והאי פתחא אשתמודע תדיר לברקאן דעלמא ואקרי אשר, ודא הוא עמודא מאינון דקאים עלמא עליהו.

וההוא אתר דאקרי לחם עוני, מההוא אתר אתקין (ההוא). הָדָא הוּא דְכִתְיב מֵאֲשֶׁר שְׁמְנָה לְחֻמוֹ, מַה דְּהוּא לְחֻמָּא דְמִסְפָּנָא, אֶתְהַדֵּר לְחֵם (עוני) פִּנְג (שמנה). בְּגִין דְּאָרִיק וְאָרְמִי בִּיה בְּרַכָּא וְתַפְנוּקִין, וְסוּפָא דְקָרָא אוֹכַח, וְהוּא יִתֵּן מְעַדְנֵי מְלֶךְ. מֵאֵן מְלֶךְ, דָּא

בגין דאריק וארמי ביה ברקאן ותפנוקין, וסופא דקרא אוכח, והוא יתן מעדני מלך. מאן מלך, דא

לְמַלְךָ הַזֶּה כָּל הַבְּרָכוֹת, כָּל שְׂמֵחָה
וְכָל טוֹב הוּא נוֹתֵן, וּמִמְנֵה
יּוֹצֵאִים. אָמְרוּ, אִם לֹא כָּאֲנוּ
לְעוֹלָם אֲלֹא רַק לְדַעַת אֶת זֶה -
טוֹב לָנוּ.

רְאוּבֵן הָיָה בְּכוֹר שֶׁל יַעֲקֹב. אָמַר
רַבִּי חֲזִיָּא, לֹו רְאוּי הַכֹּל, וְהַכֹּל
הַעֲבָר מִמֶּנּוּ, וְנִתְּנָה הַמְּלָכוֹת
לְיִהוּדָה, הַבְּכוֹרָה לְיוֹסֵף, וְהַפְּהֵנָה
לְלוּי. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב פָּחוּ כַּמִּים אֶל
תּוֹתֵר, לֹא תִשָּׂאֵר בָּהֶם. וּמָה
שֶׁאָמַר כַּחַי וְרֵאשִׁית אוֹנִי, כָּאֵן
בְּרָכוּ וְהַפְּקִירוּ אֲצֶל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא.

רְאֵהוּב הַמְּלָךְ, [שֶׁבִקֵּשׁ מִהַמְּלָךְ לַעֲשׂוֹת לוֹ
טוֹבוֹת] [שֶׁתִּהְיֶה לוֹ בֵּן [וְרָצָה שֶׁהַמְּלָךְ יַעֲשֶׂה לוֹ טוֹבוֹת]
יוֹם אֶחָד עֶבֶר בְּנוֹ בְּשׁוּק. אָמַר
לְמַלְךָ, זֶה בְּנִי, וְדָאֵי אֶהוּב נַפְשִׁי.
שָׁמַע הַמְּלָךְ, וַיִּדַּע שֶׁזֶּה בִקֵּשׁ עַל
בְּנוֹ. כִּף יַעֲקֹב אָמַר, רְאוּבֵן בְּכָרִי
אֶתָּה כַּחַי וְגוֹ'. כָּאֵן צִוָּה אֶת
הַמְּלָךְ.

פָּחוּ כַּמִּים אֶל תּוֹתֵר. כָּאֵן אָמַר מָה
שֶׁאָרַע לוֹ, שְׁלֹא נִשָּׂאֵר [לוֹ] בְּאַרְץ
וְנִזְרַק לַחֲוִץ לְאַרְץ. כִּנְגֵד זֶה מִמְנֵה
[תַּחֲמוֹת] אֶחָד מִצַּד הַמִּשְׁפָּן הַעֲלִיּוֹן
שֶׁמִּמְנֵה תַּחַת יָד מִיכָאֵל, וַיֵּשׁ
אוֹמְרִים תַּחַת יָד גְּבֻרִיאֵל. וּמִיכָאֵל
הוּא רֵאשׁ בְּכָל מְקוֹם מִצַּד שֶׁל
הַחֶסֶד, וְגְבֻרִיאֵל מִצַּד שֶׁל שְׂמָאל
שֶׁל גְּבוּרָה, וַיִּהְיֶה עַד יָד עִם
אֵל, צַד הַגְּבוּרָה, נִקְרָא בֵּית דִּין,
וְסֻמוּף לוֹ רְאוּבֵן. וְאַף עַל גַּב
שְׂמָלְכוֹת הֵיטָה שֶׁל יִהוּדָה, רְאוּבֵן
סֻמוּף כִּנְגֵדוֹ הִיָּה.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, עֲתִידִים אוֹתָם
בְּנֵי רְאוּבֵן לְעוֹרֵר שְׁנֵי קְרֻבוֹת
בְּתוֹף הָאָרֶץ. בֹּא רְאֵה, כְּתוּב כַּחַי
- בְּגִלוֹת מִצְרַיִם. וְרֵאשִׁית אוֹנִי -
שֶׁהֵם הָיוּ רֵאשׁוֹנִים לְאַחֵיהֶם
לְקָרֵב. יֵתֵר שְׂאֵת - לְגִלוֹת אֲשׁוּר,

אוֹנִי, דְּאֵינּוֹן הָיוּ קְדָמָאִין

כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּמִנְהָ אֶתְּזֵן בְּתַפְנוּקֵי עֲלֵמָא.
וְדָא יְהִיב לְהָאֵי מְלָךְ כָּל בְּרָכָאן, כָּל חֵידוּ
וְכָל טִיבוּ. הוּא יְהִיב וּמִנְהָ נַפְקִי. אָמְרוּ, אִי
לֹא אֶתִּינָא לְעֵלְמָא, אֲלֹא לְמַנְדַּע דָּא, טַב לָן.

רְאוּבֵן בּוּכְרָא דִיעֲקֹב הָוָה, אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא,
לִיָּה הָוָה אֶתְחַזִּי כְּלָא, וְאֶתְעַבֵּר מִינְהָ
כְּלָא, וְאֶתִּיְהִיב מְלָכוּ לְיִהוּדָה, בְּכִירוּתָא
לְיוֹסֵף, כְּהוֹנְתָא לְלוּי. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, פָּחוּ
כַּמִּים אֶל תּוֹתֵר, לֹא תִשָּׂאֵר בְּהוּ. וּמָה
דְּאָמַר כַּחַי וְרֵאשִׁית אוֹנִי, הֶכָא בְּרָכִיָּה
וּפְקֻדִיָּה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

רְחִימָא דְּמִלְפָּא, (דְּרַבֵּעָא מִן מִלְפָּא לְמַעַבְדַּ בֵּיה טִיבוּ) (נ"א
דְּתוֹה לִיָּה בְּרָא וְתוֹה כְּעִי דְּמִלְפָּא וְעַבִּיד לִיָּה טִיבוּ)

יוֹמָא חַד אַעֲבֵר בְּרִיָּה בְּשׁוּקָא, אָמַר לְמִלְפָּא,
דָּא הוּא בְּרִי, וְדָאֵי רְחִימָא דְּנַפְשָׁאֵי. שָׁמַע
מִלְפָּא, וַיִּדַּע דְּהָא שְׁאִיל עַל בְּרִיָּה. כִּף יַעֲקֹב
אָמַר, רְאוּבֵן בְּכוֹרִי אֶתָּה כַּחַי וְגוֹ', הֶכָא
פְּקֻדִיָּה לְמִלְפָּא.

פָּחוּ כַּמִּים אֶל תּוֹתֵר, הֶכָא אָמַר מָה דְּאַעֲרַע
לִיָּה, דְּלֹא אֲשַׁתָּאֵר (לִיָּה) בְּאַרְעָא, וְשָׂדֵי
לִיָּה לְבַר מְאַרְעָא. לְקַבֵּל דָּא, חַד מִמְנָא
(תַּחֲמוֹת) מְסֻטְרָא דְּמִשְׁפָּנָא לְעִילָא, דִּי מִמְנָא
תַּחֲוֹת יָדָא דְּמִיכָאֵל, וְאַמְרִי לָהּ תַּחֲוֹת יָדָא
דְּגְבֻרִיאֵל. וּמִיכָאֵל הוּא רֵיִשָּׁא בְּכָל אֶתֵּר
מְסֻטְרָא דְּחֶסֶד, וְגְבֻרִיאֵל מְסֻטְרָא
דְּשְׂמָאלָא דְּגְבוּרָה. (הוֹשַׁע יב) וַיִּהְיֶה עַד יָד
עִם אֵל, סֹטֵר גְּבוּרָה, בִּי דִינָא אֲקָרִי, וְסֻמִּיף
לִיָּה רְאוּבֵן, אָף עַל גַּב דְּמְלָכוּ הָוָה דִּיהוּדָה,
רְאוּבֵן סֻמוּף לְקַבְּלִיָּה הָוָה.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, זְמִינִין אֵינּוֹן בְּנֵי רְאוּבֵן,
לְאַגְחָא תְּרִין קְרַבִּין בְּגוּ אַרְעָא. תָּא
חֲזִי, כְּתִיב כַּחַי, בְּגִלוֹתָא דְּמִצְרַיִם. וְרֵאשִׁית

שמשם גלו בני גד ובני ראובן ראשונים מפלם, וסבלו כמה רעות, וכמה ענויים סבלו, ולא שבו עד כעת.

ויותר עז - לזמן שמלך המשיח יתעורר בעולם, הם יצאו ויערכו קרבות בעולם וינצחו, ויתחזקו על העמים, ובני העולם יפחדו מהם וירתתו לפניהם ויחשבו להתגבר במלכות, ולא ישארו בה. זהו שכתוב פחז פמים אל תותר. מה הטעם שלא ישארו בה ואפלו בצד אחד של העולם? משום פי עלית משפכי אביך, שעתידים להפגס ולערוך קרבות בתוך הארץ הקדושה, משפכי אביך דוקא, זו ירושלים.

בא ראה, לארבעת צדדי העולם התפזרו בני ראובן בגלות, פנגד כל ישראל שגלו לגלות ארבע פעמים בארבע רוחות העולם. זהו שכתוב כחי - אחד, וראשית אוני - שנים, יתר שאת - שלשה, ויתר עז - ארבעה. כמו כן עתידים הם לערוך קרב בארבע רוחות העולם ולשלט בקרבם על הכל, וינצחו עמים רבים וישלטו עליהם.

פחז פמים אל תותר פי עלית על משפכי אביך. כאן נרמז על הרהור ראשון שהיה ליצקב בטפה הראשונה ברחל, שאלמלא הרהור של אותה טפה היה במקומה, נשאר היה ראובן בכל, אבל פחז פמים אל תותר פי עלית משפכי אביך. עלית - בהרהור אחר, אז חללת וגו'.

דבר אחר פחז פמים אל תותר - שהרי כאשר יערכו קרב בני ראובן בעולם וינצחו עמים רבים, לא ישארו במלכות, מה הטעם? פי עלית משפכי אביך, שעתידים

לגבי אחיהון לקרבא. יתר שאת, לגלותא דאשור, דמתמן גלו בני גד ובני ראובן קדמאי מפלהו, וסבלי כמה בישין, וכמה ענויין סבלו, ולא תבו עד כען.

ויתר עז, לזמנא דמלפא משיחא יתער בעלמא, אינון יפקון ויגחון קרבין בעלמא, וינצחון, ויתקפון על עממיא. ובני עלמא ידחלון מנייהו וירתתון קמייהו, (דף רלו ע"א) ויחשיבו לאתגברא במלכותא, ולא ישתארו ביה. הדא הוא דכתיב פחז פמים אל תותר, מאי טעמא לא ישתארו ביה, ואפילו בסטרא חד דעלמא, בגין פי עלית משפכי אביך. דזמינין לאעלא ולאגחא קרבין בגו ארעא קדישא, משפכי אביך דייקא, זו ירושלים.

תא חזי, בארבע סטרי עלמא, אתבדרו בני ראובן בגלותא, לקבליהון דכל ישראל, דאתגלו בגלותא ארבע זמנין בארבע סטרי עלמא. הדא הוא דכתיב, כחי חד, וראשית אוני תרי, יתר שאת תלת, ויתר עז ארבעה. פגוונא דא זמינין אינון לאגחא קרבא בארבע סטרי עלמא, ולמשלט בקרבייהו על פלא, וינצחון עממין סגיאין, וישלטון עלייהו:

פחז פמים אל תותר פי עלית משפכי אביך, חכא אתרמיז על הרהורא קדמאה דהוה ליה ליצקב. בהאי טפה קדמאה ברחל, דאלמלא הרהורא דהיהיא טפה הוה באתרה, אשתאר ראובן בכלא. אבל פחז פמים אל תותר פי עלית משפכי אביך, עלית, בהרהורא אחרא, אז חללת וגו'.

דבר אחר, פחז פמים אל תותר, דהא כד יגחון קרבא בני ראובן

לַעֲרֹךְ קָרֵב בְּאַרְץ הַקְדוּשָׁה בְּזָקָא,
שְׁכָתוּב כּי עֲלִית מִשְׁכְּבֵי אַבִּיךָ, וְ
יְרוּשָׁלַם. מִשְׁכְּבֵיךָ? מִשְׁכְּבֵי הָיָה צְרִיף
לְכַתֵּב! אֶלָּא אַבִּיךָ, זֶה יִשְׂרָאֵל
הַזֶּקֶן. מִשְׁכְּבֵי אַבִּיךָ וְלֹא מִשְׁכְּבֵי
מִשׁוּם שֶׁהָרִי פְעָמִים נִבְנְתָה
יְרוּשָׁלַם, וּפְעַם שְׁלִישִׁית לְזַמְנוֹ
שֶׁל מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ, וְלִכְּזֶן מִשְׁכְּבֵי
אַבִּיךָ. וְכֵאֵן הַתְּגַלְתָּה בְּרַכָּה, וּמָה
שֶׁהָיָה בְּאוֹתוֹ זְמַן, וּמָה שֶׁהָיָה
כְּשֶׁנִּכְנסוּ יִשְׂרָאֵל לְאַרְץ, וּמָה
שֶׁהָיָה בְּזַמַּן מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ
בְּמַעֲשֵׂה רְאוּבֵן.

שְׁמַעוֹן וְלוֹי אַחִים. אָמַר רַבִּי
יִצְחָק, כֵּאֵן אַחַד אוֹתָם בְּצַד שְׁמַאל
שֶׁל הַשְּׂכִינָה, שְׂרָאָה מַעֲשִׂים שֶׁל
דִּין קָשָׁה שְׁלֹא יִכּוֹל הָעוֹלָם לְסַבֵּל.
אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הַבְּרַכָּה שֶׁלָּהֶם
אֵיפֹה הִיא? אָמַר רַבִּי יִצְחָק,
שְׁמַעוֹן לֹא רְאוּי לְזֶה, שְׂרָאָה לוֹ
כְּמָה מַעֲשִׂים רְעִים, וְלוֹי שְׁבֹא
מִצַּד הַדִּין הַקָּשָׁה, וּבְרַכָּה לֹא
תְלוּיָהּ בּוֹ, וְאַפְלוּ כְּשֹׁבָא מִשָּׁה לֹא
תְלָהּ בּוֹ בְּרַכְתּוֹ, שְׁכָתוּב (דְּבָרִים א)
בְּרַךְ ה' חִילוֹ וּפְעַל יָדָיו תִּרְצָה.
תְּלוּי בְּקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא.

בֹּא רְאֵה, כְּתוּב (תְּהִלִּים קד) זֶה הַיָּם
גְּדוֹל וְרַחֵב יָדַיִם שֶׁם רָמַשׁ וְאֵין
מִסְפָּר חֵיוֹת קְטַנוֹת עִם גְּדוֹלוֹת. זֶה
הַיָּם גְּדוֹל - זֶה הַשְּׂכִינָה שְׁעוֹמֶדֶת
עַל יַעֲקֹב, כְּשֶׁרָצָה לְהַסְתַּלֵּק
מִהָעוֹלָם. וְרַחֵב יָדַיִם - שֶׁהָרִי כָּל
הָעוֹלָם מִתְּמַלֵּא וְנִשְׁלָם וּמִצְטַמְצָם
שָׁם. שָׁם רָמַשׁ וְאֵין מִסְפָּר - שְׁכָמָה
מִלְּאָכִים עֲלִיּוֹנִים וּקְדוּשִׁים נִמְצְאוּ
שָׁם. חֵיוֹת קְטַנוֹת עִם גְּדוֹלוֹת -
אֵלוֹ הֵם שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבָטִים, בְּנֵי
יַעֲקֹב שְׁנִמְצְאוּ בָּהֶם בְּשָׁלְמוֹת,
אַחַד אֵילָה, וְאַחַד זָאב, וְאַחַד אַרְי,

אֵינּוֹן תְּרִיסֵר שְׁבָטִין, בְּנֵי
וְחַד זָאב, וְחַד אַרְי, וְחַד

בְּעֵלְמָא, וַיִּנְצָחוֹן עַמְמִין סְגִיאיִן, לָא
יִשְׁתְּאָרוֹן בְּמַלְכוּתָא, מְאִי טַעְמָא, כּי עֲלִית
מִשְׁכְּבֵי, דְּזַמְיִנִין לְאַגְחָא קָרְבָּא בְּאַרְעָא
קְדִישָׁא דְיִיקָא, דְּכִתִּיב כּי עֲלִית מִשְׁכְּבֵי
אַבִּיךָ (ס"א דֹּא יְרוּשָׁלַם. מִשְׁכְּבֵי), מִשְׁכְּבֵי מִיבְעִי לִיָּה.
אַלָּא, אַבִּיךָ דֹּא יִשְׂרָאֵל סְבָא, מִשְׁכְּבֵי אַבִּיךָ
וְלֹא מִשְׁכְּבֵי, בְּגִין דְּהָא בְּתָרִי זְמַנִּי אַתְּבַנִּי
יְרוּשָׁלַם, וְתִלְיָתָאָה לְזַמְנָא דְּמַלְפָּא מְשִׁיחָא.
וְעַל דֹּא מִשְׁכְּבֵי אַבִּיךָ. וְהָכָא אַתְּגַלְיָא
בְּרַכָּה, וּמְאִי דְּהוּה בְּהוּא זְמַנָּא, וּמְאִי
דְּהוּה כַּד עָאלוּ יִשְׂרָאֵל לְאַרְעָא, וּמָה דְּהָא
בְּזַמְנָא דְּמַלְפָּא מְשִׁיחָא בְּעוֹבְדָא דְּרְאוּבֵן :

שְׁמַעוֹן וְלוֹי אַחִים, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הָכָא
אַחִיד לוֹן בְּסִטְרָא שְׁמַאלָא
דְּשְׂכִינְתָּא. דְּחִמָּא עוֹבְדִין דְּדִינָא קְשִׁיא, דְּלֹא
יִכִּיל עֲלָמָא לְמַסְבֵּל. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּרַכְתָּא
דְּלֵהוֹן אֵן הִיא. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שְׁמַעוֹן לֹא
אַתְּחִזִּי לְהָאִי, דְּחִמָּא לִיָּה כְּמָה עוֹבְדִין
בִּישִׁין. וְלוֹי דָּאֲתִי מִסְטְרָא דְּדִינָא קְשִׁיא,
וּבְרַכְתָּא לֹא תְלִיא בִיָּה. וְאַפְילוּ כַּד אַתָּא
מִשָּׁה, לֹא תְלִי בְּרַכְתִּיהָ בִיָּה. דְּכִתִּיב, (דְּבָרִים אג)
בְּרַךְ ה' חִילוֹ וּפְעַל יָדָיו תִּרְצָה, בְּקְדִישָׁא
בְּרִיף הוּא תְלִיָּא.

תָּא חֲזִי, כְּתִיב, (תְּהִלִּים קד) זֶה הַיָּם גְּדוֹל וְרַחֵב
יָדַיִם שֶׁם רָמַשׁ וְאֵין מִסְפָּר חֵיוֹת קְטַנוֹת
עִם גְּדוֹלוֹת. זֶה הַיָּם גְּדוֹל, דֹּא שְׂכִינְתָּא
דְּקִיָּמָא עֲלִיָּה דְּיַעֲקֹב כַּד בְּעָא לְאַסְתַּלְקָא
מִעֵלְמָא. וְרַחֵב יָדַיִם, דְּהָא כָּל עֲלָמָא אִמְלִי
וְאַשְׁתַּלִּים וְאַתְצַמְצָם תְּפִין. שָׁם רָמַשׁ וְאֵין
מִסְפָּר, דְּכְמָה מִלְּאָכִי עֲלָאִי וְקְדִישָׁאִי
אַשְׁתַּפְּחוּ תְּפִין. חֵיוֹת קְטַנוֹת עִם גְּדוֹלוֹת, אֵלִין
דְּיַעֲקֹב, דְּאַשְׁתַּפְּחוּ בְּהוֹן בְּשָׁלִימוֹ. חַד אֵילָה,

וְאָחַד טְלָה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אַרְיֵה אַחַד, וְטְלָה אַחַד, אַחַד זָאב, וְאָחַד גְּדִי, וְכֵן כָּלֶם, לְהַמְצִיא חַיִּים קְטַנּוֹת עִם גְּדוּלוֹת.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, הַכֹּל יָפָה, אֲבָל יְהוּדָה אַרְיֵה וְשִׁמְעוֹן שׁוֹר, וְהָרִי פֶּרֶשֶׁיָהּ הַחֲבָרִים שֶׁהֵיוּ מְשֻׁגָּיִחִים זֶה כַּנֶּגֶד זֶה, זֶה מְזַמֵּן וְזֶה מְשַׁמָּאֵל. לְשׁוֹר שִׁמְעִישׁוּ רְעִים, אֶמְרוּ נִצִּיר דְמוֹת שֶׁל אַרְיֵה בְּרַפְתְּ שֶׁלּוֹ, וְיִסְתַּכֵּל בְּזֶה וְיִפְחַד מִמֶּנּוּ. כִּף שִׁמְעוֹן שׁוֹר, יְהוּדָה אַרְיֵה.

שִׁמְעוֹן לֹא זָכָה לְבִרְכּוֹת, אֲלֹא הַדְּבִיק אוֹתוֹ מִלְּשֶׁה לִיהוּדָה. כְּתוּב כַּאֲן (דְּבָרִים ל) שִׁמְעֵה ה' קוֹל יְהוּדָה, וְכְתוּב שָׁם (בְּרַאשִׁית כט) כִּי שִׁמְעֵה ה' כִּי שָׁנוּאָה אֲנֹכִי. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שִׁמְעוֹן וְלוֹי, אֲבִיָּהֶם הָעֹלָם לְמִשְׁחָה. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי, מָה הַטַּעַם אֲבִיָּהֶם הָעֹלָם לְמִשְׁחָה? אָמַר לוֹ, אֵף אֲנִי נִעְלָהוּ לְמַנְוֵרָה הַקְּדוּשָׁה הָעֲלִינָה.

כַּאֲן וְשָׁאֲלוּ אֶת רַבִּי שִׁמְעוֹן. אָמַר, כִּפָּה חֲבִיבִים דְּבָרִים אֵלַי. טַפַּח בְּיָדוֹ וּבְכָה. אָמַר, מִי יִגְלֶה אוֹתָךְ נֶאֱמַן הַקְּדוּשׁ? הַתְּעֵלִית בְּחִיָּךְ עַל בְּנֵי אָדָם, הַתְּעֵלִית בְּפִטְרִיָּךְ וְנִסְתָּרָה דְמוּתָךְ. מִפְּתַחוֹת רַבּוֹנְךָ נִמְסְרוּ בְּיָדְךָ תְּמִיד.

בֹּא רֵאָה, לִיעֲקֹב הָיוּ אַרְבַּע נְשִׁים, וְהוֹלִיד בְּנִים מְכֻלָּן, וְהַתְּעֵלָה [וַיַּחֲקֹן] בְּנִשׁוּתָיו. כְּשֶׁרָצָה יַעֲקֹב לְהַסְתַּלֵּק, עָמְדָה עָלָיו שְׂכִינָה. רָצָה לְבָרֵךְ אֶת אֵלֶּה וְלֹא יָכַל, מִלְּפָנֶי הַשְּׂכִינָה שֶׁפָּחַד. אָמַר, אֵיךְ אֶעֱשֶׂה, שֶׁהָרִי שְׁנִיָּהֶם כַּאֲן מִצַּד הַדִּינִן הַקָּשָׁה? אִם אֲחֻזֵּק בְּשְׂכִינָה - לֹא יָכַלְתִּי, שֶׁהָרִי הָיוּ לִי אַרְבַּע נְשִׁים וְנִתְקַנְתִּי בָהֶן, אֲלֹא אֶעֱלֶה אוֹתָן לְבַעַל הַבַּיִת, שֶׁהָרִי [כֹּהן] הַבַּיִת עוֹמֵד בְּרִשׁוֹתוֹ, וּמָה שִׁירָצָה - יַעֲשֶׂה.

טְלָה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אַרְיֵה חַד, וְטְלָה חַד, חַד זָאב, וְחַד גְּדִי, וְכֵן כָּלֶהוּ, לְאַשְׁתַּכְּחָא חַיִּים קְטַנּוֹת עִם גְּדוּלוֹת.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, כָּלֶהוּ שְׁפִיר. אֲבָל יְהוּדָה אַרְיֵה, שִׁמְעוֹן שׁוֹר, וְהָא אוּקְמוּהָ חֲבָרִיא דְהוּוּ מְשֻׁגָּיִחִין דָּא לְקַבֵּל דָּא, דָּא מִימִינָא, וְדָא מִשְׁמָאלָא. לְתוֹרָא דְעוֹבְדוֹי בִישׁוּן, אֶמְרוּ נִצִּיר אַקוּנִין דְאַרְיֵה בְּקוֹפְטִיָה, וְיִסְתַּכֵּל בְּדָא וְיִדְחַל מִנֶּיהָ, כִּף שִׁמְעוֹן שׁוֹר, יְהוּדָה אַרְיֵה.

שִׁמְעוֹן לֹא זָכָה לְבִרְכָאן, אֲלֹא טַפַּל לִיה מִשְׁחָה בִיהוּדָה. כְּתִיב הֵכָא (דְּבָרִים ל)

שִׁמְעֵה ה' קוֹל יְהוּדָה, וְכְתִיב הַתָּם (בְּרַאשִׁית כט) כִּי שִׁמְעֵה ה' כִּי שָׁנוּאָה אֲנֹכִי. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שִׁמְעוֹן וְלוֹי, אֲבוּהוֹן סְלִיק לֹון לְמִשְׁחָה. אָמַר לִיה רַבִּי יוֹסִי, מָאִי טַעַמָא אֲבוּהוֹן סְלִיק לֹון לְמִשְׁחָה. אָמַר לִיה, אֵף אֲנִי נִסְלִיק לִיה לְבוּצִינָא קְדִישָׁא עֲלָאָה.

אֲתוּ שָׁאֲלוּ לִיה לְרַבִּי שִׁמְעוֹן. אָמַר, כִּפָּה חֲבִיבִין מְלִין. אֲטַפַּח בִּידוֹי וּבְכָה, וְאָמַר מָאֵן יִגְלִי לָךְ מְהִימָנָא קְדִישָׁא, אֲסַתְּלַקְתָּ בְּחִיָּךְ עַל בְּנֵי נְשָׂא, אֲסַתְּלַקְתָּ בְּמוֹתָךְ, וְאֲסַתִּים דִּיוּקְנָךְ. מִפְּתַחַן דְּמֵאֲרַךְ אֲתַמְסְרוּ בִידְךָ תְּדִיר.

תָּא חֲזִי, יַעֲקֹב הָוָה לִיה אַרְבַּע נְשִׁין, וְאוֹלִיד בְּנִין מְכֻלָּהוּ, (דף רלו ע"ב) וְאֲסַתְּלִיק (נ"א

וְאֲשַׁתְּלִים) בְּנִשׁוּי. כַּד בַּעַא יַעֲקֹב לְאַסְתְּלַקָא, שְׂכִינְתָא קְיָיְמִי עֲלוּי, בַּעַא לְבְרוּכִי לְאַלִין, וְלֹא יָכִיל, מִקְמִי שְׂכִינְתָא דְדַחִיל. אָמַר, הִיךְ אֶעֱבִיד, דְּהָא תְרוּוִיָּהוּ מִסְטָרָא דְדִינָא קְשִׁיא קָא אֲתִיין. אִי אֲתַקִּיף בְּשְׂכִינְתָא לֹא יָכִילְנָא, דְּהָא אַרְבַּע נְשִׁין הוּוּ לִי, וְאַשְׁתְּלִימָנָא בְּהוֹן. אֲלֹא אֲסַלֵּק לֹון לְמֵאֲרִי דְבִיתָא, דְּהָא (ב"ה) בִּיתָא בְּרַעוּתִיהָ קְיָימָא, וּמָה דְבַעִי יַעֲבִיד.

כִּי יַעֲקֹב אָמַר, חוֹלְקִין דְּנִשְׁיִין וּבְנִין הָא
 וּבְנִים הָרִי לְקַחְתִּי בְּעוֹלָם הַזֶּה
 וְנִשְׁלַמְתִּי, וְאִיךָ אֶתְחַזֵּק בְּגִבְיֶרָה
 יוֹתֵר? אֵלֶּא אַעֲלֶה הַדְּבָרִים לְבַעַל
 הַגְּבִירָה, וְהוּא יַעֲשֶׂה מִה שְׂרִירָצָה,
 וְלֹא יַפְחֵד.

בא ראה מה פתוב, (דברים לג)
 וזאת הברכה אשר ברוך משה
 איש האלהים, בעל הבית, בעל
 הגבירה, פפתוב (במדבר ל) אישה
 יקימנו ואישה יפרנו, שהרי (שם י)
 פלות משה פתוב. ועל פן משה
 מברך את מי שרוצה בלי פחד,
 כמו שבארנו. ולכן אמר יעקב,
 הרי ראיתי שבני אלה הם בצד
 הדין הקשה, [ויאן] יבא בעל
 הבית ויברך אותם.

משה ודאי איש האלהים היה,
 ורצונו עושה בביתו, כמו
 שנאמר אישה יקימנו, זהו
 שפתוב (שם י) ויאמר משה קומה
 ה' ואישה יפרנו, זהו שפתוב
 ובנחה יאמר שובה ה'. ודאי
 שבעל הבית עושה את רצונו
 ואין מוחה בידו, כמו לאדם
 שגוזר על אשתו, והיא עושה
 רצונו. ועל כן יעקב, אף על גב
 שהיה אחוז בעץ החיים, לא היה
 בעל הבית אלא למטה. משה
 הוא למעלה, ולכן העלה אותם
 לבעל הבית.

בסודם אל תבא נפשי וגו'. רבי
 אבא פתח ואמר, (תהלים כה) סוד
 ה' ליראיו וגו'. סוד ה' ליראיו -
 הסוד העליון של התורה לא נתן
 הקדוש ברוך הוא אלא לאותם
 יראי חטא, ומי שהם יראי חטא,
 מתגלה להם סוד עליון של
 תורה. ומיהו סוד העליון של
 התורה? הוי אומר זו אות ברית
 קדש, שנקראת סוד ה' ברית
 קדש.

שמעון ולוי הטריחו עצמם על
 סוד זה באנשי שכם שימולו

כִּי יַעֲקֹב אָמַר, חוֹלְקִין דְּנִשְׁיִין וּבְנִין הָא
 נִסְבִּית בְּהַאי עֲלָמָא, וְאַשְׁתַּלְמָנָא, הִיךְ
 אֶתְקִיף בְּמִטְרוֹנִיתָא יִתִּיר, אֶלְא אֶסְלַק מְלִין
 לְמֵאֲרִי מִטְרוֹנִיתָא, וְהוּא יַעֲבִיד מַה דְּבַעֲי,
 וְלֹא יִדְחַל.

הוא חזי, מה כתיב, (דברים לג) וזאת הברכה
 אשר ברוך משה איש האלהים, מאריה
 דביתא, מאריה דמטרוניתא. כמה דכתיב,
 (במדבר ל) אישה יקימנו ואישה יפרנו. דהא (במדבר
 י) פלת משה כתיב. ועל דא, משה ברוך מאן
 דבעא ולא דחיל, פדאוקימנא. ובגין כן אמר
 יעקב, הא חמינן דבני אלין בסטרא דדינא
 קשיא, (ליתיה) ייתי מאריה דביתא ויברך לון.
 משה ודאי איש האלהים היה, ורעותיה
 עביד בביתיה, כמה דאת אמר אישה
 יקימנו. הדא הוא דכתיב, (במדבר י) ויאמר משה
 קומה ה'. ואישה יפרנו. הדא הוא דכתיב,
 (במדבר י) ובנחה יאמר שובה ה'. ודאי רעותיה
 עבד מאריה דביתא ולית דימחי בידיה. כבר
 נש דגזר על אנתתיה, ועבדא רעותיה. ועל
 דא יעקב אף על גב דהוה אחיד באילנא
 דחיי, לא הוה מארי דביתא, אלא לתתא,
 משה הוא לעילא, בגין כן סליק לון
 למאריה דביתא:

בסודם אל תבא נפשי וגו', רבי אבא פתח
 ואמר, (תהלים כה) סוד יי ליראיו וגו'.
 סוד יי ליראיו, רזא עלאה דאורייתא, לא
 יהיב קדשא ברוך הוא אלא לאינון דחלי
 חטאה. ומאן דאינון דחלי חטאה, אתגלי לון
 רזא עלאה דאורייתא. ומאן איהו רזא עלאה
 דאורייתא, הוי אימא דא את קיימא קדישא,
 דאקרי סוד יי ברית קדש.

שמעון ולוי, אטריחו גרמייהו על האי סוד,

עצמם ויקבלו עליהם סוד זה, והפסוק מעיד שבמרמה. ועוד, במעשה זמרי בן סלוא שפסל את הסוד הזה. ויעקב אמר, בסודם אל תבא נפשי. מי זו נפשי? זו נפש שנכנסת ונאחזת בברית העליונה למעלה, ונקראת נפש צרור החיים.

בקהלם אל תחד פבודי, הרי פרושה, כמו שנאמר (במדבר טו) ויקהל עליהם קרח. אל תחד פבודי - זה פבוד ישראל סתם. ולכן לא ברך אותם אביהם, משום שהעלה אותם למשה. רבי חייא אמר, מהפסוקים הללו (ומשום קד) [משמע] שלא נאחז זה בזה, והצטרף פך. ולכן יש בו הפל, ואין לה דור בעולם שלא יורד דין שלהם לקטרג בעולם, ומתרבים המחזרים על הפתחים של בני אדם. הנה לה הפל (הפגור) [ה].

יהודה אפה יודוף אחיה ידף בערף איבד וגו'. רבי יוסי פתח, (תהלים קד) עשה ירח למועדים וגו'. עשה ירח, פדי לקדש בו ראשי חדשים וראשי שנים. ולעולמים הלכנה מאירה רק מן השמש, וכששולטת השמש - לא שולטת הלכנה, וכשמתכנסת השמש, אז שולטת הלכנה, ואין חשבון ללכנה אלא רק כשמתכנסת השמש.

ושניהם עשה הקדוש ברוך הוא להאיר, זהו שפתוב (בראשית א) ויתן אתם אלהים ברקיע השמים להאיר על הארץ וגו'. והיו לאתת - אלו שבתות, שפתוב (שמות לא) פי אות היא. ולמועדים - אלו ימים טובים. ולגמים - אלו ראשי חדשים. ולשנים - אלו ראשי שנים. שיהיו אמות העולם עושים חשבון לשמש, וישראל ללכנה.

באנשי שכם, דיגזרון גרמייהו ויקבלו עליהון האי סוד. וקרא אסהיד, במרמה. תו בעובדא דזמרי בן סלוא, דפסל האי סוד. ויעקב אמר בסודם אל תבא נפשי. מאי נפשי. דא נפשא דעאלת ואתאחדת בברית עלאה לעילא, ואקרי נפש צרורא דחיי.

בקהלם אל תחד פבודי. הא אוקמוה, כמה דאת אמר, (במדבר טו) ויקהל עליהם קרח. אל תחד פבודי, דא כבוד ישראל סתם. ועל דא לא בריף לון אבוהון, בגין דסליק לון למשה. רבי חייא אמר, מהני קראי (חסר) (ובגני קד) (ס"א משמע) דלא אתאחיד דא בדא, ואצטרף הכי. ועל דא אית ביה פלא, ולית לה דרא בעלמא, דלא נחתא דינא דלהון לקטרגא בעלמא ואסגיאנו מהדרי על פתחיהו דבני נשא, הא לה פלא. (ס"א הא לקבל

(הא) :

יהודה אפה יודוף אחיה ידף בערף איבד וגו'. רבי יוסי פתח, (תהלים קד) עשה ירח למועדים וגו'. עשה ירח בגין לקדשא ביה ריש ירחין, וריש שתין. ולעלמין סיהרא לא נהיר אלא משמשא, וכד שמשא שליט, סיהרא לא שלטא. בד אתפניש שמשא, כדין סיהרא שלטא, ולית חושבון לסיהרא אלא כד אתפניש שמשא.

ותרנוייהו עבד קדשא בריף הוא לאנהרא. הדא הוא דכתיב, (בראשית א) ויתן אתם אלהים ברקיע השמים להאיר על הארץ וגו'. והיו לאותות, אלין שבתות, דכתיב, (שמות לא) פי אות היא. ולמועדים, אינון יומין טבין. ולגמים, אלין רישי ירחין. ולשנים, אלין רישי שנין. דלהוון אומות העולם עבדין חשבון לשמשא, וישראל לסיהרא.

וזה הולך כמו שאמר רבי אלעזר, פתוב (שעיה ט) הרבית הגוי לו הגדלת השמחה. הרבית הגוי - אלו ישראל, שפתוב בהם (דברים ד) פי מי גוי גדול, וכתוב גוי אחד בארץ. לו - בשבילו. הגדלת השמחה [ממש] - זו הלבנה שמתגדלת באור בשביל ישראל. אמות העולם לשמש, וישאל ללבנה, איזה מהם עדיף? ודאי הלבנה למעלה, והשמש של אמות העולם פחת הלבנה הוא, ואותו השמש מזו [הצד] הלבנה מאיר.

ראה מה בינם לבין ישראל. ישראל אחוזים בלבנה, והשתלשלו בשמש העליונה, ונאחזו במקום [בו] [שמאיר לשמש] שמאירה מהשמש העליון ונדבקים בו, שפתוב (דברים ד) ואתם הדבקים בה' אלהיכם תיים כלכם היום.

יהודה אתה וגו'. רבי שמעון אמר, מלכות התקימה ליהודה, והינו מה שאמרנו, מהו שפתוב (בראשית כט) הפעם אודה את ה', משום שהוא רביעי אודה את ה', משום שהוא רגל רביעי לפסא. יה' זה רשם של השם העליון, ובמה נשלם? בה"א [בדל"ת], והינו ה"א אחרונה של השם הקדוש, השם הקדוש נשלם באותיותיו, וקשר שאוחז אותן, על כן יודוף אחיד, שהמלכות לה' ראויה להתקיים ודאי. (הושע יד) ויהודה עד רד עם אל ועם קדושים נאמן. מי הקדושים? אלו קדושים עליונים, שכלם מודים לו ושמו אותו נאמן, לכן הוא ראשון בכל, הוא מלך על כלם.

רבי שמעון פתח ואמר, (תהלים מה) כל כבודך בת מלך פנימה. כל כבודה - זו כנסת ישראל. כבודה - משום שהוא כבוד, זה על זה.

ואזלא הא, פי הא דאמר רבי אלעזר, פתיב, (שעיה ט) הרבית הגוי לו הגדלת השמחה. הרבית הגוי, אלין ישראל, דכתיב בהו (דברים ד) פי מי גוי גדול. וכתוב, (דברי הימים א י) גוי אחד בארץ. לו, בגיניה. הגדלת השמחה (ממש), דא סיהרא, דאתרביאת בנהורא בגיניהון דישראל. אומות העולם לשמשא, וישראל לסיהרא, הי מנייהו עדיף. ודאי סיהרא (דף ג' ע"א) לעילא, ושמשא דאומות העולם, תחות האי סיהרא הוא, והוא שמשא מהאי (כ"א סהרא) סיהרא נהיר. חמי מה בין ישראל, להו. ישראל אחידו בסיהרא, ואשתלשלו בשמשא עלאה, ואתאחדו באתר (ביה) (כ"א דנהיר לשמשא) דנהירא משמשא עלאה, ומתדבקן ביה, דכתיב, (דברים ד) ואתם הדבקים בני אלהיכם תיים כלכם היום.

יהודה אתה וגו'. רבי שמעון אמר, מלכו ליהודה אתקיים, והיינו דאמרינן, מאי דכתיב, (בראשית כט) הפעם אודה את ה', בגין דאיהו רביעאה, אודה את ה', בגין דאיהו רגלא רביעאה לכרסא. יה"ו, דא רשימא דשמא עלאה, ובמה אשתלים, בה"א (כ"א בדל"ת), והיינו ה"א בתראה דשמא קדישא. שמא קדישא שלים באתווי, וקשר דאחיד לון, על דא יודוף אחיד, דמלכו לה' אתחזיא לאתקיימא ודאי. (הושע יב) ויהודה עד רד עם אל ועם קדושים נאמן, מאן קדושים, אלין קדושים עליונים, דכלהו אודן לגביה, ושוייה נאמן, בגין כן הוא קדמאה בכולא, הוא מלפא על פלא.

רבי שמעון פתח ואמר, (תהלים מה) כל כבודה בת מלך פנימה. כל כבודה, דא כנסת

זֶה זָכַר וְזוֹ נִקְבְּהָ [וְזִנְיָהּ], וְנִקְרָאתָ כְּבוֹדָהּ. בַּת מֶלֶךְ - הֵינּוּ בַת שֶׁבַע, בַּת קוֹל שֶׁהוּא קוֹל גְּדוֹל, וְזֶהוּ מֶלֶךְ הָעֲלִיּוֹן. פְּנִימָה - מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ מֶלֶךְ שְׂאִינּוּ לַפְּנִימִים כְּמוֹתוֹ, וְזוֹ כְּבוֹדָהּ בַּת מֶלֶךְ.

מִמְשַׁבְּצוֹת זָהָב לְבוּשָׁה, מִשּׁוּם שֶׁהִתְלַבְּשָׁה וְנִאֲחָזָהּ בְּגִבּוֹרָה עֲלִיּוֹנָה, וְגַם זֶה נִקְרָא מֶלֶךְ, וּבִשְׂבִילָה עוֹמְדַת הָאָרֶץ, מְתִי? בְּשַׁעַר שְׁנֵאֲחָזוֹת בְּמִשְׁפָּט, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (מִשְׁלֵי כ"ט) מֶלֶךְ בְּמִשְׁפָּט יַעֲמִיד אָרֶץ. וְלֹא קוֹרְאִים מַלְכוּת הַשָּׁמַיִם, וְיִהְיֶה נֶאֱחָז בָּהּ, וְיִרֶשׁ הַמַּלְכוּת שֶׁבְּאָרֶץ.

רַבִּי [אבא] יִהְיֶה וְרַבִּי יִצְחָק הֵיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, נִפְתַּח בְּדַבְרֵי תוֹרָה וְנִלְךְ. פֶּתַח רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, (בְּרַאשִׁית א) וַיִּגְרַשׁ אֶת הָאָדָם וַיִּשְׁכַּן מִקְדָּם לְגַן עֵדֶן וְגו'.

פְּסוּק זֶה בְּאֵרוֹהוּ הַחֲבָרִים, אֲבָל וַיִּגְרַשׁ, כְּמוֹ בֶן אָדָם שֶׁמְגַרֵּשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ, אֶת הָאָדָם דּוֹקָא.

בֵּא רְאֵה סוּד הַדְּבָר, אָדָם נִתְפָּס בְּמַה שֶׁחָטָא, וְגֵרָם מוֹת לוֹ וְלִכְל הָעוֹלָם, וְגֵרָם לְאוֹתוֹ עֵץ שֶׁחָטָא בּוֹ גְּרוּשִׁים, לְהַגְרֵשׁ בּוֹ וְלִהְתְּגַרֵּשׁ בְּבָנָיו לְעוֹלָמִים. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב וַיִּגְרַשׁ אֶת הָאָדָם, אֶת דּוֹקָא, כְּכַתוּב (יִשְׁעִיָּהוּ ז) וְאָרְאָה אֶת ה'. אֵף כֵּן אֶת הָאָדָם.

וַיִּשְׁכַּן מִקְדָּם לְגַן עֵדֶן וְגו' - זֶה לְמַטָּה. כְּמוֹ שְׁכֻרוּכִים לְמַעְלָה, יֵשׁ פְּרוּכִים לְמַטָּה, וְהַשְׂרָה הַעֵץ הַזֶּה עֲלֵיהֶם. וְאֵת לֵהֵט הַחֲרֵב הַמִּתְהַפֵּכֵת אֵלָיו דְּגַמַּת שֶׁלֵּהֵכַת שֶׁל אִשׁ מְאוּתָה הַחֲרֵב שֶׁמִּתְלַהֵטֵת. הַמִּתְהַפֵּכֵת - זוֹ הַחֲרֵב הַזֶּה, שִׁינּוּקֵת בְּשֵׁנֵי צְדִידִים, וּמִתְהַפֵּכֵת מִצַּד זֶה לְצַד אַחֵר.

דְּאִשָּׁא, מֵהֵיחָד חֲרָבָא דְּמִתְלַהֵטָא. הַמִּתְהַפֵּכֵת, דָּא הָאִי חֲרָבָא, דִּינִקָּא בְּתַרְיִן סְטְרִין, וְאִתְהַפֵּכָא מִסְטְרָא דָּא לְסְטְרָא אַחֵרָא.

יִשְׂרָאֵל, כְּבוֹדָהּ, בְּגִין דְּאִיהוּ כְּבוֹד, דָּא עַל דָּא, דָּא דְּכָר, וְדָא נּוֹקְבָא (ס"א דָּא נּוֹקְבָא), וְאִתְקַרֵּי כְּבוֹדָהּ. בַּת מֶלֶךְ, הֵינּוּ בַת שֶׁבַע, בַּת קוֹל דְּאִיהוּ קוֹל גְּדוֹל, וְהָאִי מֶלֶךְ עַלְאָה הוּא. פְּנִימָה, בְּגִין דְּאִית מֶלֶךְ דְּלָאוֹ אִיהוּ לְגוֹ פְּוֹתִיָּהּ, וְהָאִי כְּבוֹדָהּ בַּת מֶלֶךְ.

מִמְשַׁבְּצוֹת זָהָב לְבוּשָׁה, בְּגִין דְּאִתְלַבְּשַׁת וְאִתְאַחַדַת בְּגִבּוֹרָתָא עַלְאָה, וְהָאִי, אוֹף נְמִי מֶלֶךְ אֶקְרִי, וּבְגִינָה קְרִימָא אַרְעָא. אִימְתִי, בְּשַׁעַר דְּאִתְאַחַדַת בְּמִשְׁפָּט. כְּמַה דְּאִתְ אָמַר, (מִשְׁלֵי כ"ט) מֶלֶךְ בְּמִשְׁפָּט יַעֲמִיד אָרֶץ. וְדָא קְרִינֵן מַלְכוּת דְּשָׁמַיָא, וְיִהְיֶה אִתְאַחִיד בָּהּ, וְיִרִית מַלְכוּתָא דְּבְּאַרְעָא.

רַבִּי [אבא] יִהְיֶה וְרַבִּי יִצְחָק הֵיוּ קְאֲזִלִי בְּאַרְחָא. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, נִפְתַּח בְּמִלִּי דְּאוֹרִייתָא וְנִיזִיל. פֶּתַח רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, (בְּרַאשִׁית ג) וַיִּגְרַשׁ אֶת הָאָדָם וַיִּשְׁכַּן מִקְדָּם לְגַן עֵדֶן וְגו'. הָאִי קְרָא אוֹקְמוּיָהּ חֲבָרִיָּיא. אֲבָל וַיִּגְרַשׁ, כְּכַר נֶשׁ דְּגְרִישׁ לְאַנְתְּתִיָּהּ, אֶת הָאָדָם דִּיִּיקָא.

תָּא חֲזִי, רְזָא דְּמַלְהָ, אָדָם בְּמַה דְּחָטָא אַתְפָּס, וְגֵרָים מוֹתָא לִיָּה וְלִכְל עַלְמָא, וְגֵרָים לְהֵהוּא אִילְנָא דְּחָטָא בִּיָּה תִירוּכִין, לְאַתְרָכָא בִּיָּה, וְלְאַתְרָכָא בְּבִנוּי לְעַלְמִין. הָדָא הוּא דְּכְתִיב, וַיִּגְרַשׁ אֶת הָאָדָם, אֶת דִּיִּיקָא, כְּמַה דְּכְתִיב, (יִשְׁעִיָּהוּ ז) וְאָרְאָה אֶת ה'. אוֹף הִכִּי אֶת הָאָדָם.

וַיִּשְׁכַּן מִקְדָּם לְגַן עֵדֶן וְגו', הָאִי לְתַתָּא. וּכְמַה דְּכְרוּכִים לְעִילָא, אִית פְּרוּכִים לְתַתָּא, וְהָאִי אִילְנָא אֲשֶׁרֵי עַלִיָּהּ. וְאֵת לֵהֵט הַחֲרֵב הַמִּתְהַפֵּכֵת, אִינוּן טְפָסִי דְּשֶׁלְּהוּבִי

דָּבָר אַחֵר הַמִּתְהַפֵּכֶת, דָּא לֵהֵט אֵינּוּן טָפְסִי
 דְּשִׁלְהוּבָא (ס"א דמלכותא) דְּקֵאמְרִין,
 דְּמִתְהַפֵּכָן לְזַמְנִין גּוּבְרִין וְלְזַמְנִין נְשִׁין,
 וּמִתְהַפֵּכָן מִדּוּכְתִּיּהוּ לְכֻלָּא. וְכֹל דָּא, לְשִׁמּוּר
 אֶת דְּרָף עֵץ הַחַיִּים. מָאן דְּרָף, כְּמָה דְּאֵת
 אָמַר, (ישעיה מג) הַנּוֹתֵן בַּיָּם דְּרָף.
 (שם מג) הַנּוֹתֵן בַּיָּם דְּרָף.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, יָפָה, וְכֵן זֶה
 וְדָא שְׁגָרַם אָדָם לְאוּתוּ עֵץ
 שְׁחָטָא בּוּ לְהַתְגַּרֵּשׁ, וְגַם לְשִׁאֵר
 בְּנֵי הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם א)
 וּבִכְפָשְׁעֵיכֶם שִׁלַּחַת אִמְכֶם, אֲבָל
 יָפָה אִמְרַתְךָ, שֶׁהָרִי מִמְקוֹמוֹ
 מִשְׁמַע, שֶׁכְּתוּב וַיִּגְרֹשׁ אֶת
 הָאָדָם, מִשּׁוּם שִׁזְזוּהִי שְׁלֹמוֹת
 הָאָדָם.

וּמֵאוּתוֹ יוֹם נִפְגְּמָה הִלְכְּנָה, עַד
 שֶׁבָּא נֹחַ וְנִכְנַס בְּתִשְׁבֻּכָה [לחכה].
 בָּאוּ הַרְשָׁעִים וְנִפְגְּמוּ. עַד שֶׁבָּא
 אַבְרָהָם [ועמר] וְעָמַד בְּשִׁלְמוֹת שֶׁל
 יַעֲקֹב וּבְנָיו. וְכֵן יְהוּדָה וְאַחֲזַי
 בָּהּ, וְהַתְחַזֵּק בַּמַּלְכוּת, וַיִּרְשׁ
 אוֹתָהּ יִרְשֵׁת עוֹלָמִים הוּא וְכֹל
 בְּנָיו אַחֲרָיו. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב יְהוּדָה
 אֶתָּה יוֹדוּךָ אַחֲיָךְ. [משום שהמלכות שלו
 עליהם, כמו שנאמר (דברי הימים א ה) כי יהודה
 גְּבַר בְּאֵחָיו יוֹדוּךָ אַחֲיָךְ] וְדָא בְּשַׁעֲרֵי
 שְׁעָמְדוֹ יִשְׂרָאֵל עַל הַיָּם, שֶׁכֻּלָּם
 הוֹדוּ לוֹ וַיִּרְדּוּ אַחֲרָיו לָיִם.

יְרֵךְ בְּעַרְףְּ אִבְיָךְ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
 (שופטים א) יְהוּדָה יַעֲלֶה [בתחלה].
 יִשְׁתַּחֲוֶה לָּךְ בְּנֵי אֲבִיךָ, כָּלֵל שֶׁל
 כָּל אוֹתָם שֶׁאֵר הַשְּׂבָטִים, מִשּׁוּם
 זֶה בְּנֵי אֲבִיךָ וְלֹא בְּנֵי אִמְךָ. בְּנֵי
 אֲבִיךָ - הָרִי כָּל שֶׁאֵר הַשְּׂבָטִים.
 שֶׁאֵף עַל גֵּב [שהם נחלקו] שֶׁנֶּחֱלְקוּ
 לְשִׁתֵּי מַלְכוּתוֹת, כְּשֶׁהָיוּ עוֹלָמִים
 לִירוּשָׁלַיִם הָיוּ כּוֹרְעִים
 וּמִשְׁתַּחֲוִים לַמֶּלֶךְ שֶׁבִירוּשָׁלַיִם,
 מִשּׁוּם שֶׁמַּלְכוּת יְרוּשָׁלַיִם
 מִמַּלְכוּת הַקְּדוּשָׁה. [שולטת] מִמְּנֵה
 הַיָּתֵה.

דָּבָר אַחֵר הַמִּתְהַפֵּכֶת, דָּא לֵהֵט אֵינּוּן טָפְסִי
 דְּשִׁלְהוּבָא (ס"א דמלכותא) דְּקֵאמְרִין,
 דְּמִתְהַפֵּכָן לְזַמְנִין גּוּבְרִין וְלְזַמְנִין נְשִׁין,
 וּמִתְהַפֵּכָן מִדּוּכְתִּיּהוּ לְכֻלָּא. וְכֹל דָּא, לְשִׁמּוּר
 אֶת דְּרָף עֵץ הַחַיִּים. מָאן דְּרָף, כְּמָה דְּאֵת
 אָמַר, (ישעיה מג) הַנּוֹתֵן בַּיָּם דְּרָף.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה שְׁפִיר, וְהָכִי הוּא וְדָא,
 דְּגָרִים אָדָם לְהֵהוּא אֵילָנָא דְּחָטָא בִּיה
 לְאַתְרָכָא, וְאִפִּילוּ שֶׁאֵר בְּנֵי עֲלָמָא נְמִי, כְּמָה
 דְּאֵת אָמַר, (ישעיה ב) וּבִכְפָשְׁעֵיכֶם שִׁלַּחַת אִמְכֶם,
 אֲבָל שְׁפִיר קֵאמְרַתְךָ, דְּהָא מִדּוּכְתִּיּה מִשְׁמַע,
 דְּכְתִיב וַיִּגְרֹשׁ אֶת הָאָדָם, בְּגִין דְּדָא שְׁלִימו
 דְּאָדָם הוּא.

וּמֵהוּוּא יוֹמָא אַתְּפָגִים סִיְהָרָא, עַד דְּאֵתָא נֹחַ
 וְעָאֵל בְּתִיבְתָא (נ"א בתיבותא). אֵתוּ
 חִיבִיא וְאַתְּפָגִים. עַד דְּאֵתָא אַבְרָהָם (ואתקנימו),
 וְקִיַּימָא בְּשִׁלְמוֹ דְּיַעֲקֹב וּבְנָוִי. וְאֵתָא יְהוּדָה
 וְאַחֲזַי בִּיה, וְאַתְקַף בְּמַלְכוּתָא, וְאַחֲסִין לִיה
 אַחֲסַנְתָּ עֲלֵמִין, הוּא וְכֹל בְּנָוִי בְּתֵרוֹ, הָדָא
 הוּא דְּכְתִיב, יְהוּדָה אֶתָּה יוֹדוּךָ אַחֲיָךְ. (ס"א בגין
 דְּדִילִיה מַלְכוּתָא עֲלֵיהּ, כְּמָה דְּאֵת אָמַר, (דברי הימים א ה) כי יהודה גְּבַר
 בְּאֵחָיו יוֹדוּךָ אַחֲיָךְ) וְדָא בְּשַׁעֲרֵי יִשְׂרָאֵל עַל
 יָמָא, דְּכֻלְהוּ אוֹדוּ לִיה, וְנִחַתוּ אַבְתְּרִיה
 בְּיָמָא.

יְרֵךְ בְּעַרְףְּ אִבְיָךְ, כְּמָה דְּאֵת אָמַר, (שופטים א)
 יְהוּדָה יַעֲלֶה [בתחילה]. יִשְׁתַּחֲוֶה לָּךְ בְּנֵי
 אֲבִיךָ, כָּלֵל דְּכָל אֵינּוּן שֶׁאֵר שְׂבָטִין, בְּגִין
 דָּא בְּנֵי אֲבִיךָ, וְלֹא בְּנֵי אִמְךָ. בְּנֵי אֲבִיךָ, הָא
 כְּלָהוּ שֶׁאֵר שְׂבָטִין, דְּאֵף עַל גֵּב [בכפרים ישנים דאינון
 אַתְּפִלְגִין] דְּאַתְּפִלְגִין לְתֵרִין מַלְכוּוֹן, כִּד הוּוּ
 סְלָקִין לִירוּשָׁלַם, הוּוּ סְגָדִין וְכָרְעִין לְמַלְכָּא
 דְּבִירוּשָׁלַם, בְּגִין דְּמַלְכוּתָא דִּירוּשָׁלַם, (דף רלז
 ע"ב) מִמַּלְכוּתָא קְדִישָׁא (שְׁלֵטָא) מַגִּיהָ הוּוּ.

וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לָךְ, וְלֹא כְתוּב וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ, שָׂאם כְּתוּב וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ - לְהוֹסִיף אֶת שְׂאָר הָעֲמִים. לֹא כְתוּב וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ אֲלֵא בְזִמְנָן שְׂיָבֵא מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ, שְׂכְתוּב (ישעיה מט) שְׂרִים וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ, עֲכָשׁוּ שְׂאָמֵר וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ, לְהִרְאוֹת שְׂפָל יִשְׂרָאֵל לְבָדֵם, כְּלָם יַעֲבֹדוּ לְרֹאשׁ הַגּוֹלָה, לְרֹאשׁ שֶׁל בָּבֶל, וְלֹא שְׂאָר הָעֲמִים.

גִּוּר אַרְיָה יְהוּדָה, בְּתַחֲלָה גִוּר וְאַחֲרַי כֶּף אַרְיָה. וְסוּד הַדְּבָר - בְּתַחֲלָה נָעַר וְאַחֲרַי כֶּף אִישׁ, (שמות טו) ה' אִישׁ מִלְחָמָה. מִטְּרֵף בְּנֵי עֲלִית, מַה זֶה מִטְּרֵף? לְהַכְלִיל אֶת מִלְאָף הַמּוֹת, שֶׁהוּא עוֹמֵד עַל טְרֵף לְכַלּוֹת אֶת בְּנֵי הָעוֹלָם וְלֹא מִצִּיל, כְּמוֹ שְׂנֵאָמֵר (מיכה ה) וְטְרֵף וְאִין מִצִּיל. [ומהו] וּמֵאוֹתוֹ טְרֵף מִסְתַּלְקֵת הַשְּׂכִינָה.

כָּרַע - בְּגִלוֹת בָּבֶל. רַבֵּץ - בְּגִלוֹת אֲדוּם. כְּאֲרִיָּה - שֶׁהוּא חֲזוֹק. וְכַלְבִּיא - שֶׁהוּא יוֹתֵר חֲזוֹק, כֶּף יִשְׂרָאֵל הֵם חֲזוֹקִים, שְׂבִנֵי הָעוֹלָם עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת מְפִתִּים וְדוֹחֲקִים אוֹתָם, וְהֵם עוֹמְדִים בְּדָתָם וּבַמְּנַהֲגֵיהֶם כְּאֲרִיָּה וְכַלְבִּיא.

כֶּף שְׂכִינָה, שְׂאָף עַל גַּב שְׂכְתוּב (עמוס ה) נִפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם בְּתוֹלַת יִשְׂרָאֵל, הִיא חֲזוֹקָה כְּאֲרִיָּה וְכַלְבִּיא בְּנִפְלֵיהָ הַזֶּה. מַה אַרְיָה וְכַלְבִּיא לֹא נוֹפְלִים אֲלֵא כְּדֵי לְטְרֵף טְרֵף וְלְשַׁלֵּט, שְׂהָרִי מִרְחוֹק מְרִיחַ אֶת טְרֵפוֹ, וּמִשְׁעָה שְׂמֵרִיחַ נוֹפֵל, וְלֹא קָם עַד שְׂקוֹפֵץ עַל טְרֵפוֹ וְאוֹכְלוֹ, כֶּף שְׂכִינָה לֹא נוֹפֵלֶת אֲלֵא כְּאֲרִיָּה וְכַלְבִּיא, כְּדֵי לְנַקֵּם מְעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת וְלִקְפֹץ עֲלֵיהֶם, כְּמוֹ שְׂנֵאָמֵר (ישעיה סג) צַעֲה בְּרַב כְּחוֹ.

מִי יִקְיַמְנֵוּ - הוּא לֹא יִקּוּם לְנִקֵּם מֵהֶם נִקְמָה קִטְנָה, אֲלֵא מִי יִקְיַמְנֵוּ. מ"י, כְּמוֹ שְׂנֵאָמֵר (איכה ב)

וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לָךְ, וְלֹא כְתוּב וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ, דְּאִי כְתוּב וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ, לְאוֹסָפָא לְשְׂאָר עַמִּין. וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לָךְ כְּתוּב, אֲלֵא בְזִמְנָא דִּי יִתִּי מֶלֶכָא מְשִׁיחָא, דְּכְתוּב, (ישעיה מט) שְׂרִים וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ, הַשְׂתָּא דְּאָמֵר וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ, לְאַחֲזָא דִּישְׂרָאֵל כְּלָהוּ בְּלַחֲוֵייהוּ, כְּלָהוּ יִפְלַחוּן לְרִישָׁא דְּגוֹלָה, לְרֹאשׁ דְּבָבֶל, וְלֹא שְׂאָר עַמִּין:

גִּוּר אַרְיָה יְהוּדָה, בְּקִדְמִיתָא גִוּר, וְלִבְתַּר אַרְיָה, וְרִזָּא דְּמֶלֶךְ בְּקִדְמִיתָא נָעַר, וְלִבְתַּר אִישׁ, (שמות טו) י"י אִישׁ מִלְחָמָה. מִטְּרֵף בְּנֵי עֲלִית, מְאִי מִטְּרֵף. לְאַכְלִלָא מִלְאָף הַמּוֹת, דְּאִיהוּ קִיּוּמָא עַל טְרֵף, לְשִׁינְעָאָה בְּנֵי עֲלִמָא, וְלֹא מְשִׁיב. כְּמָה דְּאֵת אָמֵר, (מיכה ה) וְטְרֵף וְאִין מִצִּיל. (ומהו) וּמַהֲהוּא טְרֵף אִסְתַּלְקֵת שְׂכִינְתָא.

כָּרַע, בְּגִלוֹתָא דְּבָבֶל. רַבֵּץ, בְּגִלוֹתָא דְּאֲדוּם. כְּאֲרִיָּה, דְּאִיהוּ תְּקִיפָא. וְכַלְבִּיא, דְּאִיהוּ תְּקִיפָא יְתִיר. כֶּף יִשְׂרָאֵל תְּקִיפִין אִינוּן. דְּבִנֵי עֲלִמָא עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת מְפִתִּין וְדַחְקִין לוֹן, וְאִינוּן קִיּוּמֵי בְּדַתִּיהוֹן וּבְנִימוּסִיהוֹן כְּאֲרִיָּה וְכַלְבִּיא.

כֶּף שְׂכִינְתָא, דְּאָף עַל גַּב דְּכְתוּב, (עמוס ה) נִפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם בְּתוֹלַת יִשְׂרָאֵל, הִיא תְּקִיפָא כְּאֲרִיָּה וְכַלְבִּיא בְּהֵאִי נִפִּילָה. מַה אַרְיָה וְכַלְבִּיא לֹא נִפְלִין, אֲלֵא בְּגִין לְמִטְּרֵף טְרֵפָא וְלְשַׁלְטָאָה, דְּהָא מִרְחִיק אֲרַח טְרֵפִיהּ, וּמִשְׁעָתָא דְּאֲרַח נִפֵּל, וְלֹא קָם עַד דְּדַלִּיג עַל טְרֵפִיהּ וְאָכִיל לָהּ. כֶּף שְׂכִינְתָא לֹא נִפְלָה אֲלֵא כְּאֲרִיָּה וְכַלְבִּיא, בְּגִין לְנַקְמָא מְעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת, וְלְדַלְגָא עֲלֵיהוּ. כְּמָה דְּאֵת אָמֵר, (ישעיה סג) צוּעָה בְּרוּב כְּחוֹ.

מִי יִקְיַמְנֵוּ, הוּא לֹא יִקּוּם לְנַקְמָא מִנֵּיהוּ

מי ירפא לך, והוא עולם העליון שבו שלטון לחזק לכל, וכתוב (איוב לח) מבטן מי יצא הקרח, ובארוה.

לא יסור שבט מיהודה וגו', בארו החברים, אבל עד פי יבא שיל"ה, בה"א, משום שבשאר בור, להראות כאן את סוד [פאן] השם הקדוש י"ה. במקום אחר שילו בלי ה"א, ובמקום אחר שלה בלי יו"ד, וכאן שיל"ה ביו"ד ה"א, סוד השם הקדוש העליון, ששכינה תקום בשם [יה] של י"ה, והוא סוד של י' [מ"י], כפי שאמרנו.

השלמה מזה שממות (סימן כא)

אסרי לגפן עירה ולשרקה בני אתנו כבס ביין לבשו ובדם ענבים סותה (בראשית מט). שמונה דרגות כלולות בפסוק זה. ארבע מהן דומות זו לזו, ושתיים מהן דומות זו לזו. ארבע שדומות זו לזו הן גפן שרקה, הינו גפן הינו שרקה, שמהם יוצאים ענבים ומהם נעשה יין שנקרא יין, וכלן סוד אחד ומשרש אחד יוצאות ושופעות. ושתיים שדומות זו לזו - עירה אתנו, הינו עירה הינו אתנו, וסוד אחד הם, ובדרגה אחת כלולות ומסוד אחד שופעות.

לבשו סותה זה דבר אחד וסוד אחד, (שמות כב) כי היא כסותה לבדה היא שמלתו לערו. פעם קורא לו כסות, ופעם אחרת קוראהו לבוש, ופעם אחרת קוראהו שמלה, וכלם משרש אחד שופעים ודבר אחד עושים, וחלופי השמות כלולים בהם סודות עליונים, ומי שדיק טעם משהו, ומי שלא דיק - לא טעם ולא משהו. ושמונה הדרגות הללו רמוזים בהן סודות

נוקמא זעירא, אלא מי יקימנו. מי, כמה דאת אמר, (איכה ב) מי ירפא לך, והוא איהו עלמא עלאה, דביה שלטנותא לאתקפא לכלא.

וכתיב, (איוב לח) מבטן מי יצא הקרח ואוקמוה: לא יסור שבט מיהודה וגו', אוקמוה חבריא, אבל עד פי יבא שיל"ה בה"א, בגין דשאר בור, לאחזאה הכא רזא (הכא) דשמא קדישא י"ה, באתר אחרא שילו בלא ה', באתר אחרא שלה בלא י', והכא שיל"ה ביו"ד ה"א, רזא דשמא קדישא עלאה, דשכינתא תקום בשמא (ס"א דא) דיי"ה ואיהו רזא דיי' (ס"א מ"י), כדקאמרינן.

השלמה מזה שממות (סימן כא)

אסרי לגפן עיר"ה ולשורק"ה בני אתונו כבס ביין לבשו ובדם ענבים סותה. תמניא דרגין פלילין בהאי קרא. ארבע מנהון דמין אהדדי, תרין מנהון דמין אהדדי, ותרין אחרנין דמין אהדדי. ארבע דדמין אהדדי אינון גפן שורקה, היינו גפן היינו שורקה דמנהון נפקין ענבים ומנהון מתעביד חמרא דאיקרי יין וכלהו רזא חדא ומשרשא חד נפקין ונגדין. ותרין דדמין אהדדי עירה אתונו, היינו עירה היינו אתונו ורזא חדא נינהו ובדרגא חדא כלילין ומרזא חדא נגדין.

לבוש"ו סות"ה היינו מלה חדא ורזא חדא (שמות כ"ג) כי היא כסותו לבדה היא שמלתו לעורו. זמנא קרייה פסות וזמנא אחרא קרייה לבוש וזמנא אחרא קרייה שמלה וכלהו משרשא חדא נגדין ומלה חדא עבדין וחלופא דשמהן רזין עלאין פלילין בהו, ומאן דדייק טעים מידי. ומאן דלא דייק, לא טעים ולא מידי. והני תמניא דרגין רזין עלאין

עליונים, אבל הפסוק עומד בפשוטו.

בא ראה, יעקב השלם שבאבות היה, כמו שנאמר (בראשית כה) ויעקב איש תם וגו'. מה זה איש תם? שנתקן מן החכמה שלמעלה ומהחכמה שלמטה, והינו שכתוב ישב אהלים. שני אהלים הם - אהל שנקרא לפנים מן הפרגוד, ואהל שנקרא אחורי הפרגוד, וכלול היה משני צדדים - מבתי פנימיים ומבתי חיצוניים, ומי למד את יעקב כל זה?

בא ראה, שהרי אותן שנים שהיה טמון וגנוז עם שם ועבר, שם למד אותו חכמה עליונה של בתי פנימיים. ועבר למד אותו בשפות [חכמה] תחתונה, וסימן לדבר - (יהושע כד) בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם. מה זה בעבר הנהר? אלא סוד הוא, שכל מיהם של אותם קדמונים לא היו לומדים אלא חכמה תחתונה שבאה מבתי חיצוניים שנקראים אחורי הפרגוד, ובאותם שאחורי הפרגוד היו דברים, והיו מודיעים להם דברים שעתידים לבא לעולם, טוב או רע, ואז היו כל אותם דורות, עד שבא אותו צד הקדשה והמשיך לו לאברהם והודיעו דברים של שרש שנמשכים לעולם שלהם מבתי פנימיים, ומשם שואבים כל אלו שנקראים בתי חיצוניים, ומשם מתהווים קצת דברים, לא הכל, וסימן לדבר - מתמצית גופה של ארץ ישראל העולם שותה.

ומשעה זו שעמד אברהם אבינו, עליו השלום, על אותו צד הקדשה, שממנו הכל יוצא ושופע ובו הכל תלוי, יצא לו לשעתו מצד זה שהם בני עבר

רמיזין בהו, אבל קרא בפשטיה קאי. תא חזי, יעקב שלימא דאבהן הוה, כמה דאת אמר (בראשית כ"ה) ויעקב איש תם וגו' מאי איש תם דאשתכלל מחכמתא דלעילא ומחכמתא דלתתא והיינו דכתיב יושב אהלים, תרין אהלים ניהו. אהל דאיקרי לפנים מן הפרגוד ואהל דאיקרי אחורי הפרגוד וכליל הוה מתרין סטרין, מבתי גואי ומבתי בראי ומאן אוליה ליה ליעקב כולי האי.

תא חזי, דהא אינון שני דהוה טמיר וגניז בהדיהו דשם ועבר, שם אוליה ליה חכמתא עלאה דבתי גואי. ועבר אוליה ליה חרשתא (ס"א חכמתא) תתאה וסימניה (יהושע כ"ד) בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם. מאי בעבר הנהר אלא רזא הוא דכל יומיהון דאינון קדמאי לא הוו אוליהן אלא חכמתא תתאה דאתייהא מבתי בראי דאיקרי אחורי הפרגוד ובאינון דאחורי הפרגוד הוו מתדבקין והוו מודיעין לון מילין דעתידין למיתי לעלמא ביש או טב וכדין הוו כל אינון דרין עד דאתא ההוא סטרא דקדושא עלאה ואמשיך ליה לאברהם ואודע ליה מלין דשרשא דאתמשכאן לעלמא דלהון מבתי גואי ומתמן שאבין כל אינון דאקרון בתי בראי ומתמן מתהוון קצת מילין לא כלא, וסימניה מתמצית גופה של ארץ ישראל העולם שותה.

ומהאי שעתא דקאים אברהם אבינו עליו השלום על ההוא סטרא קדישא דמיניה כלא נפיק ונגיד וביה כלא תליין נפק ליה לשעתיה מהאי סטרא דאינון בני עבר הנהר ואתא ליה לאשתעשעא בארעא

הנהר, וכא לו להשתעשע בארץ הקדושה. זהו שכתוב (יהושע כד) ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר ואולף אותו בכל ארץ פנעז. ארץ פנעז ממש, ארץ ששאר החילות העליונים נשברים תחתיה שם, ואין להם קיום עמה: ע"כ מההשמטות

אסרי לגפן עירה ולשרקה בני אתנו וגו'. רבי חייא פתח, (תהלים קכא) ה' לשמרך מפל רע ישמר את נפשך. פיון שאמר ה' ישמרך מפל רע, לשם מה ישמר את נפשך? אלא ה' ישמרך מפל רע - בעולם הזה, ישמר את נפשך - באותו עולם.

שמירה של העולם הזה הוא, להיות האדם שמור מכמה מינים רעים מקטרגים שהולכים לקטרג בני האדם בעולם ולדבק בהם. באותו העולם מה זה? כמו שאמרנו, כשיוצא אדם מן העולם הזה, אם הוא זוכה - נשמתו עולה ומתעשרת במקומה, ואם לא - כמה קבוצות של מחבלים מזמנים למשך אותו לגיהנם ולמסר אותו בידי דומה, שנמסר למנה על הגיהנם, ושלא עשרה אלף רבוא ממנים עמו, וכלם מזמנים על נפשות הרשעים.

בא ראה, שבעה מדורים יש בגיהנם, ושבעה פתחים. ונשמת הרשע נכנסת, וכמה מלאכי חבלה, רוחות, שומרי השערים, ועליהם מנה אחד בכל שער ושער, ונשמות הרשעים נמסרות לאותם ממנים על ידי דומה. פיון שנמסרות בידיהם, סותמים שערים של אש לזה.

שחרי יש שערים אחר שערים. כל השערים פתוחים וסותומים, החיצוניים פתוחים והפנימיים סותומים, ובכל שבת ושבת כלם

קדישא. הדיא הוא דכתיב, (יהושע כ"ד) ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר ואולף אתו בכל ארץ פנעז. ארץ פנעז ממש ארעא דשאר חילין עלאין תבירין תחותיה תמן ולית להון קיומא בהדה: (עד כאן מההשמטות)

אסרי לגפן עירה ולשרקה בני אתנו וגו'. רבי חייא פתח, (תהלים קכא) ה' ישמרך מפל רע ישמר את נפשך, פיון דאמר ה' ישמרך מפל רע, אמאי ישמר את נפשך. אלא ה' ישמרך מפל רע, בהאי עלמא. ישמר את נפשך בההוא עלמא.

שמירה דהאי עלמא הוא, למהוי נטיר בר נש מכמה זינין בישין מקטרגין, דאזלין לקטרגא בני נשא בעלמא, ולא תדבקא בהו. בההוא עלמא מאי הוא, כמה דאמרן. פד נפיק בר נש מהאי עלמא, אי איהו זכי, נשמתא דיליה סלקא ואתעשרת באתריה. ואי לא, כמה חבילין טריקין אזדמנן, לאנגדא ליה לגיהנם, ולא מסרא ליה בידי דדומה, דאתמסרא לממנא על גיהנם, ותליסר אלף רבוא ממנן עמיה, וכלהו אזדמנן על נפשייהו דחייביא.

תא חזי, שבעה מדורין אית ביה בגיהנם, ושבעה פתחין. ונשמתא דחייביא עאלת, וכמה טריקין, טהירין, נטורי תרעי, ועלייהו חד ממנא בכל תרעא ותרעא, ונשמתהון דחייביא אתמסרון לאינון ממנן, על ידי דדומה. פיון דאתמסרן בידייהו, סתמין תרעין דאשא דמלהטא.

דהא תרעין בטר תרעין הוו, תרעין פלהו פתיחין וסתימין, אינון דלבר פתיחין, דלגו סתימין. ובכל שבת ושבת פלהו פתיחין, ונפקין חייביא עד אינון פתיחין

פְּתוּחִים, וְיוֹצְאִים הַרְשָׁעִים עַד
לְאוֹתָם הַשְּׁעָרִים הַחִיצוֹנִיִּים,
וּפּוֹגְשִׁים נְשֹׂמוֹת אַחֲרוֹת
שְׁמַתְעַכְבוֹת בְּפִתְחֵים
הַחִיצוֹנִיִּים. וּכְשִׁיּוֹצֵאת שְׁבֵת,
הַפְּרוּז עוֹמֵד בְּכָל פֶּתַח וּפִתַח
וְאוֹמֵר: (תהלים ט) יִשׁוּבוּ רְשָׁעִים
לְשֹׂאוֹלָה וָגו'.

בֵּא רָאָה, נְשֹׂמוֹת הַצְּדִיקִים
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵר אוֹתָן
שֶׁלֹּא יִמְסְרוּ לְיַדֵי דוּמָה, שֶׁהוּא
הַמְּמַנֶּה. זֶהוּ שְׁכֵתוֹב יִשְׁמַר
צִאתָךְ וּבּוֹאָךְ, וְכֵתוֹב יִשְׁמַר אֶת
נַפְשְׁךָ.

אֲכַרִי לְגִפְנֵי עִירָה. מֵהִי הַגִּפְנֵי? זֶה
כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים
ט) גִּפְנֵי מַמְצְרִים תְּסִיעֵנִי, וְכֵתוֹב (שם
קכח) אֲשַׁתְּךָ כְּגִפְנֵי פְרִיָּה. אֲשַׁתְּךָ
כְּגִפְנֵי הַקְּדוּשָׁה הַזֶּה. אָמַר רַבִּי
יוֹסִי, זֶה הַגִּפְנֵי שְׁמֵיבְרָכִים בָּהֶן
בוֹרָא פְרִי הַגִּפְנֵי. בוֹרָא - הֵינּוּ
שְׁכֵתוֹב (בראשית א) עֵץ עֵשָׂה פְרִי.
פְרִי הַגִּפְנֵי - זֶה עֵץ פְרִי. עֵשָׂה פְרִי
- זָכַר. עֵץ פְרִי - זֶה נִקְבָּה. מִשׁוּם
כֶּף בוֹרָא פְרִי הַגִּפְנֵי, זֶה זָכַר
וְנִקְבָּה כְּאֶחָד. [נְשֹׂמוֹת הַצְּדִיקִים הֵן פְרִי

הַגִּפְנֵי, כְּמוֹ שֶׁאָמַר בוֹרָא פְרִי הַגִּפְנֵי.]

אֲכַרִי לְגִפְנֵי עִירָה - זֶה מְלֶכֶךְ
הַמְּשִׁיחַ שְׁעֵתִיד לְשֹׁלֵט עַל כָּל
חִילוֹת הָעַמִּים, הַחִילוֹת הַמְּמַנִּים
עַל עַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת,
וְהֵם חֲזָק שְׁלֵהֶם לְהַתְּחַזֵּק, וְעֵתִיד
מְלֶכֶךְ הַמְּשִׁיחַ לְהַתְּגַבֵּר עֲלֵיהֶם.

מִשׁוּם שֶׁגִּפְנֵי זֶה שׁוֹלֵט עַל כָּל
אוֹתָם הַכְּתָרִים הַתְּחַתּוֹנִים
שְׁשׁוֹלְטִים בָּהֶם עַמִּים עוֹבְדֵי
עֲבוֹדַת כּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת, זֶה
מְנַצְחַת לְמַעְלָה. יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם
שְׂרָקָה, יִכְלוּ וַיִּנְצְחוּ הַחִילוֹת
הָאֲחֵרִים לְמַטָּה, וְעַל כָּלֵם יִתְגַבֵּר
מְלֶכֶךְ הַמְּשִׁיחַ. זֶהוּ שְׁכֵתוֹב (זכריה ט)
עֲנִי וְרַכְבֵּן עַל חֲמוֹר וְעַל עֵיז. עֵיז
וְחֲמוֹר הֵם שְׁנֵי כְתָרִים שְׁשׁוֹלְטִים
בָּהֶם עַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת

דְּלִבְרָה, וּפְגָעִין נִשְׁמָתִין אַחֲרֵינִין, דְּמַתְּעַכְבִּין
בְּפִתְחֵין דְּלִבְרָה. כַּד נָפַק שְׁבֵתָא, כְּרוּזָא קָאֵי
בְּכָל פִּתְחָא וּפִתְחָא, וְאוֹמֵר (תהלים ט) יִשׁוּבוּ
רְשָׁעִים לְשֹׂאוֹלָה וָגו'.

תָּא חֲזִי, נִשְׁמָתִין דְּצְדִיקָיָא, קְדָשָׁא בְרִיךְ
הוּא נָטִיר לוֹן, דְּלֹא יִתְמַסְרוֹן בִּידָא
דְּדוּמָה, דְּהוּא מְמַנָּא, הָדָא הוּא דְכְּתִיב,
יִשְׁמַר צִאתָךְ וּבּוֹאָךְ וְכֵתִיב יִשְׁמַר אֶת נַפְשְׁךָ.

(דף רלח ע"א)

אֲכַרִי לְגִפְנֵי עִירָה. מֵאֵי גִפְנֵי, דָּא כְּנֶסֶת

יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ דָּאֵת אָמַר, (תהלים פ) גִּפְנֵי

מַמְצְרִים תְּסִיעֵנִי. וְכֵתִיב, (תהלים קכ"ח) אֲשַׁתְּךָ כְּגִפְנֵי
פְרִיָּה, אֲשַׁתְּךָ, כְּהֵאֵי גִפְנֵי קְדִישָׁא. אָמַר רַבִּי
יוֹסִי, הֵאֵי גִפְנֵי דְּמִבְּרָכִין בֵּיהּ בוֹרָא פְרִי
הַגִּפְנֵי. בוֹרָא, הֵינּוּ דְכְּתִיב, עֵץ עֵשָׂה פְרִי.

פְרִי הַגִּפְנֵי, דָּא עֵץ פְרִי. עֵשָׂה פְרִי, דְּכַר, עֵץ
פְרִי דָּא נוֹקְבָא. בְּגִינֵי כֶף, בוֹרָא פְרִי הַגִּפְנֵי דָּא
דְּכַר וְנוֹקְבָא כְּחֶדָּא. (ס"א נְשֹׂמוֹתֵיהוֹן דְּצְדִיקָיָא אֵינּוּן פְרִי הַגִּפְנֵי
כְּדָאֵמַר בוֹרָא פְרִי הַגִּפְנֵי).

אֲכַרִי לְגִפְנֵי עִירָה, דָּא מְלֶכֶךְ מְשִׁיחָא, דְּזַמִּין

לְשֹׁלֵטָא עַל כָּל חִילֵי עַמְמֵיָא, חִילִין

דִּי מְמַנֵּן עַל עַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת,
וְאֵינּוּן תְּקֵפָא דְּלֵהוֹן לְאַתְתַּקְפָּא, וְזַמִּין מְלֶכֶךְ
מְשִׁיחָא לְאַתְגַּבְרָא עֲלֵיהוּ.

בְּגִין דְּהֵאֵי גִפְנֵי, שְׁלִיט עַל כָּל אֲלִין פְתָרִין

תְּתַאֲרִין, דְּשְׁלִטֵי בְּהוּ עַמְמֵיָא עוֹבְדֵי

עֲבוֹדַת כּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת, הֵאֵי נֶצַח לְעִילָא.

יִשְׂרָאֵל, דְּאֵינּוּן שְׂרָקָה, יִשְׁיִצוּן וַיִּנְצְחוּן

חִילִין אַחֲרֵינִין לְתַתָּא, וְעַל כָּלֵהוּ יִתְגַבֵּר

מְלֶכֶךְ מְשִׁיחָא. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (זכריה

ט) עֲנִי וְרַכְבֵּן עַל חֲמוֹר וְעַל עֵיז. עֵיז

וְחֲמוֹר תְּרִין פְתָרִין אֵינּוּן, דְּשְׁלִטֵי בְּהוּ

עַמְמֵיָא עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת,

פוככים ומזלות, והם מצד השמאל, צד החל.

ומה שאמר עני - וכי מלך המשיח נקרא עני? אלא כף אמר רבי שמעון, משום שאין לו משלו, וקוראים לו מלך המשיח. זוהי הלכנה הקדושה למעלה שאין לה אור אלא מן השמש.

מלך המשיח הזה ישלט בשלטונו, יתיחד במקומו, ואז (ס) הנה מלכך יבוא לך, סתם. אם למטה - עני הוא, שהרי בצד הלכנה הוא. אם למעלה - עני, אספקלריה שאינה מאירה, לחם עני. ועם כל זה, רכב על חמור ועל עיר, חזקם של עמים עובדי עבודת פוככים ומזלות לכפותם תחתיו, ויתחזק הקדוש ברוך הוא במקומו.

כבם ביין לבושו, כמו שנאמר (ישעיה ט) מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה, וכתוב פורה דרכתי לבדי וגו'. כבם ביין - זה הצד של גבורה, דין הקשה, להיות על עמים עובדי עבודת פוככים ומזלות. וכדם ענבים סוטה - זה העץ למטה, בית דין שנקרא ענבים, והיין נמסר (נשמר) בדם ענבים כדי להתלבש בשניהם, לשפר תחתיו כל שאר העמים עובדי עבודת פוככים ומזלות ומלכי העולם.

רבי יוסי פתח ואמר, אסרי לגפן עירה, וכתוב (בראשית מ) ובגפן שלשה שריגם והוא כפרחת עלתה נצה. בא ראה כמה אטומים הם בני אדם שלא יודעים ולא משגיחים בכבוד רבונם ולא מסתכלים בדברי התורה ולא יודעים דרכיהם במה תפסו, שכתוב (משלי ד) דרך רשעים כאפלה לא ידעו במה יכשלו.

בזמן קדמון הימה נבואה שורה

ואינון מסטר שמאלא סטרא דחול. ומה דאמר עני, וכי מלכא משיחא עני אקרי. אלא הכי אמר רבי שמעון, בגין דלית ליה מדיליה וקרינן ליה מלך המשיח. דא הוא סיהרא קדישא לעילא, דלית לה נהורא אלא משמשא.

מלכא משיחא דא, ישלוט בשלטניה, יתיחד בדוכתיה, וכדין (זכריה ט) הנה מלכך יבא לך, סתם. אי לתתא עני הוא, דהא בסטרא דסיהרא הוא. אי לעילא עני, אספקלריא דלא נהרא. לחם עני. ועם כל דא, רוכב על חמור ועל עיר, תקפא דעמין עובדי עבודת פוככים ומזלות, לאפפייא תחותיה, ויתתקף קדשא בריך הוא בדוכתיה.

כבם ביין לבושו, כמה דאת אמר, (ישעיה ט) מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה, וכתוב פורה דרכתי לבדי וגו'. כבם ביין דא סטר גבורה, דינא קשיא, למהוי על עממיא עובדי עבודת פוככים ומזלות, וכדם ענבים סוטה, דא אילנא לתתא, בי דינא דאקרי ענבים, ויינא אתמסר (ס"א אסתמר) בדם ענבים, בגין לאתלבשא בתרווייהו, לתברא תחותיה כל שאר עמין עובדי עבודת פוככים ומזלות ומלכין דעלמא.

רבי יוסי פתח ואמר. אסרי לגפן עירה. וכתוב, (בראשית מ) ובגפן שלשה שריגם והיא כפרחת עלתה נצה. תא חזי, כמה אטימין אינון בני נשא, דלא ידעין ולא משגיחין ביקרא דמאריהון, ולא מסתכלי במלי דאורייתא, ולא ידעי ארחייהו במה יתפסון. דכתוב, (משלי ד) דרך רשעים כאפלה לא ידעו במה יכשלו.

בזמן קדמאה הות נבואה שריא עלייהו

על בני אדם, והיו יודעים ומתבוננים לדעת בפבוד העליון. כיון שפסקה מהם נבואה, היו משתמשים בכת קול. עכשו פסקה נבואה ופסקה בת קול, ולא משתמשים בני אדם אלא בחלום.

והיום הוא דרגה תחתונה היא חיצונית, שהרי שנינו, חלום הוא אחד מששים של נבואה, מה הטעם? משום שבא מדרגה ששית למטה, והרי נתבאר. בא ראה, החלום נראה לכלם, משום שחלום בא מצד השמאל, ויורד בכמה דרגות, ונראה חלום, אפלו לחיבים ואפלו לעובדי כוכבים ומזלות.

משום שלפעמים לוקחים חלום ושומעים אותם המינים הרעים, ומודיעים לבני אדם. מהם שצוחקים [בהם] על בני אדם ומודיעים להם דברים כוזבים, ולפעמים שומעים דברי אמת, ולפעמים שהם שלוחים לרשעים ומודיעים להם דברים עליונים.

מה פתוב ברשע הזה? ראה חלום אמת, שפתוב ובגפן שלשה שריגם. מהי גפן? זו כנסת ישראל, שפתוב (תהלים פ) הבט משמים וראה ופקוד גפן זאת. משמים, שהרי ממקום זה נזרקה, כמו שנאמר (איכה ב) השליף משמים ארץ. ופקוד גפן זאת, גפן שהיא זאת, ודאי.

שריגם - כמו שנאמר (בראשית כט) שלשה עדרי צאן רבצים עליה. והיא כפרחת - שפתוב (מלכים א ה) ותרב חכמת שלמה, שהאירה הלבנה. עלתה נצה - זו ירושלים של מטה.

דבר אחר עלתה נצה - למעלה, אותה דרגה שעומדת עליה ומיניקה אותה, כמו שנאמר

דבני נשא, והיו ידעין ומסתכלי למנדע ביקרא עלאה. כיון דפסקא נבואה מנייהו, הווי משתמשי בכת קול. השתא פסקא נבואה ופסקא בת קול, ולא משתמשי בני נשא אלא בחלום.

והלמא דרגא תתאה הוא לבר, דהא תנינן חלמא אחד מששים לנבואה. מאי טעמא, בגין דאתייה מדרגא שתיתאה לתתא, והא אתמר. תא חזי, חלמא לכלא אתחזי, בגין דחלמא מסטר שמאלא אתייה, ונחית בכמה דרגין, ואתחזי חלמא, אפילו לחייביא. ואפילו לעובדי כוכבים ומזלות.

בגין דזמנין נקטין חלמא ושמעין הגי זיני בישין, ומודעין לבני נשא, מנייהו דחייכן (ב) בבני נשא, ומודיעין לון מלין פדיבין. ולזמנין מלין דקשוט דשמעין. ולזמנין דאינון שלוחין לחייביא, ומודעי לון מלין עלאין.

האי רשע מאי כתיב ביה, חמא חלמא דקשוט, דכתיב ובגפן שלשה שריגם. מאי גפן. דא כנסת ישראל, דכתיב, (תהלים פ) הבט משמים וראה ופקוד גפן זאת. משמים, דהא מאתר דא אתרמי, כמה דאת אמר, (איכה ב) השליף משמים ארץ. ופקוד גפן זאת, גפן דהיא זאת, ודאי.

שריגה שריגם, כמה דאת אמר, (בראשית כט) שלשה עדרי צאן רבצים עליה. והיא כפרחת, דכתיב, (מלכים א ה) ותרב חכמת שלמה, דאתנהיר סיהרא. עלתה נצה, דא ירושלים דלתתא.

דבר אחר, עלתה נצה, לעילא, ההוא דרגא דקיימא עלה ויניק לה, כמה דאת אמר (דף רלח ע"ב) (בראשית א) אשר זרעו בו על הארץ.

(בראשית א) אֲשֶׁר זָרְעוּ בוֹ עַל הָאָרֶץ. הִבְשִׁילוּ אֲשֶׁלְתִּיהָ עֲנָבִים - לְשֹׁמֵר בָּהֶם יַיִן הַמְשֹׁמֵר. רָאָה כִּמְהָ רָאָה אוֹתוֹ רָשָׁע. מֵה פְתוּבִי? (שם מ) וְכֹס פְּרָעָה בְּיַדִּי וְאָקַח אֶת הָעֲנָבִים וְאֶשְׁחַט אֹתָם. כִּאֵן רָאָה אוֹתָהּ כֹּס הַתְּרַעְלָה, יִנְיֶקֶת בֵּית הַדִּין, שְׂיִוְצֵאת מֵאוֹתָם עֲנָבִים שְׁנִתְּנוּ לַפְּרָעָה וְשָׂתָה אוֹתוֹ, כְּמוֹ שְׁהִיָּה בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל. כִּיּוֹן שְׁשָׁמַע אֶת זֶה יוֹסֵף, שְׂמַח וַיֵּדַע דְּבַר אֲמַת בַּחֲלוּם הַזֶּה. לִכֵּן פָּתַר לוֹ חֲלוּם לְטוֹב עַל שְׁבֹשֶׁר אֶת יוֹסֵף בְּזֶה.

בֵּא רָאָה, אֶסְרִי לְגִפֶּן עִירָה - שְׁנִכְפִּים תַּחַת הַגִּפֶּן הַזֹּאת כֹּל אוֹתָם חֲלָלוֹת חֲזָקִים שֶׁל עַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, כְּמוֹ שְׂאֲמַרְנוּ, בְּשִׁבִיל גִּפֶּן זֹאת נִקְשֶׁר וְנִכְפָּה אוֹתוֹ הַכַּח שְׁלֵהֶם, וְנִתְבָּאֵר.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, יֵשׁ גִּפֶּן וַיֵּשׁ גִּפֶּן. יֵשׁ גִּפֶּן קְדוּשָׁה עֲלֵיּוֹנָה, וַיֵּשׁ גִּפֶּן שְׁנִקְרָאת (דְּבָרִים לב) גִּפֶּן סְדוּם, וַיֵּשׁ (יִרְמִיָּה ב) גִּפֶּן נִכְרִיָּה בַּת אֵל נִכְר. מִשׁוּם כִּף כְּתוּב גִּפֶּן זֹאת, אוֹתָהּ שְׁנִקְרָאת כֹּלָה זָרַע אֲמַת. שׁוֹרֵק - אֵלוֹ יִשְׂרָאֵל שְׂיִוְצֵאִים מִהַגִּפֶּן הַזֶּה. כְּשִׁחְטָאוּ יִשְׂרָאֵל וַעֲזָבוּ אֶת הַגִּפֶּן הַזֶּה, מֵה פְתוּבִי? כִּי מִגִּפֶּן סְדוּם גִּפֶּנָּם וְגו', וְלִכֵּן יֵשׁ גִּפֶּן וַיֵּשׁ גִּפֶּן.

רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יִצְחָק הֵיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי יִצְחָק, גִּלְף בְּשִׁדָּה הַזֶּה, שֶׁהוּא דֶרֶךְ יוֹתֵר יִשְׂרָאֵל. הֲלִכּוּ. עַד שֶׁהֲלִכּוּ, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּתוּב (מְשָׁלִי לא) לֹא תִירָא לְבֵיתָהּ מִשְׁלַג כִּי כָל בֵּיתָהּ לְבֹשׁ שָׁנִים. פְּסוּק זֶה רַבִּי חֲזַקְיָה חִבְרָנִי בְּאֵר בּוֹ, שְׂאֲמַר, דִּין הַרְשָׁעִים בְּגִיְהֵנָם שָׁנִים עֶשֶׂר חֹדֶשׁ, חֲצִי מֵהֶם בַּחֲמָה וְחֲצִי מֵהֶם בְּשִׁלְג.

הִבְשִׁילוּ אֲשֶׁלְתִּיהָ עֲנָבִים, לְנִטְרָא כְּהוּ יַיִן דְּמִנְטְרָא.

חֲמִי כְּמָה חֲמָא הֵהוּא רָשָׁע. מֵה כְּתִיב, (בראשית מ) וְכֹס פְּרָעָה בְּיַדִּי וְאָקַח אֶת הָעֲנָבִים וְאֶשְׁחַט אוֹתָם. הֲכֵא חֲמָא הֵהוּא כֹּס תְּרַעְלָה, יִנְיֶקֶת דְּבֵי דִינָא, דְּנִפְיֵק מֵאִינוּן עֲנָבִים דְּאִתְיִיְהִיב לַפְּרָעָה וְשָׂתִי לִיָּה, כְּמָה דְּהוּהּ בְּגִינְיָהוּן דִּישְׂרָאֵל. כִּיּוֹן דְּשָׁמַע יוֹסֵף דָּא, חֲדִי, וַיֵּדַע מְלָה דְקָשׁוּט בְּהֵאִי חֲלָמָא. בְּגִינְיָ כִף פֶּשֶׁר לִיָּה חֲלָמָא לְטַב, עַל דְּבִשְׁר לִיָּה לְיוֹסֵף בְּהֵאִי.

תָּא חֲזִי, אֶסְרִי לְגִפֶּן עִירָה, דְּאִתְכַּפְּיִין תַּחַת הַיֵּה גִפֶּן כֹּל אִינוּן חֲלִיזִין תְּקִיפִין דְּעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, כְּדִאֲמַרְנוּ, בְּגִין הַיֵּה גִפֶּן, אִתְקַשֶׁר וְאִתְכַּפְּיָא הֵהוּא חֲלִיזָא דְלֵהוּן. וְאִתְמַר.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, אִית גִּפֶּן, וְאִית גִּפֶּן. אִית גִּפֶּן קְדִישָׁא עֲלָאָה, וְאִית גִּפֶּן דְּאֶקְרִי, (דְּבָרִים לב) גִּפֶּן סְדוּם, וְאִית (יִרְמִיָּה ב) גִּפֶּן נִכְרִיָּה בַּת אֵל נִכְר. בְּגִין כִּף כְּתִיב גִּפֶּן זֹאת, הֵהִיא דְּאֶקְרִי כֹלָה זָרַע אֲמַת. שׁוֹרֵק אֵלוֹ יִשְׂרָאֵל, דְּנִפְיֵקִי מֵהֵאִי גִפֶּן. כִּד חֲבֹו יִשְׂרָאֵל, וְשִׁבְקוּ לְהֵאִי גִפֶּן, מֵה כְּתִיב, כִּי מִגִּפֶּן סְדוּם גִּפֶּנָּם וְגו'. וּבְגִין כִּף אִית גִּפֶּן וְאִית גִּפֶּן.

רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יִצְחָק הֵיוּ אֲזֵלִי בְּאֶרְחָא. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי יִצְחָק, נִיזִיל כְּהֵאִי חֲקֵל, דְּהוּא אֶרְחַ מִישֶׁר יְתִיר. אֲזֵלוּ. עַד דְּהוּוּ אֲזֵלִי, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּתִיב, (מְשָׁלִי לא) לֹא תִירָא לְבֵיתָהּ מִשְׁלַג כִּי כָל בֵּיתָהּ לְבֹוֶשׁ שָׁנִים. הַיֵּ קָרָא, רַבִּי חֲזַקְיָה חִבְרָנָא אוֹקִים בֵּיה. דְּאָמַר, דִּינָא דְחֲמִיבֵי דְגִיְהֵנָם תְּרִיסֵר יְרַחֲזִין, פִּלְגָא מְנִיְיָהוּ בַחֲמָה וּפִלְגָא מְנִיְיָהוּ בַתְּלָגָא.

בשעה שנכנסים לאש, הם אומרים: זהו ודאי גיהנם. נכנסים לשלג, אומרים: זו תריפות החרף [הקר] של הקדוש ברוך הוא. מתחילים ואומרים: זה, ואחר כך אומרים: וי. ודוד אמר, (תהלים מ) ויעלני מבור שאון מטיט הין ויקם וגו'. ממקום שאומרים זה, ואחר כך וי.

והיכן נתקנות נפשם? בשלג, כמו שנאמר (תהלים סח) בפרש שדי מלכים בה בשלג בצלמון. יכול אף ישראל פן? תלמוד לומר, לא תירא לביתה משלג. מה הטעם? משום שכל ביתה לבש שנים. אל תקרי שנים אלא שנים, כמו מילה ופריעה, ציצית ותפלין, מזוזה ונר חנוכה וכו'.

בא ראה, לא תירא לביתה משלג - זו פנסת ישראל, שהיא כל ביתה לבש שנים, כמו שאמרנו, שפתיב (ישעיה ס) חמוץ בגדים וגו', לבוש של הדין הקשה, להפיר מעמים עובדי עבודה זרה, ועתיד הקדוש ברוך הוא ללבש לבוש אדם וחרב אדמה ולהפיר מהאדם. לבוש אדם, שפתיב חמוץ בגדים, וכתוב (שם) מדוע אדם ללבושך. הסיף אדמה, שפתיב (שם לד) חרב לה' מלאה דם. ולהפיר מן האדם, שפתיב כי זבח לה' בבצרה וגו'. עוד פי כל ביתה לבש שנים - שהרי זה בא מצד של הדין הקשה.

אמר רבי יצחק, ודאי זה כך, אלא כל ביתה לבש שנים, מהם השנים? אלו שנים קדמוניות, משום שהיא נכללת מכלם ויונקת מפל הצדדים, כפתיב (קהלת א) כל הנחלים הולכים אל הים.

עד שהיו הולכים, פגשו באותו תינוק שהיה הולך לקפוטקא

בשעתה דעאלין לנורא, אינון אמרי דא הוא ודאי גיהנם, עאלין לתלגא,

אמרי דא תריפא דסיטא (דסיטוא) דקדשא בריך הוא. שראן ואמריין זה, ולבתר אמריין ווי. ודוד אמר (תהלים מ) ויעלני מבור שאון מטיט הין ויקם וגו'. מאתר דאמרי זה, ולבתר ווי.

והיכן משתלמי נפשייהו, בשלג. כמה דאת אמר, (תהלים סח) בפרש שדי מלכים בה בשלג בצלמון. יכול אף ישראל פן, תלמוד לומר לא תירא לביתה משלג. מאי טעמא. בגין דכל ביתה לבוש שנים. אל תקרי שנים אלא שנים. פגון מילה ופריעה, ציצית ותפלין, מזוזה ונר חנוכה כו'.

תא חזי, לא תירא לביתה משלג, דא כנסת ישראל, דאיהי כל ביתה לבוש שנים,

כמה דאמרן. דכתיב, חמוץ בגדים וגו', לבושא דדינא קשיא, לאתפרעא מעמין עובדי עבודה זרה. וזמין קדשא בריך הוא למלבש לבושא סומקא, וחרבא סומקא, ולאתפרעא מן סומקא. לבושא סומקא,

דכתיב, (ישעיה ס) חמוץ בגדים, וכתיב, (ישעיה סג) מדוע אדם ללבושך. סייפא סומקא, דכתיב, (ישעיה לד) חרב לה' מלאה דם. ולאתפרעא מן סומקא, דכתיב, (ישעיה לד) כי זבח לה' בבצרה וגו'. תו, פי כל ביתה לבוש שנים דהא מסטרא דדינא קשיא קא אתיאי.

אמר רבי יצחק, ודאי הכי הוא, אלא כל ביתה לבוש שנים, מאי שנים, אלין שנים קדמוניות, בגין דאיהי אתפלילת

מפלהו, וינקא מפל סטריין, פדכתיב, (קהלת א) כל הנחלים הולכים אל הים.

עד דהוו אזלי, פגעו ביה ביהוה וינקא, דהוה אזיל לקפוטקא בקסטירא

מאחרי הקמור, וזקן אחד רוכב. אמר אותו זקן לאותו תינוק, בני, אמר לי את פסוקך. אמר לו, פסוקי אינו אחד, אלא רד למטה או ארפב לפניך ואמר לך. אמר לו, לא רוצה, אני זקן ואתה תינוק, שאשקל את עצמי עמך. אמר לו, אם כך, אז למה שאלת פסוק? אמר לו, כדי שגלף בדרךך. אמר, תפח רוחו של אותו זקן, שהוא רוכב ולא יודע דבר, ואמר שלא יהיה שקול עמי. נפרד מאותו זקן והלך לו בדרךך.

בשהגיעו רבי יהודה ורבי יצחק, קרב אליהם. שאלו אותו וסח להם את המעשה. אמר לו רבי יהודה, יפה עשית, לך עמנו ונשב כאן ונשמע דבר מפיך. אמר להם, אני ענף, שלא אכלתי היום הנה. הוציאו לחם ונתנו לו. התרחש להם גס ומצאו מעין מים דקיק תחת עץ. שתו ממנו, והם שתו וישבו.

פתח אותו תינוק ואמר, (תהלים לו) לדוד אל תתחר במרעים אל תקנא בעשי עולה. לדוד, אם שירה - לא אמר, אם תפלה - לא אמר. אלא בכל מקום לדוד סתם, רוח הקדש אמר את זה.

אל תתחר במרעים, מה זה אל תתחר במרעים? הנה צריך (לכתוב) אל תתחבר! אלא אל תעשה תחרות במרעים, כי לא ידעת יסוד עצמך ולא תוכל לו, אולי הוא עץ שלא נעקר לעולמים ותדחה מלפניו.

ואל תקנא בעשי עולה, שלא תשגיח במעשיהם ולא תבא לקנא בהם, שכל מי שרואה את מעשיהם ולא מקנא לקדוש-ברוך-הוא, עובר על שלשה לאוים, שפתוב (שמות כ) לא יהיה

דחמרא, וחד סבא רכיב. אמר ההוא סבא לההוא ינוקא, ברי, אימא לי קראיך. אמר ליה, קראי לאו חד הוא, אלא חות לתתא, או ארפב לקמך ואימא לך. אמר ליה, לא בעינא. דאנא סבא ואנת רביא, דאתקל גרמי בהדך. אמר ליה, אי הכי אמאי שאלת קראי. אמר ליה, בגין דניזיל באורחא. אמר, תיפח רוחיה דההוא סבא, דהוא רכיב ולא ידע מלה, ואמר דלא יתקל בהדי. אתפרש מההוא סבא, ואזיל ליה באורחא.

בר מטו רבי יהודה ורבי יצחק, קריב לגבניהו. שאילו ליה, וסח לון עובדא, אמר ליה רבי יהודה, שפיר קא עבדת. זיל בהדן, וגייתב הכא, ונשמע מלה מפומך.

אמר לון, לאי (ס"א רבא) אנא, דלא (דף רלט ע"א) אכילנא יומא דין. אפיקו נהמא, ויהיבו ליה. אתרחיש לון ניסא, ואשפחו חד נביעא דמיא דקיק תחות אילנא, שתי מנייהו, ואינון שתו ויתיבו.

פתח ההוא ינוקא ואמר, (תהלים לו) לדוד אל תתחר במרעים אל תקנא בעושי עולה. לדוד, אי שירתא, לא קאמר. אי תפלה, לא קאמר. אלא בכל אתר לדוד סתם, רוח הקדש אמרו.

אל תתחר במרעים. מאי אל תתחר במרעים, אל תתחבר מיבעי ליה. אלא אל תעביד תחרות במרעים, בגין דלא ידעת יסודא דגרמך, ולא תיכול ליה, דילמא איהו אילנא דלא אתעקר לעלמין, ותדחי קמיה.

ואל תקנא בעושי עולה, דלא תשגח בעובדיהון, ולא תיתי לקנאה עלייהו, דכל מאן דחמי עובדיהון, ולא קני לקדשא בריך הוא, אעבר על תלת לאוין. דכתיב,

(שמות כ) לא יהיה לך אלהים

לך אלהים אחרים על פני. לא תעשה לך פסל וכל תמונה. לא תשתחוה להם ולא תעבדם פי אנכי ה' אלהיך אל קנא.

לכן צריך האדם להפרד מהם ולסטות דרכו מהם, לכן נפרדתי וסטיתי את דרכי. מפאן והלאה שמצאתי אתכם, אני אומר פסוקים הללו לפניכם.

פתח ואמר, ויקרא אל משה, כאן אל"ף קטנה למה. משום שקריאה זו לא היתה בשלמות. מה הטעם? שזה לא היה אלא במשפן, ובארץ אחרת משום ששלמות לא נמצאת אלא בארץ הקדושה.

עוד, כאן שכינה, [שמ, נקבה] שם שלמות של זכר ונקבה, אדם שת אנוש. אדם - שלמות זכר ונקבה. כאן נקבה. עוד, סוף הפסוק, וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר, משום כך אל"ף קטנה. עוד אל"ף קטנה, משל למלך שהיה יושב בכסאו וכתר המלכות עליו, נקרא מלך עליון. כשיורד והולך לבית עבדו, נקרא מלך קטן. כך הקדוש ברוך הוא, כל זמן שהוא למעלה על הפל, נקרא מלך עליון. כיון שהורד מדורו למטה, הוא מלך, אבל לא עליון כמו מקדם, ולכן אל"ף קטנה.

ויקרא, כך שנינו, זמן אותו להיכלו. מאהל מועד, מה זה אהל מועד? האהל שבו תלויים מועד וחס ושבת למנות, כמו שנאמר (בראשית א) והיו לאת ולמועדים. בו מתחיל החשבון להמנות, ומיהו? הלכנה, כמו שנאמר (ישעיה לב) אהם כל יצען כל יסע יתדותיו לנצח.

ראמר, מה זה לאמר? כדי לגלות [אבל הכל אחד ופה הוא, משום שהשלמות והפי הוא מקום לגלות] מה שהיה

אחרים על פני. לא תעשה לך פסל וכל תמונה. לא תשתחוה להם ולא תעבדם פי אנכי ה' אלהיך אל קנא.

בגין כך, בעי ליה לבר נש לאתפרשא מנייהו, ולמסטי אורחיה מנייהו, על דא אתפרשנא וסטינא ארחאי. מפאן ולהלאה דאשפחנא לכו, אימא הני קראי קמיכון.

פתח ואמר, ויקרא אל משה, הכא אל"ף זעירא. אמאי, בגין דהאי קריאה לא הוה בשלימו. מאי טעמא, דהא לא הוה אלא במשפנא, ובארעא אחרא. בגין דשלימו לא אשתכח אלא בארעא קדישא.

תו, הכא שכינתא, (ס"א ל"ג התם וגרים נוקבא) התם שלימו דדכר ונוקבא, (דברי הימים א א) אדם שת אנוש. אדם, שלימו דכר ונוקבא, הכא נוקבא. תו סיפא דקרא, וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר, בגין כך אל"ף זעירא.

תו אל"ף זעירא, מתל למלכא, דהוה יתיב בכרסיה, וכתרא דמלכותא עליה, אקרי מלך עלאה. כד נחית ואזל לבי עבדיה, מלך זוטא אקרי. כך קדשא ברוך הוא, כל זמנא דאיהו לעילא על פלא, מלך עלאה אקרי. כיון דנחית מדוריה לתתא, מלך איהו, אבל לאו עלאה כקדמיתא, בגין כך אל"ף זעירא. ויקרא, הכי תגינן, זמין ליה להיכליה. מאהל מועד. מאן אהל מועד. אהל

דביה תליין מועד וחגא ושפתא לממני, כמה דאת אמר, (בראשית א) והיו לאותות ולמועדים, ביה שריא חושבנא לממני. ומאן איהו, סיהרא, כמה דאת אמר, (ישעיה לב) אהל כל יצען כל יסע יתדותיו לנצח.

ראמר, מאי לאמר. בגין לגלאה, (אבל בלא חד

נסתר פנימה. ובכל מקום לאמר, כמו שנאמר וידבר ה' אל משה לאמר, שנתנה רשות לגלות, אבל הכל אחד, ויפה הוא, משום שהרי נמנה ללכנה הדבר ההוא, ממקום שמושה עומד.

וידבר ה' - למעלה. אל משה - באמצע. לאמר - אחרון, מקום שיש רשות לגלות. ועוד ויקרא אל משה, מה כתוב למעלה? (שמות ט) ויביאו את המשכן אל משה וגו'. למה אל משה? כפי אמרו, משום שמושה ראה אותו בהר, והקדוש ברוך הוא הראה לו במראה העינין, כמו שנאמר (שם כז) כִּאֲשֶׁר הִרְאָה אֶתְךָ בְּהַר. וכתוב וכתוב, (המדבר ח) כִּמְרֹאֶה אֲשֶׁר הִרְאָה ה' אֶת מֹשֶׁה וְגו'. (שמות כה) ויראה ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בהר. עכשו הביאו לו כפי שיראה, אם הוא כמו אותו משכן שראה.

אבל למה ויביאו את המשכן אל משה? אלא, למלך שרצה לבנות פלטרין לגבירה, צוה את האמנים: היכל זה במקום פלוני, והיכל זה במקום פלוני, כאן מקום למטה, וכאן מקום למנוחה. פיון שעשו אותם האמנים, הראו למלך. כפי ויביאו את המשכן אל משה, בעל הבית, איש האלהים. פיון שנשלם היכל, הזמינה הגבירה את המלך להיכל, הזמינה את בעלה אתה, משום כפי ויקרא אל משה.

וכשום שמושה הוא בעל הבית, מה כתוב? (שמות לג) ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה. משה שהוא בעל הבית עשה כפי, מה שאין רשות לאיש אחר לעשות כפי.

ושפיר הוא, בגין דשלימו ושפירו הוא אתר לגלאה) **מה דהוה סתים לגו. ובכל אתר לאמר, כמה דאת אמר, וידבר ה' אל משה לאמר, דאתייהיב רשו לגלאה. אבל פלא חד הוא, ושפיר הוא, בגין דהא אתמני לסיהרא ההיא מלה, מאתר דמשה קיימא.**

וידבר, ה' לעילא. אל משה, באמצעיתא. לאמר, בתרייתא. אתר, דאית רשו לגלאה. תו, ויקרא אל משה מה כתיב לעילא, (שמות לט) ויביאו את המשכן אל משה וגו'. אמאי אל משה. הכי אמרו, בגין דמשה חמא ליה בטורא, וקדשא ברין הוא אחמי ליה בחיזו דעינא, כמה דאת אמר, (שמות כז) כִּאֲשֶׁר הִרְאָה אֶתְךָ בְּהַר, וכתוב, (במדבר ח) כִּמְרֹאֶה אֲשֶׁר הִרְאָה ה' אֶת מֹשֶׁה וְגו'. וכתוב במראה אשר היראה בתבניתם אשר אתה מראה בהר, השתא אייתיאנו ליה, בגין דיחמי, אי איהו פההוא משפנא דחמא.

אבל אמאי ויביאו את המשכן אל משה. אלא, למלכא דבעא למבני פלטרין למטרוניתא, פקיד לאומנין היכלא דא בדוך פלן, והיכלא דא בדוך פלן, הכא אתר לערסא, והכא אתר לנייחא. פיון דעבידו לון אמנין, אחמיו למלכא. כפי ויביאו את המשכן אל משה, מארי דביתא, איש האלהים, פיון דאשתכלל היכלא, מטרוניתא זמינת למלכא להיכלא, זמינת לבעלה עמה, בגין כפי ויקרא אל משה.

ובגין דמשה מארי דביתא איהו, מה כתיב, (שמות לג) ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה, משה דאיהו מארי דביתא, (דף רט ע"ב) עביד הכי, מה דלית רשו לבר נש אחרא למעבד הכי.

וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו - דַּרְגָּה אַחֲרַת עֲלִיּוֹנָה. וְאָז, בְּשַׁעֲה שְׁהַזְדַּמֵּן מִשָּׁה לְהַכְנִס, אִז פֶּתַח וְאָמַר, אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם. מַה אָדָם עוֹשֶׂה כָּאֵן? אֵלָא כְּשֶׁהִתְחַבְּרוּ שְׁמֵשׁ וּלְבַנָּה כְּאֶחָד, פֶּתַח וְאָמַר אָדָם, כְּפִתּוּב (חֲבֻקָק א) שְׁמֵשׁ יֵרַח עֲמַד זָבֻלָה. עֲמַד, וְלֹא עֲמָדוֹ.

כִּי יִקְרִיב מִכֶּם - כָּאֵן נִרְמָז, מִי שֶׁיַּעֲשֶׂה עֲבוּדַת קֶרֶן הַשָּׁלֵם, שִׁמְצָא זָכַר וּנְקֵבָה. מִשְׁמַע שְׁפִתּוּב מִכֶּם, שִׁמְצָא בְּמִרְאֵה שְׁלֹכֶם. קֶרֶן לַה' - שְׁמִקְרִיב הַכֹּל לְהַאֲחִיז כְּאֶחָד, לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה.

מִן הַבְּהֵמָה - לְהִרְאוֹת אָדָם וּבְהֵמָה הַכֹּל כְּאֶחָד. מִן הַבְּקָר וּמִן הַצֹּאן - אֵלּוּ הַמְּרֻכְבוֹת הַטְּהוֹרוֹת. שְׁפִינִן שְׁאָמַר מִן הַבְּהֵמָה, יָכוֹל מִן הַכֹּל, בֵּין טְהוֹרוֹת וּבֵין טְמֵאוֹת? חֲזַר וְאָמַר מִן הַבְּקָר וּמִן הַצֹּאן.

תִּקְרִיבוּ אֶת קֶרְבַּנְכֶם, קֶרְבַּנִי הִיָּה צְרִיף (צִנְתָּה)! מַה זֶה קֶרְבַּנְכֶם? אֵלָא בַּתְּחִלָּה קֶרֶן לַה', וְעַכְשָׁיו קֶרְבַּנְכֶם. קֶרֶן לַה' אָדָם. קֶרְבַּנְכֶם מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבְּקָר וּמִן הַצֹּאן, לְהִרְאוֹת יְחוּד מְלַמְטָה לְמַעַלָּה וּמְלַמְעָלָה לְמַטָּה. מְלַמְטָה לְמַעַלָּה הִיָּנוּ קֶרֶן לַה'. מְלַמְעָלָה לְמַטָּה הִיָּנוּ קֶרְבַּנְכֶם.

לְמִלְכָּה שִׁיּוֹשֵׁב עַל הַר עֲלִיּוֹן, לְמַעַלָּה לְמַעַלָּה, וְכִסָּא מִתְקַן עַל אוֹתוֹ הַר, וּמְלָךְ עֲלִיּוֹן עַל הַכֹּל. אָדָם שְׁמִקְרִיב דוֹרוֹן לְמִלְכָּה, צְרִיף לְעֻלוֹת מִדְּרָגָה לְדְרָגָה עַד שְׁעוֹלָה מְלַמְטָה לְמַעַלָּה, לְמַקּוֹם שֶׁהַמְּלָךְ יוֹשֵׁב עֲלִיּוֹן עַל הַכֹּל, וְאִז יוֹדְעִים שֶׁהָרִי מַעֲלִים דוֹרוֹן לְמִלְכָּה, וְאוֹתוֹ דוֹרוֹן הוּא שֶׁל הַמְּלָךְ. יוֹרֵד הַדוֹרוֹן מְלַמְעָלָה לְמַטָּה, הָרִי יוֹדְעִים שְׁאוֹתוֹ דוֹרוֹן שֶׁל הַמְּלָךְ יוֹרֵד מְלַמְעָלָה לְאֶהוּב

וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו, דַּרְגָּא אַחֲרָא עֲלֵאָה, וּכְדִין בְּשַׁעֲתָא דְאִזְדַּמֵּן מִשָּׁה לְמִיַּעַל, כְּדִין פֶּתַח וְאָמַר, (וִיקְרֵא א) אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם. מַאי אָדָם הָכָא. אֵלָא כַּד אֲתַתְּחַבְּרוּ שְׁמֵשׁא וְסִיְהִירָא כְּחֻדָא, פֶּתַח וְאָמַר אָדָם. כְּדַכְתִּיב, (חֲבֻקָק א) שְׁמֵשׁ יֵרַח עֲמַד זָבֻלָה, עֲמַד, וְלֹא עֲמָדוֹ.

כִּי יִקְרִיב מִכֶּם, הָכָא אֲתִרְמִיז, מָאן דִּיֵּעֲבִיד פּוֹלְחָנָא דְקֶרְבַּנָא שְׁלִים, דִּישְׁתַּפַּח דְּכַר וְנוֹקְבָא. מִשְׁמַע דְּכְתִיב מִכֶּם, דִּישְׁתַּפַּח בְּחִיזוֹ דְּלִכּוּן. קֶרֶן לַה' דְּאִקְרִיב כְּלָא, לְאֲתַאֲחֻדָא כְּחֻדָא, לְעִילָא וְתַתָּא.

מִן הַבְּהֵמָה, לְאֲחֻזָּאָה אָדָם וּבְהֵמָה, כְּלָא כְּחֻדָא. מִן הַבְּקָר וּמִן הַצֹּאן, אֵלִין רְתִיכִין, דְּאִינוּן דְּכִיּוּן. דְּכִיּוּן דְּאָמַר מִן הַבְּהֵמָה, יָכוֹל מִכְּלָא, בֵּין דְּכִיּוּן בֵּין מִסְאָבָן. הַדַּר וְאָמַר, מִן הַבְּקָר וּמִן הַצֹּאן.

תִּקְרִיבוּ אֶת קֶרְבַּנְכֶם. קֶרְבַּנִי מִיִּבְעֵי לִיָּה, מַאי קֶרְבַּנְכֶם. אֵלָא בְּקַדְמִיתָא קֶרֶן לַה', וְהַשְּׁתָא קֶרְבַּנְכֶם. קֶרֶן לַה' אָדָם. קֶרְבַּנְכֶם מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבְּקָר וּמִן הַצֹּאן, לְאֲחֻזָּאָה יְחוּדָא מִתַּתָּא לְעִילָא, וּמְעִילָא לְתַתָּא. מִתַּתָּא לְעִילָא, הִיָּינוּ קֶרֶן לַה'. מְעִילָא לְתַתָּא, הִיָּינוּ קֶרְבַּנְכֶם.

לְמִלְכָּא, דְּאִיְהוּ יְתִיב בְּטוֹרְסָקָא עֲלֵאָה, לְעִילָא לְעִילָא, וְכִרְסִיָּא אֲתַתְּקַן עַל הַהוּא טוֹרְסָקָא, וּמְלָכָא עֲלֵאָה עַל כְּלָא. בַּר נָשׁ דְּקִרִיב דוֹרוֹנָא לְמִלְכָּא, בְּעָא לְסִלְקָא מִדְּרָגָא לְדְרָגָא, עַד דְּסִלִּיק מִתַּתָּא לְעִילָא לְאַתֵּר דְּמִלְכָּא יְתִיב, עֲלֵאָה עַל כְּלָא. וּכְדִין יְדַעִין דְּהָא סִלְקִין דוֹרוֹנָא לְמִלְכָּא, וְהַהוּא דוֹרוֹנָא דְּמִלְכָּא אִיְהוּ. נְחִית דוֹרוֹנָא מְעִילָא לְתַתָּא, הָא יְדַעִין דְּהַהוּא דוֹרוֹנָא דְּמִלְכָּא נְחִית מְעִילָא, לְרַחֲמֵא דְּמִלְכָּא דְּאִיְהוּ לְתַתָּא.

הַמֶּלֶךְ שֶׁהוּא לְמִטָּה.
כִּךְ בִּפְתֻחָהּ, אָדָם עוֹלָה
בְּדַרְגוֹתָיו מִלְמִטָּה לְמַעְלָה, וְאֵז
קָרָבָן לַה'. מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבְּקָר,
יֵרֵד בְּדַרְגוֹתָיו מִלְמַעְלָה לְמִטָּה,
וְאֵז זֶה קָרְבְּנֶכֶם. וּמִשּׁוּם כִּף כְּתוּב
(שיר ה) אֶכְלֹתִי יַעֲרִי עִם דְּבָשִׁי
שְׁתִּיתִי יַיִנִי עִם חֶלְבִי, הֵינּוּ אָדָם
וְקָרָבָן לַה'. אֲכָלוּ רְעִים, הֵינּוּ מִן
הַבְּהֵמָה מִן הַבְּקָר וּמִן הַצֹּאן, וְאֵז
תִּקְרִיבוּ אֶת קָרְבְּנֶכֶם.

בָּאוּ רַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי יְהוּדָה
וּנְשָׁקוּהוּ עַל רֹאשׁוֹ. אָמְרוּ, בְּרוּךְ
הַרְחֵמֵן שֶׁזְּכִינוּ לְשִׁמְעַת אֶת זֶה,
וּבְרוּךְ הַרְחֵמֵן שֶׁלֹּא נִאֲבְדוּ
הַדְּבָרִים הַלְלוּ בְּאוֹתוֹ זְקֵן. קָמוּ
וְהִלְכוּ. עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, רָאוּ
גֶפֶן אַחַת נְטוּעָה בְּגִנָּה אַחַת.
פָּתַח אוֹתוֹ תִּינוּק וְאָמַר, אֶסְרִי
לְגֶפֶן עֵירָה וְלִשְׂרָקָה בְּנֵי אֲתוֹנוֹ.
פְּסוּק זֶה הוּא סוּד עֲלוּיָן.
אֶסְרִי?! אֶסֶר הִיא צְרִיף לְכַתֵּב!
עֵירָה?! עֵיר הִיא צְרִיף לְכַתֵּב!
אֵלָּא סוּד הוּא לְדַרְדְּקִים שֶׁהֵם
בְּבֵית רֶבֶן לְהִשְׁמֵר מֵאוֹתוֹ הַחֵץ
שֶׁל עֵיר, וְהֵשֵׁם הַקְּדוֹשׁ נִכְלָל שֵׁם
י"ה.

וּכְמוֹ שֶׁכָּאן רְמוּז הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ,
כִּךְ גַּם וְלִשְׂרָקָה, שׁוֹרֵק הִיא צְרִיף
לְכַתֵּב! נִכְלָל שְׁמָהּ ו"ה. בְּנֵי?!
בֵּן הִיא צְרִיף לְכַתֵּב! שׁוֹרֵק,
כְּפֶתוּב (ירמיה ב) וְאֲנֹכִי נְטַעְתִּיךָ
שׁוֹרֵק. בֵּן, כְּפֶתוּב (זכריה ט) בֵּן
אֲתוֹנוֹת. לָמָּה שׁוֹרֵקָה, וְלָמָּה בְּנֵי?
אֵלָּא, כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ שֵׁם קְדוֹשׁ
לְכַפּוֹת אֶת הָעֵיר, כִּךְ גַּם יֵשׁ שֵׁם
קְדוֹשׁ לְכַפּוֹת כַּח אַחֵר, שֶׁהוּא
חֲמוּר, שֶׁאֵלְמָלָא הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ
רְמוּז בָּאָן, הֵיוּ מִתְּרִיבִים עוֹלָם,
י"ה בְּכַח זֶה, ו"ה [ו"ה] בְּכַח זֶה,
לְשִׁמּוֹר מֵהֵם אֶת הָעוֹלָם, וְלְשִׁמּוֹר
אֶת הָאָדָם שֶׁלֹּא יִשְׁלֹטוּ בוֹ
בְּעוֹלָם.

כִּךְ בְּקַדְמִיתָא, אָדָם סָלִיק בְּדַרְגוֹי מִתַּתָּא
לְעֵילָא, וּכְדִין קָרָבָן לַה'. מִן הַבְּהֵמָה מִן
הַבְּקָר, נְחִית בְּדַרְגוֹי מְעִילָא לְתַתָּא, וּכְדִין
קָרְבְּנֶכֶם. בְּגִינֵי כִךְ כְּתִיב, (שיר השירים ה) אֶכְלֹתִי
יַעֲרִי עִם דְּבָשִׁי שְׁתִּיתִי יַיִנִי עִם חֶלְבִי. הֵינּוּ
אָדָם וְקָרָבָן לַה'. אֲכָלוּ רְעִים, הֵינּוּ מִן
הַבְּהֵמָה מִן הַבְּקָר וּמִן הַצֹּאן, וּכְדִין תִּקְרִיבוּ
אֶת קָרְבְּנֶכֶם.

אָתוּ רַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי יְהוּדָה וּנְשָׁקוּהוּ עַל
רִישֵׁיהֶם. אָמְרוּ, בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְזַפִּינָא
לְמִשְׁמַע דָּא, וּבְרִיךְ רַחֲמָנָא, דְלֹא אֲתַאֲבִידוּ
מַלְיָן אֵילִין בַּהֲהוּא סְבָא. קָמוּ וְאֲזָלוּ. עַד דִּהְיוּ
אֲזָלִי, חָמוּ חַד גֶּפֶן נְטִיעַ בְּחַג גִּנָּא.

פָּתַח הֵהוּא יְנוּקָא וְאָמַר, אֶסְרִי לְגֶפֶן עֵירָה
וְלִשְׂרָקָה בְּנֵי אֲתוֹנוֹ הֵאֵי קָרָא רְזָא
עֲלָאָה הוּא. אֶסְרִי, אֶסֶר מִיבְעֵי לִיה. עֵירָה,
עֵיר מִיבְעֵי לִיה. אֵלָּא רְזָא הוּא, לְדַרְדְּקֵי
דְּאִינוּן בְּבֵי רַב, לְאַסְתְּמָרָא מַהֲהוּא גִירָא
דְּעֵיר, וּשְׁמָא קְדִישָׁא אֲתַכְּלִיל תַּמָּן י"ה.

וּכְבֹּה דְהִכָּא אֲתַרְמִיז שְׁמָא קְדִישָׁא, הִכִּי נָמִי
וְלִשְׂרָקָה, שׁוֹרֵק מִיבְעֵי לִיה. אֲתַכְּלִיל
תַּמָּן ו"ה. בְּנֵי בֶן מִיבְעֵי לִיה. שׁוֹרֵק, כְּדַכְּתִיב,
(ירמיה ב) וְאֲנֹכִי נְטַעְתִּיךָ שׁוֹרֵק. בֵּן, כְּמָא דְאַתָּ
אָמַר, (זכריה ט) בֵּן אֲתוֹנוֹת. אֲמָאֵי שׁוֹרֵקָה,
וְאֲמָאֵי בְּנֵי.

אֵלָּא, כְּמָה דְאַתָּת שְׁמָא קְדִישָׁא לְאַכְפְּיָא
לְעֵיר, הִכִּי נָמִי, אֵית שְׁמָא קְדִישָׁא,
לְאַכְפְּיָא חֵילָא אַחְרָא, דְּאִיהִי חֲמָרָא,
דְּאֵלְמָלָא דְשְׁמָא קְדִישָׁא אֲתַרְמִיז הִכָּא, הוּוּ
מְטַרְטְשֵׁי עֲלֵמָא, י"ה בְּחֵילָא דָּא, (ס"א ו"ה) ו"ה
בְּחֵילָא דָּא, לְאַסְתְּמָרָא עֲלֵמָא מְנִיָּהּ,
וְלְאַסְתְּמָרָא בַר נֶשׁ, דְלֹא יִשְׁלֹטוּן בֵּיה
בְּעֲלֵמָא.

אֶסְרֵי לַגֶּפֶן, מָאֵי גֶפֶן. דָּא כְּנִסְתַּי יִשְׂרָאֵל, אִיזוּ גֶפֶן? זוּ כְּנִסְתַּי יִשְׂרָאֵל. וְלָמָּה נִקְרְאָת גֶּפֶן? אֲלֵא מַה גֶּפֶן לֹא מְקַבְּלַת עָלֶיהָ נְטִיעָה אַחֲרַת, כִּף גַּם כְּנִסְתַּי יִשְׂרָאֵל לֹא מְקַבְּלַת עָלֶיהָ אֲלֵא אֶת הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמְשׁוּם כְּנִסְתַּי יִשְׂרָאֵל נִכְפִּים לְפָנֶיהָ כָּל הַפְּחוּת הָאֲחֵרִים וְלֹא יְכוּלִים לְהִרְע וְלִשְׁלֹט בְּעוֹלָם, וְלִכְן הִטִּיל הַפְּתוּב אֶת הַשֵּׁם הַקְדוּשׁ בִּינֵיהֶם בְּצַד זֶה וּבְצַד זֶה. בְּנֵי אֲתָנּוּ, שְׁנַעְקָר מִשׁוּם אוֹתוֹ שׁוֹרֵק, כְּמוֹ שְׁנַעְמָר וְאֲנָכִי נְטַעְתִּיךָ שׁוֹרֵק וְגו'.

כַּבֵּס בֵּינָן לְבָשׁוּ וְגו'. כַּבֵּס? ! כַּבֵּס הִנֵּה צְרִיךְ לְכַתֵּב! אֲלֵא כַּבֵּס מִיּוֹם שְׁנִבְרָא הָעוֹלָם, וּמִיּוֹם? זֶה מְלֶךְ הַמְּשִׁיחִים. בֵּינָן - צַד הַשְּׂמָאל, לְמִטָּה. וְעֵתִיד מְלֶךְ הַמְּשִׁיחִים לְשֹׁלֵט לְמַעְלָה עַל כָּל הַפְּחוּת הָאֲחֵרִים שֶׁל הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, וְלִשְׁבֹּר אֶת פִּחֵם מְלַמְעָלָה וּמְלַמְטָה.

דְּבַר אַחַר כַּבֵּס בֵּינָן לְבָשׁוּ - כְּמוֹ הַיֵּינָן הַזֶּה, מִרְאֵה שְׂמֹחָה, וְכֹלֹ דִּין [לְעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת]. כִּף גַּם מְלֶךְ הַמְּשִׁיחִים, יִרְאֶה שְׂמֹחָה לְיִשְׂרָאֵל, וְכֹלֹ דִּין לְעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת. כְּתוּב (בְּרֵאשִׁית א) וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם, זֶה רוּחוֹ שֶׁל מְלֶךְ הַמְּשִׁיחִים, וּמִיּוֹם שְׁנִבְרָא הָעוֹלָם הוּא רוּחַ לְבוּשׁוֹ בֵּינָן הָעֲלִיּוֹן.

רְאֵה מַה כְּתוּב אַחֲרָיו, חֲכִלִּילֵי עֵינַיִם מִיֵּין וְלִבָּן שְׁנַיִם מִחְלָב. זֶה יֵינָן הָעֲלִיּוֹן, [שְׁמֹרָה שֶׁל הַתּוֹרָה] שֶׁל הַתּוֹרָה שְׁמֹרָה, מִמֶּנּוּ שׁוֹתֶה. וְלִבָּן שְׁנַיִם מִחְלָב, שֶׁהִרְיָה הַתּוֹרָה יֵינָן וְחִלָּב, תּוֹרָה שְׁבַכְתָּב וְתוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה.

כְּתוּב (תְּהִלִּים קד) וַיֵּינָן יִשְׂמַח לְבַב אֲנוּשׁ [לְמָה? מִשׁוּם שְׁמִמְקוֹם שֶׁל שְׂמֹחָה הוּא

אֶסְרֵי לַגֶּפֶן, מָאֵי גֶפֶן. דָּא כְּנִסְתַּי יִשְׂרָאֵל, אִמָּאֵי אַתְקִרִיאַת גֶּפֶן. אֲלֵא מַה גֶּפֶן, לֹא מְקַבְּלַת עָלֶיהָ נְטִיעָה אַחֲרָא, הָכֵי נְמִי כְּנִסְתַּי יִשְׂרָאֵל, לֹא מְקַבְּלַת עָלֶיהָ אֲלֵא לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּבְגִין כְּנִסְתַּי יִשְׂרָאֵל, אַתְכַּפְּיִין קָמָה כָּל חִילִין אַחֲרֵינָן, וְלֹא יְכַלִּין לְאַבְאָשָׁא וְלִשְׁלֹטָא בְּעַלְמָא. וְעַל דָּא אֲטִיל קָרָא שְׂמָא קַדִּישָׁא בִּינֵיהוּ, בְּהֵאֵי גִיסָא וּבְהֵאֵי גִיסָא. בְּנֵי אֲתָנּוּ, דָּאֲתַעְקָר בְּגִין הֵהוּא שׁוֹרֵק, כְּמָה דָּאֲתַּ אָמַר, וְאֲנָכִי נְטַעְתִּיךָ שׁוֹרֵק וְגו'.

כַּבֵּס בֵּינָן לְבָשׁוּ וְגו', כַּבֵּס, כַּבֵּס מִיּוֹם לֵיה. אֲלֵא כַּבֵּס, מִיּוֹמָא דְאַתְבְּרִי עַלְמָא, וּמֵאֵן אִיהוּ, דָּא מְלַפָּא מְשִׁיחָא. בֵּינָן סְטֵר שְׂמָאלָא. וּבְדָם עֲנָבִים סְטֵר שְׂמָאלָא לְתַתָּא. וַזְמִין מְלַפָּא מְשִׁיחָא (דף רח ע"א) לְשֹׁלֵטָא לְעֵילָא עַל כָּל חִילִין אַחֲרֵינָן דְעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, וְלְתַבְּרָא תוֹקְפִיהוֹן מְעֵילָא וּמִתַּתָּא.

דְּבַר אַחַר, כַּבֵּס בֵּינָן לְבָשׁוּ, כְּגוֹנוֹנָא דְהֵאֵי חֲמָרָא, אַחֲזִי חִידוֹ, וְכוּלִּיָּה דִּינָא (לְעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת). הָכֵי נְמִי מְלַפָּא מְשִׁיחָא, יַחֲזִי חִידוֹ לְיִשְׂרָאֵל, וְכוּלִּיָּה דִּינָא לְעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת. כְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית א) וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם, דָּא רוּחָא דְמְלַפָּא מְשִׁיחָא, וּמֵן יוֹמָא דְאַתְבְּרִי עַלְמָא, אֲסַחֵי לְבוּשִׁיהָ בְּחֲמָרָא עַלְאָה.

חֲמִי מַה כְּתִיב בְּתַרְיָה, חֲכִלִּילֵי עֵינַיִם מִיֵּין וְלִבָּן שְׁנַיִם מִחְלָב, דָּא חֲמָרָא עַלְאָה, (ס"א דְמַרְוֵי דְאוּרִיַּתָּא) דְאוּרִיַּתָּא דְמַרְוֵי, מְגִיָּה שְׂתִי. וְלִבָּן שְׁנַיִם מִחְלָב, דְהֵאֵא אוּרִיַּתָּא יֵינָן וְחִלָּב, תּוֹרָה שְׁבַכְתָּב, וְתוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה.

כְּתִיב, (תְּהִלִּים קד) וַיֵּינָן יִשְׂמַח לְבַב אֲנוּשׁ (ס"א אִמָּאֵי, כְּגִין דְמֵאֲתַר דְחֲדוּתָהּ קִאֲתִי, וּמֵאֵן הוּא סוּפִיָּה דְקָרָא)

בא, ומהו סוף הפסוק? להצהיל פנים משמן, ודאי ממקום שנקרא שמן. בא ראה, שירת היין חדרה, הוא מקום שכל שמחה יוצאת ממנו, וסופו דין, מה הטעם? משום שסופו מקום פנוס של הכל, דין הוא, ובו גודן העולם, ולכן ראשית חדרה, וסוף דין. משום כך להצהיל פנים משמן, ממקום שכל חדרה יוצאת ממנו.

ולחם לבב אנוש יסעד, איזה לחם? אלא לחם סועד [סומך] את העולם. ואם תאמר שבו תלוי לבדו סעד העולם - לא כך, שהרי לילה בלי יום לא נמצא, ולא צריך להפרידם. וימי שמפרידם יתפרד מהחיים, והיגו שכתוב (דברים ח) למען הודיעך פי לא על הלחם לבדו יחיה האדם, משום שלא צריך להפריד.

ואם תאמר, דוד איך אמר ולחם לבב אנוש יסעד, הואיל ולא תלוי בו לבדו סעד כל העולם? אלא דיוק הדבר ולחם, וא"ו התוסף, כמו ויהי, ועל זה הכל נמצא כאחד.

בא ראה, מי שמברך על המזון, לא יברך על שלחן ריק, וצריך להמצא לחם על השלחן וכוס של יין בימין, מה הטעם? בשביל לקשר שמאל בימין, ולחם שיתברך מהם ולהתקשר בהם, ולהיות הכל קשר אחד, לברך את השם הקדוש פראוי. שהרי לחם נקשר ביין, ויין בימין, ואז הברכות שורות בעולם, והשלחן נתקן פראוי.

אמר רבי יצחק, אלמלא לא הודמנה לנו דרך זו אלא לשמע הדברים הללו - די לנו. אמר רבי יהודה, נאה הוא לתינוק זה שלא

להצהיל פנים משמן, ודאי מאתר דאתקרי שמן. תא חזי, שירתא דחמרא חדרה, הוא אתר דכל חידו מניה נפקא. וסופיה דינא. מאי טעמא, בגין דסופא דיליה, אתר פנישו דכלא, דינא הוא, וביה אתדן עלמא. ועל דא שירותא חדרה, וסופא דינא. בגיני כך, להצהיל פנים משמן. מאתר דכל חדרה מניה נפקא.

ולחם לבב אנוש יסעד, מאן לחם. אלא לחם עלמא סעיד (סמיד), ואי תימא, דביה תלייא סעידו דעלמא בלחודוי, לאו הכי, דהא ליליא בלא יומא, לא אשתפח, ולא בעי לאפרשא לון. ומאן דאפריש לון, יתפרש מחיין, והיינו דכתיב, (דברים ח) למען הודיעך פי לא על הלחם לבדו יחיה האדם. בגין דלא בעי לאתפרשא.

ואי תימא, דוד היך קאמר ולחם לבב אנוש יסעד, הואיל ולא תלייא ביה בלחודוי סעידו דעלמא. אלא דייקא דמלה, ולחם, וא"ו איתוסף, כמו ויי, ועל דא, פלא אשתפח כחדא.

תא חזי, מאן דמברך על מזונא, לא יברך על פתורא ריקניא, ובעי נהמא לאשתפחא על פתורא, וכסא דחמרא בימינא. מאי טעמא, בגין לקשרא שמאלא בימינא, ונהמא דיתברך מנייהו, ולא תקשרא בהו, ולמהוי כלא חד קשורא, לברכא שמא קדישא כדקא יאות. דהא לחם אתקשר ביין, ויין בימינא, וכדין ברכאן שריין בעלמא, ופתורא אשתלים כדקא יאות.

אמר רבי יצחק, אלמלא לא אודמן לן אורחא דא אלא למשמע מלין

אלין, די לן. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, יְאוֹת הוּא לְהַאי יְנוּקָא דְלֹא יְנַדַּע כָּל הָאִי, וְאַנָּא מְסַתְּפִינָא עֲלֵיהּ. אִי יתְקַיִים בְּעֵלְמָא בְּגִין הָאִי. אָמַר רַבִּי יִצְחָק וְלָמָּה. אָמַר לֵיהּ, בְּגִין דְּהָאִי רַבִּיא יְכִיל לְאַסְתְּפֹלָא בְּאַתְרָא דְלִית רִשׁוּ לְבַר נָשׁ לְאַסְתְּפֹלָא בֵּיהּ. וּמְסַתְּפִינָא עֲלוּי, דְּעַד לָא יְמַטִּי לְפָרְקוּי, יִשְׁגַּח וְיִסְתְּפֹל וְיַעֲנִשׁוּן לֵיהּ.

ידע כל זה, ואני פוחד עליו אם יתקיים בעולם משום זה. אמר רבי יצחק, ולמה? אמר לו, משום שתינוק זה יכול להסתפל במקום שאין רשות לאדם להסתפל בו, ואני פוחד עליו, שעד שלא יגיע לפרקו ישגיח ויסתפל ויענישו אותו.

שָׁמַע הוּא יְנוּקָא. אָמַר, לָא מְסַתְּפִינָא מְעוּנָשָׁא לְעֵלְמִין, דְּהָא בְּשַׁעְתָּא דְאַסְתְּלִיק אַבָּא מְעֵלְמָא, בְּרִיךְ לִי וְצִלִּי עָלִי. וַיִּדְעָנָא דְזְכוּתָא דְאַבָּא יְגִין עָלִי. אָמְרוּ לֵיהּ, וּמֵאֵן הוּא אַבוּךָ. אָמַר, (נ"א ליתא רבי יהודה) בְּרִיהַ דְרַב הַמְּנוּנָא סָבָא, נָטְלוּ לֵיהּ, וְאַרְכְּבוּהוּ עַל כְּתִפֵּיהּ תִּלְתַּת מֵילִין.

שמע אותו התינוק. אמר, איני פוחד מענש לעולמים, שהרי בשעה שאבא הסתלק מן העולם, ברח אותי והתפלל עלי, וידעתי שזכות אבי תגן עלי. אמרו לו, ומי הוא אביך? אמר, [אין רבי יהודה] בנו של רב המנונא הזקן. לקחו אותו והרכיבו אותו על כתפיהם שלשה מילין.

קָרוּ עֲלֵיהּ, (שופטים יד) מִהָאֲכָל יִצָּא מֵאֲכָל וּמֵעַז יִצָּא מִתּוֹק וְגו' . אָמַר לוֹן הוּא יְנוּקָא, מְלָה אַתָּא לִידֵיכּוֹ, פְּרִישׁוּ לָהּ. אָמְרוּ לֵיהּ, קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא זְמִין לָן אֲרַחָא דְחַיִּי, אִימָא אַנְתָּ.

קראו עליו, (שופטים יד) מהאכל יצא מאכל ומעז יצא מתוק וגו'. אמר להם אותו תינוק, דבר בא לידיכם, פרושו אותו. אמרו לו, הקדוש ברוך הוא זמן לנו את דרך החיים, אמר אפה.

פְּתַח וְאָמַר, מִהָאֲכָל יִצָּא מֵאֲכָל וּמֵעַז יִצָּא מִתּוֹק. הָאִי קָרָא, אַסְמִכְתָּא אִית לָן בֵּיהּ, מִהָאֲכָל, דָּא צְדִיק, דְּכְתִיב, (משלי יג) צְדִיק אוֹכֵל לְשׁוֹבַע נֶפֶשׁוֹ. צְדִיק אוֹכֵל וְדָאִי, וְנָטִיל כֹּלָא, אַמְאִי, לְשׁוֹבַע נֶפֶשׁוֹ. לְמִיּהָב שְׂבַעָא, לְהוּא אַתְר דְּאֶקְרִי נֶפֶשׁוֹ דְדוֹד. יִצָּא מֵאֲכָל, דְּאֶלְמָלָא הוּא צְדִיק, לָא יְפוּק מְזוּנָא לְעֵלְמִין, וְלֹא יְכִיל עֵלְמָא לְקַיֵּמָא (ביה). וּמֵעַז יִצָּא מִתּוֹק, דָּא יִצְחָק, דְּבְרִיךְ לִיעֲקֹב בְּטַל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַיִ הָאֲרִץ.

פתח ואמר, מהאכל יצא מאכל ומעז יצא מתוק, פסוק זה יש לנו בו סמך. מהאכל - זה צדיק, שכתוב (משלי יג) צדיק אכל לשבע נפשו. צדיק אוכל ודאי ונטל הכל, למה? לשבע נפשו, לתת שבע לאותו מקום שנקרא נפש דוד. יצא מאכל - שאלמלא אותו צדיק לא יצא מזון לעולמים ולא יוכל העולם לעמד [ב]. ומעז יצא מתוק - זה יצחק שברך את יעקב (בראשית כו) בטל השמים ומשמני הארץ.

תו, אף על גב דכלא חד, אלמלא תקפא דדינא קשיא, לא נפקא דבש. מאן דבש. דא תורה שבעל פה, דכתיב, (תהלים יט) ומתוקים מדבש ונפת צופים.

עוד, אף על גב שהכל אחד, אלולא תקף הדין הקשה, לא יוצא דבש. מי הדבש? זו תורה שבעל פה, שכתוב (תהלים יט) ומתוקים מדבש ונפת צופים.

דְּכַתִּיב, (תהלים כט) ה' עז לְעַמּוֹ יִתֵּן. יֵצֵא מִתּוֹק,

דָּא תּוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה. (דף רמ ע"ב)

אֲזִלוּ בְּחֵדָא תְּלַת יוֹמִין, עַד דְּמָטוּ לְטוֹרְסָא
דְּקִירָא דְּאֻמִּיהָ. פִּינּוּן דְּחֻמַּת לֹון
אֲתַקְנִית בֵּיתָא, וַיִּתְּבוּ תַמָּן תְּלַת יוֹמִין אֲחֵרְנִין.
בְּרַכּוּהוּ, וְאֲזִלוּ, וְסִדְרוּ מְלִין קַמִּיהָ דְּרַבִּי
שְׁמַעוֹן. אָמַר, וְדָאֵי יְרוּתָת אֲוִרִייתָא אַחְסִין,
וְאֵלְמָלָא זְכוּתָא דְּאַבְהֵן יִתְעַנַּשׁ מְלַעֲיָלָא, אָבַל
קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאִינוּן דְּאֲזִלִין בְּתַר
אֲוִרִייתָא, אַחְסִינוּ לָהּ אִינוּן וּבְנִייהוּ לְעַלְמִין.
הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, (ישעיה נט) וְאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי
אוֹתָם אָמַר ה' רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וּגּוֹ'.

וּבּוֹלִין לְחוּף יַמִּים יִשְׁכּוּן וְהוּא לְחוּף אֲנִית
וַיִּרְכְּתוּ וּגּוֹ'. (בראשית מט יג) רַבִּי אַבָּא
פִּתַח, (תהלים מה) חֲגוּר חֲרַבְךָ עַל יַרְךָ גְּבוּר הוֹדְךָ
וְהִדְרָךְ. וְכִי דָא הוּד וְהִדְר, לְמִיזַן זַיִנָּא,
וְלֹא זִדְרָזָא בְּהַאי. מָאן דְּאֲשַׁתְּדַל בְּאֲוִרִייתָא,
וְאַגַּח קָרְבָּא בְּאֲוִרִייתָא, וְזַרְיז גְּרַמִּיהָ בָּהּ, דָּא
הוּא שְׁבַחָא (רַמְאִרִּיה), דָּא הוּא הוּד וְהִדְר, וְאֵתָּ
אֲמַרְתָּ חֲגוּר חֲרַבְךָ.

אֲלָא, וְדָאֵי עֲקָרָא דְּמַלְהָ, אֵת קַיִימָא קַדִּישָׁא
יֵהֵב קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְרָשִׁים לִיה
בְּבַנֵּי נֶשְׂא, בְּגִין דִּינִטְרוּן לִיה, וְלֹא יִפְגְּמוּן
לִיה בְּפִגְמֵימוּ לְהַאי רְשִׁימָא דְּמַלְכָּא. וּמָאן
דְּפִגְמִים לִיה, הָא קָאִים לְקַבְּלִיהָ (ויקרא כו) חֲרַב
נִקְמַת נִקְם בְּרִית, לְנִקְמָא נִוְקְמָא דְּבְרִית
קַדִּישָׁא, דְּאֲתַרְשִׁים בֵּיה, וְהוּא פִּגְמִים לִיה.

וּמָאן דְּבַעֵי לְנִטְרָא הַאי אֲתַר, יִזְדַּרְזוּ וַיִּתְקַן
גְּרַמִּיהָ, וַיִּשְׁוִי לְקַבְּלִיהָ, בְּשַׁעֲתָא
דִּי צָרָא בִישָׁא יִתְקַף עֲלוּי, לְהַאי חֲרַב דְּקַיִימָא
עַל יַרְךָ, לְאֲתַפְרַעָא מִמָּאן דְּפִגְמִים הַאי אֲתַר.
וּכְדִין, חֲגוּר חֲרַבְךָ עַל יַרְךָ גְּבוּר, גְּבוּר אִיהוּ,
גְּבוּר אֲתַקְרִי. וְעַל דָּא הוֹדְךָ וְהִדְרָךְ.

וּמַעַז - זו תּוֹרָה שְׁבַכְתָּב, שְׁכַתּוּב
(שם כט) ה' עז לְעַמּוֹ יִתֵּן. יֵצֵא
מִתּוֹק - זו תּוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה.

הֲרַבּוּ בְּאֶחָד שְׁלֹשָׁה יָמִים, עַד
שֶׁהִגִּיעוּ לְמִבּוּי שֶׁל הַקִּיר שֶׁל
אִמּוֹ. פִּינּוּן שֶׁרָאָתָה אוֹתוֹ, סִדְרָה
אֵת הַבַּיִת, וַיִּשְׁבוּ שֵׁם שְׁלֹשָׁה
יָמִים אַחֲרֵים. בְּרַכּוּ אוֹתוֹ וְהִלְכוּ,
וְסִדְרוּ דְבָרִים לִפְנֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן.
אָמַר, וְדָאֵי יְרֻשַׁת הַתּוֹרָה יִרְשׁ,
וְאֵלְמָלָא זְכוּת אָבוֹת יַעֲנֹשׁ
מִלְּמַעְלָה. אָבַל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא לְאוֹתָם שֶׁהוֹלְכִים אַחַר
הַתּוֹרָה, יוֹרְשִׁים אוֹתָהּ הֵם
וּבְנֵיהֶם לְעוֹלָמִים. זֶהוּ שְׁכַתּוּב
(ישעיה נט) וְאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי אוֹתָם
אָמַר ה' רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וּגּוֹ'.

וּבּוֹלִין לְחוּף יַמִּים יִשְׁכּוּן וְהוּא
לְחוּף אֲנִית וַיִּרְכְּתוּ וּגּוֹ'. רַבִּי
אַבָּא פִּתַח, (תהלים מה) חֲגוּר חֲרַבְךָ
עַל יַרְךָ גְּבוּר הוֹדְךָ וְהִדְרָךְ. וְכִי זֶה
הוּד וְהִדְר לְחַגְר כְּלֵי יָדָי וְלֹא זִדְרָזוּ
בְּזֶה? מִי שֶׁמְשַׁתְּדֵל בַּתּוֹרָה
וְעוֹרֵךְ קָרַב בַּתּוֹרָה וּמְזַרְזוּ עֲצָמוּ
בָּהּ - זֶהוּ שְׁבַח (שֶׁל רַבּוּנָא), זֶהוּ הוּד
וְהִדְר, וְאֵתָּה אוֹמַר חֲגוּר חֲרַבְךָ?
אֲלָא וְדָאֵי שְׁעַקְר הַדְּבָר, אוֹת
בְּרִית הַקְּדוּשׁ נִתֵּן הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא וְרָשִׁים אוֹתוֹ בְּכַנֵּי אָדָם כְּדִי
שִׁישְׁמְרוּ אוֹתוֹ וְלֹא יִפְגְּמוּ אוֹתוֹ
בְּפִגְמִים אֵת רִשְׁם הַמַּלְךְ הַזֶּה, וּמִי
שֶׁפּוֹגֵם אוֹתוֹ, הָרִי עוֹמְדָת נִגְדוּ
(ויקרא כו) חֲרַב נִקְמַת נִקְם בְּרִית,
לְנִקְם נִקְמַת הַבְּרִית הַקְּדוּשׁ
שֶׁנֶּרְשַׁם בּוֹ, וְהוּא פּוֹגֵם אוֹתוֹ.

וּמִי שֶׁרוּצָה לְשַׁמֵּר מְקוּם זֶה,
יִזְדַּרְזוּ וַיִּתְקַן עֲצָמוּ וַיִּשִׁים כְּנִגְדוּ
בְּשַׁעֲתָא שֶׁהִצִּיר תּוֹקֵף אוֹתוֹ אֵת
הַחֲרַב שֶׁעוֹמְדָת עַל הַיַּרְךָ,
לְהַפְרַע מִמֵּי שְׁפּוֹגֵם מְקוּם זֶה,
וְאֵז חֲגוּר חֲרַבְךָ עַל יַרְךָ גְּבוּר.
גְּבוּר הוּא, וְגְבוּר נִקְרָא. וְעַל כֵּן
הוֹדְךָ וְהִדְרָךְ.

דָּבַר אַחַר, חֲגוּר חֲרָפָה עַל יָרֵךְ גִּבּוֹר. מֵאֵן דְּנַפְיָךְ בְּאַרְחָא, יִתְקַן גְּרַמְיָה בְּצִלּוֹתָא דְמֵאֲרִיָּה, וַיִּזְדַּרְזוּ בְּהַאי צִדְקָא, חֲרַב עֲלָאָה, בְּצִלּוֹתָא וּבְעוֹתֵינָן עַד לָא יִפּוּק לְאַרְחָא. כְּדַכְתִּיב, (תהלים פה) צִדְקָא לְפָנָיו יִהְיֶה וַיִּשְׁם לְדַרְךָ פְּעַמְיוֹ.

בַּא רְאָה, זְבוּלוֹן תְּמִיד יֵצֵא לְדַרְכִּים וּלְשִׁבְלִים וְעָרָךְ קִרְבוֹת, וַיִּזְדַּרְזוּ בַּחֲרַב הָעֲלִיּוֹנָה הַזֹּאת בַּתְּפִלָּה וּבִקְשׁוֹת עַד שֶׁלֹּא יֵצֵא לְדַרְךָ, וְאֵז נִצַּח אֶת הָעַמִּים וַהֲתַגְבֵּר עֲלֵיהֶם. וְאִם תֹּאמַר, יִהְיֶה הָרִי נִתְקַן לְזֶה לְעָרָךְ קִרְבוֹת וְתִקְוִינִים בַּחֲרַב הַזֹּאת, לְמָה זְבוּלוֹן?

אֶלְא. בַּא רְאָה, שְׁנַיִם עֶשֶׂר הַשְּׂבָטִים הִלְלוּ, כָּלֵם תִּקְוִין שֶׁל הַמְּלָכָה הֵם. שְׁנַיִ תִּקְוִינִים שֶׁל נִקְבוֹת אָמַר שְׁלֵמָה בְּשִׁיר הַשִּׁירִים, אַחַד לְרוּעָה הָעֲלִיּוֹן - יוֹבֵל, וְאַחַד לְכֹלָה - שְׁנַת הַשְּׁמִיטָה. תִּקְוִין אַחַד לְמַעְלָה, וְתִקְוִין אַחַד לְמַטָּה. גַּם מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית הוּא כָּךְ, בְּשְׁנַיִם הַמְּקוֹמוֹת הִלְלוּ. מַעֲשֵׂה אַחַד לְמַעְלָה, וּמַעֲשֵׂה אַחַד לְמַטָּה, וְלִכְּן נִפְתַּח הַתּוֹרָה בְּב', מַעֲשֵׂה שְׁלֵמָטָה כְּמַעֲשֵׂה שְׁלֵמַעְלָה. זֶה עוֹשֶׂה עוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, וְזֶה עוֹשֶׂה עוֹלָם הַתַּחְתּוֹן. כְּמוֹ זֶה.

שְׁנַיִ תִּקְוִינִים שֶׁל נִקְבוֹת אָמַר שְׁלֵמָה, אַחַד לְמַעְלָה וְאַחַד לְמַטָּה. אַחַד לְמַעְלָה - בְּתִקְוִין עֲלִיּוֹן שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ. אַחַד לְמַטָּה - בְּתִקְוִין תַּחְתּוֹן כְּמוֹ שְׁלֵמַעְלָה.

בַּא רְאָה, אֲשֶׁרִי חִלְקוּ שֶׁל יַעֲקֹב הַקְּדוֹשׁ שְׁזָכָה לָזֶה. וְהָרִי נִתְבָּאָר, מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם לֹא נִמְצְאָה מִטָּה שְׁלֵמָה כְּמוֹ מִטָּתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, וּבִשְׁעָה שֶׁרָצָה לְהִסְתַּלַּק מִן הָעוֹלָם, אֵז הָיָה שְׁלֵם בְּכָל צְדָדָיו. אֲבָרְהָם מִימֵינוּ, יִצְחָק

דָּבַר אַחַר, חֲגוּר חֲרָפָה עַל יָרֵךְ גִּבּוֹר. מֵאֵן דְּנַפְיָךְ בְּאַרְחָא, יִתְקַן גְּרַמְיָה בְּצִלּוֹתָא דְמֵאֲרִיָּה, וַיִּזְדַּרְזוּ בְּהַאי צִדְקָא, חֲרַב עֲלָאָה, בְּצִלּוֹתָא וּבְעוֹתֵינָן עַד לָא יִפּוּק לְאַרְחָא. כְּדַכְתִּיב, (תהלים פה) צִדְקָא לְפָנָיו יִהְיֶה וַיִּשְׁם לְדַרְךָ פְּעַמְיוֹ.

תָּא חֲזִי, זְבוּלוֹן נָפִיק תְּדִירָא לְשִׁבְלִין וְאַרְחִין, וְאַגַּח קִרְבִּין, וְאַזְדַּרְזוּ בְּהַאי חֲרַב עֲלָאָה, בְּצִלּוֹתָא וּבְעוֹתֵינָן, עַד לָא נָפִיק בְּאַרְחָא, וּכְדִין נִצַּח עַמִּין, וְאַתְתַּקַּף עֲלֵיהוּ. וְאִי תִימָא יְהוּדָה, הָא אֲתַתְּקַן בְּהַאי, לְאַגַּחָא קִרְבִּין, וְתִקְוִינִין, בְּהַאי חֲרַב, אֲמַאי זְבוּלוֹן.

אֶלְא. תָּא חֲזִי, הַיְי תְּרִיסַר שְׂבָטִין, כְּלָהוּ תִקְוִינָא דְמִטְרוֹנִיתָא הוּוּ. תְּרִין תִּקְוִינִין דְּנוֹקְבֵי אָמַר שְׁלֵמָה בְּשִׁיר הַשִּׁירִים, חַד לְרַעְיָא עֲלָאָה יוֹבְלָא, וְחַד לְכֹלָה, שְׁנַת הַשְּׁמִיטָה. חַד תִּקְוִינָא לְעֵילָא, וְחַד תִּקְוִינָא לְתַתָּא. עוֹבְדָא דְבְּרֵאשִׁית, הַכִּי הוּא נְמִי, בְּהַיְי תְּרִי אֲתֵרִי, חַד עוֹבְדָא לְעֵילָא, וְחַד עוֹבְדָא לְתַתָּא, וְעַל דָּא פְּתִיחָא דְאֹרִייתָא בְּב'. עוֹבְדָא דְלְתַתָּא, כְּגוֹוִנָא דְלְעֵילָא, דָּא עֶבֶד עֲלָמָא עֲלָאָה, וְדָא עֶבֶד עֲלָמָא תַתָּא. כְּגוֹוִנָא דָּא.

תְּרִין תִּקְוִינִין דְּנוֹקְבֵי קָאמַר שְׁלֵמָה, חַד לְעֵילָא, וְחַד לְתַתָּא. חַד לְעֵילָא, בְּתִקְוִינָא עֲלָאָה דְשְׁמָא קִדִּישָׁא. חַד לְתַתָּא, בְּתִקְוִינָא תַתָּא כְּגוֹוִנָא דְלְעֵילָא.

תָּא חֲזִי, זַפְאָה חוּלְקִיָּה דִיעֲקֹב קִדִּישָׁא, דְּזָכָה לְהַאי. וְהָא אֲתַמָּר, מִיּוֹמָא דְאַתְבְּרִי עֲלָמָא, לָא אֲשַׁתְּפַח עֲרִסָא שְׁלִימַתָּא כְּעֲרִסִיָּה דִיעֲקֹב. וּבִשְׁעָתָא דְבַעָא לְאַסְתַּלְקָא מִעֲלָמָא, כְּדִין הָוָה שְׁלִים, בְּכָל סְטְרוּי. אֲבָרְהָם מִימֵינֵיהּ, יִצְחָק מִשְׁמָאֲלֵיהּ, הוּא

משמאלו, הוא באמצע, שכינה לפניו. פיון שראה יעקב את זה, קרא לבניו ואמר להם האספו, כדי שימצא תקון שלמעלה ושלמטה.

בא ראה את סוד הדבר. שני תקונים נמצאו שם, אחד עליון ואחד תחתון, שיהיה הכל שלם כראוי. תקון עליון, תקון נסתר ונגלה, שהרי תקון של היובל הוא, אותו שאמר שלמה בשיר השירים, כמו שאמרנו, הראש הנסתר שלא התגלה כאן ולא יפה לגלותו. הדרושות והגוף התגלו, והם ידועים. שוקים נסתרו ולא התגלו. מה הטעם? משום שנבואה לא שורה פי אם בארץ הקדושה, ותקון זה נסתר ונגלה.

תקון אחר למטה - תקון הפלה שאמר שלמה בשיר השירים, זהו תקון שהתגלה יותר, ותקון זה בשנים עשר שבטים, שהם תחתיה, ותקון הגוף שלה.

פתח רבי אבא ואמר, (מלכים א' ז) ויעש את הים מוצק וגו'. וכתוב עמד על שני עשר בקר שלשה פנים צפונה ושלשה פנים ימה ושלשה פנים נגבה וגו' והים עליהם מלמעלה וגו'. וכתוב ואת הבקר שנים עשר תחת הים [וגו']. עמד על שני עשר בקר, כף הוא ודאי, שהים הזה מתקן בשנים עשר בשני עולמות, בשנים עשר למעלה מרפבות ממנות למעלה בשנים עשר, למטה שנים עשר שבטים. פיון שראה יעקב את התקון העליון וראה שכינה עומדת מולו, רצה להשלים תקוניה. קרא לשנים עשר בניו, ואמר להם האספו, התקינו עצמכם להשלים את האמונה.

בא ראה, שנים עשר שבטים

באמצעיתא, שכינתא קמיה. פיון דחמא יעקב האי, קרא לבניו, ואמר לון האספו, בגין דישתפח תקונא דלעילא ותתא.

תא חזי, רזא דמלה, תרין תקונין אשתפחו תמן, חד עלאה, וחד תתאה, למיהוי כלא שלים פדקא יאות. תקונא עלאה, תקונא סתים וגליא, דהא תקונא דיובלא איהו, ההוא דאמר שלמה בשיר השירים פדקאמרן, רישא סתים הוה דלא אתגלייא הכא, ולא יאות לאתגלייא. דרועין וגופא אתגליין, והא ידיעין. שוקין סתימו ולא אתגליין. מאי טעמא, בגין דנבואה לא שריא אלא בארעא קדישא. ותקונא דא סתים וגלייא.

תקונא אחרא תתאה, תקונא דכלה דקאמר שלמה בשיר השירים, האי תקונא דאתגלייא תתיר, ותקונא דא בתריסר שבטין (דף רמא ע"א) דאינון תחותיה, ותקונא דגופא דילה.

פתח רבי אבא ואמר, (מלכים א' ז) ויעש את הים מוצק וגו'. וכתוב עומד על שני עשר בקר שלשה פונים צפונה ושלשה פונים ימה ושלשה פונים נגבה וגו' והים עליהם מלמעלה וגו'. וכתוב ואת הבקר שנים עשר תחת הים (וגו'). עומד על שני עשר בקר, הכי הוא ודאי, דדא ים מתקנא בתריסר בתרין עלמין, בתריסר לעילא רתיכין ממנן. לעילא בתריסר, לתתא תריסר שבטין. פיון דחמא יעקב תקונא עלאה, וחמא שכינתא קאים לקבליה, בעא לאשלמא תקונאה, קרא לבנוהי תריסר, ואמר לון האספו. אתקינו גרמיכו לאשלמא מהימנותא.

תא חזי, תריסר שבטין, בארבע דגלין,

בארבעה דגלים בארבעה צדדים, שלשה פונים צפונה, ושלשה פונים ימה, ושלשה פונים נגבה, ושלשה פונים מזרחה, והים עליהם. וכך הוא ודאי, שלשה שבטים לכל צד, לארבעה רוחות העולם, ושלשה שבטים לזרוע ימין, ושלשה שבטים לזרוע שמאל, ושלשה שבטים לירך ימין, ושלשה שבטים לירך שמאל, וגוף השכינה עליהם. זהו שכתוב והים עליהם.

מה הטעם שלשה שבטים לזרוע ושלשה שבטים לירך וכן לכל? אלא סוד הדבר - שלשה קשרים הם בזרוע ימין, ושלשה בשמאל, ושלשה בירך ימין, ושלשה קשרים בירך שמאל. נמצאו שנים עשר קשרים לארבעה צדדים, והגוף עליהם. נמצאו שנים עשר עם הגוף כמו שלמעלה. מנין לנו? שכתוב (בראשית מט) כל אלה שבטי ישראל שנים עשר, וזאת, משום שבה השתלם החשבון, כמו שנאמר והים עליהם מלמעלה.

שבעה עיני ה' (זכריה ז) - הם שבעה עיני העדה, שבעים סנהדרין. שערותיה, כמו שכתוב (במדבר ב) כל הפקודים למחנה יהודה מאת אלה וגו'. כל הפקודים למחנה ראובן, וכן לכלם.

ואם תאמר, במצרים בסליקו דיעקב מעלמא, יעקב מהעולם, שנמצאה שלמות באותה שעה, כל זה איפה הוא? ודאי שבעים נפשות היו, וכל אותם שהולידו בשבע עשרה שנים שאין להם חשבון, פכתוב (שמות א) ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד, וכתוב (תהלים מ) עצמו משערות ראשי. אשרי חלקו של יעקב השלם, שהוא השתלם למעלה ולמטה.

בארבע סטריין, שלשה פונים צפונה ושלשה פונים ימה ושלשה פונים נגבה ושלשה פונים מזרחה והים עליהם. והכי הוא ודאי, תלת שבטין לכל סטר לארבע רוחי עלמא, ותלת שבטין לדרועא דימינא, ותלת שבטין לדרועא דשמאלא, ותלת שבטין לירכא ימינא, ותלת שבטין לירכא שמאלא, וגופא דשכינתא עלייהו. הדא הוא דכתיב, והים עליהם.

מאי טעמא תלת שבטין לדרועא, ותלת שבטין לירכא, וכן לכלא. אלא רזא דמלה, תלת קשרין אינון בדרועא ימינא, ותלת בשמאלא, ותלת בירכא ימינא, ותלת קשרין בירכא שמאלא, אשתפחו תריסר קשרין לארבע סטריין, וגופא עלייהו. אשתפחו תריסר עם גופא כגוונא דלעילא. מנא לן, דכתיב, כל אלה שבטי ישראל שנים עשר. וזאת, בגין דבה אשתלים חושפנא, כמה דאתמר והים עליהם מלמעלה.

שבעה עיני ה', (זכריה ז) אינון שבעה עיני העדה. שבעין סנהדרין. שערהא, כמה דכתיב, (במדבר כ) כל הפקודים למחנה יהודה מאת אלה וגו'. כל הפקודים למחנה ראובן, וכן לכלהו.

ואי תימא, במצרים בסליקו דיעקב מעלמא, דאשתפח שלימו בההיא שעתא, פולי האי אן הוא. ודאי שבעין נפשין הוו, וכל אינון דאולידו בשבע עשרה שנין, דלית לון חושפנא. כמה דכתיב (שמות א) ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד. וכתיב, (תהלים מ) עצמו משערות ראשי. זפאה חולקיה דיעקב שלימא, דהוא אשתלים לעילא ותתא.

אמר רבי אלעזר, ודאי כף הוא, אבל בתקוּנא עלאה דיובלא, היה אשתפח פולי האי. אמר ליה, אריא, פיון דסדר רגליו למיעאל בכרמא, מאן איהו דעייל בהדיה.

פתח רבי אלעזר ואמר, (איוב כג) והוא באחד ומי ישיבנו ונפשו אותה ויעש. זה תקון העליון הזה, הוא הכל אחד, לא היה בו פרוד פתחתון הזה, שהרי כתוב (בראשית ב) ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים. ואף על גב שיש בו פרוד, כשיתבוננו בדברים, הכל עולה לאחד.

אבר תקון היובל הזה עומד על שנים עשר, כמו הפתחתון הזה, ואף על גב שהוא אחד, האחד הזה משלים לכל צד, בצד זה ובצד זה. אותם ששה צדדים עליונים הם שנים עשר, שכל אחד מלוה לחברו ונכלל ממנו, ונמצאו שנים עשר, והגוף והכל עומד על שנים עשר. מי הגוף? זה יעקב, והרי נתבאר, אלא ראש וגוף באחד עומדים.

עוד שנים עשר - שלשה קשרים של זרוע ימין, חס"ד חסדים. שלשה קשרים של זרוע שמאל, גבורה גבורות. שלשה קשרים בירך ימין, נצ"ח נצחים. שלשה קשרים בירך שמאל, הו"ד והודות - הרי שנים עשר. והגוף עומד עליהם - הרי שלשה עשר. עוד, בשלש עשרה מדות התורה מתפרשת, והכל אחד, מלמעלה למטה ביחוד, עד אותו מקום שעומד על פרוד.

שבועה עינים עליונים, אלה שפתוב (זכריה ד) עיני ה' המה משוטטים, זכרים, שהרי זהו מקום של זכר הוא. כאן עיני ה' משוטטות, בתקון השכינה למטה, מקום של הנקבה (עומדת). שבע עינים עליונות כנגד זה

אמר רבי אלעזר, ודאי הכי הוא, אבל בתקוּנא עלאה דיובלא, היה אשתפח פולי האי. אמר ליה, אריא, פיון דסדר רגליו למיעאל בכרמא, מאן איהו דעייל בהדיה.

פתח רבי אלעזר ואמר, (איוב כג) והוא באחד ומי ישיבנו ונפשו אותה ויעש. האי תקוּנא עלאה, הוא כלל אחד, לא הוי ביה פירודא כהאי תתאה, דהא כתיב, (בראשית ב) ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים. ואף על גב דאית ביה פירודא, כד יסתכלון מלי, כלל סלקא לחד.

אבר האי תקוּנא עלאה דיובלא, קיימא על תריסר, כהאי תתאה. ואף על גב דאיהו חד, האי חד אשלים לכל סטר, כהאי סטר, ובהאי סטר. אינון שית סטרין עלאין תריסר הוו. דכל חד אוזיף לחבריה, ואתכליל מניה, ואשתפחו תריסר, וגופא, וכלל קיימא על תריסר. מאן גופא, דא יעקב, והא אתמר, אלא רישא וגופא בחד קיימי.

תו תריסר, תלת קשרין דדרועא ימינא חס"ד חסדים. תלת קשרין דדרועא שמאלא גבורה גבורות. תלת קשרין בירכא ימינא, נצ"ח נצחים. תלת קשרין בירכא שמאלא, הו"ד והודות. הא תריסר. וגופא קיימא עליהו הא תליסר. תו, בתליסר מכלין אורייתא אתפרש, וכלל חד, מעילא לתתא ביחודא, עד ההוא אתר דקיימא על פירודא.

שבועה עינין עלאין, אלין דכתיב, (זכריה ד) עיני ה' המה משוטטים דכורין,

דהא אתר דדכורא איהו. הקא (דברי הימים ב טז) עיני ה' משוטטות, בתקוני שכינתא לתתא, אתר דניקבא (והר חדש ל"ג קיימא). שבועה עינין

שְׁכַתוּב לָךְ ה' הַגְדֹּלָה וְהַגְבוּרָה וְגו'. מְקוֹם זֶה מְשָׁלִים לְכָל צַד.

עוֹד הַשְּׁעָר, כְּפָתוּב (תהלים ק) מִי

יִמְלַל גְּבוּרוֹת ה'. זֶהוּ שְׁכַתוּב (שם

מ) עֲצָמוּ מִשְׁעָרוֹת רֵאשִׁי. וְכַתוּב (איכה א)

חֲסְדֵי ה' כִּי לֹא תִמְנֹו וְגו'. וְתִקְוִינִים אֵלֶיךָ הַתְּעַלּוּ [מִמְקוֹם]

אֲחֵר. וְאֵף עַל גַּב שְׁכָאן נֹאמֵר

יִתֵּר, וְעֵלָה בְּמִשְׁקַל עֲלִיּוֹן

וְתַחְתּוֹן, וְיִשְׁלַמְהָ הַמֶּלֶךְ אֲמָרָם

וְהַצְּטַרְכְּנוּ לְפָרְשֵׁם. אֲשֶׁרֵי חֲלָקָם

שֶׁל הַצְּדִיקִים יִתֵּר, שְׁיִוְדְעִים דְּרָף

הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְכֹאן הַכֹּל

הַתְּגַלָּה לְיִוְדְעֵי מִדּוֹת.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, זְבוּלָן וְיִשְׁשַׁכַּר

תְּנֵאנִי עֲשׂוּ. אֶחָד יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק

בַּתּוֹרָה, וְאֶחָד יוֹצֵא וְעוֹשֶׂה מְסַחֵר,

וְתוֹמֵךְ בִּישְׁשַׁכַּר, שְׁכַתוּב (משלי א)

וְתוֹמְכִיָּה מֵאֲשֶׁר. וְהִיָּה פּוֹרֵשׁ

לְיָמִים לְעִשׂוֹת מְסַחֵר, וְחֲלָקוֹ כֶּף

הֵיָּה, שֶׁהָרִי הַיָּם הִיָּה יִרְשָׁתוֹ. וְלִכְן

קוֹרָא לּוֹ יִרְף. דְּרָף הַיִּרְף לְצִאת

וְלַהֲכַנֵּס. זֶהוּ שְׁכַתוּב (דברים א)

שְׁמַח זְבוּלָן בְּצִאתָךְ וְיִשְׁשַׁכַּר

בְּאֵהָלֶיךָ. לְחוּף יָמִים יִשְׁכֵן -

בְּאוֹתָם יוֹרְדֵי הַיָּם לְעִשׂוֹת מְסַחֵר.

לְחוּף יָמִים - אֵף עַל גַּב שָׁמַיִם אֶחָד

הֵיָּה בִּירְשָׁתוֹ, בְּשָׁנֵי יָמִים הוּא

שׁוֹרָה.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, כָּל שְׁאָר הַיָּמִים

הֵינּוּ מִחֲפָשִׁים סְחוּרָה בֵּינָם שְׁלוֹ.

וְהוּא לְחוּף אֲנִית, מְקוֹם שְׁשָׁם

נִמְצְאוֹת כָּל הָאֲנִיּוֹת לְעִשׂוֹת

סְחוּרָה. וְיִרְכָתוֹ, אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה,

יִרְכָתוֹ מִגִּיעָה עַד גְּבוּל צִידוֹן,

וְתַחֲסוּם שְׁלוֹ נִפְרָד עַד אוֹתוֹ מְקוֹם,

וְסְחוּרָה שֶׁל כָּל בְּעֲלֵי הַסְּחוּרָה

סוֹבְבִים, וְשָׁבִים בְּסְחוּרָתָם לְאוֹתוֹ

מְקוֹם.

רַבִּי אֲחָא אָמַר, כְּתוּב (ויקרא ב) וְלֹא

עֲלֵאִין, לְקַבֵּיל הָא דְכְּתִיב, (דברי הימים א כט) לָךְ

ה' (דף רמא ע"ב) הַגְּדוּלָּה וְהַגְּבוּרָה וְגו'. הָאֵי

אֲתֵר, אֲשֶׁלִים לְכָל סְטָר.

תוֹ שְׁעָרָא, כְּמָה דְכְּתִיב, (תהלים קו) מִי יִמְלַל

גְּבוּרוֹת ה'. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים מ)

עֲצָמוּ מִשְׁעָרוֹת רֵאשִׁי. וְכַתִּיב, (איכה א) חֲסְדֵי

ה' כִּי לֹא תִמְנֹו וְגו'. וְתִקְוִינִין אֵלֶיךָ אֲסַתְּלָקוּ

(באתר) לְאֲתֵר אֲחֵרָא. וְאֵף עַל גַּב דְּהֵכָא אֲתֵמֵר

טָפִי, וְאֲסַתְּלִיק בְּמִתְקָלָא עֲלָאָה וְתַתָּאָה,

וְשְׁלַמְהָ מִלְּפָא אֲמָרָן, וְאֲצַטְרִיכְנָא לְפָרְשָׁא

לוֹן. זְכָאָה חוּלְקָהוֹן דְּצַדִּיקָא יִתֵּר, דִּיִּדְעִין

אֲרַחָא דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, וְהֵכָא כְּלָא

אֲתַגְלִיָּא לְיִדְעֵי מִדִּין.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, זְבוּלָן וְיִשְׁשַׁכַּר תְּנֵאנִי

עֲבָדוּ, חַד יִתִּיב וְלַעֲזֵי בְּאוֹרֵייתָא, וְחַד

נְפִיק וְעֵבִיד פְּרַקְמִטָּא, וְתַמִּיךְ לְיִשְׁשַׁכַּר,

דְכְּתִיב, (משלי א) וְתוֹמְכִיָּה מֵאוֹשֶׁר. וְהָיָה פְּרִישׁ

בְּיָמֵי לְמַעַבַּד פְּרַקְמִטָּא, וְחוּלְקָיָה הָכִי הָיָה,

דְּהָא יִמָּא הָיָה אַחְסַנְתִּיָּה. וּבְגִינֵי כֶּף קָרִי לִיָּה

יִרְף. דְּרַפִּיָּה דְּיִרְף לְנִפְקָא וְלִמְיַעַל, הָדָא הוּא

דְכְּתִיב, (דברים לג) שְׁמַח זְבוּלוֹן בְּצִאתָךְ

וְיִשְׁשַׁכַּר בְּאֵהָלֶיךָ. לְחוּף יָמִים יִשְׁכּוֹן,

בְּאִינוֹן פְּרִישֵׁי יָמִים, לְמַעַבַּד פְּרַקְמִטָּא.

לְחוּף יָמִים, אֵף עַל גַּב דְּחַד יִמָּא הָיָה לִיָּה

בְּאַחְסַנְתִּיָּה, בְּתַרִּין יָמִין שְׁרִיָּא.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, כָּל שְׁאָר יָמִין הֵוּוּ מְהַדְרִין

קַרְפוּלִין בְּיָמָא דִּילִיָּה. וְהוּא לְחוּף

אֲנִית, אֲתֵר דְּכָל אֲרַבִּין מִשְׁתַּפְּחִין לְמַעַבַּד

סְחוּרָתָא. וְיִרְכָתוֹ, אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה יִרְכָתִיָּה

דִּילִיָּה מְטִי עַל סִפְר צִידוֹן, וְתַחֲוּמָא פְּרִישׁ

לְהוּא אֲתֵר, וּפְרַקְמִטָּא דְכָל מְאָרֵי

סְחוּרָתָא, סְחָרִין וְתִיבִין בְּסְחוּרְתִּיָּהוּ לְהוּא אֲתֵר.

רַבִּי אֲחָא אָמַר, כְּתִיב, (ויקרא ב) וְלֹא

תִּשְׁבֵּית מִלַּח בְּרִית אֱלֹהֶיךָ מֵעַל

מנחתך על כל קרבנך תקריב מלח, וכי אמאי מלח. אלא בגין דאיהו ממרק ומבשם מרירא לאטעמא, ואי לאו הוי (בגין) מלחא, לא יכיל עלמא למסבל מרירא. הךא הוא דכתיב, (ישעיה כו) פי באשר משפטיך לארץ צדק למדו יושבי תבל. וכתיב, (תהלים פט) צדק ומשפט מכון כסאך.

ומלח איהו ברית דעלמא קיימא ביה. דכתיב, (ירמיה לג) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי. בגין כן, אקרי ברית אלהיך, ואקרי ים המלח, וימא אקרי על שמייה.

רבי חייא אמר, כתיב, (תהלים יא) פי צדיק ה' צדקות אהב, דא מלחא בימא (במייא). ומאן דפריש לון, גרים לגרמיה מיתה. בגין כן כתיב, לא תשבית מלח, דהא דא בלא דא לא אזלא.

אמר רבי אחא, ים חד הוא, ואקרי (שמות מח) ימים. אלא אתר אית בימא דאיהו מיין צלילן, ואתר דאית ביה מיין מתיקן, ואתר דאית ביה מיין מריזן, בגין כן ימים קרינן, ועל דא לחוף ימים. אמר רבי אבא, כל שבטא ושבטא, וכל חד וחד קשרא חד, מאינון קשרין דמתחברן בגופא.

רבי אבא הוה יתיב ליליא חד וקם למלעי באורייתא. עד דהוה יתיב, אתא רבי יוסי, ובטש אפתחא. אמר, סיפטא בטופסרא קפטלאי שכיחי.

יתבו ולעו באורייתא. אדהכי קם בריה דאושפיזא ויתיב קמיהו, אמר לון מאי דכתיב, (יהושע ב) והחיייתם את אבי ואת אמי וגו'. וכתיב ונתתם לי אות אמת. מאי קא בעאת מנייהו. אמר רבי אבא יאות

תשבית מלח ברית אלהיך מעל מנחתך על כל קרבנך תקריב מלח. וכי למה מלח? אלא משום שהוא ממרק ומבשם את המר לתת לו טעם, ואם לא היה [משום] מלח, לא יכול העולם לסבל את המר. זהו שכתוב (ישעיה כו) פי באשר משפטיך לארץ צדק למדו יושבי תבל. וכתיב (תהלים פט) צדק ומשפט מכון כסאך.

ומלח היא ברית שהעולם עומד בו, שכתוב (ירמיה לג) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי. ולכן נקרא ברית אלהיך, ונקרא ים המלח, והים נקרא על שמו.

רבי חייא אמר, כתוב (תהלים יא) פי צדיק ה' צדקות אהב, זה המלח בים [במים], ומי שמפרידם גורם לעצמו מיתה, לכן כתוב לא תשבית מלח, שהרי זה לא הולך בלי זה.

אמר רבי אחא, ים אחד הוא, ונקרא ימים. אלא יש מקום בים שהוא מים צלולים, ויש מקום שבו מים מתוקים, ויש מקום בו מים מרים, ולכן קוראים ימים, ועל זה לחוף ימים. אמר רבי אבא, כל שבט ושבט וכל אחד ואחד קשר אחד מאותם קשרים שמתחברים בגוף.

רבי אבא היה יושב לילה אחד, וקם לעסק בתורה. עד שהיה יושב, בא רבי יוסי והכה בפתח. אמר, בנתבת השרים מצויים תכשיטים.

ישבו ועסקו בתורה. בין כך קם בן המארח וישב לפניהם. אמר להם, מה שכתוב (יהושע ב) והחיייתם את אבי ואת אמי וגו', וכתוב ונתתם לי אות אמת, מה רצתה מהם? אמר רבי אבא, לפה שאלת, אבל אם שמעת דבר -

שְׁאֵלָתָּה, אָבֵל אֵי שְׁמַעְתָּ מִיַּד אִמָּא בְרִי. אָמַר, תּוּ שְׁאֵלְתָּא, דְּהָא אֵינּוֹן יַהֲבוּ לָהּ מַה דְּלֹא בְּעָאֵת מְנִייהוּ, דְּכִתְיִב, אֵת תְּקוּת חוּט הַשְּׁנַי הַזֶּה תְּקַשְׁרִי בְּחִלּוֹן וְגו'.

אָמַר בְּנֵי. אָמַר, עוֹד שְׁאֵלָה, שְׁהָרִי הֵם נִתְּנוּ לָהּ מַה שְׁלֹא רְצָתָה מֵהֶם, שְׁפָתוֹב אֵת תְּקוּת חוּט הַשְּׁנַי הַזֶּה תְּקַשְׁרִי בְּחִלּוֹם וְגו'.

אָלְא הֲכִי אוֹלִיפְנָא, הִיא בְּעָאֵת סִימְנָא דְּחַיִּי, דְּכִתְיִב וְהַחֲיִיתֶם אֵת אָבִי וְגו', וְאָמְרָה, סִימְנָא דְּחַיִּי לָא שְׁרִיָּא, אָלְא בָאוּת אָמֵת, וּמֵאֵי אִיהוּ אוֹת אָמֵת, דָּא אֵת ו', בְּגִין דְּבִיָּה שְׁרִיָּין חַיִּין. הֲכִי אוֹלִיפְנָא, סִימְנָא דְּמֹשֶׁה קָא בְּעָאֵת, וְאֵינּוֹן אָמַאי יַהֲבוּ לָהּ תְּקוּת חוּט הַשְּׁנַי.

אָלְא כֶּף לְמַדְנֵי, הִיא רְצָתָה סִימְן חַיִּים, שְׁפָתוֹב וְהַחֲיִיתֶם אֵת אָבִי וְגו', וְאָמְרָה, סִימְן חַיִּים אֵינּוּ שׁוֹרָה אָלְא בָאוּת אָמֵת, וּמֵהִי אוֹת אָמֵת? זוֹ אוֹת ו', מִשׁוּם שְׁבוּ שְׁרוּיִים חַיִּים. כֶּף לְמַדְנֵי, סִימְן שֶׁל מֹשֶׁה בְּקִשָּׁה, וְהֵם לְמַה נִּתְּנוּ לָהּ תְּקוּת חוּט הַשְּׁנַי?

אָלְא אֵינּוֹן אָמְרִי, מֹשֶׁה הָא אֶסְתַּלַּק מִעֲלֵמָא, דְּהָא אֶתְכַנִּישׁ שְׁמִשָּׂא, וְהָא מְטָא זְמַנָּא דְּסִיְהֵרָא לְמִשְׁלַט, סִימְנָא דְּסִיְהֵרָא אֵית לָן לְמִיְהִיב לָךְ, וּמֵאֵי אִיהוּ, תְּקוּת חוּט הַשְּׁנַי הַזֶּה. כְּמַה דָּאֵת אָמַר, (שִׁיר הַשִּׁירִים ד) כְּחוּט הַשְּׁנַי שְׁפָתוֹתֶיךָ. סִימְנָא דִּיהוֹשֻׁעַ יְהִי אֶצְלָךְ, מִשׁוּם שְׁכַפְעַת שְׁלִטוֹן הַלְּבָנָה. קָמוּ רַבִּי אָבָא וְרַבִּי יוֹסִי וּנְשָׁקוּהוּ. אָמְרוּ, וּדְאֵי עֲתִיד אֲתָה לְהִיּוֹת רַאשׁ יְשִׁיבָה אוֹ אִישׁ גְּדוֹל בְּיִשְׂרָאֵל, וּמִיְהוּ? רַבִּי בּוֹן.

הֵם אָמְרוּ, מֹשֶׁה הָרִי הִסְתַּלַּק מִן הָעוֹלָם, שְׁהָרִי הִתְכַּנַּס הַשְּׁמִשׁ, וְהָרִי הִגִּיעַ זְמַן הַלְּבָנָה לְשִׁלַּט, סִימְן שֶׁל הַלְּבָנָה יֵשׁ לָנוּ לְתַת לָךְ, וּמֵהוּ? תְּקוּת חוּט הַשְּׁנַי הַזֶּה, כְּמוֹ שְׁנָאֵמַר (שִׁיר ד) כְּחוּט הַשְּׁנַי שְׁפָתוֹתֶיךָ. סִימְן שֶׁל יְהוֹשֻׁעַ יְהִי אֶצְלָךְ, מִשׁוּם שְׁכַפְעַת שְׁלִטוֹן הַלְּבָנָה. קָמוּ רַבִּי אָבָא וְרַבִּי יוֹסִי וּנְשָׁקוּהוּ. אָמְרוּ, וּדְאֵי עֲתִיד אֲתָה לְהִיּוֹת רַאשׁ יְשִׁיבָה אוֹ אִישׁ גְּדוֹל בְּיִשְׂרָאֵל, וּמִיְהוּ? רַבִּי בּוֹן.

תּוּ שְׁאֵיל וְאָמַר, בְּנוּי דִּיעַקֵּב כְּלֵהוּ תְרִיסַר שְׁבַטִין, אֶתְסַדְרוּ לְתַתָּא כְּגוּוֹנָא דְלַעֲיִלָא, אָמַאי אַקְדִּים בְּבִרְכָאן זְבוּלוֹן לִישְׁשַׁכְר תְּדִיר, וְהָא יִשְׁשַׁכְר אֲשַׁתְּדִלוּתִיה בְּאוּרִייתָא, וְאוּרִייתָא אַקְדִּים בְּכָל אֲתַר, אָמַאי אַקְדִּים לִיה זְבוּלוֹן בְּבִרְכָאן. אָבוּי אַקְדִּים לִיה, מֹשֶׁה אַקְדִּים לִיה.

עוֹד שְׁאֵל וְאָמַר, כָּל בְּנֵי יַעֲקֹב שְׁנַיִם עָשָׂר שְׁבַטִים, הִסְתַּדְרוּ לְמִטָּה כְּמוֹ שְׁלַמְעֵלָה, לְמַה הַקְּדִים בְּבִרְכוֹת אֵת זְבוּלוֹן לִישְׁשַׁכְר תְּמִיד, וְהָרִי יִשְׁשַׁכְר הַשְּׁתַּדְלוּתוֹ בַּתּוֹרָה, וְתוֹרָה מְקַדֶּמָה בְּכָל מְקוֹם? לְמַה הַקְּדִים אֵת זְבוּלוֹן בְּבִרְכוֹת? אָבִיו הַקְּדִים אוֹתוֹ, מֹשֶׁה הַקְּדִים אוֹתוֹ?

אָלְא זְבוּלוֹן זָכָה עַל דְּאָפִיק פִּתְא מְפוּמִּיָּה, וְיַהֲב לְפוּמִּיָּה דִּישְׁשַׁכְר, בְּגִינֵי כֶּף אַקְדִּים לִיה בְּבִרְכָאן. מַהְכָּא אוֹלִיפְנָא, מָאן דְּסַעִיד לְמַרְיָה דְּאוּרִייתָא, נָטִיל בְּרַכָּאן מִעֵילָא וְתַתָּא. וְלֹא עוֹד אָלְא דְזָכִי לְתַרִּי

אָלְא זְבוּלוֹן זָכָה עַל שֶׁהוֹצִיא פֶת מְפוּי וְנָתַן לְפִיו שֶׁל יִשְׁשַׁכְר, מִשׁוּם כֶּף הַקְּדִימוֹ בְּבִרְכוֹת. מִכָּאן לְמַדְנֵי, מִי שְׁסוּעַד אֵת בַּעַל הַתּוֹרָה, נוֹטֵל בְּרְכוֹת לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, וְלֹא עוֹד, אָלְא שְׁזוּכָה לְשַׁנֵּי שְׁלַחְנוֹת, מַה שְׁלֹא זוֹכָה בֶּן אָדָם אַחֵר. זוֹכָה לַעֲשׂוֹר שְׁתַּבְּרָךְ

בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְזוֹכָה לְהִיּוֹת לוֹ חֵלֶק
בְּעוֹלָם הַבָּא. זֶהוּ שְׁפָתוֹב זְבוּלוֹן
לְחוּף יַמִּים יִשְׁפֵן וְהוּא לְחוּף
אֲנִית. כִּיּוֹן שְׁפָתוֹב לְחוּף יַמִּים, אִז
לְמָה וְהוּא לְחוּף אֲנִית? אֵלֶּא
לְחוּף יַמִּים - בְּעוֹלָם הַזֶּה, לְחוּף
אֲנִית - בְּעוֹלָם הַבָּא, כְּמוֹ שְׁנֹאמַר
(תהלים קד) שֵׁם אֲנִיּוֹת יִהְלֶכוּן וּגּוֹ'.

שְׁשֵׁם הוּא שְׁפַע הַעוֹלָם הַבָּא.
פָּתַח וְאָמַר, (שירא) הַשְּׁבַעְתִּי אֶתְכֶם
בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם אִם תִּמְצְאוּ אֶת
דוֹדֵי מַה תִּגִּידוּ לוֹ שְׁחולֵת אֶהְבֶּה
אֲנִי. וְכִי מִי קְרוֹב לְמִלְךָ כְּמוֹ כְּנֶסֶת
יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא אוֹמְרַת, אִם תִּמְצְאוּ
אֶת דוֹדֵי מַה תִּגִּידוּ לוֹ? אֵלֶּא בְּנוֹת
יְרוּשָׁלַיִם אֵלּוּ הֵם נְשׂוֹמוֹת
הַצְּדִיקִים, שֶׁהֵם תְּמִיד קְרוֹבִים
לְמִלְךָ, וּמוֹדִיעִים לְמִלְךָ בְּכָל יוֹם
אֶת עֲסָקֵי הַגְּבִירָה.

שְׂבָךְ לְמִדְּנוּ, בְּשַׁעָה שֶׁהִנְשָׂמָה
יּוֹרְדַת לְעוֹלָם, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל
נִכְנֶסֶת עֲלֶיהָ בְּקִיּוֹם שֶׁל שְׁבוּעָה,
שֶׁתִּגִּיד לְמִלְךָ וְתוֹדִיעַ לוֹ אֶהְבֶּתָה
אֵלָיו, כְּדִי לְהַתְּפִיס עִמוֹ.

וּבְמָה? מִשּׁוֹם שְׁחִיּוֹב עַל בֶּן אָדָם
לִיְחַד אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ בְּפִהוּ, בְּלֵב
וּנְפֶשׁ, וְלִקְשֹׁר הַכֹּל כְּשֶׁלְּהֶבֶת
הַקְּשׁוּרָה בְּגִחְלַת, וּבְאוֹתוֹ הַיְחוד
שְׁעוֹשָׂה, גּוֹרֵם לְפִיס הַמֶּלֶךְ עִם
הַגְּבִירָה, וּמוֹדִיעַ לְמִלְךָ אֶהְבֶּתָה
אֵלָיו.

דְּבַר אַחַר בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם - אֵלּוּ
שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבָטִים, שְׁשִׁנְיָנוּ,
יְרוּשָׁלַיִם עוֹמְדַת עַל שְׁנַיִם עֶשֶׂר
הַרִים. וּמִי שְׁאָמַר עַל שְׁבָעָה, לֹא
אָמַר לְהַשְׁלִים שְׁלֵמוֹת. וְאֵף עַל גֵּב
שֶׁהַכֹּל אֶחָד, שֵׁשׁ שְׁבָעָה וַיֵּשׁ
אֶרְבָּעָה וַיֵּשׁ שְׁנַיִם עֶשֶׂר, וְהַכֹּל
אֶחָד.

שְׁבָטִין. דְּתַנְיָנוּ, יְרוּשָׁלַיִם עַל תְּרִיסַר טוֹרִין קְיִמָּא. וּמֵאֵן דְּאָמַר עַל
שְׁבָעָה, לֹא קָאָמַר לֹא שְׁלֵמָא שְׁלִימוּ, וְאֵף עַל גֵּב דְּכֻלָּא חַד, דְּאִית שְׁבָעָה,
וְאִית אֶרְבַּע, וְאִית תְּרִיסַר, וְכֻלָּא חַד.

פְּתוּרִי, מַה דְּלֹא זְכִי בַר נָשׁ אַחְרָא. זְכִי
לְעוֹתְרָא דִּיתְבַּרְךָ בְּהֵאֵי עֲלֵמָא, וְזְכִי לְמַהוּי
לִיָּה חוּלְקָא בְּעֲלֵמָא דְאַתִּי. הָדָא הוּא
דְכְּתִיב, זְבוּלוֹן לְחוּף יַמִּים יִשְׁכּוֹן וְהוּא
לְחוּף אֲנִית. כִּיּוֹן דְכְּתִיב לְחוּף יַמִּים, אֲמַאי
וְהוּא לְחוּף אֲנִית. אֵלֶּא, לְחוּף יַמִּים, בְּעֲלֵמָא
דִּין. לְחוּף אֲנִיּוֹת, בְּעֲלֵמָא דְאַתִּי, כְּמָא דְאַתְּ
אָמַר, (תהלים קד) שֵׁם אֲנִיּוֹת יִהְלֶכוּן וּגּוֹ', דְּתַמְזַן
הוּא נְגִידוֹ דְעֲלֵמָא דְאַתִּי.

פָּתַח וְאָמַר, (שיר השירים ג) הַשְּׁבַעְתִּי אֶתְכֶם
בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם אִם תִּמְצְאוּ אֶת דוֹדֵי
מַה תִּגִּידוּ לוֹ שְׁחולֵת אֶהְבֶּה אֲנִי. וְכִי מֵאֵן
קְרִיב לְמִלְכָּא כְּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּאִיהִי אֶמְרַת
אִם תִּמְצְאוּ אֶת דוֹדֵי מַה תִּגִּידוּ לוֹ. אֵלֶּא
בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, אֵלִין אֵינּוֹן נְשִׁמְתַּהוֹן
דְּצְדִיקִיָּא דְאֵינּוֹן קְרִיבִין לְמִלְכָּא תְּדִיר,
וּמוֹדִעִין לְמִלְכָּא בְּכָל יוֹמָא עֲסָקוּי
דְּמִטְרוֹנִיתָא.

דְּהָבִי אוֹלִיפְנָא, בְּשַׁעָתָא דְנִשְׁמַתָּא נְחַתַת
לְעֲלֵמָא, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל עֲאֵלַת עֲלָה
בְּקִיּוֹמָא דְאוֹמָאָה, דִּיחֻוּי לְמִלְכָּא, וַיּוֹדַע לִיָּה
רְחִימוֹתָא דִּילָהּ לְגַבִּיָּה, בְּגִין לְאַתְּפִיִּיסָא
בְּהַדִּיָּה.

וּבְמָה, בְּגִין דְּחִיּוּבָא עַל בַּר נָשׁ לִיְחַדָּא
שְׂמָא קְדִישָׁא בְּפוֹמָא, בְּלֵבָא
בְּנַפְשָׁא, וְלֹא קְשָׁרָא כֻלָּא, כְּשֶׁלְּהוּבָא
דְאַתְקְשָׁרָא בְּטִיפְסָא, וּבְהָהוּא יְחודָא
דְעֶבֶיד, גְּרִים לְאַתְּפִיִּיסָא מִלְכָּא בְּמִטְרוֹנִיתָא,
וְאוֹדַע לִיָּה לְמִלְכָּא רְחִימוֹתָא דִּילָהּ לְגַבִּיָּה.

דְּבַר אַחַר, בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, אֵלִין תְּרִיסַר

וְדָאֵי עַל תְּרִיסַר טוּרִין קְיַימָא, תְּלַת טוּרִין לְסַטְרָא דָא, וְתְלַת טוּרִין לְסַטְרָא דָא, וְכַדִּין אֶתְקַרֵי חֲתִיָּה. כְּמָה דְאַתָּה אָמַר, (יחזקאל י) הִיא הַחֲתִיָּה תַּחַת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. וְאַלֵּין אֶקְרוּן בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, בְּגִין דְקְיַימָא עַלֵייהוּ. וְאַיְנוּן סְהַדֵי סְהַדוּתָא לְמַלְכָא עַל כְּנַסְתָּ יִשְׂרָאֵל. הֲדָא הוּא דְכְתִיב, (תהלים קכ"ב) שְׁבֹטֵי יְהוָה עֲדוּת לְיִשְׂרָאֵל לְהוֹדוֹת לְשֵׁם ה' . אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֲשֶׁרִי חִלְקִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל שִׁיּוּדְעִים דְרַכִּי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, עַלֵיהֶם כְּתוּב (דברים יד) כִּי עִם קְדוּשׁ אֲתָה לְה' אֲלֵהֶיךָ וּבָךְ בַּחַר ה' וְגו' .

יִשְׁשַׁכֵּר חֲמור גָּרַם רוּבִין בֵּין הַמְשַׁפְּתִים. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְכִי יִשְׁשַׁכֵּר חֲמור? אִם מִשּׁוּם שֶׁהִשְׁתַּדַּל בַּתּוֹרָה, נִקְרָא לוֹ סוּס אוֹ אַרְיָה אוֹ נֶמֶר, לְמַה חֲמור? אֲלֵא אָמְרוּ, מִשּׁוּם שֶׁחֲמור נוֹשֵׂא מִשָּׂא, וְלֹא בּוֹעֵט בְּאֲדוֹנוֹ כְּמוֹ שְׂאֵר הַבְּהֵמוֹת, וְאִין בּוֹ גְּסוּת הַרוּחַ, וְלֹא חוֹשֵׁשׁ לְשַׁכַּב בְּמָקוֹם מְתַקֵּן. אַךְ כִּן יִשְׁשַׁכֵּר שֶׁהִשְׁתַּדַּלְתּוֹ בַּתּוֹרָה, נוֹטֵל מִשָּׂא הַתּוֹרָה, וְלֹא בּוֹעֵט בְּקְדוּשַׁת בְּרוּךְ־הוּא, וְאִין בּוֹ גְּסוּת הַרוּחַ, כְּמוֹ הַחֲמור שֶׁלֹּא חוֹשֵׁשׁ לְכַבּוֹד אֲלֵא לְכַבּוֹד רַבּוֹנוֹ (רבו). רַבִּין בֵּין הַמְשַׁפְּתִים, כְּמוֹ שְׂאֲמַרְנוּ (אבות פ"ג) וְעַל הָאָרֶץ תִּישָׁן, וְחַיֵּי צַעַר תַּחְתֶּיהָ, וּבַתּוֹרָה אֲתָה עֹמֵל.

דְּבַר אַחַר יִשְׁשַׁכֵּר חֲמור גָּרַם רוּבִין וְגו' . פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים כז) לְדוֹד ה' אוֹרִי וְיִשְׁעֵי מִמִּי אִירַע ה' מְעוֹז חַיֵּי מִמִּי אֶפְחָד. כְּמָה חֲבִיבִים הֵם דְּבָרֵי הַתּוֹרָה, כְּמָה חֲבִיבִים אוֹתָם שֶׁמְשַׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה לְפָנֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁפָל מִי שֶׁמְשַׁתַּדַּל בַּתּוֹרָה, לֹא פּוֹחֵד מִפְּגַעֵי הָעוֹלָם, שְׂמור הוּא לְמַעַלָּה, שְׂמור הוּא לְמַטָּה. וְלֹא

וְדָאֵי עַל תְּרִיסַר טוּרִין קְיַימָא, תְּלַת טוּרִין לְסַטְרָא דָא, וְתְלַת טוּרִין לְסַטְרָא דָא, וְכַדִּין אֶתְקַרֵי חֲתִיָּה. כְּמָה דְאַתָּה אָמַר, (יחזקאל י) הִיא הַחֲתִיָּה אֲשֶׁר רָאִיתִי תַּחַת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. וְאַלֵּין אֶקְרוּן בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, בְּגִין דְקְיַימָא עַלֵייהוּ. וְאַיְנוּן סְהַדֵי סְהַדוּתָא לְמַלְכָא עַל כְּנַסְתָּ יִשְׂרָאֵל. הֲדָא הוּא דְכְתִיב, (תהלים קכ"ב) שְׁבֹטֵי יְהוָה עֲדוּת לְיִשְׂרָאֵל לְהוֹדוֹת לְשֵׁם יי. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, זַכָּאָה חוּלְקָהוֹן דְיִשְׂרָאֵל, דִּידְעֵי אוֹרְחוּי דְקְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא, עַלֵייהוּ כְתִיב, (דברים יד) כִּי עִם קְדוּשׁ אֲתָה לְיִי אֲלֵהֶיךָ וּבָךְ בַּחַר יי וְגו' .

יִשְׁשַׁכֵּר חֲמור גָּרַם רוּבִין בֵּין הַמְשַׁפְּתִים. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְכִי יִשְׁשַׁכֵּר חֲמור אֶקְרִי. אִי בְּגִין דְאַשְׁתַּדַּל בְּאוֹרֵייתָא, נִקְרִייה לִיה סוּס אוֹ אַרְיָה, אוֹ נֶמֶר, אֲמַאי חֲמור. אֲלֵא אָמְרוּ, בְּגִין דְחֲמור נְטִיל מְטוּלָא, וְלֹא בְּעֵיט בְּמַאֲרִיָּה כְּשָׂר בְּעֵירִי, וְלֹא אֵית בֵּיה גְּסוּת הַרוּחַ, וְלֹא חַיֵּישׁ לְמַשְׁכַּב בְּאַתַּר מְתַקֵּן. אוֹף הֵכִי יִשְׁשַׁכֵּר, דְאַשְׁתַּדַּלְתִּיה בְּאוֹרֵייתָא, נְטִיל מְטוּלָא דְאוֹרֵייתָא, וְלֹא בְּעֵיט בֵּיה בְּקְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא, וְלֹא אֵית בֵּיה גְּסוּת הַרוּחַ, כְּחֲמור דְלֹא חַיֵּישׁ לִיקְרָא דִּילֵיהָ, אֲלֵא לִיקְרָא דְמַרְיָה (ס"א דְרַבִּיה). רוּבִין בֵּין הַמְשַׁפְּתִים, כְּדָאמְרִינָן וְעַל הָאָרֶץ תִּישָׁן, וְחַיֵּי צַעַר תַּחְתֶּיהָ, וּבַתּוֹרָה אֲתָה עֹמֵל.

דְּבַר אַחַר יִשְׁשַׁכֵּר חֲמור גָּרַם רוּבִין וְגו' . פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים כז) לְדוֹד ה' אוֹרִי וְיִשְׁעֵי מִמִּי אִירָא יי מְעוֹז חַיֵּי מִמִּי אֶפְחָד, כְּמָה חֲבִיבִין אִינוּן מְלִין דְאוֹרֵייתָא, כְּמָה חֲבִיבִין אִינוּן דְמְשַׁתַּדְּלִי בְּאוֹרֵייתָא, קְמִי קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא. דְכָל מָאן דְאַשְׁתַּדַּל בְּאוֹרֵייתָא, לֹא דְחִיל מִפְּגַעֵי עַלְמָא, נְטִיר הוּא לְעֵילָא, נְטִיר

עוד, אלא שכופת כל פגעי העולם ומוריד אותם לעמק תהום רבה.

בא ראה, בפעם שנכנס הלילה, הפתחים נסתמים, וכלבים וחמורים שורים ומשוטטים בעולם, ונתנת רשות להשחית, וכל בני העולם ישנים במטותיהם, ונשמות הצדיקים עולות להתענג למעלה. כשמתעוררת רוח צפון ונחלק הלילה, התעוררות קדשה מתעוררת בעולם, וזה נאמר בכמה מקומות.

אשרי חלקו של אותו אדם שעומד באותה שעה ומשתדל בתורה. פיון שהוא פותח בתורה, את כל אותם המינים הרעים הוא מכניס לנקב תהום רבה, וכופת את החמור, ומורידו בשרים שפחת העפר של זהמת הקשר.

משום כך יששכר, שהשתדלותו בתורה, כופת את החמור ומוריד אותו מאותו גרם המעלות, שהוא עולה להזיק לעולם, ושם מדורו בין המשפתיים, בין זהמת השרים שבפער.

בא ראה מה כתיב, וירא מנחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה ויט שכמו לסבל ויהי למס עבד. וירא מנחה כי טוב - זו תורה שבכתב. ואת הארץ כי נעמה - זו תורה שבעל פה. ויט שכמו לסבל - לסבל על התורה ולדבק בה ימים ולילות. ויהי למס עבד - להיות עובד את הקדוש ברוך הוא ולדבק בו ולהתיש את עצמו בה.

רבי שמעון ורבי יוסי ורבי חייא היו הולכים מהגליל העליון לטבריה. אמר רבי שמעון, גלף ונשתדל בתורה, שכל מי שידע להשתדל בתורה ולא משתדל -

הוא לתתא. ולא עוד, אלא (דף רמב ע"ב) דכפית לכל פגיעי דעלמא, ואחית לון לעומקי דתהומא רבא.

תא חזי, בשעתא דעאל ליליא, פתחין סתימין, וכלבי וחמרי שריין ושטאן בעלמא, ואתייהיבת רשו לחבלא, וכל בני עלמא ניימי בערסייהו, ונשמתהון דצדיקייא סלקין לאתענגא לעילא. פד אתער רוח צפון, ואתפליג ליליא, אתערותא קדישא אתער בעלמא, ואתמר בכמה דוכתי.

ובאה חולקיה דההוא בר נש, דאיהו קאים בההיא שעתא, ואשתדל באורייתא. פיון דאיהו פתח באורייתא, כל אינון זינין בישין, אעיל לון בנוקבי דתהומא רבה, וכפית ליה לחמור, ונחית ליה בטפסרי דתחות עפרא, דזוהמי קסרא.

בניי פך, יששכר, דאשתדלותיה באורייתא, כפית ליה לחמור, ונחית ליה. מההוא גרם המעלות, דאיהו סליק לנזקא עלמא, ושוי מדוריה בין המשפתיים, בין זוהמי דטפסרי דעפרא.

תא חזי, מה כתיב. וירא מנחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה ויט שכמו לסבל ויהי למס עובד. וירא מנחה כי טוב, דא תורה שבכתב. ואת הארץ כי נעמה, דא תורה שבעל פה. ויט שכמו לסבל, למסבל עולא דאורייתא, ולדבקה בה יומי ולילי. ויהי למס עובד, למהוי פלח לקדשא בריהו הוא, ולא תדבקה ביה, ולא תשא גרמיה בה.

רבי שמעון ורבי יוסי ורבי חייא הוו קא אזלי מגלילא עלאה לטבריה, אמר רבי שמעון, גיהך ונשתדל באורייתא, דכל מאן דידע לאשתדלא באורייתא, ולא אשתדל,

מתחייב בנפשו, ולא עוד, אלא נותנים עליו על הארץ ושעבוד רע, שכתוב ביששכר ויט שכמו לסבל. מה זה ויט? סטה, כמו שגאמר (שמואל א-ח) ויטו אחרי הבצע. מי שפוטה דרכו ועצמו שלא לסבל על תורה, מיד ויהי למס עבד.

פתח רבי שמעון ואמר, (משלי ח) להנחיל אהבי יש ואצרותיהם אמלא. אשריהם בני העולם, אותם שמשפדלים בתורה, שכל מי שמשפדל בתורה, נאהב למעלה ונאהב למטה, ויורש בכל יום ירשת העולם הבא. זהו שכתוב להנחיל אהבי יש. מה זה יש? זהו עולם הבא שלא פוסקים מימיו לעולמים ונוטל שכר טוב עליון שלא זוכה בו אדם אחר, ומיהו? "יש. ומשום כך רמז לנו בשמו של יששכר שהשתדל בתורה - יש שכר. זהו שכר של אותם שמשפדלים בתורה, "יש.

כתוב (דניאל ז) חזה הוית עד די כרסון רמיו ועתיק יומין יתב וגו' חזה הוית עד די כרסון רמיו - כשנחרב בית המקדש, שני כסאות נפלו, שנים למעלה ושנים למטה. שנים למעלה, כי התרחקה התחונה מהעליונה. כסא של יעקב התרחק מכסא דוד, וכסא דוד נפל. זהו שכתוב (איכה ב) השליך משמים ארץ. שני כסאות למטה - ירושלים, ואותם בעלי התורה. והכסאות שלמטה כמו הכסאות שלמעלה, בעלי התורה, הינו כסא של יעקב. ירושלים הינו כסא של דוד. ועל זה כתוב עד די כרסון, ולא כסא. כסאות רבים נפלו, וכלם לא נפלו אלא מעלבונה של תורה.

אלא מעלבונה דאורייתא.

אתחייב בנפשיה. ולא עוד אלא דיהבין ליה עולא דארעא, ושעבודא בישא, דכתיב ביששכר, ויט שכמו לסבל, מהו ויט, סטא. כמה דאת אמר, (שמואל א ח) ויטו אחרי הבצע. מאן דסטא ארחיה וגרמיה, דלא למסבל עולא דאורייתא, מיד ויהי למס עובד.

פתח רבי שמעון ואמר, (משלי ח) להנחיל אוהבי יש ואצרותיהם אמלא. זכאין אינון בני עלמא, אינון דמשפדלי באורייתא, דכל מאן דאשתדל באורייתא, אתרחים לעילא, ואתרחים לתתא, ובכל יומא, ירותא דעלמא דאתי. הדא הוא דכתיב, להנחיל אוהבי יש. מאי יש. דא עלמא דאתי דלא פסק מימיו לעלמין, ונטל אגר טב עלאה, דלא זכי ביה פר נש אחרא, ומאי איהו. "יש. ובגיני כך, רמיז לן שמא דיששכר דאשתדל באורייתא, יש שכר. דא הוא אגרא דאינון דמשפדלי באורייתא, "יש.

כתיב, (דניאל ז) חזה הוית עד די כרסון רמיו ועתיק יומין יתב וגו'. חזה הוית עד די כרסון רמיו, כד אתחרב בי מקדשא, תרי כרסון נפלו, תרי לעילא, תרי לתתא. תרי לעילא, בגין דאתרחיקת תתאה מעלאה, פרסייא דיעקב אתרחיקת מפרסייא דדוד. ופרסייא דדוד נפלת. הדא הוא דכתיב, (איכה ב) השליך משמים ארץ. תרי כרסון לתתא, ירושלים, ואינון מארי דאורייתא. וכרסון דלתתא כגוונא דכרסון דלעילא, מריהון דאורייתא היינו כרסייא דיעקב. ירושלים היינו כרסייא דדוד, ועל דא כתיב, עד די כרסון, ולא כרסיא. כרסון סגי אין נפלו, וכלהו לא נפלו.

בא ראה, כשאותם צדיקי אמת משתדלים בתורה, כל אותם פחות שאר העמים, של שאר החילות, כל החילות שלהם נכפים ולא שולטים בעולם, וישראל [יש] מזמנים עליהם להעלותם על הפל. ואם לא, חמור גורם לישראל ללכת לגלות ולפל בין העמים ולשלט עליהם, וכל זה למה? משום וירא מנחה פי טוב, ומתקן לפניו, ויכול להרויח בגללה כמה טובות וכמה כסופים, והטה דרכו שלא לסבל על תורה, משום כך ויהי למס עבד.

בתוב (שיר 1) הדודאים נתנו ריח ועל פתחינו כל מגדים חדשים גם ישנים וגו'. הדודאים נתנו ריח - [הדודאים] אלו אותם שמצא ראובן, כמו שנאמר (בראשית 30) וימצא דודאים בשדה, ולא התחדשו דברי תורה אלא על ידי בישראל, כמו שנאמר ומבני יששכר יודעי בינה לעתים וגו'.

ועל פתחינו כל מגדים - הם גרמו להיות על פתחינו, על פתחי בתי כנסיות ובתי מדרשות, כל מגדים חדשים גם ישנים - כמה דברים חדשים ועתיקים של התורה שהתגלו על ידיהם, לקרב את ישראל לאביהם שלמעלה. זהו שכתוב לדעת מה יעשה ישראל.

דודי צפנתי לך (שיר 1) - מפאן למדנו, שכל מי שמשתדל בתורה פראוי ויודע לחדש דברים ולחדד דברים פראוי, אותם הדברים עולים עד פסא המלך, וכנסת ישראל פותחת להם שערים וגוננת אותם. ובשעה ששכנס הקדוש ברוך הוא להשתעשע עם הצדיקים בגן עדן, מוציאה אותם

תא חזי, פד אינון זפאי קשוט משתדלי באורייתא, כל אינון תוקפין דשאר עמין, דשאר חילין, וכל חילין דלהון, אתכפין ולא שליטי בעלמא, וישראל (נ"א ו"ש) אזדמן עלייהו לסלקא לון על פלא. ואי לא, חמור גרמא לון לישראל למיהף בגלותא, ולמנפל ביני עממיא, ולמשלט עלייהו. וכל דא אמאי, בגין, וירא מנחה כי טוב, ומתקנא קמיה, ויכיל למרווח בגינה כמה טבין וכמה כסופין, וסטא אורחיה דלא למסבל עולא דאורייתא. בגין כך ויהי למס עובד.

בתוב, (שיר השירים 1) הדודאים נתנו ריח ועל פתחינו כל מגדים חדשים גם ישנים וגו'. הדודאים נתנו ריח, (הדודאים) אלין אינון דאשפח ראובן. כמה דאת אמר, (בראשית 30) וימצא (דף רמג ע"א) דודאים בשדה, ולא אתחדשן מלי דאורייתא, אלא על ידי בישראל, כמה דאת אמר, (דברי הימים א יב) ומבני יששכר יודעי בינה לעתים וגו'.

ועל פתחינו כל מגדים, אינון גרמו למיהוי על פתחינו, על פתחי בתי כנסיות ובתי מדרשות, כל מגדים חדשים גם ישנים, כמה מלי חדתאן ועתיקין דאורייתא, דאתגליין על ידיהו, לקרבא לישראל לאבוהון דלעילא. הך הוא דכתיב, (דברי הימים א יב) לדעת מה יעשה ישראל.

דודי צפנתי לך. (שיר השירים 1) מהכא אוליפנא, כל מאן דאשתדל באורייתא כדקא יאות, וידע למחדי מלין, ולחדותותי מלין כדקא יאות, אינון מלין סלקין עד פרסייא דמלפא, וכנסת ישראל פתח לון תרעין, ויגניז לון. ובשעתא דעאל

ובשעתא דעאל

לפניו, והקדוש ברוך הוא מסתפל בהם ושמת. אז הקדוש ברוך הוא מתעטר בעטרות עליונות ושמת בגבירה. זהו שכתוב חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך. ומאותה שעה דבריו כתובים בספר, זהו שכתוב (מלאכי א) ויכתב ספר זכרון לפניו.

אשרי חלקו של מי שמשתדל בתורה פראוי, אשריו בעולם הזה ואשריו בעולם הבא. עד כאן שלטון יהודה, זרוע שנכללת בכל, בפח של כל הצדדים, שלשה קשרים של הזרוע להתגבר על הכל.

דן ידין עמו כאחד שבטי ישראל. רבי חייא אמר, פסוק זה כף יש לו לומר, דן ידין לשבטי ישראל, או דן ידין לשבטי ישראל כאחד. מהו דן ידין עמו, ואחר כף כאחד שבטי ישראל? אלא דן, הוא שכתוב בו (במדבר י) מאסף לכל המחנות, שהוא ירך שמאל, והולך בסוף.

בא ראה, פיון דיהודה וראובן נוסעים, הלויים והארון פורשים דגלים, ונוסע דגל אפרים שהוא למערב. ירך זמין נוסעת מחליות המדה. ואם תאמר, זבולן שהוא נכנס ויציא, שכתוב בו (דברים לב) שמח זבולן בצאתך, וכתוב וירכתו וגו'. אלא ודאי יהודה נכלל מהכל.

בא ראה, מלכות העליונה נכללת מהכל, ויהודה הוא מלכות תחתונה. כמו שמלכות עליונה נכללת מהכל, כף גם מלכות תחתונה נכללת מהכל, מגוף, מירך, כדי להתגבר בכחו.

כתוב מימינו"ו א"ש ד"ת למו.

בגין לאתגברא בתוקפיה.

אורייתא מסטרא דגבורה

קדשא בריך הוא לאשתעשעא עם צדיקיא בגנתא דעדן, אפיקת לון קמיה, וקודשא בריך הוא מסתפל בהו וחדי, כדין קדשא בריך הוא מתעטר בעטרין עלאין, וחדי במטרוניתא, הדא הוא דכתיב, חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך. ומההיא שעתא, מלוי פתיבין בספרא, הדא הוא דכתיב, (מלאכי א) ויכתב ספר זכרון לפניו.

זבאה חולקיה, מאן דאשתדל באורייתא כדקא יאות, זפאה הוא בהאי עלמא, וזפאה הוא בעלמא דאתי. עד הכא שולטנותא דיהודה, דרועא דאתפליל בכלא, בחילא דכל סטרין, תלת קשרין דדרועא, לאתגברא על פלא:

דן ידין עמו כאחד שבטי ישראל. רבי חייא אמר, האי קרא הכי אית ליה למימר, דן ידין לשבטי ישראל, או דן ידין לשבטי ישראל כאחד, מהו דן ידין עמו, ולבתר כאחד שבטי ישראל. אלא דן, הוא דכתיב ביה, (במדבר י) מאסף לכל המחנות, דהוא ירכא שמאלא, ואזיל לבתרייתא.

תא חזי, פיון דיהודה וראובן נטלין, ליואי וארונא פרשין דגלין, ונטיל דגלא דאפרים דאיהו למערב, ירכא ימינא נטיל, בקפסירי קסטא. ואי תימא זבולן דאיהו עאל, ונפיק, דכתיב ביה, (דברים לג) שמח זבולן בצאתך, וכתוב וירכתו וגו'. אלא ודאי, יהודה אתפליל מפלא.

תא חזי, מלכו דלעילא אתפליל מפלא, ויהודה איהו מלכו תתאה. כמה דמלכו עלאה אתפליל מפלא, הכי נמי מלכו תתאה, אתפליל מפלא מגופא מירכא, בתיב, (דברים לג) מימינו"ו א"ש ד"ת למו,

תורה נתנה מצד הגבורה, וגבורה נכללת בימין ובגוף ירף ובכל. כף גם הסדר הראשון הוא יהודה, מלכות שבאה מצד של גבורה ונכללת בימין, בגוף וברף, ובכל נכללת, כמו שהמלכות העליונה נכללת מהכל.

סדר שני ראובן, שהוא לצד דרום, ודרום הוא ימין. את כל כח הימין נטל יהודה, משום [שנששקה] שהעברה המלכות מראובן, כמו שנאמר פחו פמים אל תותר, ונטל אותה יהודה, והתגבר בתקף הימין שהיה מראובן, וכף כתוב בדרו, (תהלים קיא) נאם ה' לאדני שב לימיני, משום ששמאל נכללת בימין ומתחזק בכחו. זהו שכתוב (שם קיח) ימין ה' עשה חיל וגו'. יהודה וראובן היו שתי זרועות.

סדר שלישי אפרים, שהוא ירף ימין, ונוסע לפני השמאל תמיד. ודן [יה], שהוא ירף שמאל, נוסע בסוף, ועל כף הוא המאסף לכל המחנות לצבאותם והולך בסוף. יהודה נוטל כח בשתי זרועות, משום שראובן, שהוא ימין, [העברה] אבדה ממנו הבכורה, הפכה והמלכות, ועל זה כתוב ביהודה (דברים לג) ידיו רב לו ועזר מצריו תהיה.

בא ראה, כתוב (מלכים א-י) ויעש המלך שלמה כסא שן גדול. הכסא של שלמה עשה אותו כמו שלמעלה, וכל הדיקנאות [של כאן] שלמעלה עשה כף. ועל זה כתוב וישב שלמה על כסא ה' למלך, מלך דבר סתום הוא. וכן (מלכים א-ב) ושלמה ישב על כסא דוד אביו ותפן מלכתו מאד, שעמדה הלכנה בשלמות.

תא חזי, כתיב, (מלכים א י) ויעש המלך שלמה כסא שן גדול. פרסייא דשלמה, עבד ליה פגוונא דלעילא, וכל דיוקנין (דקכא) דלעילא עבד הקא. ועל דא כתיב, (דברי הימים א כט) וישב שלמה על כסא ה' למלך, מלך מלה סתימא הוא. וכן (מלכים א ב) ושלמה ישב על כסא דוד אביו ותפן מלכותו מאד, דקיימא סיהרא באשלמותא.

אתייהיב, וגבורה אתפליל בימינא, ובגופא, וירכא, ובכלא. הכי נמי סדרא קדמאה, יהודה איהו, מלכו דאתי מסטר גבורה, ואתפליל בימינא בגופא ובירכא, בכלא אתפליל. כמה דמלכו דלעילא, אתפליל מפלא.

סדרא תניינא ראובן, דאיהו לסטר דרום, ודרום איהו ימינא, וכל חילא דימינא, יהודה נטיל ליה, בגין דראובן (ס"א אתעביר) אתעביר מניה מלכו, כמה דאת אמר פחו פמים אל תותר, ונטיל ליה יהודה, ואתגבר בתוקפא דימינא, דהוה מראובן, וכן כתיב בדרו, (תהלים קי) נאם יי לאדני שב לימיני. בגין דשמאלא אתפליל בימינא, ואתתקף בחיליה, הדא הוא דכתיב, (תהלים קיח) ימין יי עושה חיל וגו'. יהודה וראובן תרין דרועין הוו.

סדרא תליתאה, אפרים, דאיהו ירכא ימינא, ונטלא קמי שמאלא תדיר, ודן (דא) דאיהו ירכא שמאלא, נטיל לבתרייתא, ועל דא הוא המאסף לכל המחנות לצבאותם, ואזיל לבתרייתא.

יהודה נטיל חילא בתרין דרועין, בגין דראובן דאיהו ימינא, (ס"א אתעביר) אתעביר מניה בכירותא פהונתא ומלכותא, ועל דא כתיב ביהודה, (דברים לג) ידיו רב לו ועזר מצריו תהיה.

תא חזי, כתיב, (מלכים א י) ויעש המלך שלמה כסא שן גדול. פרסייא דשלמה, עבד ליה פגוונא דלעילא, וכל דיוקנין (דקכא) דלעילא עבד הקא. ועל דא כתיב, (דברי הימים א כט) וישב שלמה על כסא ה' למלך, מלך מלה סתימא הוא. וכן (מלכים א ב) ושלמה ישב על כסא דוד אביו ותפן מלכותו מאד, דקיימא סיהרא באשלמותא.

דן יָדִין עֲמוֹ - בַּהֲתַחֲלָה, וְאַחַר כֵּן שְׁבִטִי יִשְׂרָאֵל כְּאַחַד, כִּיחֻדּוֹ שֶׁל עוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁהָיָה בְּשִׁמְשׁוֹן, שֶׁהוּא יְחִידִי עֲשֵׂה דִין בְּעוֹלָם, וְדָן וְהִרְגַּם כְּאַחַד, וְלֹא הִצְטַרֵּךְ סִמְךָ.

דן יָדִין עֲמוֹ. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, דָּן, הֵינּוּ הַיְנוּ נְחֹשׁ, אֹרֵב עַל דְּרָכִים וּשְׁבִילִים. וְאִם תֹּאמַר עַל שִׁמְשׁוֹן לְבַדּוֹ הוּא, אַף כֵּן גַּם לְמַעְלָה, זֶהוּ נֶפֶשׁ אַחֲרַת [נְחֹשׁ קָשׁוּן] מְאַסֵּף לְכָל הַמַּחְנוֹת, וְאֹרֵב בְּדְרָכִים וּבְשְׁבִילִים. אַחַר כֵּן מְכַאֵן יוֹצְאִים תְּחִלוֹת וּמַחְנוֹת, אוֹתָם שְׂאוֹרְבִים לְאַנְשִׁים עַל חֲטָאִים, שְׂזוֹרְקִים אוֹתָם לְאַחֹר אַחֲרֵי כִתְפֵיהֶם. אָמַר רַבִּי חֲזִיא, נְחֹשׁ הַקָּדְמוֹנִי לְמַעְלָה, עַד שֶׁלֹּא יִתְבַּסֵּם בֵּינָן שֶׁל שְׂמֵחָה. נְחֹשׁ עַלֵי דְרָף. בֹּא רְאֵה, כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ דְרָף לְמַעְלָה, כֵּן גַּם יֵשׁ דְרָף לְמַטָּה, וְהֵיטָב נִפְרָד לְכַמָּה דְרָכִים בְּכָל צֵד. וְיֵשׁ דְרָף אַחַת שֶׁבָּאָה וּמַגְדִּילָה אֶת הַיָּם, וּמַגְדֵּל דְּגָיִם רְעִים לְמִינֵיהֶם. כְּמוֹ שֶׁהוֹצִיאֻוּ מִיָּם לְמַטָּה, דְּגָיִם טוֹבִים, דְּגָיִם רְעִים, דְּגֵי צִפְרֹדֵעַ, כְּמוֹ זֶה דְּגָיִם רְעִים לְמִינֵיהֶם.

וּבְשִׁמְשׁוֹתֵימָטִים מְדַרְךָ הַיָּם, נִרְאִים רוֹכְבִים עַל סוּסֵיהֶם. וְאַלְמֵלֵא הַנְּחֹשׁ הַזֶּה, שֶׁהוּא כּוֹנֵס אֶת כָּל הַמַּחְנוֹת, אֹרֵב בְּסוּף הַדְּרָכִים וּמִפְּזֵר אוֹתָם לְאַחֹר, הֵיוּ מִחֲרִיבִים אֶת הָעוֹלָם. מִצַּד שֶׁל אֱלֹהֵי יוֹצְאִים מְכַשְׁפִּים לְעוֹלָם. בֹּא רְאֵה, בְּכַלְעֵם כְּתוּב, (בַּמְדַּבֵּר כּוּד) וְלֹא הִלֵּךְ כְּפַעַם בְּפַעַם לְקִרְאָת נְחֹשִׁים, מִשׁוּם שֶׁהֵם עוֹמְדִים לְלַחֵשׁ בְּכַשְׁפֵי הָעוֹלָם.

רְאֵה מַה כְּתוּב? יְהִי דָן נְחֹשׁ עַלֵי דְרָף. מַה זֶה עַלֵי דְרָף? אֵלֵא נְחֹשׁ, מִי שִׁמְשַׁתְּדֵל אַחֲרָיו, מְכַחֵישׁ פְּמִלְיָה שֶׁל מַעְלָה, וּמִיָּהוּ? אוֹתָהּ

דָּן יָדִין עֲמוֹ בְּקִדְמִיתָא, וְלִבְתַּר שְׁבִטִי יִשְׂרָאֵל כְּאַחַד, כִּיחֻדּוֹ שֶׁל עוֹלָם (דף רמג ע"ב) כְּמָה דְהָיָה בְּשִׁמְשׁוֹן, דְּאִיהוּ יְחִידֵאֵי עַבִּיד דִּינָא בְּעַלְמָא, וְדֵאִין וְקָטִיל כְּחֻדָּא, וְלֹא אִצְטְרִיךְ סִמְךָ.

דָּן יָדִין עֲמוֹ. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, דָּן, הֵינּוּ חוּיָא, כְּמִין עַל אֹרְחִין וּשְׁבִילִין. וְאִי תִימָא דְעַל שִׁמְשׁוֹן בְּלַחֲדוּי הוּא. אוֹף הָכִי נִמְי לְעִילָא, דָּא הוּא נֶפֶשׁ אַחֲרָא (כ"א נְחֹשׁ וּנְשָׂא) מְאַסֵּף לְכָל הַמַּחְנוֹת, וְכְמִין לְאֹרְחִין וּשְׁבִילִין. לְבַתַּר, חִילִין וּמִשִּׁירִין מִהֲכָא נְפָקִי, אֵינּוּן דְּכִמְאֵן לְבָנֵי נְשָׂא, עַל חוּבִין, דְּרֵאמִין לְהוּ לְאַחֲרָא בְּתַר כְּתִפְיֵיהוּ. אָמַר רַבִּי חֲזִיא, נְחֹשׁ הַקָּדְמוֹנִי לְעִילָא, עַד דְּלֵא יִתְבַּסֵּם בְּחֻמְרָא דְּחִידּוֹ.

נְחֹשׁ עַלֵי דְרָף. תָּא חֲזִי, כְּמָה דְאִית דְרָף לְעִילָא, הָכִי נִמְי אִית דְרָף לְתַתָּא, וּמִתְפָּרְשָׂא יַמָּא, לְכַמָּה אֹרְחִין בְּכָל סֵטֵר. וְאִית אֹרְחָא חַד, דְּאִתִּי וְאַסְגִּי יַמָּא, וְרַבִּי נוֹנִין בִּישִׁין לְזַנְיֵיהוּ, כְּמָה דְאַפִּיקוּ מִיַּין לְתַתָּא נוֹנִין טְבִין, (שְׁמוֹת ל) נוֹנִין בִּישִׁין, נוֹנִי עוֹרְדֵעֲנָא, כְּגוֹוֹנָא דָּא, נוֹנִין בִּישִׁין לְזַנְיֵיהוּ. וְכַד מִשְׁתַּמְטִי מְאַרְחָא דִּימָא, אַתְחִזּוּן רְכַבִּין עַל סוּסֵייהוּ. וְאַלְמֵלֵא דְהֵאִי חוּיָא, דְּאִיהוּ כְּנִישׁ לְכָל מִשִּׁירִין, כְּמִין לְסוּף אֹרְחִין, וּבִדְר לֹן לְאַחֲרָא, הוּוּ מִטְשִׁטְשֵׁי עַלְמָא. מִסְטְרָא דְהֵנִי נְפָקִין חֲרָשִׁין לְעַלְמָא. תָּא חֲזִי, בְּכַלְעֵם כְּתִיב, (בַּמְדַּבֵּר כּוּד) וְלֹא הִלֵּךְ כְּפַעַם בְּפַעַם לְקִרְאָת נְחֹשִׁים, כְּגִין דְּאֵינּוּן קְיִימִין לְלַחֲשָׂא בְּחֲרָשֵׁי עַלְמָא. חֲמוּ מַה כְּתִיב, יְהִי דָן נְחֹשׁ עַלֵי דְרָף. מָאֵי עַלֵי דְרָף. אֵלֵא נְחֹשׁ, מָאֵן דְּאַשְׁתַּדֵּל

אַבְתְּרִיָּה, אִכְחִישׁ פְּמִלְיָא דְלְעִילָא, וּמֵאֵי אִיהוּ, הֵהוּא דְרָף עַלְאָה דְנִפְקַ

מְלַעֲיֵלָא. כְּמָה דְאֵת אָמַר, (ישעיה מג) הַנּוֹתֵן בֵּינָם דְרָךְ וְגו'. נַחֲשׁ, מָאן דְאִשְׁתַּדַּל אֲבַתְרִיָּה, כְּאִילוּ אֲזִיל עַל הַהוּא דְרָךְ עֲלָאָה לְאַפְחָשָׁא לִיָּה, בְּגִין דְמַהֲהוּא דְרָךְ, אֲתַזְנִי עֲלִמִין עֲלָאֵי. וְאִי תִימָא, דִּן, אֲמַאי אִיהוּ בְּדַרְגָּא דָּא, אֶלָּא כְּדַכְתִּיב, (בראשית א) וְאֵת לַהֲט הַחֲרִב הַמֵּתֵהֶפֶכֶת לְשִׁמּוֹר אֶת דְרָךְ עֵץ הַחַיִּים. הֲכִי נָמִי הַנּוֹשֵׁף עֲקֵבֵי סוּס וְגו', בְּגִין לְנִטְרָא לִיָּה לְכָל מְשִׁירֵינִי. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, תִּקּוּנָא דְכוּרְסֵיָא אִיהוּ. תָּא חֲזִי, פְּרִסְיָא דְשְׁלֵמָה מְלָפָא, חַד חוּיָא מְרַפְרָף בְּקִטְוֵי שְׂרָבִיטָא לְעֵילָא מְאָרְיוּתָא.

בְּתוּב, (שופטים יג) וַתַּחֲל רוח ה' לְפַעֲמוּ בְּמַחְנֵה דִּן וְגו'. תָּא חֲזִי, שְׁמִשׁוֹן נְזִיר עוֹלָם הוּהוּ, וּפְרִישׁ עֲלֵמָא אִיהוּ, וְאֲתַגְבַּר בֵּיה חֵילָא תִקִּיפָא, וְהוּא הוּהוּ חוּיָא בְּהַאי עֲלֵמָא, לְקַבַּל עֲמִין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְבֵּים וּמַזְלוֹת, דְּהָא אַחְסַנַת חוּלְקָא דְבְּרַכְתָּא דְדִן אֲבוּהֵי יְרִית, דְּכַתִּיב, יְהִי דִן נַחֲשׁ עֲלֵי דְרָךְ וְגו'.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, נַחֲשׁ יְדִיעָא, שְׁפִיפּוֹן מָאִי נִיהוּ. אָמַר לִיָּה, רְזָא דְתִקּוּנָא דְחַרְשִׁין, דְּנַחֲשׁ אִיהוּ שְׁפִיפּוֹן, הֲכִי נָמִי הַהוּא רָשַׁע דְּבַלְעָם, בְּכֹלָא הוּהוּ יָדַע. תָּא חֲזִי פְתִיב, (במדבר כג) וַיִּלֶּךְ שְׁפִי, לְזַמְּנִין בְּהַאי, וּלְזַמְּנִין בְּהַאי.

וְאִי תִימָא דִּן, לָאו דְרַגְיָה בְּהַאי. הֲכִי הוּא וְדָאִי. אֶלָּא אֲתַמְנָא עַל דְרַגְא דָּא (לַחֲהוּא), לְמַהוּי סְטְרָא בְּתַרְיִיתָא, וּשְׁבַחָא אִיהוּ דִּילִיָּה, מְמַנָּן דְּמְלָפָא בְּהַאי, וּמְמַנָּא עַל הַאי, וַיִּקְרָא אִיהוּ לְכָל אֵינוֹן מְמַנִּין. וּפְרִסְיָא דְמְלָפָא, בְּכָל אֵינוֹן מְמַנָּן אֲתַתְקִין, בְּכָל הַנִּי מְמַנָּן תַּחוּתֵיהוּ מִתְפָּרֶשֶׁן אֲוִרְחִין וְדַרְגִּין, הֵן לְטַב, הֵן לְבִישׁ, וְכִלְהוּ אֲתַאֲחַדִּין בְּהַנִּי תִקּוּנֵי דְפְרִסְיָא. וּבְגִינֵי כֶּף דִּן לְסִטְרָא צְפוֹן, בְּנוֹקְבָא

דְרָךְ עֲלִיוְנָה שְׁיוּצָאָת מְלַמְעָלָה, כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר (ישעיה מג) הַנּוֹתֵן בֵּינָם דְרָךְ וְגו'. נַחֲשׁ, מִי שְׁמַשְׁתַּדַּל אַחְרֵיו, כְּאִילוּ הוּלֵךְ עַל אוֹתָהּ דְרָךְ עֲלִיוְנָה לְהַכְחִישׁוּ, מִשׁוּם שְׁמַאוֹתָהּ דְרָךְ נוֹזְנִים הַעוֹלְמוֹת הַעֲלִיוֹנִים.

וְאִם תֵּאמַר, דִּן לְמָה הוּא בְּדַרְגָּה הַזֹּאת? אֶלָּא פְּתוּב (בראשית א) וְאֵת לַהֲט הַחֲרִב הַמֵּתֵהֶפֶכֶת לְשִׁמּוֹר אֶת דְרָךְ עֵץ הַחַיִּים. כֶּף גַּם הַנּוֹשֵׁף עֲקֵבֵי סוּס וְגו', כְּדִי לְשִׁמּוֹר אוֹתוֹ לְכָל הַמַּחְנוֹת. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, תִּקּוּן הַפְּסָא הוּא. בָּא רָאָה, פְּסָא שֶׁל שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ, נַחֲשׁ אֶחָד מְנַעֲנַע בְּקִשְׂרֵי הַשְּׂרָבִיט שְׁלַמְעֵלָה מִהֶאָרְיוֹת.

בְּתוּב (שופטים א) וַתַּחֲל רוח ה' לְפַעֲמוּ בְּמַחְנֵה דִּן וְגו'. בָּא רָאָה, שְׁמִשׁוֹן הִיָּה נְזִיר עוֹלָם, וּפְרוּשׁ מִן הַעוֹלָם הוּא, וְהַתְּגַבַּר בּוֹ פַח חֲזִק, וְהוּא הִיָּה נַחֲשׁ בְּעוֹלָם הַזֶּה כְּנֶגֶד עַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְבֵּים וּמַזְלוֹת, שְׁהֵרִי יְרִשַׁת חֵלֶק בְּרַכַּת דִּן אֲבֵי יִרְשׁ, שְׁכַתוּב יְהִי דִן נַחֲשׁ עֲלֵי דְרָךְ וְגו'.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, נַחֲשׁ יְדוּעַ, שְׁפִיפּוֹן מַהוּ? אָמַר לוֹ, סוּד הַתִּקּוּן שֶׁל מְכַשְׁפִּים שְׁנַחֲשׁ הוּא שְׁפִיפּוֹן, כֶּף גַּם אוֹתוֹ בַּלְעָם הָרָשָׁע, בְּכָל הִיָּה יְדוּעַ. בָּא רָאָה, פְּתוּב (במדבר כג) וַיִּלֶּךְ שְׁפִי, לְפַעֲמִים בְּזָה וּלְפַעֲמִים בְּזָה.

וְאִם תֵּאמַר, דִּן אֵין דְרַגְתּוֹ בְּזָה - כֶּף זֶה וְדָאִי, אֶלָּא הַתְּמַנָּה עַל דְרַגְתָּה זוֹ [לְאוֹתוֹ] לְהִיּוֹת צַד אַחְרוֹן, וְשִׁבַח הוּא שְׁלוֹ, מְמַנִּים שֶׁל הַמֶּלֶךְ בְּזָה, וּמְמַנָּה עַל זֶה, וְכַבוּד הוּא לְכָל אוֹתָם הַמְּמַנִּים. וְכַסָּא הַמֶּלֶךְ נִתְקַן בְּכָל אוֹתָם הַמְּמַנִּים, בְּכָל אוֹתָם הַמְּמַנִּים שְׁתַּחֲתִיָּהֶם נִפְרְדוֹת דְרָכִים וְדַרְגוֹת, הֵן לְטוֹב וְהֵן לְרַע, וְכֹלָם נֶאֱחָזִים בְּתִקּוּנֵי הַכַּסָּא הַלְלוּ. וְלִכְּן דִּן לְצַד צְפוֹן,

בְּנֶקֶב תִּהְיוּ רַבָּה. שְׂבָצַד צְפוּן
כַּמָּה קְבוּצוֹת מַחְבְּלִים הַזְדַּמְנו
לְשֵׁם, וְכֹלֶם שְׂרִים מְמַנִּים לְהִרַע
אֶת הָעוֹלָם.

לָכֵן הַתְּפִלָּה יַעֲקֹב וְאָמַר
לִישׁוּעָתְךָ קוּיָתִי ה', בְּכֹל
הַשְּׂבָטִים לֹא אָמַר לִישׁוּעָתְךָ
אֶלָּא בְּזֶה, מִשּׁוּם שְׂרָאָה לוֹ תִּקְרָה
חֶזֶק שֶׁל הַנְּחָשׁ, מְרַחֵשׁ דִּין
לְהַתְּגַבֵּר.

רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי חִזְקִיָּה הָיוּ
הוֹלְכִים לְרֵאוֹת אֶת רַבִּי שְׁמַעוֹן
בְּקַפּוּטְקִיָּא. אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה זֶה
שְׂאֵמְרָנוּ לְעוֹלָם יְסֻדֵּר אָדָם שְׂבָחוּ
שֶׁל רַבּוֹנוּ וְאַחַר כֵּן יִתְפַּלֵּל
תְּפִלָּתוֹ. מִי שְׂלָבוּ טְרוּד וְרוּצָה
לְהַתְּפַלֵּל תְּפִלָּתוֹ, וְהוּא בְּצָרָה,
וְלֹא יְכוּל לְסַדֵּר אֶת שְׂבַח רַבּוֹנוּ
כְּרֵאוּי, מָה הוּא?

אָמַר לוֹ, אִף עַל גַּב שְׂלֵא יְכוּל
לְכַוֵּן לְבוֹ וְרוּצוֹנוּ, סְדוּר וְשְׂבַח
שֶׁל רַבּוֹנוּ לְמָה שְׂיִגְרַע? אֶלָּא
יְסֻדֵּר אֶת שְׂבַח רַבּוֹנוּ אִף עַל גַּב
שְׂלֵא יְכוּל לְכַוֵּן, וְיִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ.
זֶהוּ שְׂכָתוּב תְּפִלָּה לְדוֹד שְׁמַעְיָה
ה' צִדְקָה הַקְּשִׁיבָה רַנְתִּי. שְׁמַעְיָה ה'
צִדְקָה - בַּתְּחִלָּה, מִשּׁוּם שֶׁהוּא
סְדוּר שֶׁל שְׂבַח רַבּוֹנוּ. וְאַחַר כֵּן
הַקְּשִׁיבָה רַנְתִּי הַאֲזִינָה תְּפִלָּתִי.
מִי שְׂיִכּוּל לְסַדֵּר שְׂבַח רַבּוֹנוּ וְלֹא
עוֹשֶׂה, עֲלֵיו כְּתוּב (ישעיה א) גַּם כִּי
תִּרְבוּ תְּפִלָּה אֵינִי שֹׁמֵעַ יְדִיכֶם
וְגו'.

כְּתוּב (שמות כט) אֶת הַכֶּכֶשׁ הָאֶחָד
תַּעֲשֶׂה בַּבֶּקֶר וְאֶת הַכֶּכֶשׁ הַשֵּׁנִי
תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְבִים. תְּפִלוֹת כְּנֶגֶד
תְּמִידִין תִּקְנוּם. בֹּא רֵאָה,
בְּהַתְּעוֹרְרוֹת שְׁלֵמֻטָּה מִתְּעוֹרֵר
גַּם לְמַעְלָה, וּבְהַתְּעוֹרְרוֹת
שְׁלֵמֻטָּה גַּם כֵּן לְמַעְלָה מִמֶּנּוּ,
עַד שְׁמַגִּיעָה הַהַתְּעוֹרְרוֹת לְמָקוֹם
שְׂצָרִיף הַנֵּר לְהַדְּלֵק וְנִדְלָק,
וּבְהַתְּעוֹרְרוֹת הָעֵשֶׂן שְׁלֵמֻטָּה
נִדְלָק נֵר לְמַעְלָה, וּכְשֶׁנָּה נִדְלָק

דִּתְהוּמָא רַבָּא. דְּסֵטֵר צְפוּן כַּמָּה חְבִילֵי
טְרִיקִין אֲזַדְמָנן תַּמָּן, וְכִלְהוּ טַפְסִירָא
דְּקַסְטְרָא לְאַבְאָשָׁא עַלְמָא.

בְּגִינֵי כֵּן צְלִי יַעֲקֹב וְאָמַר, לִישׁוּעָתְךָ קוּיָתִי
ה'. בְּכֹל שְׂבָטִים לֹא קָאָמַר לִישׁוּעָתְךָ
אֶלָּא בְּהַאי. בְּגִין דְּחָמָא לִיָּה תִּקְפָּא תִּקְיָפָא
דְּחוּיָא, מְרַחֵשָׁא דִּינָא לְאַתְגַּבְרָא.

רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי חִזְקִיָּה הָיוּ אֲזִלִּי לְמַחְמֵי לְרַבִּי
שְׁמַעוֹן בְּקַפּוּטְקִיָּא, אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה,
הַאי דְּאִמְרִינָן לְעוֹלָם יְסֻדֵּר בְּרַ נֶשׁ שְׂבָחָא
דְּמַרְיָה, וְלִבְתֵּר יְצַלִּי צְלוֹתִיָּה, הַאי מָאן
דְּלִבִּיָּה טְרִיד, וּבְעֵי לְצַלָּא צְלוֹתִיָּה, וְאִיְהוּ
בְּעָקוּ, וְלֹא יְכִיל לְסַדֵּרָא שְׂבָחָא דְּמַרְיָה כְּדָקָא
יְאוּת, מָאִי הוּא.

אָמַר לִיָּה, אִף עַל גַּב דְּלֹא יְכִיל לְכוּוֹנָא לְבָא
וְרַעוּתָא, סְדוּרָא וְשְׂבָחָא דְּמַרְיָה אִמָּאִי
גַּרַע, אֶלָּא יְסֻדֵּר שְׂבָחִיָּה דְּמַאֲרִיָּה, אִף עַל גַּב
(דף רמג ע"א) דְּלֹא יְכִיל לְכוּוֹנָא, וְיִצַּלִּי צְלוֹתִיָּה.
הָדָא הוּא דְּכְתִיב, (תהלים יז) תְּפִלָּה לְדוֹד שְׁמַעְיָה
ה' צִדְקָה הַקְּשִׁיבָה רַנְתִּי, שְׁמַעְיָה ה' צִדְקָה
בְּקַדְמִיתָא, בְּגִין דְּאִיְהוּ סְדוּרָא דְּשְׂבָחָא
דְּמַרְיָה. וְלִבְתֵּר הַקְּשִׁיבָה רַנְתִּי הַאֲזִינָה
תְּפִלָּתִי. מָאן דִּיְכִיל לְסַדֵּרָא שְׂבָחָא דְּמַרְיָה,
וְלֹא עָבִיד, עֲלֵיָּה כְּתִיב, (ישעיה ט) גַּם כִּי תִרְבוּ
תְּפִלָּה אֵינִי שׁוֹמֵעַ יְדִיכֶם וְגו'.

כְּתוּב, (שמות כט) אֶת הַכֶּכֶשׁ הָאֶחָד תַּעֲשֶׂה
בַּבֶּקֶר וְאֶת הַכֶּכֶשׁ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין
הָעֶרְבִים. תְּפִלוֹת כְּנֶגֶד תְּמִידִין תִּקְנוּם. תָּא
חֲזִי, בְּאַתְעָרוּתָא דְּלַתְתָּא, אַתְעָר הַכִּי נָמִי
לְעִילָא. וּבְאַתְעָרוּתָא דְּלְעִילָא, הַכִּי נָמִי
לְעִילָא מִנִּיָּה, עַד דְּמָטִי אַתְעָרוּתָא לְאַתֵּר
דְּבְעִיָּא בּוּצִינָא לְאַדְלָקָא וְאַדְלִיק.
וּבְאַתְעָרוּתָא דְּתַנָּא דְּלַתְתָּא, אַדְלִיק בּוּצִינָא

[מנורות], כל המנורות האחרות דולקות, ומתברכים ממנו כל העולמות. נמצא שהתעוררות הקרבן תקון העולם והברכות של כל העולמות.

הרי כיצד? מתחיל העשן לעלות, אותם דיוקנאות קדושים שממנים על העולם נהנים [נתקנים] להתעורר, ומעוררים את הדרגות בתשוקה עליונה, כמו שנאמר (תהלים קד) הכפירים שאגים לטרף וגו'. אלה מעוררים לדרגות עליונות שמעליהן עד שהתעוררות מגיעה, עד שרוצה המלך להתגבר בגבירה.

ובתשוקה שלמטה נובעים מים תחתונים כנגד מים עליונים, שהרי לא נובעים מים עליונים אלא בהתעוררות של תשוקה שלמטה, ואז התשוקה נדבקת, ונובעים מים תחתונים כנגד מים עליונים, והעולמות מתברכים, וכל המנורות דולקות, ועליונים ותחתונים נמצאים בברכות.

בא ראה, כהנים ולוים מתעוררים לחבר שמאל בימין. אמר רבי חזקיה, הפל כף הוא ודאי, אבל כף שמעתי, כהנים ולוים, זה מעורר שמאל, וזה מעורר ימין, משום שהתחברות זכר אל הנקבה אינו אלא בשמאל וימין, כמו שנאמר (שיר ב) שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. ואז מתחבר הזכר בנקבה, ותשוקה נמצאת, והעולמות מתברכים, ועליונים ותחתונים בשמחה.

ורבן כהנים ולוים מעוררים דבר למטה, לעורר תשוקה וחיבתות למעלה, שהפל תלוי בימין ובשמאל. נמצא שהקרפן יסוד העולם, תקון של העולם, שמחה של עליונים ותחתונים. אמר רבי

לעילא, וכד האי אדליק (בוציגין), כלהו בוציגין אחרנין דלקין, ומתברכאן מניה כלהו עלמין. אשתפח, דאתערוותא דקרפנא תקונא דעלמא, וברכאן דעלמין כלהו.

הא כיצד, שארי תננא לסלקא, אינון דיוקנין קדישין דממנן על עלמא אתהנון (ס"א אתתקנו) לאתערא, ומתערין לדרגין בכסופא דלעילא, כמה דאת אמר, (תהלים קד) הכפירים שואגים לטרף וגו'. אלין אתערין לדרגין עלאין דעלייהו, עד דמטי אתערוותא, עד דבעי מלפא לאתחברא במטרוניתא.

ובכסופא דלתתא, נבעין מיין תתאין, לקבלא מיין עלאין, דהא לא נבעין מיין עלאין, אלא באתערוותא דכסופא דלתתא, וכדין תיאובתא אתדבק, ונבעין מיין תתאין לקבל מיין עלאין, ועלמין מתברכאן, ובוציגין כלהו דליקון, ועלאין ותתאין משתפחי בברכאן.

תא חזי, כהני וליואי. מתערי לאתחברא שמאלא בימינא. אמר רבי חזקיה, כלא הכי הוא ודאי, אבל הכי שמענא, כהני וליואי, דא אתער שמאלא, ודא אתער ימינא, בגין דאתחברותא דדכורא לגבי נוקבא, לאו איהו אלא בשמאלא וימינא. כמה דאת אמר, (שיר השירים ב) שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. וכדין אתחבר דכר בנוקבא, ותיאובתא אשתפח, ועלמין מתברכין, ועלאי ותתאי בחידו.

וער דא, כהני וליואי, מתערי מלה לתתא, לאתערא פסופא וחיבותא לעילא, דכלא תליא בימינא ושמאלא. אשתפח דקרפנא יסודא דעלמא, תקונא דעלמא, חידו דעלאין ותתאין. אמר רבי יוסי ודאי

יוסי, ודאי יפה אמרת, וכך הוא, וכך שמעתי הדבר ושכחתי אותו, ואני שמעתי זה, והכל באחד עולה.

עכשו תפלה במקום קרנן, וצריך אדם לסדר שבח רבוננו פראוי, ואם לא יסדר, אין תפלתו תפלה. בא ראה, סדור שלם של שבחו של הקדוש ברוך הוא - מי שיודע ליחד את השם הקדוש פראוי, שבזה מתעוררות ונשפעות ברכות לכל העולמות. אמר רבי חזקיה, לא השרה הקדוש ברוך הוא את ישראל בגלות בין העמים אלא כדי שיתברכו שאר העמים בגלגלם, שהרי הם משפיעים ברכות מלמעלה למטה בכל יום.

הרבו. עד שהיו הולכים, ראוי נחש אחד שהיה מסתובב [ומצדד] בדרך, וסטו מן הדרך. בא אליהם איש אחד. הרג אותו הנחש. החזירו ראשיהם וראו את אותו איש שמת. אמרו, ודאי אותו נחש עשה את שליחות רבוננו. ברוך הרחמן שהצילנו.

פתח רבי יוסי ואמר, יהי דן נחש עלי דרף, מתי היה דן נחש? בימי ירבעם, שפתוב (מלכים א יב) ואת האחד נתן בדן. למה נתן שם עלי דרף, על אותו הדרך? כדי למנע [אותו דרף שעלים] שלא יעלו לירושלים [ולא יעלו שם]. וזה דן היה להם נחש לישראל עלי דרף, עלי דרף ודאי, כמו שנאמר ויועץ המלך וגו'. שפיפון עלי ארץ, שעקץ את ישראל. והכל לא היה אלא עלי דרף ועלי ארץ, למנע מישראל שלא יעלו לירושלים לחגג חגיגה ולהקריב קרבנות ועולות ולעבד שם.

שפיר קא אמרת, והכי הוא, והכי שמענא מלה, ואנשנא לה, ואנא שמענא הא, וכלא בחד סלקא.

השתא צלותא באתר דקרנא, ובכי בר נש לסדרא שבחא דמריה בדקא יאות, ואי לא יסדר צלותיה, לאו צלותיה צלותא. תא חזי, סדורא שלים דשבחא דקודשא בריך הוא, מאן דיידע ליחדא שמא קדישא בדקא יאות, דבהאי מתערין עלאין ותתאין, ונגדי ברכאן לכלהו עלמין.

אמר רבי חזקיה, לא אשרי קדשא בריך הוא לישראל בגלותא ביני עממיא, אלא בגין דיתברכון שאר עמין בגיניהון, דהא אינון נגדין ברכאן מלעילא לתתא כל יומא.

אזלו, עד דהוו אזלי, חמו חד חוץ דהוה קמסחר (ואסטר) בארץא. סטו מארץא. אתא בר נש אחרא לגבייהו, קטיל ליה חוץא. אהדרו רישייהו, וחמו ליה, לההוא בר נש דמית. אמרו, ודאי ההוא נחש, שליחותא דמריה קא עביד. בריך רחמנא דשזביננא.

פתח רבי יוסי ואמר, יהי דן נחש עלי דרף. אימתי הוה דן נחש, ביומוי דירבעם, דכתיב, (מלכים א יב) ואת האחד נתן בדן אמאי אתייהיב תמן עלי דרף. על ההוא ארץ, דיתמנע (ההוא דרף דסלקון) דלא יסלקון לירושלם (ולא יסלקון תמן). ודא דן, הוה לון נחש לישראל עלי דרף, עלי דרף ודאי, כמה דאת אמר, (מלכים א יב) ויועץ המלך וגו'. שפיפון עלי ארץ. דעקיץ לון לישראל. וכלא לא הוה אלא עלי דרף, ועלי ארץא, לאתמנעא מישראל דלא יסלקון לירושלם, למיתג חגייהו, ולקרבא קרבנין ועלוון, למפלח תמן.

(דף רמד ע"ב)

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעְתָּא דְּמָטוּ בְּרַכָּאן לִידָא
 דְּמֹשֶׁה, לְבְּרַכָּא לְכַלְהוּ שְׁבָטִים, חָמָא
 לְדָן דִּיהוּ קָטִיר בְּחוּיָא, אֶהְדֵּר קָטִיר לִיה
 בְּאַרְיָא. הָדָא הוּא דְכִתִּיב, (דברים לג) וּלְדָן אָמַר
 דָּן גֹּוֹר אַרְיָה יִזְנַק מִן הַבְּשָׁן. מָאֵי טַעְמָא, בְּגִין
 (דאיהו) דִּיהָא שִׁירוּתָא וְסוּפָא דְאַרְבַּע דְּגָלִין
 קָטִיר בִּיהוּדָה דְאִיהוּ מְלָפָא, כְּמָה דְאַתָּ אָמַר,
 גֹּוֹר אַרְיָה יְהוּדָה, וְהוּא שִׁירוּתָא דְדְּגָלִין.
 וְסוּפָא דְדְּגָלִין דָּן, דְכִתִּיב דָּן גֹּוֹר אַרְיָה וְגו',
 לְמַהוּי שִׁירוּתָא וְסוּפָא קָטִיר בְּחַד אֶתֶר:

לִישׁוּעָתָךְ קוּיָתִי ה', רַבִּי חֲזִיָא אָמַר, (בְּרַכְתִּיב)
 כְּמָה דְאַתָּ אָמַר, (שופטים יג) וְהוּא יַחַל
 לְהוֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּד פְּלִשְׁתִּים. אָמַר (ס"א
 רבי אהא), וְכִי אֲמַאי קוּיָתִי וְהָא סָלִיק הָוּה יַעֲקֹב
 מִעַלְמָא בְּהוּא זְמַנָּא מִכְּמָה שְׁנִין. אֲמַאי
 אָמַר דְאִיהוּ מְחַכָּה לְהוּא יְשׁוּעָה. (ס"א אלא ודא)
 אָמַר לִיה וְדָאֵי רְזָא דְמָלְהָ, בְּרַכְתִּיב, (שמות יז)
 וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ וְגִבְרֵי יִשְׂרָאֵל,
 יִשְׂרָאֵל סָתָם. אוֹף הִכָּא וְהוּא יַחַל לְהוֹשִׁיעַ
 אֶת יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל סָתָם. בְּגִינֵי כֵךְ אָמַר,
 לִישׁוּעָתָךְ קוּיָתִי ה'.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָא. וְדָאֵי הָכִי הוּא, וְשִׁפִּיר.
 זַפָּאָה חוּלְקָהוֹן דְּצַדִּיקֵיָא, דִּידְעֵי
 לְאַשְׁתַּדְּלָא בְּאוּרֵיָתָא, לְמַזְפֵּי בְּהָ לְחִיָּין
 דְלַעֲיָלָא. כְּמָה דְאַתָּ אָמַר, (דברים ל) כִּי הוּא חֲזִיָּךְ
 וְאוּרְךְ יִמֶיךָ לְשִׁבְתָּ עַל הָאֲדָמָה וְגו'.

גַּד גְּדוּד יְגוּדְנֹו וְהוּא יְגַד עָקֵב. רַבִּי יִיסָא
 אָמַר, מְגַד אֲשַׁתְּמַע, דְּהָא חִילִין יִפְקוּן
 לְאַגְחָא קֶרְבָּא, מִשְׁמַע דְכִתִּיב גַּד, בְּכָל אֶתֶר
 גִּימָ"ל דְל"ת, חִילִין וּמִשְׁרִיָּין נִפְקֵי מִנִּיָּהוּ.
 דְּהָא גִימָ"ל יְהִיב, וְדָל"ת לְקִיט. וּמִהִכָּא (נ"א
 וּמִשְׁכָּא) כְּמָה חִילִין וְכְמָה מִשְׁרִיָּין תְּלִיין בְּהוּ.

בֹּא רְאָה, בְּשַׁעָה שְׁהַגִּיעוּ
 הַבְּרִכוֹת לִיד מֹשֶׁה לְכַרְךָ אֶת כָּל
 הַשְּׁבָטִים, רְאָה אֶת דָּן שְׁהִיָּה
 קָשׁוּר בְּנַחֲשׁ, חֲזוֹר וְקִשֵּׁר אוֹתוֹ
 בְּאַרְיָה, זְהוּ שְׁכָתוּב (דברים ל) וּלְדָן
 אָמַר דָּן גֹּוֹר אַרְיָה יִזְנַק מִן הַבְּשָׁן.
 מָה הַטַּעַם? כְּדֵי [שְׁהוּא] שְׁיִהִיָּה
 רְאשִׁית וְסוּף, שֶׁל אַרְבַּעַה
 הַדְּגָלִים קָשׁוּר בִּיהוּדָה, שְׁהוּא
 מְלָךְ, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר גֹּוֹר אַרְיָה
 יְהוּדָה, וְהוּא רְאשִׁית הַדְּגָלִים,
 וְסוּף הַדְּגָלִים הוּא דָּן, שְׁכָתוּב דָּן
 גֹּוֹר אַרְיָה וְגו', לְהִיּוֹת רְאשִׁית
 וְסוּף קָשׁוּרִים בְּמָקוֹם אֶחָד.

לִישׁוּעָתָךְ קוּיָתִי ה'. רַבִּי חֲזִיָּא
 אָמַר, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (שופטים יג) וְהוּא
 יַחַל לְהוֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּד
 פְּלִשְׁתִּים. אָמַר (רבי אהא), וְכִי לְמָה
 קוּיָתִי, וְהָרִי הִסְתַּלַּק יַעֲקֹב מִן
 הָעוֹלָם בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן מִלְּפָנֵי
 שְׁנַיִם? לְמָה אָמַר שְׁהוּא מְחַכָּה
 לְאוֹתָהּ הַלִּישׁוּעָה? [אלא ודא] אָמַר
 לוֹ, וְדָאֵי סוּד הַדְּבַר כְּפָתוּב (שמות
 יז) וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ
 וְגִבְרֵי יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל סָתָם. אָף
 כְּאֵן וְהוּא יַחַל לְהוֹשִׁיעַ אֶת
 יִשְׂרָאֵל - יִשְׂרָאֵל סָתָם. לְכֵן אָמַר
 לִישׁוּעָתָךְ קוּיָתִי ה'.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, וְדָאֵי כֵךְ הוּא,
 וְיִפְּהָ. אֲשֶׁרִי חֲלַקְסָם שֶׁל הַצַּדִּיקִים
 שִׁיּוּדְעִים לְהַשְׁתַּדֵּל בְּתוֹרָה כְּדֵי
 לְזַכּוֹת בְּהָ בְּחַיִּים שְׁלַמְעֵלָה, כְּמוֹ
 שְׁנֵאמַר (דברים ל) כִּי הוּא חֲזִיָּךְ
 וְאוּרְךְ יִמֶיךָ לְשִׁבְתָּ עַל הָאֲדָמָה
 וְגו'.

גַּד גְּדוּד יְגוּדְנֹו וְהוּא יְגַד עָקֵב.
 רַבִּי יִיסָא אָמַר, מְגַד נִשְׁמַע שְׁהָרִי
 חִלּוֹת יִצְאוּ לְעֶרְךָ קֶרֶב, מִשְׁמַע
 שְׁכָתוּב גַּד. בְּכָל מָקוֹם גִּימָ"ל
 דְל"ת, חִלּוֹת וּמְחַנּוֹת יוֹצְאִים
 מֵהֶם, שְׁהָרִי גִימָ"ל נוֹתֵן וְדָל"ת
 לוֹקַח, וּמִכָּאֵן [וּמוֹשְׁכָת] כְּמָה חִלּוֹת
 וְכְמָה מְחַנּוֹת תְּלוּיִים בְּהֶם.

בא ראה, אותו נהר ששופע ויוצא מעדן, לא פוסקים מימיו לעולמים, והוא משלים לעניים, ולכן עומדים כמה חילות וכמה מחנות ונזונים מכאן. ועל זה גז, זה מוציא ונותן, וזה לוקט ולוקח, ונזונים הבית וכל אנשי הבית.

אמר רבי יצחק, אלמלא שהיה גז מבני השפחות, השעה עמדה לו להשלים יותר מהכל. זהו שכתוב (בראשית ל) בא גז, קרי, וכתוב בגד חסר אל"ף, שהרי השעה עומדת בשלמות, והסתלקה ממנו. זהו שכתוב (איוב ו) אחי בגדו כמו נחל, משום שאתו נהר ששופע הסתלק באותה שעה, וכתוב בגד חסר אל"ף, ולכן לא זכה בארץ הקדושה והסתלק ממנה.

רבי יהודה אמר, מנין לראובן שהיה כזה? פכתוב פחו פמים אל תותר, שהסתלקו הפמים ולא שפעו, והרי נתבאר כמה פגם, ושניהם לא זכו בארץ הקדושה, וחילות ומחנות להנחיל לישראל את הארץ. בא ראה, מה שנפגם בגד, השתלם באשר. זהו שכתוב מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך. עכשו השלים גימ"ל לדל"ת.

רבי אלעזר ורבי אבא נשמוטו במערת לוד, שנכנסו מפני הקף השמש, שהיו הולכים בדרך. אמר רבי אבא, נסובב את המערה הזו בדברי תורה. פתח רבי אלעזר ואמר, שימני פחותם על לבך כחותם על זרועך וגו', רשפיה רשפי אש שלהבת זה. בפסוק זה התעוררנו, אבל לילה אחד היה, כשהייתי עומד לפני אבא ושמעתי ממנו דבר, שאין שלמות

תא חזי, ההוא נהר דנגיד ונפיק מעדן, לא פסקין מימיו לעלמין, והוא אשלים למספני, ועל דא קיימי כמה חילין וכמה משיריין, ואתגזו מהכא. ועל דא גז, דא אפיק ויהיב, ודא לקיט ונקיט, ואתגזן ביתא וכל אנשי ביתא.

אמר רבי יצחק, אלמלא דהוי גז מבני שפחות, שעתא קיימא ליה לאשלתא יתיר מפלא. הדא הוא דכתיב, (בראשית ל) בא גז קרי, וכתיב בגד חסר אל"ף, דהא שעתא קיימא בשלימו, ואסתלק מניה. הדא הוא דכתיב, (איוב ו) אחי בגדו כמו נחל, בגין דההוא נהר דנגיד, אסתלק פההיא שעתא, וכתיב בגד חסר אל"ף, ועל דא, לא זכה בארעא קדישא ואסתלק מינה.

רבי יהודה אמר, מנין לראובן דהיה כהאי גוונא, פדכתיב, פחו פמים אל תותר דאסתלקו מיין ולא נגידו, והא אתמר כמה אפגים. ותרוייהו לא זכו בארעא קדישא, וחילין ומשיריין אפיקו לאחסנא להו לישראל ארעא. תא חזי, מה דאתפגים בגד, אשתלים באשר, הדא הוא דכתיב, מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך. השתא אשלים גימ"ל לדל"ת.

רבי אלעזר ורבי אבא אשתמיטו במערתא דלוד, דעאלו קמי תקפא דשמשא, דהו אזלי בארחה. אמר רבי אבא נסחר האי מערתא במלי דאורייתא. פתח רבי אלעזר ואמר, (שיר השירים ח) שימני כחותם על לבך פחותם על זרועך וגו', רשפיה רשפי אש שלהבת זה, האי קרא אתערנא ביה.

אבל ליליא חד הוה פד הוינא קאים קמי אבא, ושמענא מניה מלה, דלית שלימו ורעותא וכסופא דכנסת ישראל בקודשא בריה הוא, אלא

וְרָצוֹן וּתְשׁוּקַת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל
בְּקִדּוֹשׁ בְּרוּךְ-הוּא אֵלֶּא כְּנִשְׁמוֹת
הַצְּדִיקִים, שֶׁהֵם מְעוֹרְרִים נְבִיעַת
הַמַּיִם הַתַּחְתּוֹנִים כְּנֶגֶד
הָעֲלִיּוֹנִים, וּבְאוֹתָהּ שְׁעָה שְׁלֵמוֹת
הַרְצוֹן וְהַתְּשׁוּקָה בְּדַבְּקוֹת אַחַת
לְעֲשׂוֹת פְּרוֹת.

בֹּא רְאֵה, אַחַר שֶׁנִּדְבַּקוּ זֶה בְּזֶה
וְהִיא קִבְּלָה רְצוֹן, הִיא אוֹמְרַת,
שִׁמְנֵי כַחוֹתֶם עַל לֶבֶךָ. לְמָה
כַחוֹתֶם? אֵלֶּא דָּרְכוּ שֶׁל חוֹתֶם,
כִּינּוֹן שֶׁנִּדְבַּק בְּמָקוֹם אֶחָד, אֵף עַל
גַּב שֶׁזוּ מִמֶּנּוּ, הָרִי נִשְׁאַר רֶשֶׁם
בְּאוֹתוֹ מָקוֹם וְלֹא זֶה מִמֶּנּוּ, שֶׁכָּל
הָרֶשֶׁם וְכָל הַדְּמוּת שֶׁלוֹ נִשְׁאַר
בּוֹ. כִּף אִמְרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, הָרִי
נִדְבַקְתִּי בְּךָ, אֵף עַל גַּב שִׁזְנוֹתִי
מִמֶּךָ וְהִלַּכְתִּי לְגִלּוֹת, שִׁמְנֵי
כַחוֹתֶם עַל לֶבֶךָ, כְּדֵי שִׁישְׂאָר כָּל
דְּמוּתֵי בְּךָ כַחוֹתֶם הַזֶּה שִׁישְׂאָר
כָּל דְּמוּתוֹ בְּאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁנִּדְבַּק
בּוֹ.

כִּי עֲזָה כְּמוֹת אֲהַבָּה, חֲזָקָה הִיא,
כְּפִרְדַּת הַרוּחַ מֵהַגּוֹף. שֶׁשִּׁנְיָנוּ,
בְּשַׁעֲהַ שְׂאָדָם מִגִּיעַ לְהִסְתַּלַּק מִן
הָעוֹלָם וְרוֹאֵה מֵה שְׂרוּאָה, הַרוּחַ
הוֹלֶכֶת בְּכָל אֵיבְרֵי הַגּוֹף וְהַגְּלִים
עוֹלִים, כְּמִי שֶׁהוֹלֵךְ בֵּינָם בְּלִי
מְשׁוּטִים, עוֹלָה וְיוֹרֵד וְלֹא מוֹעִיל
לוֹ. בָּא וּנְפָרֵד מִכָּל אֵיבְרֵי הַגּוֹף,
וְאֵין [לָהֶם] קוֹשֵׁי כְּמוֹ הַיּוֹם
שֶׁנִּפְרַדְתָּ הַרוּחַ מֵהַגּוֹף. כִּף חֲזָק
הָאֲהַבָּה שֶׁל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל
לְקִדּוֹשׁ בְּרוּךְ-הוּא הוּא כְּחֲזָק הַמּוֹת
בְּשַׁעֲהַ שְׂרוּצָה הַרוּחַ לְהַפְרֵד
מֵהַגּוֹף.

קָשָׁה כְּשֶׁאוֹל קִנְאָה, כָּל מִי
שֶׁאוֹהֵב וְלֹא קוֹשֵׁר עִמּוֹ קִנְאָה,
אֵין אֲהַבְתּוֹ אֲהַבָּה. כִּינּוֹן שֶׁקִּנְאָה,
הָרִי הָאֲהַבָּה הַשְּׁלֵמָה. מִכָּאֵן
לְמַדְנֵנו שֶׁצָּרִיךְ אָדָם לְקַנֵּא לְאִשְׁתּוֹ
כְּדֵי שִׁיתְקַשֵּׁר עִמָּה אֲהַבָּה
שְׁלֵמָה, שֶׁהָרִי מֵתוּךְ כִּף לֹא יִתֵּן
עֵינוּ בְּאִשָּׁה אַחֶרֶת. מֵה זֶה קָשָׁה

בְּנִשְׁמַתְהוֹן דְּצְדִיקָיָא. דְּאֵינוֹן מֵתְעַרְרֵי נְבִיעוֹ
דְּמֵיא תַתְּאֵי, לְקַבְּלֵי עֲלָאֵי. וּבַהֲהִיא שְׁעַתָּא
שְׁלִימוֹ דְרַעוּתָא וְכִסּוּפָא בְּדַבְּקוֹ חָדָא
לְמַעַבַּד פִּירִין.

תָּא חֲזִי, בְּתַר דְּאִתְדַבְּקוּ דָּא בְּדָא, וְהִיא
קַבִּילַת רַעוּתָא, הִיא אָמְרַת שִׁמְנֵי
כַחוֹתֶם עַל לֶבֶךָ, אִמְאֵי כַחוֹתֶם. אֵלֶּא אֲרַחֲיָה
דַּחוֹתֶם, כִּינּוֹן דְּאִתְדַבְּק בְּאַתְרַ חַד, אֵף עַל גַּב
דְּאִתְעַדֵי מִינְיָה, הָא אִשְׁתְּאַר רֶשִׁימוֹ בְּהִיא
אַתְרַ, וְלֹא אֲעִדֵי מִנְיָה. דְּכָל רֶשִׁימוֹ, וְכָל
דְּיוֹקְנָא דִּילְיָה, בִּיה אִשְׁתְּאַר. כִּף אִמְרָה כְּנֶסֶת
יִשְׂרָאֵל, הִיא אִתְדַבְּקָנָא בְּךָ, אֵף עַל גַּב
דְּאִתְעַדֵי מִינְךָ וְאִזִּיל (דף רמח ע"א) בְּגִלּוֹתָא.
שִׁמְנֵי כַחוֹתֶם עַל לֶבֶךָ, בְּגִין דְּיִשְׁתְּאַר כָּל
דְּיוֹקְנֵי בְּךָ, כִּהֲאֵי חוֹתֶם דְּיִשְׁתְּאַר כָּל דְּיוֹקְנֵיָה,
בְּהִיא אַתְרַ דְּאִתְדַבְּק בִּיה.

כִּי עֲזָה כְּמוֹת אֲהַבָּה, תְּקִיפָא הִיא, כְּפִרְיִשׁוֹ
דְּרוּחָא מִן גּוּפָא. דְּתַנְיָנָן, בְּשַׁעֲתָא דְּבַר
נֶשׁ מְטִי לְאִסְתַּלְקָא מִן עֲלֵמָא וְחָמִי מַה
דְּחָמִי, רוּחָא אֲזֵלָא בְּכָל שִׁיפֵי דְּגוּפָא וְסָלִיק
גְּלַגְלוּי, כְּמֵאן דְּאִזִּיל בִּימָא בְּלֹא שִׁיטִין,
סָלִיק וְנַחֲתִית וְלֹא מֵהִנְיָא לִיה, אֲתָא
וְאִישְׁתְּאִיל מִכָּל שִׁיפֵי גּוּפָא, וְלִית (לְהוֹן)
תְּקִיפּוֹ כִיּוּמָא דְּפִרְיִשׁ רוּחָא מִן גּוּפָא. כִּף
תְּקִיפּוֹ דְּרַחֲמֵימוֹ דְּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְגַבֵּי קִדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא, כְּתְּקִיפּוֹ דְּמוֹתָא, בְּשַׁעֲתָא דְּבַעֵי
רוּחָא לְאִתְפָּרֵשָׁא מִן גּוּפָא.

קָשָׁה כְּשֶׁאוֹל קִנְאָה, כָּל מֵאן דְּרַחֲמִים, וְלֹא
קָשִׁיר עִמָּיָה קִנְאָה, לְאוֹ רַחֲמֵימוֹתִיהָ
רַחֲמֵימוֹתָא. כִּינּוֹן דְּקִנְיָה, הִיא רַחֲמֵימוֹתָא
אִשְׁתְּלִים. מִכָּאֵן אוֹלִיפְנָא דְּבַעֵי בַר נֶשׁ
לְקִנְאָה לְאִנְתֵּיתִיהָ, בְּגִין דְּיִתְקַשֵּׁר עִמָּה
רַחֲמֵימוֹתָא שְׁלִים, דְּהֵא מַגּוּ כִּף לֹא יְהִיב עֵינוּי

כשאלו? אלא מה שאל קשה בעיני הרשעים לרדת אליו, כן קנאה קשה בעיני מי שאוהב ומקנא להפך מאהבה.

דבר אחר קשה כשאל קנאה - מה שאל, בשעה שמורידים אליה את הרשעים, מודיעים להם חטאיהם על מה הורידו אותם, וקשה להם, כן מי שמקנא, הוא תובע על חטאו ומחשב (וחושר) כמה מעשים, ואז נקשר בו קשר האהבה.

רשפיה רשפי אש שלהבת זה, מה זה שלהבת זה? זו שלהבת שבושרת ויוצאת מתוך שופר שהוא מתעורר ושורף, ומיהו? השמאל. זהו שכתוב (שיר ב) שמאלו תחת לראשי, זה שורף שלהבת של האהבה של כנסת ישראל אל הקדוש ברוך הוא.

ורבן (שם ח) מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה. שהרי כשבא הימין שהוא מים, מוסיף שרפת האהבה, ולא נכבחה שלהבת השמאל, כמו שנאמר וימינו תחבקני, זהו מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, וכן הכל כגון הזה.

עד שהיו יושבים, שמעו את קולו של רבי שמעון שהיה בא בדרך, הוא ורבי יהודה ורבי יצחק. התקרב למערה, יצאו רבי אלעזר ורבי אבא. אמר רבי שמעון, מפתלי המערה ראיתי ששכינה כאן. ישבו. אמר רבי שמעון, כמה עסקתם? אמר רבי אבא, באהבת כנסת ישראל לקדוש-ברוך-הוא, ורבי אלעזר פרש פסוק זה בכנסת ישראל, שימני כחותם על לבך וגו'. אמר לו, אלעזר, באהבה עלינוה וקשר החביבות הסתפלת.

הוא, ורבי אלעזר פריש האי קרא בכנסת ישראל, שימני כחותם על לבך וגו'. אמר ליה, אלעזר ברחימו עלאה וקשירו דחביבותא אסתפלת.

באינתו אחרא. מהו קשה כשאל. אלא, מה שאל קשיא בעינייהו דחייבין למיחת ביה, כן קנאה קשיא בעינייהו דמאן דרחים וקני, לאתפרשא מרחימותא.

דבר אחר, קשה כשאל קנאה, מה שאל, בשעתא דנחתין לון לחייבא ביה, מודיעין לון חובייהו על מה נחתין ליה, וקשיא להו. כן, מאן דקני, הוא תבע על חוביה, וקשיב (נ"א וקשיר) כמה עובדין, וכדין קשורא דרחימותא אתקשר ביה.

רשפיה רשפי אש שלהבת יה. מאן שלהבת יה, דא שלהובא דאתוקדא ונפקא מגו שופר, דאיהו אתער ואוקיד, ומאן איהו, שמאלא. הדא הוא דכתיב, (שיר השירים ב) שמאלו תחת לראשי. דא אוקיד שלהובא דרחימו דכנסת ישראל לגבי קדשא בריך הוא.

ובגני כן, (שיר השירים ח) מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה. דהא כד אתי ימינא דאיהו מים, אוסיף יקידו דרחימותא, ולא כבי שלהובא דשמאלא, כמא דאת אמר וימינו תחבקני, האי איהו מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, וכן פלא כהאי גוונא.

עד דהוו יתבי, שמעו קליה דרבי שמעון, דהוה אתי באורחא, הוא ורבי יהודה ורבי יצחק. קריב למערתא, נפקו רבי אלעזר ורבי אבא. אמר רבי שמעון, מפותלי דמערתא חמינא דשכינתא הקא. יתבו. אמר רבי שמעון במאי עסקיתו. אמר רבי אבא, ברחימותא דכנסת ישראל לגבי קדשא בריך

הוא, ורבי אלעזר פריש האי קרא בכנסת ישראל, שימני כחותם על לבך וגו'. אמר ליה, אלעזר ברחימו עלאה וקשירו דחביבותא אסתפלת.

שְׁתַּק רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁעָתָא. אָמַר, בְּכָל מְקוֹם צְרִיף שְׁתִּיקָה, חוּץ מִשְׁתִּיקָה שֶׁל הַתּוֹרָה. גְּנִיזָה אַחַת יֵשׁ לִי גְּנִיזָה, וְאֵינִי רוֹצֵה שְׁתֵּאבֵּד מִכֶּם, וְהִיא דְּבַר עֲלִיּוֹן, וּמִצְאֵתִי אוֹתוֹ בְּסִפְרוֹ שֶׁל רַב הַמְּנוּנָא הַזֶּקֶן.

בֵּא רְאָה, בְּכָל מְקוֹם הַזֵּכֶר רוֹדֵף אַחַר הַנְּקֵבָה וּמַעוֹרֵר אֵלֶיהָ אֶהְבֵּה, וְכֵאן מִצְאֵנוּ שֶׁהִיא מַעוֹרֶרֶת אֶהְבֵּה וְרוֹדֶפֶת אַחֲרָיו, וְדַרְךְ הָעוֹלָם שְׁאִין שְׂבַח הַנְּקֵבָה לְרַדֵּף אַחֲרֵי הַזֵּכֶר, אֲלֹא דְּבַר נִסְתָּר הוּא, וְדַבָּר עֲלִיּוֹן מִבֵּית גְּנֵי הַמֶּלֶךְ.

בֵּא רְאָה, שְׁלֹשׁ נְשָׁמוֹת הֵן, וְהֵן עוֹלוֹת בְּדִרְגוֹת עֲלִיוּנוֹת יְדוּעוֹת, וְעַל שֵׁהֵן שְׁלֹשׁ - הֵן אַרְבַּע. אַחַת נְשָׁמָה עֲלִיוֹנָה שְׁלֹא נִתְפַּסֶּת וְלֹא מַתְעוֹרֵר בָּהּ הַגְּזֵכֶר (הַגּוֹעַ) שֶׁל הָאוֹצֵר הָעֲלִיּוֹן, כֹּל שֶׁכֵּן הַתְּחַתּוֹן. וְזוֹ נְשָׁמָה לְכָל הַנְּשָׁמוֹת, וְהִיא נִסְתָּרֶת וְלֹא נִגְלִית לְעוֹלָמִים וְלֹא נוֹדַעַת, וְכֻלָּם בָּהּ תְּלוּיוֹת.

וְזוֹ מַתְעַטֶּפֶת בְּעִטּוּף שֶׁל זֶהַר הַפְּרָמֶל (שֶׁל הַבְּדוּלָה) בְּתוֹךְ הַזֶּהַר, וְנוֹטֵף טְפוֹת טְפוֹת מְרַגְּלִיּוֹת, וְנִקְשָׂרִים כָּלָם כְּאֶחָד, כְּמוֹ הַקְּשָׂרִים שֶׁל אֵיבָרֵי גוֹף אֶחָד, וְהוּא נִכְנָס לְתוֹכָם וּמְרַאֶה בָּהֶם מַעֲשָׂיו. הוּא וְהֵם אֶחָד הֵם, וְאֵין בָּהֶם הַפְּרָדָה. זוֹ נְשָׁמָה עֲלִיוֹנָה טְמִירָה שֶׁל הַכֹּל.

נְשָׁמָה אַחֲרַת נְקֵבָה נִסְתָּרֶת בְּתוֹךְ חִלּוּתֶיהָ, וְהִיא נְשָׁמָה לָהֶם, וּמִהֶם אַחֲזוּ הַגּוֹף לְהִרְאוֹת בָּהֶם מַעֲשֵׂיהָ לְכָל הָעוֹלָם, כְּמוֹ גּוֹף שֶׁהוּא כְּלִי לְנְשָׁמָה לַעֲשׂוֹת בּוֹ מַעֲשָׂה, וְאֵלֶּה כְּמוֹ אוֹתָם הַקְּשָׂרִים הַטְּמִירִים שֶׁלְמַעַלָּה. נְשָׁמָה אַחֲרַת הִיא נְשָׁמַת

אֲשֶׁתִּיק רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁעָתָא. אָמַר, בְּכָל אֶתֶר בְּעֵינָא שְׁתִּיקוּ, בַּר שְׁתִּיקוּ דְאוֹרֵייתָא. גְּנִיזָא חָדָא אִית לִי גְּנִיזָא, וְלֹא בְּעֵינָא דִּיתְאָבִיד מִנֵּיכוֹ, וְהִיא מְלָה עֲלָאָה, וְאֲשַׁכְחָנָא לָהּ בְּסִפְרָא דְרַב הַמְּנוּנָא סָבָא.

תָּא חֲזִי, בְּכָל אֶתֶר דְּכוּרָא רְדִיף בְּתֵר נּוֹקְבָא, וְאֲתַעֵר לְגַבְהָ רַחֲמֵימוֹתָא, וְהִכָּא אֲשַׁכְחָנָא, דִּהִיא אֲתַעֲרַת רַחֲמֵימוֹתָא וְרַדְפָּה אֲבִתְרִיהָ, וְאוֹרְחִיהָ דְעֲלָמָא, דְלִית שְׂבַחָא דְנוֹקְבָא, לְמַרְדֵּף בְּתִרְיָה דְּכוּרָא. אֲלֹא, מְלָה סְתִימָא הִיא, וּמְלָה עֲלָאָה דְבִי גְּנִיזָא דְמִלְכָּא.

תָּא חֲזִי, תְּלַת נְשָׁמַתִּין אֵינּוּן, וְאֵינּוּן סְלִקִין בְּדַרְגִין עֲלָאִין יְדִיעֵן, וְעַל דְאֵינּוּן תְּלַתָּא אַרְבַּע אֵינּוּן. חַד נְשָׁמַתָּא עֲלָאָה דְלֹא אֲתַפְס, וְלֹא אֲתַעֵר בֵּיהּ גְּזַבְרָא (ס"א ג'א) דְקַרְטִיטָאָה עֲלָאָה, כֹּל שֶׁכֵּן תְּתַאָה. וְהִיא נְשָׁמַתָּא לְכָל נְשָׁמַתִּין. וְהוּא סְתִים, וְלֹא אֲתַגְלִיא לְעֲלָמִין, וְלֹא אֲתִידַע, וְכֻלְהוּ בֵּיהּ תְּלִיין.

וְהִיא אֲתַעֲטֵף בְּעִטּוּפָא דְזֶהַרָא דְכְרַמְלָא, (כ"א דְבְדוּלָהָא) בְּגוֹ זֶהִירוֹתָא וְנָטִיף טְפִין טְפִין מְרַגְּלָאן וְאֲתַקְשְׂרוּ כְּלֵהוּ כְּחַד, כְּקִשְׂרִין דְשִׁיפֵי דְגוּפָא חַד. וְהוּא אֲעִיל בְּגוּוֹיָהּ, וְאֲחֲזִי בָהּ עֲבִידְתִּיהָ. הוּא וְאֵינּוּן חַד הוּא, וְלִית בָּהּ פְּרִישׁוֹ. הִיא נְשָׁמַתָּא עֲלָאָה טְמִירוּ דְכֻלָּא.

נְשָׁמַתָּא אַחֲרָא, נּוֹקְבָא דְמִטְמָרָא כְּגוֹ חִילָהָא, וְהִיא נְשָׁמַתָּא לָהּ, וּמִנֵּייהוּ אֲחִידָא (דף רמח ע"ב) גּוּפָא, לְאֲחִזָּאָה בָּהּ עֲבִידְתָּא לְכָל עֲלָמָא. כְּגוּפָא דְאִיהוּ מְאָנָא לְנְשָׁמַתָּא, לְמַעַבְד בֵּיהּ עֲבִידְתָּא. וְאֵלִין כְּגוּוֹנָא דְאֵינּוּן קְשִׁירִין טְמִירִין דְלַעֲיִלָּא.

נְשָׁמַתָּא אַחֲרָא, הִיא נְשָׁמַתְהוֹן דְצַדִּיקָא לְתַתָּא. נְשָׁמַתְהוֹן דְצַדִּיקָא

הצדיקים למטה. נשמות הצדיקים באות מאותן נשמות עליונות, מנשמת הנקבה ומנשמת הזכר, ולכן נשמות הצדיקים הן עליונות על כל אותם החילות והמחנות שלמעלה.

ואם תאמר, הרי הם עליונים משני צדדים, למה ירדו לעולם הזה ולמה הסתלקו ממנו? למלך שנולד לו בן, שלח אותו לכפר אחד לגדלו, ולגדל אותו עד שיגדל וכו', וילמדו אותו דרכי היכל המלך. שמע המלך שהרי בנו גדל והתגדל, מה עשה באהבת בנו? שולח לו את הגבירה אמו בשבילו, ומכניסו להיכלו, ושמח עמו כל היום.

כך הקדוש ברוך הוא הוליד בן מהגבירה, ומיהו? זו נשמה עליונה קדושה. שלח אותה לכפר, לעולם הזה, שתגדל בו וילמדו אותה דרכי היכל המלך. כיון שיודע המלך שהרי בנו גדל בכפר הזה וזמן הגיע להביאו להיכלו, מה עשה באהבת בנו? שולח את הגבירה בשבילו ומכניס אותו להיכלו. הנשמה לא עולה מן העולם הזה עד שבאה הגבירה בשבילה, ומכניסה אותו להיכל המלך, ויושבת שם לעולמים.

ועם כל זה, דרך העולם שאותם בני הכפר בוכים על פרדת בן המלך מהם. פקח אחד היה שם, אמר להם, על מה אתם בוכים, וכי לא בן המלך הוא, ולא נראה יותר לדור בנייכם אלא בהיכל של אביו? כף משה, שהיה פקח, ראה בני כפר שהיו בוכים, ועל זה אמר (דברים יד) בנים אתם לה' אלהיכם לא תתגדרו.

בא ראה, אלו היו יודעים את זה כל הצדיקים, היו שמחים אותו

אתיון מאינון נשמתין עלאין, מנשמתא דנוקבא, ומנשמתא דדכורא. ובגין כך, נשמתין דצדיקיא עלאין, על כל אינון חילין ומשריין דלעילא.

ואי תימא, הא עלאין אינון מתרין סטריין, אמאי נחתין להאי עלמא, ואמאי אסתלקו מניה. למלכא דאתיליד ליה בר, שדר ליה לחד כפר למרבה ליה, ולגדלא ליה עד דיתרבי (ליה), ויולפון ליה ארחי דהיכלא דמלכא. שמע מלכא דהא בר היה רב ואתרבי. מה עבד ברחימו דבריה, משדר לה למטרוניתא אמיה בגיניה, ואעיל להיכליה, וחדי עמיה כל יומא.

כך קדשא בריך הוא, אוליד בר במטרוניתא, ומאי איהו, נשמתא עלאה קדישא, שדר ליה לכפר, להאי עלמא, דיתרבי ביה, ויולפון ליה ארחי דהיכלא דמלכא. כיון דיודע מלכא דהא בר היה אתרבי בהאי כפר, ועידן הוא למייתי ליה להיכליה. מה עבד ברחימו דבריה, משדר למטרוניתא בגיניה ואעיל ליה להיכליה. נשמתא לא סלקא מהאי עלמא, עד דאתת מטרוניתא בגיניה, ואעילת לה בהיכלא דמלכא, ויתיבת תמן לעלמין.

ועם כל דא, אורחא דעלמא, דאינון בני כפר בכאן על פרישו דבריה דמלכא מנייהו. חד פקח הוה תמן, אמר לון, על מה אתון בכאן, וכי לאו בר היה דמלכא איהו, ולא אתחזי למידר יתיר ביניכו, אלא בהיכלא דאבוי. כף משה, דהוה פקח, חמא בני כפר דהוה בכאן. על דא אמר, (דברים יד) בנים אתם ליי אלהיכם לא תתגדרו.

תא חזי, אילו הו' ידעין פלהו צדיקיא

האי, הוּו חֲדָאן הֵהוּא יוֹמָא דְמִטִּי לִוֵן
 לְאַסְתְּלָקָא מֵהַאי עֲלֵמָא. וְכִי לֹאוּ יִקְרָא עֲלֵאָה
 הוּא, דְמִטְרוֹנִיתָא אֶתְתַּ בְּגִינִיָּהוּ, וְלֹאֻבְלָא
 לִוֵן לְהִיכְלָא לְמִלְכָא, לְמַחְדֵּי בְּהוּ מִלְכָּא כָּל
 יוֹמָא, דְהָא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֹא אֲשְׁתַּעֲשַׁע
 אֶלָּא בְּנִשְׁמַתְהוֹן דְּצַדִּיקָיָא.

תָּא חֲזִי, אֲתַעְרוּתָא דְרַחֲיִמוּ דְכְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל,
 לְגַבֵּי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, נִשְׁמַתְהוֹן
 דְּצַדִּיקָיָא לְתַתָּא מִתְעַרִּין לָהּ. בְּגִין דְּאִינוּן
 אֲתִיִּין מִסְטָרָא דְמִלְכָּא, מִסְטָרָא דְדְכוּרָא,
 וְאֲתַעְרוּתָא דָּא מִטִּי לְנוֹקְבָא מִסְטָרָא
 דְדְכוּרָא, וְאֲתַעַר רַחֲיִמוּתָא. אֲשְׁתַּפַּח דְדְכוּרָא
 אֲתַעַר חֲבִיבוּ וְרַחֲיִמוּתָא לְנוֹקְבָא, וְכַדִּין
 נוֹקְבָא אֲתַקְשְׁרַת בְּרַחֲיִמוּתָא, לְגַבֵּי דְכוּרָא.

בְּהַאי גְּוֹנָא, תִּיאֻבְתָּא דְנוֹקְבָא לְמִשְׁדֵּי מִיִּין
 תַּתְּאִין לְקַבֵּל מִיִּין עֲלֵאִין, לֹאוּ אִיהוּ
 אֶלָּא בְּנִשְׁמַתְהוֹן דְּצַדִּיקָיָא. זַכָּאִין אִינוּן
 צַדִּיקָיָא בְּהַאי עֲלֵמָא, וּבְעֵלְמָא דְאֲתִי,
 דְעֵלְיִיהוּ קִיִּימִין עֲלֵאִין וְתַתְּאִין. וְעַל דָּא (משלי
 c) וְצַדִּיק יִסּוּד עוֹלָם כְּתִיב, סֶתֶם.

וְרָזָא דְכֵלָּא, צַדִּיק, אִיהוּ יִסּוּדָא דְלְעִילָא,
 וְאִיהוּ יִסּוּדָא לְתַתָּא, וְכְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל
 אֲתַכְּלִילַת מִצַּדִּיק, מְלַעֲיֵלָא וּמִתַּתָּא. צַדִּיק
 מֵהַאי סְטָרָא, וְצַדִּיק מֵהַאי סְטָרָא, יִרְתִּין לָהּ.
 הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים לו) צַדִּיקִים יִרְשׁוּ אֶרֶץ.
 יִרְשׁוּ אֶרֶץ וְדָאִי.

תָּא חֲזִי, צַדִּיק אַחֲסִין לָהּ לְהַאי אֶרֶץ, וְאָרִיק
 עֲלָהּ בְּרַכָּאן בְּכָל יוֹמָא, וְיַהֲיִב לָהּ
 תַּפְנוּקִין וְעֵדוּנִין, בְּנִגְיָדוּ עֲלֵאָה דְנִגְיָד עֲלָהּ,
 וְהָא אוֹקִימָנָא מְלָהּ.

וְרָזָא דְכְּתִיב (בראשית מט) מֵאֲשֶׁר שְׂמָנָה לַחֲמוּ
 וְהוּא יִתֵּן מִעֲדֵנֵי מְלָךְ. וְעַם כָּל דָּא,
 מְלָהּ אַחְרָא, כְּמָה דְכְּתִיב, (שיר השירים ו) רֵאוּהָ בְּנוֹת וַיֹּאשְׁרוּהָ, וְעַל דָּא אָמְרָה

יוֹם שְׂמָגִיעַ לָהֶם לְהַסְתַּלַּק מִן
 הָעוֹלָם, וְכִי לֹא כְּבוֹד עֲלִיוֹן הוּא
 שְׁהַגְבִּירָה בָּאָה בְּשָׁבִילָם,
 וְלִהְיוּבִיל אוֹתָם לְהִיכַל הַמְּלָךְ
 שִׁישְׁמַח בָּהֶם הַמְּלָךְ כֹּל יוֹם?
 שְׁהִי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא
 מִשְׁתַּעֲשַׁע אֶלָּא בְּנִשְׁמוֹת
 הַצַּדִּיקִים.

בֵּא רֵאָה, הַתְּעוֹרְרוֹת הָאֲהָבָה שֶׁל
 כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
 נִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים לְמַטָּה
 מְעוֹרְרִים אוֹתָהּ, מִשׁוּם שֶׁהֶם
 בָּאִים מִצַּד הַמְּלָךְ, מִצַּד הַזְּכָר,
 וְהַתְּעוֹרְרוֹת זֹו מְגִיעָה לְנִקְבָה
 מִצַּד שֶׁל הַזְּכָר, וּמִתְעוֹרְרַת
 אֲהָבָה. נִמְצָא שֶׁזְּכָר מְעוֹרֵר
 חֲבִיבוֹת וְאֲהָבָה לְנִקְבָה, וְאִז
 הַנִּקְבָה נִקְשְׁרַת בְּאֲהָבָה לְזָכָר.

כְּמוֹ זֶה תְּשׁוּקַת הַנִּקְבָה לְשִׁפּוֹף
 מִיָּם תַּחְתּוֹנִים כְּנֶגֶד מַיִם עֲלִיוֹנִים
 אִינָה אֶלָּא בְּנִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים.
 אֲשֶׁרִי הַצַּדִּיקִים בְּעוֹלָם הַזֶּה
 וּבְעוֹלָם הַבָּא, שְׁעֲלִיהֶם קִיִּימִים
 עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, וְעַל זֶה (משלי
 ח) וְצַדִּיק יִסּוּד עוֹלָם, כְּתוּב סֶתֶם.
 וְסוּד הַכָּל - צַדִּיק, הוּא יִסּוּד
 שְׁלַמְעֵלָה, וְהוּא יִסּוּד לְמַטָּה,
 וְכְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל נִכְלָלַת מִצַּדִּיק
 מְלַמְעֵלָה וּמִמַּטָּה. צַדִּיק מִצַּד זֶה
 וְצַדִּיק מִצַּד זֶה יוֹרְשִׁים אוֹתָהּ.
 זֶהוּ שְׁכַתוּב (תהלים לו) צַדִּיקִים
 יִרְשׁוּ אֶרֶץ, יִרְשׁוּ אֶרֶץ וְדָאִי.

בֵּא רֵאָה, צַדִּיק יוֹרֵשׁ אֶרֶץ זֹו
 וּמִזִּיק עֲלֶיהָ בְּרַכּוֹת בְּכָל יוֹם,
 וְנוֹתֵן לָהּ תַּפְנוּקִים וְעֵדוּנִים
 בְּשִׁפּוֹעַ עֲלִיוֹן שֶׁשׁוֹפֵעַ עֲלֶיהָ, וְהִרִי
 בְּאַרְנוֹ אֶת הַדְּבָר.

וְסוּד הַכְּתוּב - (בראשית מט) מֵאֲשֶׁר
 שְׂמָנָה לַחֲמוּ וְהוּא יִתֵּן מִעֲדֵנֵי
 מְלָךְ. וְעַם כָּל זֶה דְּבָר אַחֵר,
 שְׁכַתוּב (שיר ו) רֵאוּהָ בְּנוֹת
 וַיֹּאשְׁרוּהָ, וְעַל זֶה אָמְרָה לָאָה,

רֵאוּהָ בְּנוֹת וַיֹּאשְׁרוּהָ, וְעַל דָּא אָמְרָה

(בראשית ל) בְּאֲשֶׁרֵי כִּי אֲשֶׁרוּנִי בְּנוֹת,
וְהַכֵּל יָפָה.

ובא ראה, מן העולם הבא נמשך
ושופע לצדיק הנה לתת תפנוקים
ועדונים לארץ הזו, שהיא לחם
עני, ונעשה לחם מענג. זהו
שפתוב מאשר שמנה לחמו והוא
יתן מעדני מלך, ודאי, והרי
בארנו.

בא ראה, מאשר שמנה לחמו, זהו
מקום שהכל מאשרים אותו,
ומיהו? העולם הבא, שהעליונים
והתחתונים מאשרים אותו
ומשתוקקים אליו. שמנה לחמו,
מי? עד כאן לא פרש מי הוא
המקום. אלא, יש לחם ויש לחם,
כמו שיש אילן ויש אילן. יש עץ
החיים, ויש עץ שתלוי בו המות.
יש לחם שנקרא לחם עני, ויש
לחם שנקרא לחם מענג. ומיהו
(לחם)? זה ו', וזה הוא לחמו',
לח"ם ו', ועל זה כתוב (שמות טז)
הנני ממטיר לכם לחם מן השמים,
מן השמים ודאי.

ועל זה, מאשר שמנה לחמו, לחם
ו', שהרי ממנו נזון העץ הנה,
והוא מעטר אותו, כפתוב (שיר א)
בעטרה שעטרה לו אמו. וכשהוא
לוקח, ודאי הוא יתן מעדני מלך.
ומי המלך? זו כנסת ישראל,
שהרי ממנו נזונית, והוא נותן לה
על יד הצדיק דרגה קדושה אות
הברית, ומכאן לשאר הדרגות
שלמטה, וכלם כמו שלמעלה.

בספרו של רב המנונא הוזן אמר
כך: מאשר שמנה לחמו - זה לחם
שבת, שהוא מענג, על אחד שנים,
כפתוב לקטו לחם משנה. מה זה
לחם משנה? אלא שני לחם, לחם
מן השמים ולחם מן הארץ. זהו
לחם ענג, וזהו לחם עני. ובשבת

אלא, תרי לחם, לחם מן

לָאָה, (בראשית ל) בְּאֲשֶׁרֵי כִּי אֲשֶׁרוּנִי בְּנוֹת וְכָלָא
שְׁפִיר.

וְהָא חֲזִי, מַעֲלָמָא דְאַתִּי, אַתְּמָשִׁיךְ וְנָגִיד
לְהָאֵי צְדִיק, לְמִיָּהֵב תְּפִנוּקִין וְעִדוּנִין
לְהָאֵי אַרְץ, דְּאִיהוּ לְחֵם עוֹנִי, וְאַתְּעֵבִיד לְחֵם
פְּנַג, הֵדָא הוּא דְכְּתִיב, מֵאֲשֶׁר שְׁמְנָה לְחֵמו
וְהוּא יִתֵּן מְעַדְנֵי מְלֶךְ וְדָאֵי, וְהָא אוֹקִימָנָא.

(דף רמו ע"א)

הָא חֲזִי, מֵאֲשֶׁר שְׁמְנָה לְחֵמו. דָּא הוּא אַתְר
דְּכָלָא מֵאֲשֶׁרִין לִיה. וּמֵאֵי אִיהוּ, עֲלָמָא
דְּאַתִּי. דְּעֲלָאֵי וְתַתָּאֵי מֵאֲשֶׁרִין לִיה, וּמִפְּסִין
לִיה. שְׁמְנָה לְחֵמו, מָאן, עַד כָּאן לָא פְּרִישׁ
מָאן הוּא אַתְר. אֶלָּא, אֵית לְחֵם, וְאֵית לְחֵם,
כְּמָה דְּאֵית אֵילְנָא, וְאֵית אֵילְנָא. אֵית אֵילְנָא
דְּחַיִּי, וְאֵית אֵילְנָא דְּתַלְיָא בֵּיה מוֹתָא. אֵית
לְחֵם דְּאַקְרִי לְחֵם עוֹנִי, וְאֵית לְחֵם דְּאַקְרִי
לְחֵם פְּנַג. וּמֵאן אִיהוּ (לחם). דָּא ו', וְדָא הוּא
לְחֵמו', לְחֵם ו'. וְעַל דָּא כְּתִיב, (שמות טז)
הנני ממטיר לכם לחם מן השמים, מן
השמים ודאי.

וְעַל דָּא, מֵאֲשֶׁר שְׁמְנָה לְחֵמו, לְחֵם ו', דְּהָא
מֵינִיָּה אַתְּזֵן הָאֵי אֵילְנָא, וְהוּא מְעַטְרָא
לִיה, כְּדְּכְּתִיב, (שיר השירים ג) בְּעֵטְרָה שְׁעֵטְרָה לוֹ
אִמּוֹ. וְכַד אִיהוּ נְקִיט, וְדָאֵי הוּא יִתֵּן מְעַדְנֵי
מְלֶךְ. וּמֵאן מְלֶךְ. דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּהָא
מְנִיָּה אַתְּזֵנָת, וְהוּא יְהִיב לָהּ עַל יְדָא דְּצְדִיק,
דְּרָגָא קְדִישָׁא אֶת קִימָא. וּמֵהֵכָא לְשָׂאָר
דְּרָגִין דְּלַתְתָּא, וְכִלְהוּ כְּגוּוֹנָא דְּלַעִילָא.

בְּסַפְרָא דְּרַב הַמְּנוּנָא סָבָא, אָמַר הָכִי,
מֵאֲשֶׁר שְׁמְנָה לְחֵמו, דָּא לְחֵם
שְׁבֵת, דְּאִיהוּ פְּנַג, עַל חַד תְּרִין. כְּדְּכְּתִיב,
(שמות טז) לְקַטוּ לְחֵם מִשְׁנָה. מֵאֵי לְחֵם מִשְׁנָה.

נכלל לחם הפחתון בלחם העליון, ומתברר זה משום זה, והוא לחם משנה.

ועוד היה אומר, לחם משנה של שבת לוקח משבת העליונה ששופעת ומאירה לכל, ומתחבר לחם בלחם, והוא משנה. ובכל מקום סוד של לחם נקבה היא, משום כך שמנה פתוב ולא שמן, וכתוב (בראשית לט) פי אם הלחם אשר הוא אוכל, זו אשתו.

ואם תאמר, (שמואל א ט) והלחם אזל מפלינו, ולא כתוב אזלה? לשאר המזון קוראים לחם, והדברים ידועים מה הוא שאר המזון ומה הוא לחם ממש. לחם שלמעלה בכל מקום זכר, לחם פחתון בכל מקום נקבה. ואנו מצאנו שלפעמים פתוב זכר ולפעמים נקבה, והכל דבר אחד, זהו כמו זה, והכל יפה.

בא ראה, אשר רשום למעלה ורשום למטה בתקוני כלה, ועל כל שנים עשר השבטים הים עומד עליהם ונתקן בהם. זהו שפתוב (מלכים א ז) והים עליהם למעלה. וסוד הדבר - נתקן למעלה ונתקן למטה בארץ. נתקן למעלה בתקונים ידועים כמו של העולם העליון, ונתקן למטה בשנים עשר השבטים הללו כמו שלמעלה, ועל כך שכינה למעלה ושכינה למטה בשביל (בתוכם של) ישראל, ובשנים עשר שבטים [ובשני שבטים] [ובשני צדדים] נכללת ונתקנת. אשר בתקוניה עומד כשאר השבטים. ואם לא שגלה משה - לא נודע, שפתוב (דברים לג) וטבל בשמן רגלו, להראות איפה הקשר שלו

השמים, ולחם מן הארץ. דא הוא לחם פנג, ודא הוא לחם דמסכנא, ובשבת אתפליל לחם תתאה בלחם עלאה, ואתברך האי בגיני האי, ואיהו לחם משנה.

ותו הוה אמר, לחם משנה דשבת, נקיט משבת עלאה, דאיהו נגיד ואנהיר לכלא, ואתחבר לחם בלחם, ואיהו משנה. ובכל אתר, רזא דלחם, נוקבא היא. בגין כך שמנה כתיב ולא שמן. (בראשית מט) פי אם הלחם אשר הוא אוכל, דא אנתתיה.

ואי תימא (שמואל א ט) והלחם אזל מפלינו, ולא כתיב אזלת. שאר מזונא לחם קרינן ליה, ואשתמודען מלין, מאן הוא שאר מזונא, ומאן הוא לחם ממש. לחם דלעילא, בכל אתר דכר, לחם תתאה, בכל אתר נוקבא ואנן אשפחינא דזמנין פתיב דכר, ולזמנין נוקבא, וכלא חד מלה, האי כהאי, וישפיר פלא.

תא חזי, אשר, רשים לעילא ורשים לתתא, בתקוני פלה. וכלהו תריסר שבטין ימא קאים עלייהו, ואתתקן בהו. הדא הוא דכתיב, (מלכים א ז) והים עליהם למעלה. ורזא דמלה, אתתקן לעילא ואתתקן לתתא בארעא. אתתקן לעילא בתקונין ידיען, פגוונא דעלמא עלאה. ואתתקן לתתא בהני תריסר שבטין פגוונא דלעילא. ועל דא שכינתא לעילא ושכינתא לתתא בגינייהו (פגווייהו) דישראל, ובתריסר שבטין (נ"א ובתרין שבטין)

(נ"א ובתרין סבטין) אתפלילת ואתתקנת. אשר

בתקוניה קיימא, כשאר שבטין.

ואי לאו דגלי משה, לא אתיידע. דכתיב, (דברים לג) וטובל בשמן רגלו. לאחזאה אן הוא קשרא דיליה באתריה,

במקומו, שהוא משפיע אותו
שמן משחה מלמעלה. משום כך
כתוב ברוך מבנים אשר וגו'.
רבי שמעון פתח ואמר, נפתלי
אילה שלחה הנתן אמרי שפר.
הרי נאמר שהעולם העליון הוא
עולם של זכר. פיון שעולה דבר
מכנסת ישראל ומעלה, הכל הוא
זכר. מנין לנו? מעולה. למה
נקראת עולה? משום שעולה
מעל הנקבה, ומשום כך (ויקרא א)
עלה זכר תמים יקריבנו וגו'.

למה תמים? וכי חתיכות
חתיכות צריך אותו שאומר
תמים?! מה זה תמים? אלא
כפתוב, התהלך לפני והיה
תמים. מתי תמים? בפשעה [במקום]
שנמול, שהרי הזכר אינו, ולא
נודע אלא רק באותו מקום
שנקרא תמים, ומהו? זו אות
הברית, שבה נודע הזכר מן
הנקבה, כפתוב (שם) איש צדיק
תמים היה. משום כך זכר תמים,
שנודע בו איבר זה ולא יסרוסו
אותו.

ואם תאמר, הרי כתוב (ויקרא ד)
נקבה תמימה? כך הוא ודאי.
כמו שנקרא צדיק תמים, כך
נקרא צדק תמימה, משום שהכל
נטלה ממנו. משום כך עולה,
שעולה מן הנקבה לזכר,
וממקום זה ומעלה הכל הוא
זכר, ומן הנקבה ומטה הכל הוא
נקבה, והרי בארנו.

ואם תאמר, כך גם הנקבה
שלמעלה. אלא סיום הגוף
מראה על כל הגוף שהוא זכר,
ראש הגוף נקבה, עד שיורד
לסיום, וכשהסיום נראה, הרי
עושה הכל זכר. אבל כאן ראש
וסוף נקבה, שהרי כל תקון הגוף
נקבה.

בא ראה, סוד עליון אחד יש
בדבר זה, שהרי ראינו שיעקב

דאיהו נגיד ההוא משח רבות מלעילא. בגיני
כך פתיב, ברוך מבנים אשר וגו'.

רבי שמעון פתח ואמר נפתלי אילה שלוחה
הנותן אמרי שפר. הא אתמר, דעלמא
עלאה עלמא דדכורא איהו, פיון דסלקא
מלה מכנסת ישראל ולעילא, פלא הוא דבר.
מנלן, מעולה, אמאי אתקרי עולה, בגין
דסלקא לעילא מן נוקבא. ובגיני כך, (ויקרא א)
עולה זכר תמים יקריבנו וגו'.

אמאי תמים, וכי פיסקי פיסקי בעינן ליה,
דאמר תמים, מהו תמים. אלא,
כדכתיב, (בראשית יז) התהלך לפני והיה תמים.
אימתי תמים, בשעתא (ס"א באתר) דאתגזר, דהא
דכורא לא הוי, ולא אשתמודע, אלא ביהוה
אתר דאקרי תמים. ומאן איהו, דא את
קיימא, דביה אשתמודע דכורא מן נוקבא.
כדכתיב, (בראשית ו) איש צדיק תמים היה. בגיני
כך זכר תמים, דאשתמודע ביה האי שייפא,
ולא יסרוסון ליה.

ואי תימא, הא כתיב, (ויקרא ד) נקבה תמימה.
הכי הוא ודאי, כמה דאקרי צדיק תמים,
כך אקרי צדק תמימה. בגין דכלא, נטלא
מניה, בגיני כך, עולה דסלקא מן נוקבא
לדכורא, ומהאי אתר ולעילא, פלא הוא
דכורא. ומן נוקבא (דף רמו ע"ב) ולתתא, פלא
הוא נוקבא, והא אוקיימנא.

ואי תימא, הכי נמי נוקבא דלעילא. אלא,
סיומא דגופא אחזי על כל גופא דאיהו
דבר, רישא דגופא נוקבא, עד דנחית
לסיומא, וכד סיומא אתחזי, הא עביד פלא
דבר. אבל הכא, רישא וסופא נוקבא, דהא
כל תקון גופא נוקבא.

תא חזי, חד רזא עלאה אית במלה דא,

ברך את יוסף בתוך אחיו. בין שצוה הקדוש ברוך הוא ארבעה דגלים בשכינה, בשנים עשר שבטים להפתחן בהם, גרע מהם את יוסף, ושם במקומו את אפרים. מה הטעם הסתלק מהם יוסף? אם תאמר משום חטאו - לא כן, שהרי הוא צדיק.

אלא סוד הדבר - יוסף היה רשם של זכר, שכתוב בן פרת יוסף בן פרת עלי עין, וכתוב משם רעה אבן ישראל, משם נזונית אבן ישראל הזאת. אבן - זו כנסת ישראל, ועליה אמר דוד (תהלים קיח) אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה. ומשום שיוסף הוא רשם של זכר, נקרא יוסף הצדיק, שהרי הוא ודאי צדיק, משם רעה אבן ישראל.

ומשום שכל תקוני השכינה הן נקבות, הסתלק יוסף משם והתמנה תחתיו אפרים, והוא נקבה לתקוניה. ומשום שהוא כן, התמנה לצד מערב, מקום ששורה הנקבה, ואותו רשם שהוא זכר הסתלק מתקוניה, משום שהוא עולם של נקבה ולא עולם של זכר, וכל תקוניה דורשים נקבות.

ומשום כן, יוסף שהוא צדיק, הסתלק מתקוניה, והתמנה אפרים תחתיו. ועל כן כל שנים עשר השבטים הם תקונים של שכינה, וכלם צריכים כמו שלמעלה, חוץ מדרגת הצדיק שהוא עושה כל האיברים זכר, ולא צריך להכחיש [אותו].

נפתלי אילה שלחה הנתן אמרי שפר, הינו מה שכתוב (שיר ד) ומדברך נאנה. משום שקול מנהיג את הדבור, ואין קול בלי דבור. ואותו הקול נשלח ממקום צמק שלמעלה, ושלוה מלפניו להנהיג הדבור, שאין קול בלי

דהא חמינן דינעקב בריך ליוסף בגו אחוהי, בין דמני קדשא בריך הוא ארבע דגלים בשכינתא, בתריסר שבטין לאתתקנא בהו, גרע מנייהו ליוסף, ושוי לאפרים באתריה. מאי טעמא אסתלק יוסף מנייהו. אי תימא בגין חובוי, לאו הכי, דהא זכאה איהו.

אלא, רזא דמלה, יוסף רשימא דדכורא הוה, דכתיב בן פורת יוסף בן פורת עלי עין. וכתוב משם רעה אבן ישראל, מתמן אתון האי אבן ישראל. אבן, דא כנסת ישראל, ועלה אמר דוד (תהלים קיח) אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה. ובגין דיוסף איהו רשימו דדכורא, אקרי יוסף הצדיק, דהא איהו צדיק ודאי, משם רעה אבן ישראל.

ובגין דכל תקוני שכינתא אינון נוקבין, אסתלק יוסף מתמן, ואתמני תחותיה אפרים, ואיהו נוקבא לתקונהא. ובגין דאיהו הכי, אתמני לסטר מערב, אתר דנוקבא שריא, וההוא רשימו דאיהו דכורא, אסתלק מתקונהא, בגין דאיהו עלמא דנוקבא, ולא עלמא דדכורא, וכל תקונהא בעיין נוקבי.

ובגין כן, יוסף דאיהו צדיק, אסתלק מתקונהא, ואתמני אפרים תחותיה. ועל דא, פלהו תריסר שבטין, תקוני שכינתא אינון, וכלהו בעיין פגוונא דלעילא, בר דרגא דצדיק, דאיהו עביד כל שייפין דכר, ולא בעי לאפחשא (נ"א ליה).

נפתלי אילה שלחה הנותן אמרי שפר, היינו דכתיב, (שיר השירים ד) ומדברך נאנה, בגין דקול מדבר ליה לדבור, ולית קול בלא דבור. וההוא קול אשתלח מאתר צמיקא דלעילא, ושליח מקמיה, לאנהגא לדבור, דהא לית קול בלא דבור, ולא דבור

לוח זוהר ש"ס דף היומי מסכת ביצה

זוהר עמודים:	דף הש"ס
ח"ב תרא-תרב	ביצה דף כח
ח"ב תרג-תרד	ביצה דף כט
ח"ב תרה-תרו	ביצה דף ל
ח"ב תרז-תרח	ביצה דף לא
ח"ב תרט-תרי	ביצה דף לב
ח"ב תריא-תריב	ביצה דף לג
ח"ב תריג-תריד	ביצה דף לד
ח"ב תרטו-תרטז	ביצה דף לה
ח"ב תריז-תריח	ביצה דף לו
ח"ב תריט-תרכ	ביצה דף לז
ח"ב תרכא-תרכב	ביצה דף לח
ח"ב תרכג-תרכד	ביצה דף לט
ח"ב תרכה-תרכז	ביצה דף מ

זוהר עמודים:	דף הש"ס
ח"ב תקעה-תקעו	ביצה דף טו
ח"ב תקעז-תקעח	ביצה דף טז
ח"ב תקעט-תקפ	ביצה דף יז
ח"ב תקפא-תקפב	ביצה דף יח
ח"ב תקפג-תקפד	ביצה דף יט
ח"ב תקפה-תקפו	ביצה דף כ
ח"ב תקפז-תקפח	ביצה דף כא
ח"ב תקפט-תקצ	ביצה דף כב
ח"ב תקצא-תקצב	ביצה דף כג
ח"ב תקצג-תקצד	ביצה דף כד
ח"ב תקצה-תקצו	ביצה דף כה
ח"ב תקצז-תקצח	ביצה דף כו
ח"ב תקצט-תר	ביצה דף כז

זוהר עמודים:	דף הש"ס
ח"ב תקמט-תקנ	ביצה דף ב
ח"ב תקנא-תקנב	ביצה דף ג
ח"ב תקנג-תקנד	ביצה דף ד
ח"ב תקנה-תקנו	ביצה דף ה
ח"ב תקנו-תקנז	ביצה דף ו
ח"ב תקנט-תקס	ביצה דף ז
ח"ב תקסא-תקסב	ביצה דף ח
ח"ב תקסג-תקסד	ביצה דף ט
ח"ב תקסה-תקסו	ביצה דף י
ח"ב תקסז-תקסח	ביצה דף יא
ח"ב תקסט-תקע	ביצה דף יב
ח"ב תקעא-תקעב	ביצה דף יג
ח"ב תקעג-תקעד	ביצה דף יד

